

D U C H O V N Í C V I Č E N Í
S V. I G N Á C E Z L O Y O L Y ,
z a k l a d a t e l e T o v á r y š s t v a J e ž í š o v a

D Í L I . T E X T

D o s l o v n ý p ř e k l a d z p ů v o d n í h o z n ě n í
š p a n ě l s k é h o

P o d á v á

J A R O S L A V O V E Č K A S . J .

D r u h é v y d á n í

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRA D V PRAZE
1 9 4 1

Opus „Duchovní cvičení sv. Ignáce“,
Ia et IIa pars, secunda ed.,
imprimi potest.

Pragae, die 30. Aprilis 1940.
P. THEOPHILUS SPÁČIL S. J.,
Praep. prov.

Nihil obstat.
P. PAULUS OPAVSKÝ S. J.,
censor

Nr. 6210.

Imprimatur.
Pragae, die 24. Maii 1940.
Prael. Dr. THEOPHILUS OPATRNY.
Vicarius Generalis.

ÚVODEM K PŘEKLADU

Překlad tento je vzdělán podle textu historicko-kritického vydání z *Monumenta Historica Societatis Jesu*¹⁾ a fototypického faksimile originálu;²⁾ vzorem mi byl latinský překlad P. Roothaana,³⁾ o výklad Duchovních cvičení sv. Ignáce a o jejich oživení velezasloužilého.

1) *MONUMENTA HISTORICA SOCIETATIS JESU* a *Patribus eiusdem Societatis edita. Monumenta Ignatiana. Series secunda. EXERCITIA SPIRITUALIA Sancti Ignatii de Loyola et eorum DIRECTORIA. Tomus unicus. Matriti. Typis Successorum Rivadeneirae. 1919.* (1282 stran; španělský text *Cvičení* s trojím latinským překladem (Vulgata z roku 1546, asi o 11 let starší *Versio prima*, Roothaan z r. 1835] je na straně 222—563).

2) *EJERCICIOS ESPIRITUALES* de S. Ignacio de Loyola. Reproducción fototípica del original, Roma. Stabilimento Danesi. 1908 (str. XI + fol. 1 r — 64 r reprodukce). — Původní rukopis, zcela psaný od sv. Ignáce, se nenašel ani po jeho smrti (1556) ani později; co se nazývá originálem nebo autografem, je pečlivě psaný, od P. Bartoloměje Ferrão S. J., tajemníka sv. Ignáce, zhotovený opis, kterého svatý Ignác užíval a jež nejen prohlédl a schvaloval, nýbrž i vlastní rukou aspoň na 32 místech opatřil v různých dobách menšími doplňky a opravami.

3) *EXERCITIA SPIRITUALIA* S. P. Ignatii de Loyola. *Versio litteralis ex autographo Hispanico notis*

Duchovní cvičení nebyla sv. Ignácem, jenž byl rodem Bask a literárně málo vzdělán (v Manrese, kde r. 1522 vznikla kniha Cvičení, uměl jen čísti a psáti), napsána k uveřejnění a dokonce ne s hlediska literárního. Původně to byly jen osobní poznámky, a i později zůstala Duchovní cvičení jen kostrou a nástinem, který má býti vysvětlován, doplňován a přizpůsobován živým slovem zkušeného vůdce. A především jsou to *cvičení*, jež se mají *vykonati*, a to velmi svědomitě a důkladně vykonati. Pouhému čtenáři, který jich tak nevykoná, zůstane tato knížka, a zvláště její účinnost, pokladem nedoceněným a nevyužitým.

Vznikem a účelem knížky Duchovních cvičení se vysvětluje častá kostrbatost a neobratnost ve výraze, hojnost elips a anakolutů, neobvyklých vazeb, a vůbec nedbání slohu. „Stran slohu a literárních vlastností této knihy“, praví poslední dějepisec Tovaryšstva v zemích špa-illustrata. Auctore R. P. Joanne Roothaan S. J. První vydání vyšlo roku 1835; poslední vydání P. Roothaanem obstarané a poopravené je tak zv. čtvrté římské z r. 1852, další vydání jsou otisky tohoto; u nás jsou nejsnáze přístupná vydání vyšlá u Huttlera v Augsburgu (1887) a u Pusteta v Řezně (1911). P. Roothaan dal vedle sebe do dvou sloupců volnější Vulgátu a svůj doslovný překlad a v poznámkách, velmi cenných, často obojí překlad srovnává; ve vydáních Huttlerovu a Pustetovu je však Vulgáta vynechána, takže někde lze poznámce sotva porozuměti, což jest jakási vada těchto jinak dobrých vydání. Ve vydání Pustetovu je přidáno *Directorium in Exercitia spiritualia* (úřední Rukověť k Duchovním cvičením) a pojednání P. Roothaana *De ratione meditandi* (Návod k rozjímání; přeložil Dr. Antonín Kubíček; v Brně, 1900).

nělských,⁴⁾ „není se velice o čem šířiti. Sv. Ignác nemá v nad slohových. Píše kastilštinou kostrbatou, nesprávnou a těžkopádnou, v níž jen sem tam vzbudí pozornost jakási energická precisnost, s kterou dal některým myšlenkám výraz větami stručnými a nezapomenutelnými, což se však nezakládá na nějakých zvláštních literárních schopnostech světcových, nýbrž na mocné intuici, kterou pronikal pravdy mravního řádu až do základů.“ Již P. Petr Ribadeneira S. J., věrný žák a velký ctitel svatého Ignáce, praví na lístku nyní přilepeném jakožto fol. 1 k autografu Cvičení: „Jsou v něm některá slova buď nepřiléhavá nebo v jazyce španělském neužívaná a jakoby utvořená od Baska nebo od člověka, který pro nedostatek buď slov vůbec nebo aspoň přiléhavých přizpůsoboval svým myšlenkám slova z jazyka latinského, po španělsku zakončená.“ A v předmluvě k prvnímu tištěnému španělskému vydání Duchovních cvičení (r. 1615) praví řádový tajemník P. Bernard de Angelis: „Poněvadž neměníme a neupravujeme ani slova originálu, najde se tu mnoho slov latinských nebo italských nebo kastilských z jazyka staršího a již zastaralého, jež byla ponechána, jak byla . . ., poněvadž máme za to, že zbožná úcta synů k Otci jejich je tak veliká, že jim to vnukne větší zbožnost, budou-li čísti jeho slova v jazyce a slohu prostém a neumělém, ve kterém je náš blažený Otec pronesl a napsal, než kdybychom je přelili do jiného, přiměřenějšího a uhlazenějšího“.

⁴⁾ **Antonio Astráin S. J.**, *Historia de la Compañía de Jesús en la Asistencia de España*. Sv. I. Madrid, 1902, str. 147 (2. vyd. 1912, str. 147 n.).

Z tohoto právě uvedeného důvodu (srov. též, co praví sv. Pavel v 1 Kor. 2 1—5 o svém kázání), a poněvadž jde o památku asketickou prvního řádu, v níž zasluhuje každé slovo úcty a přemnohé i zvláštního rozjímání, a poněvadž účelem tohoto překladu je hlavně, podat těm, kdo duchovní cvičení sv. Ignáce dávají nebo konají, co nejvěrnější český obraz textu, jehož slova mají předkládati nebo o nich rozjímati, nestíral ani překladatel kostrbatosti originálu, kde by tím byla jakkoliv utrpěla věrnost jeho překladu. Arci se pak překlad nechte všude hladce a plynně. Ale to není při převodu knihy takové požadavek první a nejvyšší.

Po příkladu P. Roothaana dávám do hranatých závorek [] slova, která sice ve španělském textu nestojí a v překladu nejsou právě nutná, ale přece k lepšímu porozumění nebo přípustnému uhlazení vazby žádoucná. Co je duchem jazyka českého odůvodněno (částice, opakování náměstek a jiné podobné drobnosti), nedávám do závorek, třeba to není výslovně v originále, aby závorek nebylo příliš mnoho. Věrnost tím, tuším, neutrpí. Kde se to zdálo k vystižení smyslu potřebno nebo záhodno, jsou uvedeny v hranaté závorce částicí „nebo, neboli“ [n.] synonymní výrazy nebo jiné odstíny významu španělského slova; částice „totiž“ v hranaté závorce [t.] uvádí vysvětlení. Ale všude platí, že, co je v hranaté závorce, není výslovně v původním textu, a že, co není v hranaté závorce, je aspoň smyslem v textu. Okrouhlých závorek užívá již původní text a budou ovšem na svých místech i v pře-

kladu. Interpunkce je v původním textu nedůsledná a skrovná; kde nějak na tom záleží, rozhodují se v ní podle vydavatelů Monumenta Historica, kteří ve svých vydáních interpunkci modernisují.

Bohatství uloženého v Monumenta Historica a dřívějších překladů a výkladů Cvičení jsem si, nakolik bylo možno (literatura o Cvičeních je mnohojazyčná a velmi veliká), ovšem pečlivě všímal, ale sám výkladů k jednotlivým místům v tomto vydání nepřidávám. Výborné poznámky P. Roothaana jsou těm, kdo umějí latinsky, snadno přístupny v některém z uvedených vydání jeho překladu. A již samo srovnání tohoto doslovného překladu českého s doslovným (nakolik ovšem pokročilejší studium staršího jazyka španělského a Duchovních cvičení nerozumí některým slovům a místům svatého Ignáce jinak nebo lépe, než se jim rozumělo dříve) překladem latinským P. Roothaana přispěje k lepšímu porozumění této úplné, ale stručné a zhuštěné a tedy i proto ne právě snadné příručce křesťanské askese. Ale dá-li Pán Bůh, pořídíme časem i vydání překladu Cvičení s překladem *Directoria* a českými poznámkami podle nejlepších vykladatelů. Podle nich je zatím aspoň zde v díle I. *Postup myšlenek v Cvičeních*, jenž usnadní poznání souvislosti, a díl II., *Návod k rozjímavé modlitbě*, kde je sestaveno, co sv. Ignác praví na různých místech Duchovních cvičení o vnitřní modlitbě. *Postupem a Návodem* je celkem podán výklad toho, co lze nazvat *formou* Duchovních cvičení, totiž osnovy jejich a způsobu té modlitby, která je hlavním pro-

středkem k dosažení cíle duchovních cvičení, takže ji sv. Ignác ve své knize prostě nazývá prvním až pátým denním cvičením; co odkládáme na později, je celkem výklad *látky*, t. j. jednotlivých věcí stručně překládaných v knize Duchovních cvičení k rozjímání nebo provádění.

Letos je tomu právě 400 let od obrácení sv. Ignáce po ráně utrpené (20. května 1521) při hájení pevnosti pamplonské, a 200 let od vydání prvního českého překladu (nebo spíše zpracování podle Vulgáty) Duchovních cvičení (v Praze 1721); kéž i tento druhý překlad prospěje „*tak těm, kdo mají duchovní cvičení dávat, jak těm, kdo je mají dostávat*“ (Nápis Úvodních poznámek k Cvičením).

V Praze, na svátek Nejsv. Srdce Páně,
3. června 1921.

PŘEKLADATEL

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU VYDÁNÍ

Ke čtyřstému výročí založení Tovaryšstva Ježíšova (1540—1940) vychází po *Výboru z listů a instrukcí sv. Ignáce z Loyoly* (Praha, Vyšehrad, 1940) i toto druhé vydání jeho *Duchovních cvičení* (I. Text; II. Návod k rozjímavé modlitbě). Obojí díl je v drobnostech poopraven a doplněn.

Vydavatelé sbírky *Monumenta Historica Societatis Jesu* zavedli, počínajíce svým velmi dobrým malým vydáním *Duchovních cvičení* španělsky a latinsky,⁵⁾ okrajové průběžné cí-

5) *Exercitia spiritualia Sancti Patris Ignatii de Loyola*. Textus Hispanus et versio litteralis autographi Hispani auctore A. R. P. Joanne Roothaan, Praeposito Generali Societatis Jesu, ex editione quarta Romana anni 1852 (Taurini-Romae, Marietti, 1928, 132×85 mm, str. XX + 354). Španělský text je převzat z kritického vydání v *Monumenta Historica*; je přidáno něco poznámek.

Vydání textu španělského s protilehlým doslovným latinským překladem P. Roothaana zasluhuje býti vřele doporučeno i těm, kdo španělsky neumějí. Prostinký a přece unke plný překlad ten umožní i jim zcela snadno se obracet — jednak na plnější a bezpečnější porozumění i překladu českému, jednak na radost a zisk z používání originálu — k textu španělskému, protože jde o jazyk románský, latinskému velmi příbuzný, takže slova jsou namnoze v obojím tatáž.

slování oddílků knihy od začátku až do konce (celkem 370 čísel). Je to na snadnější citování míst z Duchovních cvičení, jež se jinak svízelně citují, protože jsou, nehledíme-li k rozložení v týdny, bez jakéhokoliv rozdělení v hlavy, články, paragrafy nebo jiné podobné oddíly, v které jsou téměř všechny knihy rozčleněny. To číslování jsem ovšem přijal do tohoto druhého českého vydání.

V úvodu k vydání prvnímu jsem sliboval, „dá-li Pán Bůh, i vydání překladu *Cvičení* s překladem *Directoria* a českými poznámkami“. Slib ten jest mi odvolati. Zamýšlel jsem velký komentář. Shromažďoval jsem látku a měl jsem jí již mnoho. Ale po několika letech jsem — z jiných věcných důvodů a protože jsem na všechny práce časem nestačil — došel rozhodnutí, že toho úmyslu zanechám. Jen pojednání *Vznik a prameny Duchovních cvičení sv. Ignáce z Loyoly* (Hlídka XXXIX. XL — 1922. 1923), jež doprovázelo první vydání toho překladu *Cvičení*, vydám, dá-li Pán Bůh, po druhém jeho tisku také znovu (Praha, Vyšehrad), rovněž poopravené a doplněné.

Odkazuji tedy k cizojazyčné exerciční literatuře, zvláště k té, kterou jsem uvedl v Českém slovníku bohovědném, sv. III., s. *Exercicie*.

Na Sv. Hostýně, na Boží hod svatodušní,

12. května 1940.

Jaroslav Ovečka S. J.

POSTUP MYŠLENEK V DUCHOVNÍCH CVIČENÍCH SVATÉHO IGNÁCE

1. Svatý Ignác z Loyoly byl, jak říkával P. Laínez, jeden z jeho prvních druhů a první jeho nástupce v řízení celého Tovaryšstva Ježíšova, *homo paucarum veritatum* (*hombre de pocas verdades*): jen několik velkých zásad řídilo jeho život a dílo, ale ty promyslel až do základů a domyslel a provedl až do posledních důsledků a aplikací. To je jeden z kořenů jeho velikosti, a ten se jeví úplně již v jeho nejstarším a stěžejním spise, *Duchovních cvičeních*.

K snadnějšímu ocenění Cvičení a porozumění postupu myšlenek v nich jest mít od prvopočátku na paměti, co Duchovní cvičení sv. Ignáce *jsou* a co *nejsou*.

Z úvodní poznámky 1., z nápisu Cvičení po Úvodních poznámkách, a z Východiska a základu plyne: Poslední cíl Cvičení, ježto jsou napsána pro lidi, je cíl člověka: oslava Boží a spása duše; bližší cíl cvičení konaných neboli to, čím napomáhají k oslavě Boží a spáse duše, směřující k oslavě co největší a spáse co nejlepší, je uspořádání neboli úprava života pro budoucnost, před níž předchází jako podmínka náprava minulosti.

Stran uspořádání života pro budoucnost, jež se děje, jak již na konci Základu se naznačuje, *zvolením* toho, „co nám více napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni“, může býti cíl duchovních cvičení dvojí:

a) Když se konají neúplně a přizpůsobují okolnostem nebo přáním cvičence,⁶⁾ je cíl cvičení náprava života cvičence k lepšímu v tom stavu, který má, nebo jiném dobrém stavu: uvést cvičence v dispozici, aby sebe a prostředky k co největšímu duchovnímu zdokonalení v onom stavu jasně poznal, sebe a

⁶⁾ Úvod. pozn. 18, n. 18; K polepšení a nápravě vlastního života a stavu (na konci II. týdne, n. 189).

nespořádané náklonnosti své cvičeními aspoň natolik přemohl, že si ony poznané prostředky svobodnou a pevnou volbou zvolí, a až ze cvičení vyjde, aby se jal hned pevně a horlivě prováděti, co poznal a začal ve cvičeních;

b) když se konají úplně a se všemi podmínkami vyžadovanými k tomu sv. Ignácem, je cíl cvičení, uvést člověka, ještě svobodného vzhledem k volbě stavu, pozvání Boží jasně poznal, sebe a život v stavu evangelické dokonalosti, v dispozici, aby, zve-li ho Bůh k tomu stavu, pozvání Boží jasně poznal, sebe a nespořádané náklonnosti své cvičeními aspoň natolik přemohl, že pozvání Božího svobodnou volbou velkodušně uposlechne, a až ze cvičení vyjde, aby se jal hned pevně a horlivě prováděti prostředky k posvěcování sebe a prospívání ve zvoleném stavu, poznané a začaté ve cvičeních.

Celá Duchovní cvičení se soustřeďují kolem té *nápravy života* v určitém stavu nebo *volby stavu* životního; k té vše v nich směřuje a jí se podřizuje. Neobyčejná síla Duchovních cvičení sv. Ignáce

z Loyoly, zkušenosti dosvědčovaná,⁷⁾ pochází z toho, že jsou objektivně i subjektivně soustava prostředků nejúčinnějších. Objektivní jsou: štědrá milost Boží, mocná působivost velkých pravd náboženských a pomůcek Bohem a církví podávaných, logický a psychologický postup v látce předkládané k rozjímáním a v celé soustavě předpisovaných cvičení, konečně samota a mlčení. Subjektivní účinnost je, zvláště konají-li se cvičení úplně, výsledek svrchovaného a soustředěného napětí všech duševních sil cvičencových (žádaného úvodními poznámkami a přídavky a způsobeného i samou látkou a uspořádáním cvičení) pod vedením zkušeného a obezřelého cvičitele.

To jsou Duchovní cvičení sv. Ignáce.

Nejsou tedy jeho Duchovní cvičení *dokonalý způsob života* — nýbrž jsou cesta k němu, příprava a disponování duše k němu;

nejsou nějaká *systematická příručka* vědy života duchovního, třebaš ve skutečnosti pojednávají stručně o všech dů-

⁷⁾ Directorium, Prooemium 7.

ležitých otázkách obyčejného života duchovního, a mystického se aspoň dotýkají (nebyloť více třeba vzhledem k cíli Cvičení) — nýbrž duchovní poučky se v nich podávají nesystematicky. na tom místě, kde je jich *na cestě* k nápravě života nebo volbě stavu právě třeba nebo se naskytuje k nim příležitost;

nejsou rozjímaví kniha *pro obyčejnou potřebu*, ani kniha k obyčejnému „duchovnímu čtení“, ani spojení obojího — nýbrž duchovní cvičení zcela úplně. s volbou stavu, jsou sv. Ignácem míněna jen jednou v životě, a neúplně konaná, k nápravě života, jsou též jen prostředek mimořádný, jehož se nesmí užívat příliš často, aby nezevšedněl;⁸⁾

nejsou kniha, která by k nápravě života nebo k volbě stavu nebo k duchovnímu životu po vykonaných cvičeních

⁸⁾ Opakování duchovních cvičení, jež není sv. Ignácem nikterak vylučováno a pro svou užitečnost se brzy stalo obvyklým, je — vedle nedostatečné způsobilosti nebo nižšího cíle zamýšleného (úvod. pozn. 18, n. 18), nebo prostě nedostatku více času — důvod ke zkrácení ze třiceti dní na deset, osm, tři dny. Velký počet exercitantů či i vá nutnými duchovní cvičení společná. Na cvičení zkrácená nebo opakovaná nebo společná musí ovšem býti ty které předpisy sv. Ignáce vhodně modifikovány, ježto ony, jak zní, jsou míněny o cvičeních konaných úplně, jen jednou nebo po prvé, jedním pouze cvičencem.

postačila *sama*, bez zkušeného vůdce duchovního — neboť, co podávají, podávají jen stručně a spíše pro toho, kdo cvičení dává, než pro toho, kdo je koná, a proto vyžadují výkladu a hlavně vůdce, který to, co se v knížce Cvičení podává postupem, abych tak řekl, ideálním, u ideálního cvičence, přizpůsobí svou bdělostí, radou a pomocí srdci lidskému, jak u každého cvičence se svými ubohostmi a potřebami jest jiné a jiné. Proto lze cvičení, aspoň po prvé a úplná, sotva konati samému.

Ale když budeme pamětlivi, co Duchovní cvičení sv. Ignáce *jsou* a co *nejsou*, pak bude tato zlatá knížka i nám pokladnicí pouček pro celý život duchovní, nejen po několik dní, v kterých konáme výroční duchovní cvičení a jimi se obnovujeme v horlivosti v duchovním životě, nýbrž ve všech potřebách našich i těch, jejichž duše jsou našemu vedení svěřeny.

2. V knížce Duchovních cvičení jsou tři hlavní části: úvod, Duchovní cvičení ve vlastním smyslu, doplňky.

Úvod obsahuje dvacet úvodních po-

známek, jež mají býti pomůckou cvičiteli i cvičenci. Přehled jejich (podle P. Ant. Denise S. J., *Commentarii in Exercitia Spiritualia* I, 95 s.) je podán v Obsahu.

Cvičení sama se dělí ve čtyři týdny neboli období: první má účelem očistu od hříchů; v druhém až čtvrtém se předkládá k nazírání život Kristův, totiž v druhém jeho život činný, s přidáním jiných cvičení a pravidel, vedoucích přímo k volbě stavu nebo k nápravě života v něm;⁹⁾ v třetím utrpení Páně; ve čtvrtém jeho oslavení. Tyto čtyři týdny se završují rozjímáním k nabytí lásky k Bohu.

Doplňky obsahují v úvod. pozn. 4. slíbený návod k trojímu způsobu modle-

⁹⁾ Jádro Duchovních cvičení je volba, po příp. náprava života. V ní a v tom, že všechno v Duchovních cvičeních k ní směřuje nebo z ní plyne nebo se k ní přimyká, a ve svrchovaně působivém logickém a psychologickém podání toho, co tak má za střed volbu nebo nápravu, je původnost díla a hlavní zásluha světce. Látká sama o sobě, která je v Duchovních cvičeních předložena, se téměř všechna najde i jinde.

V nejúžším smyslu patří k volbě pravidla o volbě (nn. 169—189); pak tak zvaná volební rozjímání: Východisko a základ — Království Kristovo — Dva prapory — Tři dvojice — Trojí způsob pokory — Nazírání k nabytí lásky; konečně Pravidla k rozlišování duchů (A. Feder S. J., *Ignatius v. Loyola Geistliche Übungen*, 8. vyd., Freiburg, Herder, 1939, Úvod, str. 4).

ní, pro některé případy předpisované-
mu v úvod. pozn. 18.; tajemství ze ži-
vota Páně k nazírání; několikerá pra-
vidla, totiž, jak rozlišovati působení
dvojího ducha v duši; jak rozdíleti al-
mužny; jak poznávati a přemáhati skru-
puly (úzkostiny) a jak smýšleti církev-
ně. Ta pravidla se podají a vysvětlí
tomu, u koho se v cvičeních zpozoruje
potřeba, na př. aby úzkostinář svůj stav
pochoopil a s pomocí duchovního vůdce
jej překonal.

Ani doplňky nevyžadují výkladu o
postupu myšlenek; jest nám to tedy
učiniti pouze o Cvičeních samých a v
nich zase hlavně o druhém týdnu.

P R V N Í T Ý D E N

3. Duchovní cvičení jsou k tomu.
„aby člověk přemohl sebe samého, t. j.
zbavil se, aspoň nakolik k záležitosti
volby třeba, všech nespořádaných ná-
klonností, a až se jich zbaví, spořádal
svůj život“,¹⁰⁾ volbou nebo nápravou.

10) Úvod. pozn. 1, n. 1; nápis Cvičení po Úvod. po-
známkách, n. 21; srov. 1. pozn. po 10. přídavku 1.
týdne, n. 87.

Poněvadž však východisko všech dobrých skutků je správné ocenění posledního cíle člověka a pravá snaha o něj, položil sv. Ignác před zvláštní cvičení ty dvě věci jakožto *Východisko a základ* všeho dalšího. Předkládá se ve Východisku a základu cíl člověka a věcí kolem něho, pravidlo pro užívání a neuvžívání věcí, které z jejich vztahu k člověku a k cíli vyplývá, a nutnost nejetnosti vůči věcem z toho všeho plynoucí, pokud člověk nepozná, co z věcí mu více napomáhá k cíli, pro který je stvořen.¹¹⁾

4. Po poznání cíle a cesty k němu dlužno se cvičenci tázati, zda se od cíle neodvrátil, nešel špatnou cestou, nezatarasil si cesty pravé překážkami: vše to nespořádanými náklonnostmi a hříchy. Proto podává sv. Ignác hned po Východisku dvojí způsob, jak zpytovat svědomí: zpytování zvláštní a zpytování všeobecné. *Zpytování zvláštní* slouží v cvičeních samých k odstraňování poklesků a nedbalostí v konání cvičení a v zachovávání přídavků předepsaných k

11) Východisko a základ, n. 23.

jejich lepšímu konání a lepšímu úspěchu cvičení,¹²⁾ kdežto mimo dobu cvičení slouží k postupnému odstraňování hříchů nebo poklesků nebo přemáhání nespřádaných náklonností, které si zvláště vezmeme na mušku,¹³⁾ nebo i (jak se naznačuje na konci způsobu modlení »o hlavních hříších«¹⁴⁾ k postupnému získávání ctností. *Zpytování všeobecné* je i v cvičeních i mimo ně k očistě duše ode všech hříchů a k přípravě na sv. zpověď.¹⁵⁾

5. Zatím co se cvičenci vysvětluje toto dvojí zpytování, jež také hned počne v ustanovené doby konati a jím se k cíli obraceti, koná úvahy nebo rozjímání o Východisku a základu¹⁶⁾ a pak přistupuje k rozjímáním nazvaným první, druhé atd. až páté cvičení prvního týdne, která rovněž mají za účel obrácení cvičence k cíli, Bohu. Pro rozum je účel všeho patera rozjímání prvního týdne poznání, že hřích je největší zlo;

12) Pozn. 4. na konci I. týdne, n. 90; pozn. 2. po 5. dnu II. týdne, n. 160; pozn. 4. po 1. dnu III. týdne, n. 208.

13) Celý výklad o tomto zpytování, nn. 32—42.

14) Trojí způsob modlení, 2. O hříších, n. 245.

15) Nápis zpytování všeobecného, n. 32.

16) Directorium 13, 1. 6.

ale je to rozjímání rozumu ne spekulativního, nýbrž praktického, a má za účel hnutí vůlí. Zastydění, lítost, předsevzetí jsou psychologické stupně obrácení, a po těch vede svatý Ignác. Účel prvního cvičení je veliký stud a zahanbení nad sebou samým, když vidím, že hříchy jiných byly tak těžce potrestány, a já jsem byl zproštěn záhuby, které jsem si tolika svými hříchy zasloužil.¹⁷⁾ Plod druhého má býti roznícená lítost nad spáchanými hříchy¹⁸⁾ při pohledu na jejich množství a těžkost. Třetí a čtvrté cvičení jsou zastávka k opakování dřívějších a prohlubují a utvrzují jejich účinek a rozšiřují jej trojí rozmluvou, v nich předepsanou, i na hříchy všední a na nespořádané náklonnosti a na věci světské a marné, jež jsou jejich

17) Prosba prvního cvičení, n. 48. — Je to nutný opak dřívější pýchy a přeceňování sebe, projevených hříchy.

18) Prosba cvičení druhého, n. 55. — Kdežto v prvním cvičení je hřích ve své zahanbující pravdě před naším duševním zrakem více objektivně a mimo nás a naše vlastní hříšnost se přibírá do rozjímání jen všeobecně, bez zacházení v jednotlivosti, jsou v druhém cvičení předmětem vlastní hříchy rozjímajícího, i jednotlivě, ač ne tak podrobně, jak se to děje při přípravě na svatou zpověď. Vidíme tu tedy i logicko-psychologický vzestup od poznání objektivního k aplikaci na sebe samého.

předmět: tedy i na hnutí a věci v sobě ne hříšné, které však překážejí ctnosti a otvírají a upravují cestu hříchům. Následuje konečně cvičení páté o pekle, hrozném, ale spravedlivém trestu hříchu; pohledem na trýzeň v něm se má cvičenec upevniti v předsevzetích, která učinil v dosavadních rozjímáních, a býti přiveden k tomu, aby mu, „jestliže kdy vlivem svých chyb zapomene na lásku k Pánu věčnému, aspoň bázeň před tresty pomohla, by nepřišel do hříchu“.¹⁹⁾

Každé z těchto cvičení má tedy svůj zvláštní cíl a účel; ale mají též všecka společný: pronikavou lítost nad hříchy spáchanými a pevné předsevzetí v budoucnosti se všech hříchů varovati. Proto se také, jak praví i kniha Cvičení,²⁰⁾ zpověď o cvičeních, obyčejná i všeobecná, potřebná i dobrovolná, nejvhodněji vykoná po cvičeních prvního týdne.

Tím je obrácení k Bohu, cíli, dovršeno a řetěz myšlenek v I. týdnu dokončen. Co se ještě v I. týdnu přidá, je jen k prohloubení a upevnění účinku jeho patera hlavních cvičení.

¹⁹⁾ Prosba pátého cvičení, n. 65.

²⁰⁾ Všeobecná zpověď s přijímáním, n. 44.

Sv. Ignác podává pro první týden (všecky čtyři dohromady mají podle úvodní pozn. 4. třicet dní nebo o málo více nebo méně) kromě Vychodiska a základu, na nějž brával dva dni, jen patero cvičení, t. j. kolik stačí zdánlivě na jeden den. Ale dělením cvičení, z nichž každé obsahuje hojnost látky na více než jedno rozjímání, různým opakováním jich a konečně přidáváním jiných o smrti, o soudu atd., což vše činili již sv. Ignác a jeho žáci, lze nabýti hojnosti látky pro tak dlouhý první týden, jak dlouhého je podle úsudku cvičitelova třeba k plnému dosažení účelu I. týdne u cvičence. *Ale přidají-li se jiná rozjímání, jest je přidati až po rozjímání o pekle, ne vsunouti někde mezi patero cvičení, aby se neničil nebo aspoň nezdržoval neodolatelý, jako lavina se řítící logický postup a účinek přesně rozčleněného a pevně semknutého celku, patera cvičení.²¹⁾*

Účel prvního týdne však není pouze obrácení k Bohu, cíli, nakolik ono je očista od hříchů. Lítost, ke které svatý Ignác cvičence v rozjímáních vede, je lítost dokonalá z motivu lásky. Svatý Ignác chce cvičence v I. týdnu také pohnouti k velké vděčnosti, a tím lásce, k Bohu Stvořiteli a Vykupiteli a Slitovníku, a k lásce ke ctnosti a k horlivosti

²¹⁾ Pozn. po pátém cvičení, za n. 71; Directorium 14, 1; 15, 4.

a obětavosti ve službě Boží. Ve světle patera rozjímání prvního týdne není žádná oběť k tomu cíli příliš veliká nebo příliš nesnadná. K tomu směřují úvahy v rozmluvách: „Hledě na sebe samého, na to, co jsem učinil pro Krista, co činím pro Krista, co musím učiniti pro Krista“ (Rozmluva cvič. prvního, n. 53); „Zvolání v podivu, s rozníceným hnutím vůle“ a „rozmluva o milosrdenství, rozmlouvaje s Bohem, Pánem naším, a díky mu vzdávaje, že mi dal život až dosud“ (Pátý bod a rozml. cvič. druhého, nn. 60—61); „Konaje rozmluvu s Kristem, Pánem naším... vzdáti mu díky, že neučinil konec mému životu... a jak až dosud měl vždy se mnou tak velkou útrpnost a milosrdenství“ (Rozmluva cvič. pátého, n. 71). „Když pilně uvažujeme“, dí starý, neznámý skladatel krátké rukověti ke Cvičením, „svou nízkost, nebo čím jsme se prohřešili proti vůli Boží, a co dobrota Boží nicméně pro nás učinila a neustále činí, nelze než abychom byli puzeni milovati ho. Neboť jak by člověk nemiloval vroucně toho, kdo mu, ač nehodnému i vnuknutí ně-

jaké dobré myšlenky, přestědře dal sebe samého, a přídavkem tolik a tak velikých jiných darů?²²⁾)

DRUHÝ TÝDEN

6. Člověka tímto způsobem na cestě očištné vítěznou milostí Kristovou od hříchů očištěného, k boji proti nespořádaným náklonnostem a k odstranění věcí světských a marných rozhodnutého a láskou k ctnosti rozníceného (nechceť sv. Ignác jiného připustiti ke cvičením II. týdne, aspoň ne k volbě,²³⁾) vítá k cestě osvětné na prahu II. týdne sám Kristus Vykupitel. Cesta očištná začala úvahami o přirozenosti, rozumnosti, slušnosti a čestnosti, užitečnosti a přirozené nutnosti služby Boží, pak předstoupil před cvičence přísný zákon o ní, a z motivu vděčnosti, že ho ten přísný zákon nestihl svými hroznými sankcemi, se zro-

22) Directorium Breve, Mo. 979 n.; podobně Directorium Granatense, Mo. 958.

23) Directorium 18, 4. Ale na tomto místě je ve slovech sv. Ignáce vynecháno slovo *multum* *fervorem* ac *desiderium* (velikou horlivost a touhu), které je v původním španělském textu, uveřejněném ve zmíněném historicko-kritickém vydání Cvičení v Mo(numenta): *much o feruor y deseo* (Mo. 780).

díla láska; nyní předstupuje před něho živý obraz nebeské spravedlnosti, jež se vtělila v Kristu. aby přinesla na zem oheň čisté lásky. Ospravedlněním na cestě očištné vyšla duše z říše knížete tohoto světa; v rozjímání o povolání krále věčného (nebo jak se obyčejně říká: o království Kristovu) ji zve a přijímá Kristus do království svého, an zve všechny k následování a napodobení sebe v boji o rozšíření království Božího *mimo* nás a podmínkou k tomu na prvním místě *v nás*.²⁴⁾ Neboť následování Krista je právě cesta,²⁵⁾ a milosti jeho jsou právě prostředky, kterými dojdeme k přemožení svých nespořádaných náklonností a světa, tím k uspořádání života a ke ctnosti, a tak přímo k cíli, o němž byla řeč ve Východisku a základu, totiž k oslavě Boží a svému spasení. Pozvání Kristovo se snaží sv. Ignác vyličit, podle pravdy, co nejvábivěji a neodolatelně, aby roznítilo velkou lásku a touhu po následování: jedinečný muž a vůdce — jedinečné dílo — jedinečná

²⁴⁾ Povolání krále časného; pomáhá nazírat na život Krále věčného, nn. 91—98.

²⁵⁾ Jan. 14, 6; srov. Průpr. k úvaze o stavech, n. 135.

cesta, t. j. jedinečný muž a vůdce, hodný naší neomezené oddanosti a lásky, Kristus — jedinečné dílo, hodné úplného věnování se mu, *jeho* dílo — jedinečná cesta k dokonalému vykonání toho *jeho* díla, *jeho* cesta — a jedinečné vítězství a odměna! A cvičenec nebude sám v tom díle: Zástupy nadšených následovníků se hrnou ke Kristu se všech stran. A nejen to. Poněvadž hřích nepřemohl pouze jednotlivce v souboji nýbrž též zvítězil nad celou společností lidskou a vládne jakožto říše světa a temnot, chce vůdce Kristus vésti své následovníky ne pouze jednotlivě v boj a k vítězství, nýbrž spolu s jinými, jakožto příslušníky své jednotné velké družiny. Členství v této družině bude sice vyžadovati osobních obětí společné organizaci, ale boj bude radostnější, vítězství snadnější: obcování svatých. To všecko si zaslouží snášení útrap!

V následování a napodobení Krista se již od prvopočátku rozlišují stupně;²⁶⁾ kdo chce projevit největší oddanost a nejvíce se vyznamenati ve službě Krista krále, nabídnou mu nejen sebe, t. j. své

²⁶⁾ V druhém a třetím bodu druhé části, nn. 96—97.

činy, nýbrž i co nejdražšího *mají*, toužící a jsouce rozhodnutí, je-li v tom jen větší služba Kristova, napodobiti ho v snášení křivd a potup a zvoliti si i skutečnou chudobu, chce-li si je jeho Božská Velebnost k takovému životu a stavu vyvoliti. Tato dobrá vůle nebude příliš nesnadná tomu, kdo je tak, jak to sv. Ignác žádá jako podmínku k druhému týdni, proniknut rozmluvami ze cvičení prvního týdne. A ježto toto rozjímání má „pomáhat“ nazíratí na celý život Kristův, je těm, kdo chtějí projevití tuto větší oddanost a více se vyznamenati, poukazem, oč se mají snažiti i v dalších nazíráních na život Kristův: o tento nejvyšší stupeň následování; i ten je pak pro ně zahrnut v třetí průpravě dalšího nazírání, neměněné po celý II. týden: „abych ho *více* miloval a *lépe* ho následoval.“

Nápis rozjímání je: „Provolání krále časného; pomáhá nazíratí na život Krále věčného.“ Má tedy toto rozjímání vztah k tajemstvím všech dalších tří týdnů, poněvadž všechny tři se zabývají nazíráním na život Kristův. Není však toto rozjímání v tom vztahu k životu Kristovu, v kterém je Východisko a základ k celým cvičením. Není

východiskem, z něhož by vyvěraly všechny další důsledky, není základem, bez kterého by se celá stavba zřítila, nýbrž je to *po-můcka*, která jasně staví před oči účel, hlavní důvody a podmínku k následování Krista a vůbec to, co si lze z jednotlivých tajemství života Kristova vybrati jen jaksi postupně a po kouscích, rozvinuje jasně a přehledně na jednu a působí v nás náležitou, příznivou psychologickou disposici k dalším rozjímáním. Především pak toto rozjímání úplně odůvodňuje řečenou třetí průpravu v nazíráních II. týdne: „Žádati o pronikavé poznání Pána, jenž se pro mne stal člověkem, abych ho více miloval a lépe ho *následoval*“,²⁷⁾ naznačenou již v druhé průpravě tohoto rozjímání: „abych nebyl hluchý k jeho volání, nýbrž rychlý a bedlivý vyplniti jeho nejsvětější vůli.“²⁸⁾ A že po tom všem opravdu toužíme a opravdu o to prosíme, je také plod rozjímání o království Kristovu, jež tedy tím má blahodárny vliv na všechna další nazírání a cvičení. Lze tedy krátce říci, že rozjímání toto je jakési povýšené stanoviště a sjednocující — orientující, povznášející, povzbuzující — hledisko pro všechna nazírání a ostatní cvičení dalších týdnů, a Directorium (19, 1) dí právem, že je to „*jakoby* základ“ (*quasi fundamentum*) všeho dalšího.

A ještě po jiné, velmi důležité stránce je rozjímání o království Kristovu *jakoby* východisko a základ všeho dalšího: tím,

²⁷⁾ Prosba v nazírání na Vtělení, n. 104.

²⁸⁾ Království Kristovo, n. 91.

z ovzduší užitečnosti a povinnosti, vanoucího z I. týdne, povznáší cvičence nadále do ovzduší štědré šlechetnosti a šlechetné štědrosti.

7. Ježto následovati Krista znamená, jak cvičenec uviděl v rozjímání o království Kristovu, napodobiti jeho příklad, jest cvičenci od následujícího dne nazíratí na tajemství a události ze života Páně, aby jej v sobě napodobil. Nazírání na život Kristův ve druhém až čtvrtém týdnu není snad druhotná, nýbrž je *základní a podstatná*, třebaš ne jediná složka duchovních cvičení v těchto obdobích. Nazírá tedy cvičenec následujícího dne na Kristovo vtělení a narození, druhého dne na jeho obětování v chrámě a útěk do Egypta, a snaží se z příkladů Kristem dávaných čerpati prospěch pro lepší poznání Krista, větší lásku k němu a tím i lepší následování Krista. Dosud ještě nebylo výslovné zmínky o volbě stavu, ve kterém bychom se o toto lepší následování měli snažiti; byla sice v rozjímání o království Kristovu zmínka o různých stupních v následování a o nabídce k snášení potup a k dobrovolné chudobě i skuteč-

né, ale to vše lze samo sebou činiti pro Krista v kterémkoliv stavu a příklady dané Kristem v dosavadních tajemstvích lze též napodobiti v kterémkoli stavu.

Ale dvojím nazíráním třetího dne se dostává cvičenci zřejmého poukazu k volbě stavu. Jsou o poslušném životě Kristově v Nazaretě, a jak Ježíšek zůstal bez vědomí rodičů v chrámě. Tímto dvojím tajemstvím podal Kristus dvojí příklad pro dvojí stav: pro stav obecné dokonalosti křesťanské, jenž záleží v zachovávání přikázání, a pro stav evangelické dokonalosti, jenž záleží v opuštění a vzdání se i nejdražšího a v zachovávání rad. aby se člověk „věnoval výlučně službě“ Boží. Jest tedy cvičenci, který chce „projeviti větší oddanost a více se vyznamenati ve veškeré službě svého krále věčného“, počítí i samému rozumem „pátrati a na modlitbách žádati o poznání, v kterém životě nebo stavu ho chce jeho Božská Velebnost použítí“, ²⁹⁾ aby jí *v tom* životě nebo stavu přinášel ony oběti „větší ceny a vět-

29) Příprava k úvaze o stavech, n. 135.

šího významu“, ke kterým se nabízel v rozjímání o království Kristovu.³⁰⁾

Sám sebou je stav evangelické dokonalosti zřejmě nabídka a oběť větší ceny a většího významu a lepší následování Krista, ale pro vnitřní nebo vnější okolnosti tomu tak není u každého, nýbrž někdo může mnohem větší služby prokázati věci Kristově ve *stavu* dokonalosti obecné; a i ti, které Bůh skutečně zve ke *stavu* evangelické dokonalosti, si mohou bez hříchu vyvoliti, který stav chtějí; stav evangelické dokonalosti na sebe vezmou a oběti větší ceny a většího významu v něm Kristu přinesou i oni jen svobodnou *volbou*. Je tedy potřebí pátrati rozumem a dotazovati se Boha v modlitbě, ve kterém životě nebo stavu nás chce Božská Velebnost použít, a je třeba na konec svobodné volby. K obojímu, hlavně však k volbě, je třeba se disponovati.

Sv. Ignác má za to, že duše je tehdy

³⁰⁾ Cvičenec, který volby stavu nekoná (srov. výše v čís. 1, na str. 16; úvod. pozn. 18, n. 18; K polepšení a nápravě vlastního života a stavu, n. 189), si arci musí, jestliže koná i tato cvičení, všechno, co následuje o volbě stavu a průpravě k ní, přizpůsobiti k nápravě života ve stavu již zvoleném. I on může z těchto cvičení vyzískati pro svůj úkol nezměrně mnoho.

nejlépe připravena a disponována k volbě stavu, když z touhy napodobiti Krista tak si, se své strany, přeje stavu nejdokonalejšího, že je rozhodnuta zvoliti si jej a prosí o něj, nepozná-li, že Bůh jí v něm nechce. Volát a zveť Bůh obecným pozváním v evangeliu všechny ke stavu dokonalosti evangelické jakožto k lepšímu a sobě milejšímu, a jen pro vnitřní nebo zevnější závady (které on arci dopustil, ale jež působí, že bych v něm nebyl k větší službě a slávě Boží) někoho v něm nechce; dokud tedy nepoznám závad, jsem rozhodnut pro stav evangelických rad.³¹⁾

Tuto disposici se sv. Ignác všemožně snaží způsobiti v duši cvičencově, a to trojím druhem cvičení: předně cvičením o dvou praporech a o třech dvojicích lidí; za druhé dalšími nazíráními na život a příklad Kristův; za třetí úvahou o trojím způsobu neboli stupni pokory. Ve všech těchto cvičeních jest „pátrati a žádati“: pátrati hlavně rozjímáním a klidným uvažováním rozumovým, žádati modlitbou.

³¹⁾ Directorium 23, 4.

8. Čtvrtého dne druhého týdne se tedy vykoná rozjímání o dvou praporech a doplňkem k němu rozjímání o třech dvojicích lidí. Plod jejich má býti, jak v třetí průpravě Dvou praporů a na konci v rozmluvě prosíme, poznání šaleb ďáblových a útěk před nimi, a poznání pravého života, jemuž učí Kristus, a upřímná a snažná *prosba*³²⁾ o přijetí do něho k napodobení Krista — a to, „bude-li Božské Velebnosti příjemno a bude-li si jej chtíti vyvoliti a přijmouti“, i ve skutečné chudobě a snášení potup a křivd podle vzoru Kristova: zkrátka počáteční měrou již ona pravá dispoice k volbě, právě vyložená. Plod z obojího rozjímání je vlastně tentýž, jak vidno z toho, že sv. Ignác předpisuje po obojím tutéž rozmluvu; liší se jen tím, že k němu v obojím rozjímání docházíme jinou cestou: v rozjímání o praporech se ona nejlepší dispoice předkládá jakožto nejlepší a *nejbezpečnější* způsob, jak uniknouti nástrahám ďáblovým a následovati Krista, kdežto v roz-

³²⁾ Jak opravdová a snažná má býti ta prosba, vysvětluje se z toho, co radí poznámka v n. 157. O ní viz níže na konci tohoto odd. 8.

jímání o dvojicích jakožto nejlepší způsob, jak se zachovati *rozhodným jednáním* v míru a *pokoji* s Bohem a dojítí věčného spasení.³³⁾ V rozjímání o praporech se působí skoro stejně na rozum jako na vůli a přemáhá se přirozená hrůza před chudobou a potupami; v rozjímání o dvojicích se působí hlavně na vůli a přemáhá se nedostatek ráznosti vůle k poznanému lepšímu.

a) V rozjímání o praporech se snažíme prohlédnouti záměr ďáblův a záměr Kristův a poznati, „jak se musíme disponovati, abychom došli *dokonalosti v kterémkoliv* stavu nebo životě, který nám Bůh, Pán náš, dá zvoliti.“³⁴⁾ V *kterémkoli* stavu, třebaš toto rozjímání na první pohled vede jen (a ve

³³⁾ První průprava k Dvojicím, n. 150.

³⁴⁾ Průprava k úvaze o stavech, n. 135, konec. — — Není tedy účel rozjímání o praporech, abychom uvážili a se rozhodli, zda chceme následovati Krista či Lucifera; vždyť takové rozvažování by bylo nejen svrchovaně urážlivé pro Krista, nýbrž i zde naprosto nemístné a nesmyslné. Cvičenec se přece již v prvním týdnu navždy odřekl Lucifera a jeho tábora, a rozhodl se sloužiti Kristu, a v rozjímání o království Kristovu nejenže se upevnil v úmyslu sloužiti Kristu, nýbrž pojal i úmysl následovati ho, jakožto druh na výpravě, a to i způsobem větší ceny a většího významu. Účel rozjímání o praporech je, vštípití opatrnosti, jak vzhledem k volbě stavu samého, tak vzhledem ke způsobu života v něm po volbě, a z té opatrnosti touhu po tom, co je mezi stavy a způsoby života bezpečnější cesta k dokonalosti, leč že bychom až pak při samé volbě poznali, že nás Pán

skutečnosti *hlavně*) ke stavu *evangelické dokonalosti*. Neboť aspoň *smýšlení a dispoice vůle* podle tohoto rozjímání (a podle dalšího o dvojicích a podle třetího stupně pokory) jsou nutné k dokonalosti v *kterémkoliv* stavu, i když si Bůh cvičence nevyvolí ke stavu dokonalosti evangelické, a správnost volby samé, na kteréžto správnosti tolik záleží vzhledem k skutečnému dosažení dokonalosti, bude, ať již volba dopadne tak nebo onak, nejlépe zajištěna, když budeme mít toto *smýšlení a dispoici*.³⁵⁾

Záměr³⁶⁾ ďáblův je ten, aby nás, když nás nemůže svést hrubým pokušením, bychom zanechali následování Krista, *privábil*³⁷⁾ k

Bůh pro nějaké vnitřní nebo vnější příčiny na té bezpečnější cestě k dokonalosti (jíž lze dojít v kterémkoliv dobrém stavu nebo způsobu života) nechce.

Sv. Ignác chce tímto rozjímáním v š e c k y, kdo je konajší, přivést motivem opatrnosti vnitřně pod prapor Kristův, prapor chudoby a ponížení, a tak k dokonalosti, ať si na konec zvolí stav kterýkoliv a třebaš tedy zevně nevstoupí pod tento prapor Kristův; neboť v tomto rozjímání, v úvodním o království Kristovu, v dalším o dvojicích, a při trojím stupni pokory ještě nejde o určitý stav nebo způsob života, nýbrž o v š e m p o t ř e b n o u a p r o v š e c k y s t e j n o u dispoici pro dobu volby i pro celý život po duchovních cvičeních, chtějí-li v kterémkoliv stavu nebo způsobu života dojít dokonalosti.

³⁵⁾ Srov. výše čís. 7 ke konci.

³⁶⁾ Při záměru Kristovu a Luciferovu tu nejde o poznání posledního cíle obojího vůdce, nám již známého z I. týdne (Lucifer vede k záhubě), a z rozjímání o království Kristovu (Kristus vede k rozšíření království Božího a k spasení), nýbrž o poznání z á s a d, podle kterých, a p r o s t ř e d k ů, kterými obojí hledí svůj záměr provést a lidi k svému cíli přivést. Ty zásady a prostředky tedy sv. Ignác cvičenci ukazuje.

³⁷⁾ Průprava 1., n. 137: v o l á a c h c e v š e c k y.

sobě šalbou,³⁸⁾ obyčejně bohatstvím a světskou ctí, jež jsou samy sebou nejetné, ale leckomu se neblahým dalším vývojem stanou osidly vzdoucími až k čirému zlu. S počátku třebaš nebudou na závalu leč v dokonalé ctnosti, časem však snadno překazí i věčné spasení.³⁹⁾ Proto je bezpečnější⁴⁰⁾ než snažiti se zůstati ve vojště Kristově někde uprostřed nebo v zadnějších řadách nebo stranou, to jest v stavu a způsobu života obecné dokonalosti, odkud bychom mohli býti šalbami, obyčejně bohatství a světské ctí, zlákáni pryč, pod prapor Luciferův, jednati opačně a přijmouti dobrovolně, chce-li nás Bůh, pozvání do nejpřed-

³⁸⁾ Průprava 3., n. 139; bod 3. první části, n. 142: aby vrhali tenata.

³⁹⁾ Nyní rozumíme slovu *více* ve výkladu o nejetnosti na konci Východiska a základu: „co nám *více* napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni.“ V překladu Vulgátě tam tohoto slova není a ono je na tom místě vlastně paralogismus, ježto se jím usuzeje více, než plyne z toho, co předchází; ale ve světle rozjímání o praporech, jež nás vede k touze po tom, co je bezpečnější, to není paralogismus, nýbrž hned od počátku uvádění na cestu pod prapor Kristův. (Podobně jsou v rozjímání o praporech slova v rozmluvě, n. 147: „abych trpěl potupy a křivdy, bych ho *v nich lépe napodobil*“, snad předzvěst třetího stupně pokory, neznamenal-li i v té rozmluvě prostě *větší bezpečnost* ve větším připodobnění ke Kristu.) Rovněž se touto naukou o bezpečnosti osvětlí později nauka o nejetnosti ve 2. stupni pokory sv. Ignáce, n. 116.

⁴⁰⁾ Srov. pravidla k rozlišování duchů pro druhý týden, 4—6, nn. 332—334; druhý týden je právě týden volby. Ba alternativa sv. Ignáce v tomto rozjímání ani není: bezpečnější—bezpečné (třebaš méně), nýbrž: bezpečné — *ne* bezpečné. Je i v tom hluboká znalost lidského srdce, jež by se jinak snadno spokojilo bezpečným (třebaš méně bezpečným) a nezvolilo bezpečnějšího ale obtížnějšího, ač je Bůh právě k tomu zve.

nějších řad, do zvláště vyvolené čety a družiny a pod zvláštní praporec jeho osobních odznaků, od svého starostlivého vůdce Krista, jenž chce všechny k sobě přivést⁴¹⁾ pravým životem,⁴²⁾ jenž záleží v napodobení jeho chudoby a poníženosti, a přijmouti je tím ochotněji, když přece chceme v následování a službě tohoto jedinečného Vůdce „projeviti větší oddanost a více se vyznamenati“ a „učiniti nabídnutí větší ceny a většího významu.“ Abychom se tedy tak zabezpečili, jsme výsledkem tohoto rozjímání k tomu životu chudoby a poníženosti ochotni, a prosíme v rozmluvě na konci tohoto rozjímání P. Marii, Krista, Otce věčného, abychom byli přijati pod prapor Kristův: tedy nejen v chudobě duchovní, každému potřebné, a nejen v snášení potup pro Krista, které snad přijdou samy, rovněž potřebném, nýbrž — po příkladu našeho Vůdce — i v dobrovolné chudobě skutečné a v nepovinném větším snášení potup a křivd pro Krista, když to jen bude služba Božské Velebnosti a bude se to moci státi bez číhokoliv hříchu. Srovnáme-li tuto *prosbu* a *připojenou* k ní podmínku s *nabídkou* a podmínkou na konci rozjímání o království Kristovu, uvidíme, že duše již mnohem více touží po dokonalosti. Ale o tom více na příhodnějším místě po výkladu o stupních pokory.

Pohlédneme-li nyní, praví P. Meschler, zpět na dosavadní části Duchovních cvičení, uvidíme tuto souvislost a tento pokrok. Nejlepší

41) Průprava 1., n. 137: volá a chce všechny.

42) Průprava 3., n. 139.

prostředky, to, „co nám více napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni“ (Východisko a základ, n. 23, na konci) jsou nyní zřejmé. Vidíme také, jak důležitá je nejetnost i v těch věcech, které sice samy sebou nejsou ani dobré ani špatné, ale nepříteli přirozenosti lidské jsou prostředkem, aby člověka strhl do záhuby. U většiny lidí je to bohatství a světská čest, ale u leckoho je to něco jiného (na př. náklonnost k osobám, místům, věcem); musí tedy každý sám sebe zpytovat a v rozjímání o dvojicích se rázností vůči své slabé stránce zabezpečiti proti šalbám nepřítelovým.⁴³⁾ — Plán boje proti vášním a věcem světským a marným se zde podává v jednotlivostech, nástrahy nepřítelovy se odhalují. Nad rozjímání o království Kristovu se zde objasňuje lépe a lépe: předně osoba našeho Vůdce, na němž tu vidíme tolik krásného a jehož ducha poznáváme; za druhé válečný plán Spasitelův, dobýti si světa přemožením lnutí k čemukoliv pozemskému a pýchy, a založiti a upevniti si své království v nás a v jiných láskou k chudobě a k ponížení. To je duch apoštolský. Nyní víme ještě lépe, v čem záleží oběti „větší ceny a většího významu“, jež přinášejí nadšení učedníci Kristovi. Vidíme, jak zde a ve všem ostatním má poslední slovo a rozhoduje v poslední instanci pravda Východiska a základu, služba Boží.⁴⁴⁾

⁴³⁾ Pravidla k rozlišování duchů I 14, n. 327.

⁴⁴⁾ M. Meschler S. J., Das Exerzitienbüchlein des hl. Ignatius von Loyola erklärt und erläutert, str. 146 n. Také sem tam jinde je v tomto Postupu myšlenek něco převzato z té knížky P. Meschlera. Nyní je i ona obecně přístupná v I. svazku díla: Das

b) Avšak rozhodnutí k dokonalosti nebo k velké ctnosti není u nás někdy zcela doopravdy a sami se v tom klamáváme vlivem nějaké náklonnosti, obyčejně právě náklonnosti k tomu, čeho se k dosažení dokonalosti máme zříci. Náklonnost třeba ani není hříšná (jako nejsou samy sebou hříšné ony věci, kterých Lucifer užívá jakožto tenat a k nimž se tato náklonnost vztahuje), ale přece nám vadí, že nevidíme a neužíváme *ráznějších* prostředků, nám snad k dokonalosti nutných. A poněvadž něco takového upozorujeme snáze na jiných než na sobě, používá sv. Ignác podobenství, které nazval „o třech dvojicích lidí.“ Podle toho máme zpytovat a poznati svou menší nebo větší náklonnost k věcem světským (bohatství, cti světské, jiným věcem, které by nám mohly býti ve snaze o dokonalost tenaty Luciferovými) a přemoci ji, takže budeme stejně ochotni zříci se jich nebo podržeti si je, podle toho, jak rozumem nebo osvětlením Božím poznáme, co je více k službě a slávě Boží. Vidímeť, že jen třetí dvojice se dává jediné správnou cestou k míru s Bohem a spasení věčnému, a že k té jest se i nám povznést. V prvním bodu vidí cvičenec, že *něco musí* vykonati k vytčenému cíli, dokonalosti; v druhém, že *nestačí prostředky polovičaté, neupřímné*, které tedy nejsou ani opravdu prostředky; v třetím vidí *jedině postačitelný prostředek* k tomu, aby naše rozhodnutí k dokonalosti bylo opravdové: rázné a velko-

Exerzitienbuch des hl. Ignatius von Loyola. Erklärt und in Betrachtungen vorgelegt von Moritz Meschler S. J. Tři sv. Freiburg im Br., Herder.

dušné zanechání náklonnosti — této ihned, a věci, i sebe milejší, samé, jakmile poznám, že je to lepší k službě a chvále Boží. Zpytování samo ovšem nedá duši síly neb odvahy, nýbrž jen má upozorniti na slabost a nedostatek ráznosti v duši; abychom ty odstranili, k tomu již povznáší neobyčejně slavnostní průprava druhá a o to žádáme v průpravě třetí a v rozmluvě, jež je tatáž jako v rozjímání o praporech.

Ba poněvadž v touze po stavu dokonalosti není nebezpečí, kdežto, jak cvičenec viděl ve Dvou praporech, nebezpečí, a pro někoho snad i velké nebezpečí, je v zamítání toho stavu, vybízí sv. Ignác v poznámce,⁴⁵⁾ aby cvičenec *snažně prosil Boha*, „třebas je to proti tělu“, aby on *splnil* podmínku, kterou cvičenec dosud přidával: „chce-li si ho Bůh vyvoliti“ — t.j. aby Bůh chtěl a *vyvolil si jej* ke skutečné chudobě, totiž ke stavu evangelické dokonalosti, „když to jen bude služba a chvála jeho Božské Dobroty,“ i když tedy cvičenec sám v tom nevidí *větší* služby a chvály Boží: stačí stejná, jak sv. Ignác zde a již v rozmluvách rozjímání jak o praporech, tak o dvojicích mlčky naznačuje a později

⁴⁵⁾ Pozn. po rozjímání o dvojicích, n. 157; totéž je již v úvodní poznámce 16, n. 16.

v úvaze o trojím stupni pokory výslovně praví. Kdo *tak* prosí, ten jistě vítězí nad vzpouzející se snad přirozeností a má onu nejlepší disposici k volbě stavu, kterou sv. Ignác chce.

9. Ale sv. Ignác má ještě dvojí prostředek, aby ji upevnil a učinil čistší. Než předloží cvičenci trojí stupeň pokory, obrací, vlastně vrací, se k základnímu druhu cvičení, kterým se duše připravuje k volbě, totiž k nazíráním na život a příklad Kristův, a setrvává v nich (vedle úvah o trojím stupni pokory) po celou dobu,⁴⁶⁾ než je volba dokonána. Jsouť nazírání na život Kristův před důležitá, *abychom ustavičně rostli v poznání Spasitele a v lásce k němu a v touze lépe ho následovati* — a nic není účinnějším prostředkem k oné řečené (výše, čís. 7, str. 36 n.) nejlepší disposici duše před volbou, než právě toto poznání a láska a touha. Ty nás při volbě ochrání před šalbami ďáblůvými a my si nezvolíme životního stavu „podle nějakého hnutí smyslného“,⁴⁷⁾ nýbrž to

⁴⁶⁾ „Současně nazírajíce na jeho život“ (Průprava k úvaze o stavech, n. 135).

⁴⁷⁾ První způsob, jak vykonati správnou a dobrou volbu 5, n. 182.

učiníme „neodbočující ani k tělu ani k světu“⁴⁸⁾ a jen tak, abychom Kristu ukázali větší lásku a lépe ho následovali a napodobili. Nazírání na život Kristův se nesmí přerušiti, zatím co se cvičenec zabývá volbou.

Proto podává svatý Ignác po čtvrtém dni — dni Praporů a Dvojíc — látku k pateru nebo aspoň čtveru⁴⁹⁾ dennímu nazírání na život Kristův na celých osm dní a každé z těchto cvičení se má zakončiti trojí rozmluvou z rozjímání o dvojicích nebo podle poznámky po dvojicích.⁵⁰⁾

10. Přímo uvažovati o věcech volby stavu se počíná pátého dne, souběžně s nazíráním na veřejný život Kristův, počínající rozloučením s blahoslavenou Matkou a odchodem z Nazareta k Jordánu⁵¹⁾ a ukazující nám jej jakožto vzor apoštolského života ve stavu evangelické dokonalosti. Ale než se cvičenec

48) Poučení, o kterých věcech jest konati volbu, na konci, n. 173.

49) Potřebuje-li cvičenec více času k úvahám, vztahujícím se k volbě stavu, může mu ovšem cvičitel počet rozjímání zmenšiti.

50) Pozn. 1. po 5. dni II. týdne, n. 159.

51) Pozn. 2. po 12. dni II. týdne, n. 163.

počne zabývati myšlenkami na svou volbu, předkládá mu sv. Ignác téhož pátečního dne (tedy téhož dne, kdy ráno začíná užívati druhého prostředku, totiž nazírání na život Kristův) jakožto třetí prostředek ke vzbuzení nebo posílení a zušlechtění oné nejlepší dispoice, kterou chce k správné a dobré volbě,⁵²⁾ ještě úvahu o trojím způsobu neboli stupni pokory,⁵³⁾ o nichž má po celý čas až do dokonání volby den co den po celý den chvílemi přemýšleti a konati trojí rozmluvu z rozjímání o dvojicích

52) Totiž, aby cvičenec v cvičeních aspoň natolik přemohl sebe (co to je, praví se v poznámce 1. po 10. přídávku I. týdne, n. 87) a své nespořádané náklonnosti, že při pořádání svého života volbou nového stavu nebo nápravou ve stavu dosavadním se nerozhodne vlivem žádné náklonnosti, která by byla nespořádaná neboli nezřízená (výše, čís. 1, str. 16 n.), ba že si, hodlá-li konati volbu stavu, z touhy napodobiti Krista tak, se své strany, přeje stavu a způsobu života nejdokonalějšího, totiž evangelické dokonalosti, že je rozhodnut zvoliti si jej a prosí o něj, nepozná-li, že Bůh ho v něm nechce (výše, čís. 7, str. 36 n.).

K přemáhání sebe a pořádání nespořádaných náklonností ovšem pomáhají v duchovních cvičeních i mimo ně velice pokání (10. přídavek prvního týdne, nn. 82—87, v dalších týdnech přizpůsobovaný), sv. svátosti a jiné prostředky církví nabízené. Sv. Ignác o nich obšírně mluví na různých místech Cvičení; my v tomto pojednání se zabýváme postupem myšlenek v rozjímáních a úvahách Cvičení a nemůžeme se tedy šířiti o těch prostředcích; budiž však k jejich účinnosti a nevyhnutelnosti aspoň poukázáno.

53) Pozn. 3. po 12. dni II. týdne, n. 164.

a zachovávatí přidanou tam poznámku o snažném prošení o vyvolení Boží ke stavu evangelické dokonalosti. Dosud měla Cvičení na mysli ten (daleko obyčejnější) případ, že stav evangelické dokonalosti je u člověka i objektivně k větší slávě Boží: pak ho větší sláva Boží a jiné dřívější motivy, na příklad pohnutka velkodušné oddanosti k vůdci Kristu a naděje na větší odměnu v nebi a naposled ještě i motiv opatrnosti z Praporů přivedou k tomu, že po stavu evangelické dokonalosti zatouží (a až přijde doba volby, také si jej zvolí, nepozná-li, že ho Bůh v něm nechce). Ale což, když obojí stav, evangelické i obecné křesťanské dokonalosti, je u někoho pro zvláštní okolnosti stejně k slávě Boží nebo když on (což v praxi vychází na jedno) nemůže s jistotou poznati, který stav je u něho více k slávě Boží? I jeho by arci mohl aspoň motiv opatrnosti z Praporů vésti k touze po stavu evangelické dokonalosti; ale zmůže tento motiv právě u silných povah tolik? Takovému cvičenci, ale i všem ostatním, neboť i oni z ní budou míti velký pro-

spěch ke vzbuzení nebo posílení a zúšlechtění oné nejlepší dispozice k volbě, předkládá svatý Ignác tuto úvahu o trojím stupni pokory. Třetí z těch stupňů je právě ona nejlepší dispozice k volbě kterou chce sv. Ignác, že totiž cvičenec je — z čisté lásky k Ježíši chudému a potupenému, aby ho úkonněji napodobil a lépe se mu podobal — rozhodnut zvoliti si raději stav dokonalosti evangelické s jeho chudobou a ponížením než stav obecné dokonalosti křesťanské i v tom případě, že by úvahami před volbou poznával, že *u něho* je obojí stav — obecné dokonalosti křesťanské a evangelické dokonalosti — objektivně *stejně* k oslavě Boží. K tomuto třetímu stupni ho mají úvahy o trojím přivést. To je to, co bylo jen z dále naznačeno v rozjímání o království Kristovu, co nebylo tak jasně a výslovně vyjádřeno v mázírání o dvou praporech a o třech dvojících lidí a zde se přímo a výslovně podává: *vůle, z čisté, nezištné lásky napodobiti Krista*, jakožto poslední a nejvyšší důvod, který pudí váhající duši k tomu, aby, co na ní záleží, tou-

žila po stavu dokonalosti. *Toužila* zvoliti si jej, ne *zvolila* si jej; neboť volba se nekoná vlastně v těchto nazíráních a úvahách, nýbrž až když se jimi duše dostane do té dispozice, kterou sv. Ignác považuje za nejlepší k volbě stavu. Teprv tehdy si jej cvičenec zvolí — pozná-li, že *u něho* je objektivně *aspoň stejně* k oslavě Boží.

U něho; neboť pro vnitřní nebo vnější zá-
vady jest u někoho stav obecné dokonalosti
křesťanské více k oslavě Boží než stav evan-
gelické dokonalosti. *Objektivně* by mohly býti
stav evangelické dokonalosti a stav obecné
dokonalosti u někoho i *stejně* k oslavě Boží,
na př. u kněžice královského, který by mohl
tím, že si zvolí stav obecné dokonalosti a
ujme se vlády a bude bohulibě panovati, velmi
oslaviti Boha — ale mohl by jej rovněž velmi
oslaviti volbou života a stavu evangelické do-
konalosti. Snad bude právě *u něho* stav obecné
dokonalosti objektivně více k oslavě Boží (ježto
tím, že se ujme vlády, na př. zamezí spory a
války o posloupnost nebo nastoupení špatného
nápadníka trůnu), a pak si, hledá-li opravdu
větší slávu Boží, ani z žádného motivu lásky
nemůže správnou volbou zvoliti stavu evan-
gelické dokonalosti, ježto z něho, jakožto
v tom případě objektivně *méně* dobrého, žádné
chtění nemůže učiniti něco stejně dobrého nebo
lepšího, a láska k Bohu jej pudí, aby si zvolil,
co je *lepší*. Ale když by u něho byl obojí stav

objektivně stejně k oslavě Boží, pak přece ovšem bude subjektivně, propter actum imperantem, t. j. volícím konem vůle (který se pak obnovuje z téhož motivu po celý další život), u něho k větší oslavě Boží stav evangelické dokonalosti, když si jej zvolí z lásky ke Kristu vyložené ve třetím stupni pokory: „aby úkonněji (t. j. úkony více) napodobil Krista chudého a potupeného a úkonněji se mu podobal.“ Neboť volbou stavu obecné dokonalosti nemůže ve svých okolnostech této lásky obsažené ve třetím stupni pokory ukázati; o tuto lásku tedy by byl stav obecné dokonalosti u něho méně k oslavě Boží. A má-li třetí stupeň pokory, zvolí stav evangelické dokonalosti.

Chudoba a ponížení samy v sobě nejsou dobro a nemohou tedy býti samy pro sebe voleny; v rozjímání o království a o praporech a o dvojicích jsem si je volil jako prostředek k dosažení cíle i pro mne dobrého a užitečného: lepší následování šlechtetného vůdce, který mě vede k vítězství a odměně, — bezpečnosti — pokoje; zde si je již volím bez toho zřetele ke svým výhodám, z čisté lásky ke Kristu, jen abych se mu více podobal. Ne každé připodobnění k příteli je opravdu důkaz lásky, nýbrž jen to, o kterém vím, že je nebo bude příteli milé a že je rozumné. Ale stran napodobení Krista v chudobě a potupě vím z evangelia (na př. Mat. 5^{10. 11}, 16²⁴), od apoštolů (na př. 1 Petr. 2²¹, Efes. 5^{1. 2}, Filip. 3¹⁰), z přesvědčení svatých, že je mu milé a příjemné v chudobě a potupě až k smrti na kříži, a jeho božská moudrost je

mi zárukou, že to přání je svrchovaně rozumné. Dokazují tedy ve třetím stupni pokory a v činech podle něho vykonaných (: nechci se míti na světě lépe než můj Spasitel!) opravdu lásku, a to čistou lásku, nad kterou již vyšší není na cestě očištné a osvětné.

Třetí stupeň pokory je vrchol Duchovních cvičení a souhrn jejich. S něho je všechno jasné. S něho se vylétá k největší službě a oslavě Boží, on je nejdokonalejší východisko k spasení našemu. On je nejvznešenější způsob, jak užívatí tvorů a to, „co nám *nejvíce* napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni.“ On je nejbezpečnější cesta, po které unikneme hříchu, nejkrásnější způsob rázného jednání ve službě Boží a nejskvělejší vítězství nad vášněmi, nejšlechetnější následování Krále a vojevůdce našeho, Krista, a konečně nejdokonalejší příprava na dokonalou volbu.⁵⁴⁾

Třetí stupeň pokory předpokládá a zahrnuje první a druhý stupeň pokory⁵⁵⁾ a tedy jeho čistá láska nevylučuje jiných motivů ať předchozích (vždyť jich sv. Ignác po celé cestě až posud užíval), ať současných (musí si i ona pomáhati nadějí na odměnu a někdy i bázní před tresty,⁵⁶⁾ a proto všechny motivy k ná-

54) Meschler, Exerzitienbüchlein, str. 159 n.

55) Třetí stupeň pokory, n. 167, zač.

56) Denzinger, Enchiridion Symbolorum, vyd. 10. a další (Friburgi, Herder), 1327 ss. Srov. Constitutiones S. I., P. 3. c. 1. n. 26 = Regula Summaria 17, a v knize Cvičení 2. průpravu 5. cvičení I. týdne, n. 65, a pravidlo 18 k pravému církevnímu smýšlení, n. 370. Řečené pomáhání se děje tak, že člověk, který má (aktuálně nebo habituálně; habituálně zde znamená: ad modum intentionis habitualis) tuto čistou lásku, buď sestoupí k nižšímu motivu konání dobra (na-

sladování Krista, které svatý Ignác v prvním a druhém týdnu dosud uvedl, spolu zůstávají), ale všechny ostatní motivy si podřaduje⁵⁷⁾ a je

ději na odměnu, bázni před tresty, ušlechtilosti dobrého skutku v sobě samém, nešlechtnosti opaku atd.), takže to dobro koná v té chvíli jen z onoho nižšího motivu, anebo že ke svému vyššímu motivu čisté lásky přibere i ten nižší motiv.

57) V třetím stupni pokory si milující třeba ani nevolí chudoby atd. též proto, že tou subjektivní volbou z motivu čisté lásky ve skutečnosti více oslaví Boha a získá si větší zásluhy pro nebe. On si to totiž třeba ani neuvědomí, nýbrž hledí jen na objektivní dobrotu obojího stavu, jež se předpokládá stejná, a láska ke Kristu chudému a poníženému ho již vede k volbě chudoby atd.; kdyby si uvědomil, že pro jeho subjektivní volbu z motivu čisté lásky bude u něho stav evangelické dokonalosti vlastně více k oslavě Boží, mohl a měl by již na druhém stupni pokory, a z jiných dosavadních motivů, na příklad naděje nebo vděčnosti, býti pro ten stav rozhodnut. Ale ovšem by i v tom případě motiv třetího stupně pokory (t. j. že ho čistá láska pudí, aby se více připodobnil Kristu poníženému), mohl přistoupiti a státi se motivem hlavním, nejvíce pudícím. (Podobně jako při volbě mezi dvěma stejně cennými stavy je tomu i při volbě mezi dvěma objektivně stejně cennými jednotlivými činy nebo věcmi.)

Ale že by stav obojí dokonalosti byl u něho objektivně stejně k oslavě Boží, nebo že by cvičenec nemohl poznati, co je u něho k větší slávě Boží, je jen řídká věc; u většiny lidí, které Bůh zve, je stav evangelické dokonalosti i objektivně k větší slávě Boží a větší zásluze pro nebe a proto i nižší motiv než pohnutka třetího stupně pokory stačí cvičenci a vede jej k jeho volbě. (Podobně i při jednotlivých činech a věcech.) Nicméně si může i v takovém případě ten stav (čin, věc) zvoliti buď pouze z motivu třetího stupně pokory nebo také z motivu třetího stupně pokory, a pak by si tento motiv třetího stupně pokory, kromě toho, že je ze všech motivů nejčistší a nejvznešenější, mohl všechny ostatní podříditi co do síly a státi se hlavním, nejvíce pudícím.

Rovněž tak lze z motivu třetího stupně nebo také

mezi nimi *nejvyšší, vládnoucí, všechny zušlechťující a povznášející a zabezpečující*,⁵⁸⁾ třebas po jiné stránce je zase ona od nich zabezpečována.

Nepodává se v Trojím stupni pokory vlastně nová látka, nýbrž hlavní výtěžek z dřívějších rozjímání, hlavně z Království Kristova a Praporů, který se ještě utvrzuje dalšími názíráními na život Kristův, se tu objasňuje a očišťuje.

a) *Objasňuje se v krátkou formuli, v níž je to, že, kdežto v Království Kristovu byly nižší*

z motivu třetího stupně, t. j. z čisté lásky a touhy více se připodobniti Kristu trpícímu, snášeti různé ústrky a útrapy, které přijdou i bez naší volby.

Ba ještě více. I když se po zralé úvaze a poznání, že tak je to k větší slávě Boží, nebo z jiného dobrého důvodu (na příklad přílišných obtíží), zvolí jiný stav než chudoby a potupy s Kristem, t. j. než stav evangelické dokonalosti, nebo i když se jednotlivé činy v tom neb onom stavu z důležitých příčin (na př. k hájení práv církve, ke splnění povinností, k boji proti nějaké slabosti v naší povaze), musí obrátiti jiným směrem než k chudobě a ponížení, je možno a dlužno i v těch případech voliti a jednati přece také s duchem třetího stupně pokory, totiž s nezištnou láskou a úctou k Spasiteli a s touhou, co nejvíce se mu podle okolností připodobniti, a s ochotou i k chudobě a ponížení podle jeho vzoru a touhou po nich, jakmile okolnosti to buď samy přinesou nebo naší volbě ponechají. Neboť duchem velkodušnosti v následování Krista, šlechetného krále, a naděje na věčnou odměnu u něho, duchem opatrnosti z Praporů a rozhodnosti z Dvojic, duchem čisté lásky z Třetího stupně pokory, a ne jiným, „se musíme disponovati, abychom došli dokonalosti v kterémkoli stavu nebo životě, který nám Bůh, Pán náš, dá zvoliti“ (Průprava k úvaze o stavech, n. 135, konec).

⁵⁸⁾ Vzpomeňme si na př. na výklad duchovních spisovatelů k Žalmu 85, 11 v překl. Vulgáty: *Laetetur cor meum, ut timeat nomen tuum* (Ať se veselí srdce mé, aby se bálo jména tvého).

stupně následování (2. bod II. části) spíše jen naznačeny, a v Praporech a Dvojicích se předkládal jen nejdokonalejší stupeň, zde v Trojím způsobu pokory se výslovně rozlišuje a srovnává: 1. dokonalost základní a nezbytná, 2. dokonalost vyšší a lepší,⁵⁹⁾ 3. dokonalost nejvyšší a nejlepší. Toto výslovné rozlišení a srovnání je velmi užitečné k ujasnění pojmů a k posílení nebo vzbuzení touhy po dokonalosti nejvyšší, předložené v třetím stupni, a tak k získání nejlepší dispozice k volbě stavu.⁶⁰⁾

b) *Očišťuje se tu motiv lásky, podávaný dosud čím dále tím jasněji, a povznáší se až k nejvyššímu stupni cesty osvětlné.*

⁵⁹⁾ Když srovnáme nejetnost, předkládanou sv. Ignácem ve 2. stupni pokory, s nejetností Východiska a základu, vidíme též velký pokrok. Nejetnost v 2. stupni pokory je mnohem vyšší a čistší. Částečný důvod toho je již v motivu daném v rozjímání o dvou praporech a o dvojicích (touha po bezpečnosti a po pokoji v lepší službě Boží — viz výše čís. 8 a), pozn. 39, str. 41), jenž i zde působí; hlavní důvod však je, že nejetnost v 2. stupni pokory má za motiv větší slávu a službu Boží v celé vznešenosti, čistotě a síle této pohnutky, kdežto důvod k nejetnosti ve Východisku a základu je spíše její rozumnost a potřebnost k uvarování se hříchu a podstatnému (neboť slovo „více“ vlastně ne náleží do poslední věty Východiska a základu: srov. uved. pozn. 39 na str. 41) dosažení cíle.

⁶⁰⁾ Nepředkládá se tedy trojí stupeň pokory snad k tomu, aby si cvičenec zvolil kterýkoliv z nich: vždyť on již dávno učinil v rozjímání o království Kristovu „nabídnutí větší ceny a většího významu“, než žádá první stupeň pokory; nýbrž předkládá se trojí (mohl se celý vzestup k vrcholu pokory rozdělit také na více stupňů než na tři), aby srovnáním nejvyšší vynikl a byl objasněn a aby se cvičencova touha po následování v blízkosti co největší (srov. co bylo řečeno výše o Praporech) povznesla až k touze po napodobení i v postupách atd. co nejrozsáhlejším, a to z motivu čisté lásky.

Jaksi je láska, i třetího stupně pokory, obsažena již ve Východisku a základu, ježto ona zajisté „více napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni“; rovněž jsou úvahy na začátku Základu velmi působivé k roznícení lásky, jak vidno srovnáním s „Nazíráním k nabytí lásky“ na konci Cvičení. Ale sv. Ignác ve Východisku a základu motivu lásky nepodává,⁶¹⁾ nepostupuje nad nejetnost vyžadovanou zdravým rozumem a naprosto potřebnou jakožto podmínku k jakékoliv pravé blaženosti. Později v rozjímáních o hříších a o pekle navádí k dokonalé lítosti a lásce z vděčnosti za uchování před peklem a nabádá k pevnému předsevzetí za-

61) Mohl jej snadno podati, na př. kdyby byl první větu (bez věcné změny) vyjádřil slovy třetí průpravy II. týdne: „Člověk je stvořen, aby poznal Boha, Pána našeho, jeho miloval a jemu sloužil,“ a úvaha o dobrodiních stvoření a udělení posledního cíle a o dobrotě s kterou nás Bůh k cíli vede, také snadno přivádí k lásce. Proč tedy sv. Ignác motivu lásky tam nepodává?

Cvičení může konati i člověk zabředlý do světskosti, do hříchů. U toho by bylo marné apelovati hned na počátku k pohnutkám vyšším a duchovnějším: k příkladu Kristovu, k jeho utrpení, k lásce k Bohu; těch věcí si on ještě dosti necení. U něho dlužno apelovati k rozumu věrou sice osvěcenému, ale zatím jen k pohnutkám, z kterých je zvyklý jednati (na př. k člověkově podřízenosti Bohu a přísné povinnosti vůči němu; k určení a vhodnosti prostředků k cíli) nebo pro které má alespoň pochopení (k rozumnosti, slušnosti, nutnosti služby Bohu, chci-li dojíti svého dobra a pravého a věčného štěstí); pak se mu ukáže v prvním až pátém cvičení, kam ho zavedlo jednání z jeho dosavadních motivů (nutnost jednati jinak) a čeho jej uchránilo milosrdenství Boží. Vznikne vděčnost a z ní láska a horlivost, a ty uschopní k postupnému cenění motivů vyšších a vyšších. Proto se i psychologicky dobře připíná k výsledku I. týdne prosba v 2. průpravě rozjímání o království Kristovu (n.

chovávatí poznanou nejetnost stůj co stůj a konati, co jen mohu, pro Boha, jenž byl ke mně tak milosrdný. Na toto předsevzetí hned navazuje druhá průprava (prosba) v rozjímání o království Kristovu.

V rozjímání o království Kristovu sv. Ignác opakuje motivy rozumnosti, slušnosti, čestnosti a nutnosti, kterými působil na cvičence ve Východisku a základu, a posiluje je — a rovněž používání nejetnosti — povznášející krásou následování Krista, vůdce a krále; ale v druhé průpravě nepodává výslovně prosby o lásku a následování z lásky, nýbrž zůstává, co do slov, při motivech právě uvedených; v podobenství

91: „abych nebyl hluchý k jeho volání, nýbrž rychlý a bedlivý vyplniti jeho nejsvětější vůli“) a prosba v 3. průpravě prvního nazírání II. týdne (n. 104: „žádati o pronikavé poznání Pána, jenž se pro mne stal člověkem, abych ho více miloval a lépe ho následoval“).

Z téhož důvodu, z kterého nepodává ve Východisku a základu vyšších motivů a na konci jeho (podobně jako v 1. úvod. poznámce, n. 1) nerozvinuje podrobně, k čemu chce cvičence později vésti, poněvadž by toho třebas ještě nesnesl, nýbrž praví jen všeobecně: „to si volíce, co nám více napomáhá k cíli,“ z téhož důvodu se sv. Ignác ve Východisku také nezmiňuje o povýšení člověka do stavu nadpřirozeného, do synovství Božího posvěcující milostí. Když však je cvičenec s to, aby to vše hned od počátku ocenil, může se cvičitel (ale jen letmo a jen ke zvýšení účinku Východiska a patera cvičení I. týdne) také dotknouti těchto motivů.

Ale také ten, kdo není zabředlý do hříchů nebo do světskosti, musí, když koná cvičení, dosíci, než počne látku II. týdne, toho, co je plod I. týdne, totiž hlubokého poznání jednak svého cíle, jednak hříchu a jeho následku, pekla; rozhodného odvrácení od hříchu a světa; oné lásky k Bohu a horlivosti pro zájmy Boží, která je plod poznání, že Bůh ve svém milosrdenství nám nedal zahynouti v hříchu nebo nám, větší ještě milosrdenstvím, nedal do těžkého hříchu upadnouti. Musí tedy i on opravdově probrati

o světském králi nenaznačuje zřejmě motivu o snášení útrap z lásky k vůdci, ani v druhé části o něm Vůdce nemluví, nýbrž žádá jen obecně následování: teprv až v posledním bodě druhé části se uvádí ten motiv výslovně, ale jakožto myšlenka nasledovatelova a na způsob přídávku zmírněného všemi těmi důvody čestnosti a užitečnosti, jež byl sv. Ignác napřed uvedl, a v rozmluvě cvičenec o snášení útrap ještě ne-žádá, nýbrž se k němu jen prohlašuje dobrovolně a velkodušně ochotným a nabízí se, a to podmíněčně: „chci a toužím... když to jen bude k tvé větší cti a slávě... chce-li si mě tvá Božská Velebnost vyvoliti a přijmouti k takovému životu a stavu“, a nenaznačuje se, že by to vlastně měl býti *stav* evangelické dokonalosti.

Patrně, dí P. Hummelauer,⁶²⁾ z něhož toto všecko, jako i dříve a později mnoho, přejímáme, chce sv. Ignác, aby se na tomto místě motiv *lásky až do chudoby a potup* předložil »pouze s krátkým nebo povšechným vysvětlením«, by pak cvičenec, »ať je to vlastním usuzováním anebo ať je to tím, že mysl je osvěcována milostí Boží«, více pronikl věc a plněji ji okoušel.⁶³⁾ Je tedy rozjímání o království Kristovu rozumem i vůlí látku Východiska a základu a patera cvičení I. týdne v celé její vážnosti bez slazení motivy lásky, synovství Božího a pod., jež se i u něho smějí přibrati jen letmo a jen nakolik mohou napomáhati k posílení účinku látky I. týdne a lepšímu dosažení plodu Východiska a základu a každého z patera cvičení.

⁶²⁾ Franciscus de Hummelauer S. J., *Meditationum et Contemplationum S. Ignatii de Loyola Puncta* (ed. 2., Friburgi, Herder, 1909), str. 47.

⁶³⁾ Úvodní poznámka 2, n. 2.

i po té stránce »*jakoby základ*« všeho dalšího, a tím podobno Východisku a základu (srov. výše, 6, konec, str. 32 n.), že se v něm mnoho úmyslně nepodává výslovně, nýbrž až později se postupně objasní. Vidíme tu psychologickou prozíravost sv. Ignáce a jeho něžnou péči, aby se cvičenci nepodávalo věcí, kterých by ještě nemohl pohodlně unést a míti z nich prospěch,⁶⁴⁾ kterou již projevil všeobecností rčení o cíli duchovních cvičení v 1. úvodní poznámce, v nápisu Cvičení a v posledních slovech Východiska a základu.

Co sv. Ignác tak obezřele naznačil v rozjímání o království Kristovu, to v dalších hlavních rozjímáních stále více a více prohlubuje, hlavně v rozmluvách. Přihlédněme k předmětu, motivu, způsobu.

1. *Království Kristovo*. Předmět jsme právě popsali; okolnost jeho je: »když to jen bude k tvé (patrně: objektivně) větší službě a chvále.« — Motiv je láska ke Kristu jakožto šlechtnému a štědrému vůdci. — Způsob: cvičenec se v rozmluvě *nabízí*, velkodušně, ale přece jen všeobecně, a *podmínečně*: »chce-li si mě vyvoliti.«

2. *Prapory*. Předmět: Chudoba a snášení potup se od Krista již radí, a celé rozjímání předkládá svými rysy následování ne jakékoliv, nýbrž následování Spasitele chudého a poníženého. — »Když jen budu moci potupy a křivdy trpěti bez *číhokoliv hříchu*«: to vše je již více, než bylo vysloveno v Království Kristovu! — Motiv: láska ke Kristu vůdci a větší bezpečnost

⁶⁴⁾ Úvodní poznámka 18, n. 18.

ve stavu dokonalosti. — Způsob: cvičenec *prosí* v rozmluvě o to povolání jako o milost, ale ještě podmíněčně: »chce-li si mě vyvoliti.«

3. *Dvojice*. Předmět: »Co se bude jeviti lepším (tu již neviděti, že by bylo míněno: objektivně lepším) k službě a chvále jeho Božské Velebnosti.« — Motiv: (láska ke Kristu a) pokoj ve službě Boží, jež cvičenec rázným následováním Kristova příkladu a poučení, v rozjímání o praporech daného, získá. — Způsob: v rozmluvě cvičenec podle přidané poznámky prosí o toto povolání jako o milost, ale již ne pouze podmíněčně, nýbrž snažně žádá a *prosí i o splnění podmínky*: »aby si ho Pán vyvolil... když to jen bude služba a chvála (tu se již nepřipomíná větší!) jeho Božské dobroty.

4. *Třetí stupeň pokory*. Předmět: »Jestliže je to stejná chvála a sláva Božské Velebnosti... raději chudobu... potupy... — Motiv: Kristem chudým... s Kristem potup plným pro Krista«, »abych úkonněji napodobil Krista a úkonněji se mu podobal«, tedy čistá, nezištná láska ke Kristu chudému a potupenému. — Způsob: v rozmluvě se podle poznámky zase prosí nejen o toto povolání, nyní lépe poznávané a ceněné, jako o milost, nýbrž se zase i snažně žádá a *prosí o splnění podmínky*: »aby si ho Pán náš ráčil vyvoliti k této třetí, větší a lepší pokoře, aby ho lépe napodobil a lépe mu sloužil, jestliže je to stejná nebo větší služba a chvála jeho Božské Velebnosti.«

Na tomto stupni se duše již netáže, jako na předešlých: »Čeho se mi za to dostane?« (Mat. 19 27). Za nejvznešenějším heslem jde: »*Pojď a*

následuj mne!» (Mat. 19 21). Ať se děje co děje v životě vnitřním nebo zevnějším, nemá jiné vůle a jiné touhy než následovati Pána, »jenž trpěl za ni, zůstává jí příklad, aby následovala šlépějí jeho« (1 Petr. 2 21). Lepší dispoice ať k volbě stavu životního, ať k rozhodnutí stran kterékoli věci v nápravě života, a tím ke vstoupení na nejlepší cestu v užívání tvorů a k věčnému cíli, není.

11. Ale na všech těchto stupních se výslovně uznává, že povolání ke stavu dokonalosti je *vyvolení* Boží. Člověk se může s milostí Boží snažiti státi způsobilým ke stavu dokonalosti, může o něj prositi, ale že je do něho od Boha přijat, je nová, nezasloužená milost Boží. „*I vystoupil na horu a povolal k sobě ty, které sám chtěl; a přišli k němu*“ (Mark. 3 13; srov. Jan. 15 16). „*Není tedy na tom, kdo chce, ani na tom, kdo běží, nýbrž na Bohu, jenž se smilovává*“ (Řím. 9 16). Sv. Ignác nežene po svých stupních cvičence do stavu dokonalosti,⁶⁵⁾ nýbrž ho jen chce tak disponovati, že, zve-li ho Bůh, chce-li si ho Bůh vy-

⁶⁵⁾ Je to také viděti již z posledních slov Průpravy k úvaze o stavech, n. 135, jimiž se uvádí rozjímání o dvou praporech: „jak se musíme disponovati v kterémkoliv stavu nebo životě, který nám Bůh, Pán náš, dá zvoliti.“

voliti, cvičenec pozvání Boží postřehne a přijme a církevním představeným se k povolání nabídne.⁶⁶⁾ Ani prosbami o to vyvolení sv. Ignác nic jiného nezamýšlí.

Zůstává snad námitka, že sv. Ignác uvádí svým postupem v umělé náboženské vzrušení a v nebezpečnou dispoziční vzhledem k volbě stavu osoby, které se k stavu evangelické dokonalosti nehodí. Na to je odpověď, že sv. Ignác nepřipouští k cvičením II. týdne, a zvláště ne k volbě, leč osoby, které mají vlastnosti potřebné k stavu dokonalosti a povahu spolehlivou, takže se hodí a je záruka, že, zvolí-li si stav dokonalosti, také v

⁶⁶⁾ Co je tedy vyvolení Boží, povolání Boží, ke stavu kněžskému nebo k životu ve stavu evangelické dokonalosti (který by sice mohl býti i poustevnický, osamělý, ale jemuž církev dává právem přednost v pospolitosti řeholní)? Na svém vrcholu a v zakončení není toto vyvolení a povolání Boží nic jiného než svobodné povolání církevními představenými: diecézním biskupem, řádovou vrchností, kteří uchazeče způsobilého, milostí Boží zvaného, „v o l a n é h o“ (n. 172), úvahou rozumu a svobodným rozhodnutím vůle s milostí Boží přivedeného, p o v o l a n é h o (n. 172) k tomu, aby se jim na místě Božím k přijetí nabídl, svobodně přijímají, k a n o n i c k y p o v o l á v a j í — ovšem po zkoušce jeho způsobilosti, pohnutek a pravého úmyslu — k tomu životu a stavu. — Srov. na př. Joseph Lahitton, *La vocation sacerdotale* (Paris, Beauchesne) nebo Arthurus Vermeersch S. J., *De vocatione religiosa et sacerdotali* (Bruges, Beyaert) nebo Jaroslav Ovečka S. J., *Povolání kněžské a řeholní* (2. vyd., Praha, Vyšehrad, 1941).

něm vytrvají.⁶⁷⁾ A zvláště při volbě je i cvičitel na stráži.⁶⁸⁾

Pokud trvá volba, podává sv. Ignác, jak již bylo řečeno, každý den látku k nazíráním na život Kristův k posílení lásky ke Kristu, podstatně nutné ke třetímu stupni pokory a k nejlepší dispozici k volbě; úvahy o trojím stupni pokory s rozmluvou a snažným prošením o přijetí do třetího stupně, jež se mají díti chvílemi po celý den a tudíž mohou býti vpleteny i do těchto nazírání, mají býti zase kvasem pronikajícím ta nazírání. Tedy vzájemné působení.

Proč však nepodává svatý Ignác v knize Cvičení těchto stupňů pokory, které tak úzce souvisí s Dvojicemi a Prapory podanými čtvrtého dne, hned po těchto cvičeních, nebo aspoň hned pátého dne ráno, kdy se má podle jeho předpisu⁶⁹⁾ začítí podávati cvičenci látka, vztahující se k záležitosti voleb, nýbrž je podává až po *dvanáctém*

⁶⁷⁾ Úvodní poznámka 18, n. 18; Directorium 1, 7; 23, 1.

⁶⁸⁾ Úvodní poznámky 14, 15, nn. 14. 15; Directorium 22, 1; 24; 33.

⁶⁹⁾ Pozn. 2. a 3. po 12. dni II. týdne, nn. 163. 164.

dni⁷⁰⁾ druhého týdne? Proto tuším, aby se pochopilo, že dlužno proniknouti k *velkému* poznání Krista a k *velké* lásce k němu, aby třetí stupeň pokory, neboli nejlepší dispozice k volbě stavu, se v duši bezpečně ujal a hluboce zakořenil. Nikdo neklamej sám sebe, aby snad místo na skále nestavěl budovu své dokonalosti na písku!

12. Poté přistupuje⁷¹⁾ sv. Ignác konečně k výkladu o volbě; jí se má učiniti nejdůležitější část úpravy života pro budoucnost, jež je cíl cvičení.

Nejprve jakožto *zásadu*, podle které dlužno volbu konati, připomíná v „Průpravě k vykonání volby“ nauku Východiska a základu⁷²⁾ a vysvětluje ji, i příklady; i později ji příležitostně znovu připomíná, když v „Poučení o kterých

70) Tím se ovšem nepraví, že druhý týden cvičení musí nebo má u každého cvičence trvati dvanáct dní. Vše záleží na jeho potřebě, hlavně vzhledem k volbě. Viz pozn. 1. po 12. dni II. týdne, n. 162.

71) Průprava k vykonání volby, n. 169.

72) Volba, jak jsme viděli na začátku tohoto postupu myšlenek (čís. 1), je naznačena již v posledních slovech Východiska a základu, jehož nauka je základ každé volby i jen podle pravidel přirozeného rozumu konané. Spojitost mezi Volbou a pravdami Východiska a základu je tak veliká, že by se po Východisku a základu mohla hned dáti pravidla o volbě a nepohřešo-

věcech jest konati volbu“ (nn. 170—174), vykládá *předmět* neboli o čem se má konati volba; konečně v „Trojí době k vykonání volby“ (nn. 175—178) uvádí *trojí dobu*⁷³⁾ neboli trojí stav duše, ve kterém lze vykonati správnou a dobrou volbu, a poněvadž třetí z těch dob vyžaduje od nás největší péče a opatrnosti, podává dvojí způsob, jak v té době volbu vykonati (nn. 178—188).

Svatý Ignác ponechává ovšem při volbě stavu úplnou volnost. Ale vše, co dosud podal v Cvičeních, směřuje k tomu, aby způsobil u cvičence takovou disposici, že, *zve-li Bůh k tomu*, u člověka, »u kterého se doufá mnoho užitku,⁷⁴⁾ volba bude mezi stavem obecné dokonalosti křesťanské, »jenž záleží v zachovávání příkázání« a »stavem evangelické dokonalosti, .. aby se věnoval výlučně službě svého Otce věč-

valo by se co do souvislosti nic. Ale arcí by to byla pak volba spíše podle přirozeného světla rozumu, a ne podle toho světla a s tou nejetností a silou, které dala všechna další cvičení až do chvíle volby vykonaná. Proto ta veliká vsuvka, ostatně úplně organická.

⁷³⁾ Podle úvodní poznámky 6, n. 6, lze souditi, že svatý Ignác má za to, že v duchovních cvičeních bude člověk voliti nejen třetím způsobem neboli v době klidné, nýbrž také způsobem druhým, totiž zakoušením útěch a neútěch a rozlišováním hnutí v duši. Volba podle prvního způsobu, totiž zvláštním osvícením rozumu a hnutím vůle, že duše ani nemůže pochybovati o vůli Boží, je ovšem velmi řídká.

⁷⁴⁾ Úvodní poznámka 18, n. 18.

ného,⁷⁵⁾ a to ne v životě pouze rozjímavém, nýbrž smíšeném, *apoštolském*.⁷⁶⁾

Neboť tím, že již příklad pro stav dokonalosti, který Kristus Pán právě dal cvičenci tím, že zůstal v chrámě, aby se věnoval výlučně službě svého Otce věčného, je příklad života *smíšeného, apoštolského* (Kristus se nejen v chrámě modlil, nýbrž tam i veřejně vystoupil, aby se zjevil; a toto dočasné opuštění rodičů je též předzvěst jeho pozdějšího trvalého rozloučení s matkou k životu veřejnému, *apoštolskému*), a dále tím, že praví: »Počneme, současně nazírajíce na jeho život, pátrati a žádati o poznání, v kterém životě nebo stavu nás chce jeho Božská Velebnost použítí«⁷⁷⁾, a pak předkládá život smíšený, apoštolský, dokonalejší než život čistě nazíravý, ukazuje, co především míní stavem evangelické dokonalosti, který byl předložen v Království Kristovu jen povšechně (dobývání našeho srdce je stejně nutné v životě čistě nazíravém i v životě apoštolsky činném, a řády obojího života se účastní, každý svým způsobem, rozšiřování království Kristova mezi hříšníky a těmi, kteří ještě nejsou ve stádcí Kristovu), ač i tam slova: »více se vyznamenati ve *veškeré* službě svého Krále věčného« již mohou poukázati tomu, kdo je způsobilý, k životu apoštolskému. Ten život je později, ač ne jako

75) Průprava k úvaze o stavech, n. 135.

76) U šlechtných duší někdy roznítí smýšlení a touhy apoštolské již rozjímání I. týdne, ježto vzpomínka na vlastní hříchy je pudí k tomu, aby se snažily Bohu za jeho milosrdenství k duši jejich odvděčiti zachraňováním a získáváním duší jiných.

77) Tamtéž, n. 135.

první cíl nazírání, jasně předložen ve Dvou praporech.

Konečně to, že sv. Ignác praví: »Se záležitostí voleb se počne od nazírání o tajemstvích od Nazareta k Jordánu, bera to včetně, což jest pátého dne«, ⁷⁸⁾ tedy od té doby, co předkládá k rozjímání veřejný, apoštolský život Kristův, ukazuje také jasně, jaký směr by chtěl u člověka, »u kterého se doufá mnoho užitku«, volbě dáti. Kdyby této příčiny nebylo, počalo by se se záležitostí voleb mnohem vhodněji již čtvrtého dne, ježto Prapory a Dvojice se k ní úzce vztahují.

Tak máme až dosud tento vývoj myšlenek: Očistou prvního týdne k následování Krista volajícího a učícího slovem a příkladem v druhém týdnu, a v tom následování, zase po příkladu Kristovu, k volbě stavu dokonalosti v životě apoštolském.

Ale vše to jen, „*chce-li si ho Bůh vyvoliti a přijmouti*“, a *svobodnou volbou* cvičence, majícího náležité podmínky a schopnosti k tomu stavu a životu.

Konečně přidává svatý Ignác krátký výklad o »nápravě života a stavu« (n. 189) pro ty, kdo buď si již nemohou stavu voliti anebo, třeba by stav voliti nebo volbu stran jiných

⁷⁸⁾ Poznámka 2. po 12. dni druhého týdne, n. 163.

věcí, spadajících pod volbu změnitelnou, konati mohli, nemají k tomu velmi ochotné vůle nebo jiných podmínek.⁷⁹⁾

Tím způsobem vkročil cvičenec již na svou cestu k spáse a dokonalosti a končí druhý, nejdůležitější a nejobsažnější týden duchovních cvičení.

Právem se tedy sv. Ignác v úvodní poznámce 4 (n. 4), když mluví o látce druhého týdne, zmiňuje jen o životě Kristově; nejen proto, že je to jeho látka daleko nejhlavnější, nýbrž i protože ona tak ovládá všecko ostatní, že i rozjímání o praporech a úvaha o trojím stupni pokory, tedy i rozjímání o třech dvojicích lidí a sama volba stavu nebo náprava života, dostávají všecku sílu a účinnost z rozjímání o životě Kristově, a jsou-li od něho odtrženy, nejsou již tím, čím je sv. Ignác chtěl mít ve své knize Duchovních cvičení.

T Ř E T Í T Ý D E N

13. V třetím a čtvrtém týdnu dále nazíráme na život Kristův, v třetím na jeho přehořké utrpení a smrt, ve čtvrt-

⁷⁹⁾ Srov. úvodní poznámku 18, n. 18.

tém, jak je oslaven a své věrné učedníky těší.

V druhém týdnu jsme viděli Krista krále hlavně „volati“ slovem, naukou, příkladem; v třetím ho vidíme hlavně „snášeti útrapy ve dne a bdíti v noci“, „jísti“ pokrm a „píti“ kalich strastí a jak je oděn rouchem potupy.⁸⁰⁾

Tím pohledem se velmi utvrdíme v poznáních a předsevzetích z I. týdne, v třetím stupni pokory a ve vytrvalosti v životě a stavu z lásky ke Kristu zvoleném, když vidíme, jak Pán a Spasitel náš z lásky k nám trpí mnohem více, než od nás žádá.⁸¹⁾ I v tomto třetím týdnu může cvičenec konati po nazíráních, „jestliže jej látka nebo zbožnost k tomu pudí, trojí rozmluvu s Matkou, Synem, Otcem, týmž způsobem, jak to bylo řečeno v druhém týdnu v rozjímání o třech dvojicích s poznámkou, která následuje po dvojicích“.⁸²⁾

⁸⁰⁾ O království Kristovu, I. část, druhý bod, n. 93.

⁸¹⁾ Bod 4.—6. prvního nazírání III. týdne, nn. 195—197.

⁸²⁾ Poznámka po prvním nazírání II. týdne, n. 199. — Přídatkem k III. týdnu, snad proto, že nazírání na poslední večeri na začátku III. týdne k tomu podalo příležitost, dává sv. Ignác „Pravidla, jak se pro budoucnost uspořádati v jídle“ (nn. 210—217), jež jsou doplněk toho, co řekl v 10. přídatku I. týdne o pokání v jídle (n. 83).

Č T V R T Ý T Ý D E N

14. Jestliže se cvičenec, jak je slušné a náležité, roznítí v nazíráních třetího týdne ještě větší láskou ke Kristu, jistě se bude „veseliti a radovati z hloubi duše nad tak velikou slávou a radostí Krista, Pána našeho“, ⁸³⁾ na jakou nazírá ve čtvrtém týdnu, v němž ho vidí „v slávě Otcově“, ⁸⁴⁾ která však je i jemu za věrné následování jista; bude se tedy radovati i sám nad sebou a pro obojí radost si bude tak vážit toho, že je druh tohoto Božského těšitele a přítele, ⁸⁵⁾ že by nechtěl od jeho vůle a přání, která dosud ve cvičeních poznal, ani na píď odstoupiti. I tato tajemství tedy utvrdí volbu učiněnou. ⁸⁶⁾ Druhý a třetí týden náležely cestě osvětné, čtvrtý je na cestě spojně (via unitiva). V prvním

⁸³⁾ Průprava třetí prvního nazírání IV. týdne, n. 221.

⁸⁴⁾ O království Kristovu, 1. bod druhé části, n. 95.

⁸⁵⁾ Bod 5. prvního nazírání IV. týdne, n. 224.

⁸⁶⁾ Volba má býti zpravidla vykonána v druhém týdnu, ale dovršena a prohloubena je v třetím a čtvrtém. V třetím má působením příkladu Kristova zapustiti hlubší kořeny nesnadná odhodlanost a láska ke kříži, ve čtvrtém má láska ke Kristu oslavenému dáti útěchu a jí posilu. Čistá láska v „nazírání k nabytí lásky“ vyjme z lásky ke kříži osten, který přirozeně v ní je (Feder, Geistl. Übungen, Úvod, str. 9).

týdnu byl cvičenec osvobozen od jha hříchu; druhým týdnem vstoupil do svobody synů Božích a dobrovolně se na jeho konci z čisté lásky co nejblíže přidružil k prvorozenému bratru svému, chudému a tupenému; v třetím týdnu s ním jakožto věrný nasledovatel trpěl; nyní ve čtvrtém týdnu se k bratru a vůdci oslavenému přimyká a s ním se spojuje odměnou a láskou blaživou, která nepomine, kdežto všecka láska jevící se obětmi jednou pomine. S Kristem počíná okoušeti cíle, blaženosti, počíná se připodobňovati Kristu oslavenému: žije, ale již ne on, nýbrž žije v něm Kristus. Krásně je cíl čtvera týdnů vyjádřen latinskými úslovími (v nichž nelze změn v hláskách a jimi způsobených protikladů ve významech přeložiti): *Deformata reformare — reformata conformare — conformata confirmare — confirmata transformare* (varianta: *deiformare*).⁸⁷⁾ *Reformare*: podle ideje Boží; *conformare*: vzoru Boha člověka; *confir-*

⁸⁷⁾ Znešvažené napraviti — napravené připodobniti — připodobněné upevniti — upevněné přepodobniti (různočtení, které však jen vyjadřuje jasněji tentýž smysl: B o h u z p o d o b n ě n ě n ě, totiž blahou láskou a radostnou službou při pohledu na Krista oslaveného).

mare: oporou kříže; transformare: již ne pouze *podle* ideje Boží a vzoru Kristova, nýbrž *v Krista* oslaveného: alter Christus, druhý Kristus. Netřeba dlouhého výkladu, že i na této cestě spojně lze jednati a trpěti z motivů čisté, nezištné lásky k Spasiteli, a že ovšem i na tomto stupni tato láska si musí občas pomáhati motivy nižšími.

15. Závěr a dovršení celých čtyřnedělních Duchovních cvičení je „Nazírání k nabytí lásky“. V tom, ale již i v nazíráních čtvrtého týdne, sv. Ignác také naznačuje vyšší stupně vnitřní modlitby, které slují *nazírání* ve vlastním smyslu. Na to se lze ctnostným životem a delší dobou pravidelné rozjímavé modlitby připravit a disponovati. Nazírání tak zvané *získané* dává Bůh po té době disponování všem duším, které nemají buď ve svých mohutnostech (na př. velikou jejich živostí a těkavostí) anebo v okolnostech (na př. zaměstnáním příliš rozptylujícím nebo příliš unavujícím) překážky. Nazírání *vlité*, a zvláště *vlité spojivé*, dává Bůh jen velmi nemnohým.

»Nazírání k nabytí lásky« je v knize Duchov-

uích cvičení již mimo čtvrtý týden — tak jak Východisko a základ je vlastně před prvním týdnem a rozjímání o království Kristovu mimo druhý týden — ale je v opravdové souvislosti s celými cvičeními.

Láska byla již i v dřívějších cvičeních. Ve Východisku a základu byl cvičenec, jakožto začátečník ve službě Boží, veden ke službě Boží motivy povinnosti, čestnosti a i užitečnosti, která záleží ve spáse duše. Služba Bohu nemůže býti bez lásky,⁸⁸⁾ a úvahy Východiska a základu jsou zcela způsobilé, aby vznítily lásku. Ale sv. Ignác se o ní ještě nezmiňuje, ani se výslovně nedotýká druhého stvoření, t. j. nadpřirozeného znovuzrození milostí posvěcující, jímž se člověk stává dítkem Božím a je v lásce Boží; nepostupuje dále než k nejetnosti, na kolik je zdravým rozumem vyžadována k odstranění překážek ve službě Boží a očistě od hříchů a je nevyhnutelná podmínka jakékoliv pravé blaženosti. Ale již v rozjímáních o hříších je cvičenec veden k dokonalé lítosti z motivu *vděčnosti*, spjaté s láskou, a *tím k lásce*.

Království Kristovo, jež je souhrn tří dalších týdnů, podává nový motiv *lásky ke Kristu vůdci*, který pak trvá v dalších rozjímáních o životě Kristově jako motiv hlavní sice, ale ne jednoduchý: znamenité místo si ještě všude podržuje motiv vlastního prospěchu z Východiska a základu přejatý.

K čisté lásce cesty osvětlné se povznášíme, a získáváme nejlepší disposici k volbě, třetím stupněm pokory.

⁸⁸⁾ Pravidla k pravému církevnímu smýšlení, 18, n. 370.

V nazírání k nabytí lásky jde o nabytí jí již ne pouze jako *disposice*, nýbrž o nabytí jí jakožto *habituálního* motivu celého duchovního života, a jde o *čistou lásku přátelskou cesty spojně*, lásku k Bohu tak dobrému k nám, a ne-
skončeně dokonalému v sobě samém.

Z hodů je zřejmé, že se v tomto nazírání hledá spíše láska k *Bohu v něm samém* než láska k Bohu vtělenému, kterou nám vštěpoval celý život Kristův. Ale rozjímání o životě, smrti a vzkříšení Kristovu bylo na cestě duchovních cvičení právem položeno před toto nazírání k nabytí lásky. Vždyť skrze Ježíše, a jen skrze Ježíše, je nám otevřena cesta k Otci a k jeho lásce: *Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne* (Jan. 14 6). A ježto k Ježíši nemůžeme přijíti, leč vypudíme-li nejprve hříchy a zkrotíme-li nespořádané náklonnosti, musilo se ještě dříve, v prvním týdnu, počítí tím. A věru marně dychtí po této lásce z nazírání k nabytí lásky, kdo se nebude napřed cvičiti dlouho a úsilně v očišťování od hříchů a nespořádaných náklonností a v následování života a utrpení Kristova. To je dílo dalšího života po dokonání duchovních cvičení i čtyřnedělních!

Byl to tedy zcela správný postup, když teprv nyní přichází sv. Ignác v Cvičeních k blahému cíli, lásce Boží, a přivádí k tomu, co je v chvále a úctě a službě Boží, od kterých ve Východisku a základu vyšel, nejdokonalejšího a nejvznešenějšího. Látka k ohni lásky byla dána již ve Východisku a základu, oheň hořel od prvního týdne a vznášel se výše a výše a stával se čist-

ším a čistším, jasnějším a hřejivějším, až zde nyní dosahuje vrcholu v trojjediném Bohu samém, jemuž se cvičenec modlitbou: »Vezmi si, ó Pane, a přijmi«, zcela a bez výhrady odevzdává v oběť zápalnou.⁸⁹⁾

Konečně je kromě lásky společné, větší nebo menší měrou, všem křesťanům a mající základ v poznání Boha přemýšlením, usuzováním, rozjímáním s pomocí Boží obyčejnou, psychologicky přirozenou, ještě *lásky duší nazíravých*, k níž Bůh pomáhá přispěním psychologicky nadpřirozeným, rozmanitě vznešeným od nazírání získaného až do nazírání vlitého spojitivého a jeho nejvyšších stupňů. I ta je v tomto Nazírání k nabytí lásky jednak podána (Nazírání k nabytí lásky, jak je v knize Cvičení předloženo, je samo sebou na stupni nazírání získaného), jednak nevylučována (lásky nazírání vlitého nespojitivého a spojitivého);⁹⁰⁾ výše nelze se duši v tomto pozemském životě povznést: tím je celá stavba Cvičení dovršena v Bohu — Východisku.

„Et quia, invento principio, seu primo, videlicet Deo, nihil est, quod ulte-

89) Oč vznešenější je toto nabídnutí než nabídnutí v rozjímání o království Kristovu a kterékoliv jiné dosavadní, třeba zdánlivě také úplné! Dříve nabízel a obětoval jen činy mohutností; zde obětuje i všechny mohutnosti, sebe celého, tak jak Bůh mu dává sebe celého, nakolik může podle svého božského úradku.

90) Podobně v Pravidlech k rozlišování duchů II. 2. 8, nn. 330. 336. — Nazírání získané a (daleko vznešeněji) nazírání vlité jsou modlitba psychologicky nadpřirozená, mystická. Viz o nich v díle II., Návodu k rozjímavé modlitbě, v hl. IX. X. XI.

rius quaeratur, quum sit A et Ω , id est principium et finis, ut visio Ioannis⁹¹⁾ designat; in ipso Deo terminatur tractatus, qui est benedictus in saecula saeculorum.⁹²⁾

91) Zjevení sv. Jana 1, 8; 21, 6; 22, 13.

92) A poněvadž po nalezení Východiska, neboli Prvoti, totiž Boha, již nic není, co by se mělo ještě hledati, ježto on jest alfa a omega, to jest počátek i konec, jak jej označuje Zjevení Janovo, v Bohu samém končí dílo; on budiž veleben po věky věků (Dante Alighieri, Epistula Kani Grandi, konec).

APOŠTOLSKÝ LIST

Pastoralis officii cura

papeže Pavla III.,

jímž se schvalují a doporučují Duchovní cvičení
svatého Ignáce z Loyoly.

PAPEŽ PAVEL III.

na trvalou věci pamět.

Péče pastýřského úřadu, nad celým stádcem
Kristovým Nám svěřená, a touha po slávě a
chvále Boží Nás k tomu vede, abychom se ují-
mali toho, co napomáhá k spáse duší a k jejich
duchovnímu prospěchu, a rádi vyslyšeli prosbu
těch, kdo od Nás něco žádají, co může ve věří-
cích křesťanech živiti a posilovati zbožnost. Po-
něvadž tedy (jakž Nám dal nedávno přednésti
Náš milý syn, urozený vévoda Gandijský Fran-
tišek Borgia) milý Náš syn, Ignatius z Loyoly,
generální představený Tovaryšstva Ježíšova, od
Nás v hlavním městě Našem zřízeného a od
Nás apoštolskou pravomocí potvrzeného, složil
nějaká naučení neboli Duchovní cvičení, čer-
paná z Písem svatých a ze zkušeností v životě
duchovním, a sestavil je pořadem k rozněco-

vání věřících ke zbožnosti velevhodným; a poněvadž se řečený vévoda František nejen o nich dověděl ze zpráv došlých z přemnoha míst, že jsou věřícím křesťanům k duchovní útěše a duchovnímu prospěchu velmi užitečná a nápomocná, nýbrž se o tom i sám zřejmě přesvědčil vlastní zkušeností jak v Barceloně, tak ve Valencii a v Gandii — z též právě příčiny Nám dal týž vévoda František přednésti pokornou prosbu, abychom z apoštolské milosti ráčili řečená naučení a Duchovní cvičení, by se užitek z nich tím více šířil a tím více věřících křesťanů bylo pobídnuto vykonati je s tím větší zbožností, dáti prozkoumati, a shledáme-li je hodnými schválení a doporučení, schváliti a doporučiti je a i jinak zařídití, co by bylo v té věci vhodné —, proto jsme My dali ta naučení a Cvičení prozkoumati, a přesvědčivše se svědectvím a ze zprávy Svého milého syna Jana, kardinála kněze tit. sv. Klimenta, biskupa v Burgos a inkvisitora o kacířských bludech, a Svého ctihodného bratra Filipa, biskupa v Saluzzo a Našeho generálního vikáře v duchovních věcech v řečeném Našem městě, a Svého milého syna Jiljího Foscarari, Našeho Magistra sacri Palatii, kterou nám o nich podali, že jsou plná zbožnosti a svatosti a že jsou a budou k duchovnímu vzdělání a prospěchu věřících velevžitečná a velmi nápomocná; a majíce také právem slušný zřetel k hojnému duchovnímu užitku, který Ignatius a zmíněné Tovaryšstvo od něho založené všude v církvi Boží neúnavně přinášejí, a k velmi veliké pomoci, kterou k tomu poskytla řečená Duchovní cvičení na-

klonili jsme se k těm prosbám a řečenou pravomocí, z jisté vědomosti Své, tímto schvalujeme, doporučujeme a ochranou tohoto Svého listu opatřujeme řečená naučení a Cvičení, v celku i jednotlivé věci v nich obsažené, a velmi snažně v Pánu vybízíme všechny věřící křesťany obojího pohlaví kdekoliv na světě, a každého zvláště, aby používali tak zbožných naučení a Cvičení a jimi se poučovali ke zbožnosti; rovněž dovolujeme ta naučení a Duchovní cvičení tisknouti, atd. (*následuje obvyklé tehdy privilegium proti patisku*).

Dáno v Římě u sv. Marka, pod prstenem rybářským, posledního dne července roku 1548, v čtrnáctém roce Našeho Pontifikátu.

BLO. EL. FULGINEN.

APOŠTOLSKÁ KONSTITUCE

Summorum Pontificum

papeže Pia XI.,

jíž je sv. Ignác z Loyoly prohlášen nebeským
ochráncem duchovních cvičení.

PIUS BISKUP,

služebník služebníků Božích,
na trvalou věci pamět.

Nejvyšších velekněží obzvláštní péče se vždy nesla k tomu, aby to, co velmi napomáhá ke zbožnosti a k dokonalosti v životě křesťanském, se svrchovanou pochvalou doporučovali a působivými podněty podporovali. Mezi rozmanitými takovými pomůckami však zaujímají vynikající místo ta duchovní cvičení, která sv. Ignác na božský vpravdě popud do církve uvedl. Třebas totiž z dobrotivosti Boha slitovníka nikdy nescházelo těch, kdo věci nebeské hluboce pronikli a věřícím je vhodně k nazírání předkládali, nicméně Ignatius jakožto první začal

knížkou, kterou složil, když byl ještě naprosto bez literárního vzdělání, a jíž sám dal název *Duchovní cvičení*; učiti zvláštnímu vpravdě řádu a postupu v konání duchovních ustranění, jímž se mělo věřícím dostávat podivuhodné pomoci k litování hříchů a k svatému zařizení života podle příkladu Pána našeho Ježíše Krista.

Působivostí této ignaciánské metody se stalo, že svrchovaná užitečnost těchto cvičení byla, jak se vyjádřil Náš předchůdce přeslavné paměti Lev XIII., potvrzena »zkušeností již tři století . . . a svědectvím všech mužů, kteří v téže době nejvíce vynikli hud asketickou naukou anebo svatostí mravů«.⁹³⁾ Kromě tolika svatostí tak proslavených mužů i ze samé řeholní rodiny Ignatiovy, kteří výmluvně prohlašovali, že celý plán ke ctnosti přejali z tohoto jakoby zdroje, míníme uvést z duchovenstva světského ona dvě světla v církvi: sv. Františka Saleského a sv. Karla Boromejského. František totiž, aby se náležitě připravil na biskupské posvěcení, horlivě vykonal cvičení sv. Ignáce a v nich si podle zásad o nápravě [života a stavu], podaných v knížce sv. Ignáce, stanovil ten způsob života, který nadále vždy zachovával. Karel pak Boromejský, jak blahé paměti předchůdce Náš Pius X. ukázal⁹⁴⁾ a My sami jsme před nejvyšším velekněžstvím vydáním dějepisných památek dokázali, zakusil na sobě sílu

⁹³⁾ V listu *Ignatiana e commentationes* P. Ludv. Martinovi, gen. předst. T. J.

⁹⁴⁾ V okružním listu *Editae saepe*.

těchto cvičení, a poněvadž se jemu jimi dostalo popudu k životu dokonalejšímu, zavedl jejich konání v duchovenstvu a v lidu. A ze svatých mužů a žen náležitých k řeholnictvu postačí uvést jakožto příklad onu učitelku převznešeného nazírání, Terezii, a syna serafínského arcioťce, Leonarda z Porto Maurizio, jenž si knížku sv. Ignáce tak cenil, že prohlásil, že se při získávání duší Bohu naprosto přidržuje její metody.

Římští papežové tedy, když tuto knížku malého sice objemu, ale »podivuhodnou«,⁹⁵⁾ hned od prvního jejího vydání slavnostně schválili, pochvalou vynesli, apoštolskou auktoritou ochránili, ani nadále neustali k jejímu používání vybízeti, jednak ji zahrnujíce udílením svatých odpustků, jednak ji čas od času novým velebením vyznamenávajíce.

My tudíž, jelikož jsme přesvědčeni, že zla největším dílem v tom svůj původ mají, že již nikdo »nerozvažuje srdcem«;⁹⁶⁾ a ježto jest na jisto postaveno, že duchovní cvičení konaná podle návodu sv. Ignáce převelice mohou přispěti ke zdolání přetěžkých nesnází, s kterými lidská společnost na všech stranách zápasí; a poněvadž je prokázáno, že utěšená žeň ctností jak jindy, tak i teď dozrává v posvátných ustraněních, jak v řeholních rodinách a u světského kněžstva, tak mezi laiky, a to — což zejména za naší doby zasluhuje

⁹⁵⁾ Benedikt XIV. v apošt. listu *Quantum successus*.

⁹⁶⁾ Jerem. 12, 11.

zvláštní zmínky — i mezi dělnictvem; snažně si přejeme, aby se konání těchto duchovních cvičení den ze dne více šířilo a exerciční domy, ty stánky zbožnosti, kam se lze buď na celý měsíc nebo na osm dní anebo, není-li možné to, aspoň na méně dnů uchýliti jakožto na cvičiště v dokonalém životě křesťanském, vznikaly stále četněji a vzkvétaly.

Poněvadž tedy o to Boha ve své ke stádcí Páně lásce prosíme, proto, chtějíce i zadosť učiniti vroucným přáním a tužbám biskupů téměř celého katolického světa z obojího obřadu, a také si žádajíce při této příležitosti, kdy šťastně připadají oslavy jednak třístého výročí svatořečení svatého Ignáce, jednak čtyřstého výročí složení této zlaté knížky, sami dáti nepochybný projev své vděčnosti k tomuto svatému arcioctci, po příkladu svých předchůdců, kteří různým podnikům přidělili různé strážné zastánce, poradivše se se ctihodnými Svými bratřími sv. římské církve kardinály představenými Kongregace pro posvátné obřady, Svou apoštolskou pravomocí prohlašujeme, stanovíme a vyhlášíme sv. Ignáce z Loyoly nebeským ochráncem veškerých duchovních cvičení a tudíž i všech ústavů, spolků a sdružení jakéhokoliv druhu, které svou činností a péčí věnují těm, kdo konají duchovní cvičení.

Ustanovujeme pak, že tento Náš list jest, a vždy bude, pevný, platný a účinný a svých plných a celých účinků nabývá a je má, aniž cokoliv opačného je tomu překážkou.

Dáno v Římě u svatého Petra dne 25. měsíce

července léta Páně tisícího devítistého dvacátého druhého, Našeho velekněžství v roce prvním.

† A. Card. VICO,
Ep. Portuen. et S. Rufinae, S. R. C. Praefectus.

† A. Card. VICO,
S. R. E. Cancell.

Raphael Virili, *Protonotarius Apostol.*
Leopoldus Capitani, *Subst. Reg. ex spec. del.*

Loco † Plumbi.
Reg. in Canc. Ap. vol. XXV, n. 55.

Z OKRUŽNÍHO LISTU

Mens Nostra

papeže Pia XI.
o duchovních cvičeních.

PIUS PP. XI.

Ctihodní bratří,
pozdrav a apoštolské požehnání.

Úmysl Náš [při vyhlášení mimořádného jubilea r. 1929 na společnou vděčnou oslavu padesátého výročí Našeho vysvěcení na kněze a první Naší mše sv., totiž posvěcení věřících a proniknutí lidské společnosti vážností k věcem duchovním, se bohatě splnil; jest však pečovati o zachování plodů získaných. Znameníť pomůcka k tomu je konční a šíření duchovních cvičení. Zvláště pro naši dobu jsou důležitá na vyškolení ve ctnosti, na vyškolení k apoštolátu.

Jak se Kristus Pán občas sám nebo s apoštoly uchýloval ve svaté ústraní, tak to činili a doporučovali učitelé duchovního života a světci všech dob.]

Třebas však nejvýš prozřetelný Bůh byl ve své církvi vzbudil dosti mnohé muže hojně obdařené dary shůry a při tom vynikající učitele života nadpřirozeného, kteří jednak z božského zjevení, jednak z vlastní praxe, jednak i ze zkušenosti dřívějších století podali moudrá pravidla a osvědčené metody askese, přece teprve od znamenitého služebníka Božího Ignáce z Loyoly vyšla z vůle prozřetelného Boha na světlo *Duchovní cvičení* ve vlastním smyslu: »poklad«, jak je nazýval ctihodný Ludvík Bloisius ze slavného řádu sv. Benedikta, jehož výrok uvádí sv. Alfons Maria de' Liguori v opravdu překrásném listě o »konání duchovních cvičení v samotě« — »poklad, který Bůh v těchto posledních dobách své církvi otevřel a za nějž jest mu právem vzdávati obzvláštní díky«. ⁹⁷⁾

[Podmínky zdaru duchovních cvičení jsou: a) samota — a proto doporučujeme především duchovní cvičení tak zv. uzavřená; b) ne příliš krátké trvání; c) správná metoda.]

K tomu, aby se duchovní cvičení správně konala a užitek se z nich získal, je velice důležité, aby se konala podle moudré a vhodné metody.

Nuže, je věc osvědčená, že mezi všemi metodami duchovních cvičení, které se velechvalně přidržují zásad zdravé katolické askese, jedna vždy měla prvenství nad ostatními, jež, plnými a opětovnými úchvalami Svaté Stolicе jsouc vyznamenána, velebením od mužů vynikajících duchovní naukou a svatostí jsouc proslavena,

⁹⁷⁾ Sv. Alfons Maria de' Liguori, *Lettera sull'utilità degli Esercizi in solitudine*; *Opere ascet.* (Marietti, 1847), sv. III, str. 616.

v době téměř čtyř století přinesla nesmírné ovoce svatosti.

Je to metoda zavedená od svátého Ignáce z Loyoly, jehož s radostí nazýváme předním a zvláštním mistrem v duchovních cvičeních, jehož »podivuhodná kniha Duchovních cvičení«,⁹⁸⁾ malá sice objemem, ale plná nebeské moudrosti, od té doby, co se jí od blahé paměti Našeho předchůdce Pavla III.⁹⁹⁾ dostalo slavnostního souhlasu, chvály, doporučení, již tehdy — abychom opakovali slova, kterých jsme kdysi použili, než jsme byli na Petrův stolec povzneseni, již tehdy, pravíme, »vynikala a zářila jakožto přemoudrá a vpravdě všeobsažná snůška pravidel k vedení duší na cestu ke spáse a k dokonalosti, jakožto nevyčerpatelný zdroj zbožnosti veliké vážnosti požívající a neméně osvědčené, jakožto svrchovaně rázná pobídka a velezkoušená vůdkyně k nápravě mravů a k dosažení vrcholu života duchovního.«¹⁰⁰⁾ A když jsme, na počátku Svého velekněžství, »chtějíce i zadost učiniti vroucným přáním a tužbám biskupů téměř celého katolického světa z obojího obřadu«, apoštolskou konstitucí »*Summorum Pontificum*«, danou dne 25. července 1922, »prohlásili a stanovili sv. Ignáce z Loyoly nebeským ochráncem veškerých duchovních cvičení a tudíž i všech ústavů, spolků a sdružení jakého-

98) Breviář římský, na svátek sv. Ignáce (31. vence), čt. IV.

99) Apošt. listem *Pastoralis officii cura* ze dne 31. července 1548.

100) *S. Carlo e gli Esercizi spirituali di S. Ignazio* ve: *S. Carlo Borromeo nel 30 Centenario della canonizzazione*, č. 23., září 1910, str. 488.

koliv druhu, které svou činnost a péči věnují těm, kdo konají duchovní cvičení¹⁰¹⁾ neučili jsme tím téměř nic jiného, než že jsme Svou nejvyšší pravomocí to potvrdili, co se jevilo ve všeobecném mínění pastýřů a věřících; co zavinutě byli, spolu s řečeným Pavlem III., řekli naši slavní předchůdci Alexander VII.¹⁰²⁾ Benedikt XIV.¹⁰³⁾ Lev XIII.¹⁰⁴⁾ ignaciánská cvičení často chválou zahrnujíte; co velikým velebením, ba samým příkladem ctností, kterých byli v tomto cvičišti nabyli nebo je tam rozhojnili, vynášeli všichni ti — abychom použili slov samého Lva XIII. — »kdo buď naukou asketickou nebo svatostí života« v posledních čtyřech stoletích »nejvíce vynikli«.¹⁰⁵⁾ A vskutku: výbornost duchovní nauky naprosto vzdálené nepravého mysticismu; podivuhodná snadnost, s níž lze tato duchovní cvičení přizpůsobiti kterékoliv třídě a kterémukoliv stavu lidí, aťsi se oni v kláštorech věnují životu nazíravému anebo ve světských zaměstnáních žijí životem činným; velevhodné sklínění částí; podivuhodný a jasný pořádek, v kterém z pravd rozjímaných jedna následuje po druhé; konečně duchovní poučky, které člověka, když setřese jeho vin a setře kazy, které hyzdí jeho mravy, po bezpečných stezkách zapírání sebe a svlékání zlých

101) Apošt. konstitucí *Summorum Pontificum* ze dne 25. července 1922.

102) V apošt. listu *Cum sicut* ze dne 12. října 1647.

103) V apošt. listu *Quantum secessus* ze dne 20. března 1753; v apošt. listu *Dedimus sane* ze dne 16. května 1753.

104) V listu *Ignatiana commentationes* ze dne 8. února 1900.

105) Tamtéž.

sklonů a návyků¹⁰⁸⁾ vedou až k nejvyšším vrcholům modlitby a božské lásky; všecko to zajisté je takové, že to více než dosti ukazuje účinnou přirozenost a sílu ignaciánské metody a duchovní cvičení sv. Ignáce doporučuje.

[Doporučiv konečně jakožto prostředek a podmínku k zachování výtěžku z duchovních cvičení d) rekolekci neboli duchovní obnovu měsíční nebo aspoň čtvrtletní, končí papež Pius XI. — jeť tento okružní list dán před samými svátky vánočními — modlitbou o »Pokoj Kristův v království Kristovu« (heslo svého pontifikátu) a apoštolským požehnáním.]

Dáno v Římě u sv. Petra dne 20. prosince roku 1929, Našeho velekněžství v roce osmém.

PIUS PP. XI.

108) V apošt. listu papeže Pia XI. N o u s a v o n s a p p r i s kardinálu Dubois ze dne 28. března 1929.

D U Š E K R I S T O V A

Duše Kristova, posvěť mě,
tělo Kristovo, uzdrav mě,
krvi Kristova, opoj mě.
Vodo z boku Kristova, obmyj mě,
umučení Kristovo, síliž mě.
Ó Ježíši dobrý, vyslyš mě:
ve své rány ukryj mě,
odloučiti se mi nedej od tebe,
nepřítele zlého uchraň mě.
V hodině smrti mé zavolej mě
a přijíti k tobě přikaž mně,
s tvými svatými ať chválím tě
na věky věků. Amen.

(Odpustky 7 let jednou za den: kněžím, jestliže se tuto modlitbu pomodlí po své mši sv., a věřícím, jestliže po svém sv. přijímání; jinak 300 dní po každé. Kdo se ji modlí měsíc aspoň jednou každý den, též odpustky plnomocné jednou za měsíc, kterýkoliv den v měsíci za obvyklých podmínek, t. přijetí sv. svátostí, návštěvy kostela nebo veřejné kaple a při ní modlitby na úmysl sv. Otce. — Pius IX. dekr. posv, Kongreg. odpust. ze dne 9. ledna 1854.)

D U C H O V N Í C V I Č E N Í
S V I G N Á C E Z L O Y O L Y

IHS

Ú V O D N Í P O Z N Á M K Y 1

aby se nabylo jakéhosi porozumění duchovním cvičením, která následují, a aby si jimi pomáhal tak ten, kdo má cvičení dávat, jak ten, kdo je má dostávat.

1. *První* úvodní poznámka je, že tímto jménem, *duchovní cvičení*, se rozumí veškerý způsob zpytování svědomí, rozjímání, nazírání, modlení ústního a vnitřního a jiných duchovních úkonů, jak bude dále řečeno. Neboť jak jíti procházkou, [rázně] kráčet, a běžeti jsou cvičení tělesná, právě tak se veškerý způsob připravování a disponování duše k tomu, aby se člověk zbavil všech nespořádaných [n. nezřízených] náklonností, a až se jich zbaví, aby hledal a na-

šel vůli Boží v úpravě svého života ke spáse duše své, nazývá duchovními cvičeními.

- 2 **2. Druhá** je, že ten, kdo podává jinému způsob a pořad, jak má rozjímati nebo nazírat, musí mu sice věrně vyložit událost, [která má býti předmětem] toho nazírání nebo rozjímání, ale přece jen tak, že probere její body pouze s krátkým nebo povšechným vysvětlením; neboť když si ten, kdo nazírá, osvojí v události pravý základ a pak přemítá a usuzuje sám u sebe a něco najde, co mu způsobí poněkud větší objasnění nebo procítění události, ať je to vlastním usuzováním, anebo ať je to tím, že mysl je osvícena mocí Boží, je mu to k větší libosti a k většímu užitku duchovnímu, než kdyby mu byl ten, kdo dává cvičení, velice vysvětlil a rozvedl smysl události, neboť ne mnoho věděti sytí a uspokojuje duši, nýbrž pociťovati a zakoušeti věci vnitřně.

- 3 **3. Třetí.** Ježto ve všech duchovních cvičeních, která následují, užíváme konů rozumu, přemítajíce, a konů vůle, hnutí v ní vzbuzujíce, mějme na zřeteli, že se

při konech vůle, když rozmlouváme ústně nebo vnitřně s Bohem, Pánem naším, nebo s jeho svatými, vyžaduje s naší strany větší uctivost, než když užíváme rozumu, přemýšlejíce.

4. *Čtvrtá.* Třebas se na cvičení, která 4
následují, berou čtyři týdny, aby odpovídaly čtyřem dílům, v něž se cvičení dělí, totiž prvnímu, jenž jest úvaha o hříších a nazírání na ně, kdežto druhý je život Krista, Pána našeho, až do dne Květného včetně; třetí, utrpení Krista, Pána našeho; čtvrtý, vzkříšení a nanebevstoupení, a [přídavkem] se podává trojí způsob modlení, přece se tomu nerozumějž tak, že každý týden obsahuje nutně sedm nebo osm dní. Poněvadž se totiž stává, že v prvním týdnu jedni nacházejí pomaleji [n. později] to, co hledají, totiž lítost, bolest a slzy nad svými hříchy; rovněž ježto jedni bývají druhých bedlivější a více zmítání nebo zkoušení různými duchy, dlužno někdy týden zkrátiti a jindy jej prodloužiti, a tak ve všech ostatních dalších týdnech, jelikož jest hledati věci [t. náležitý výtěžek] podle naskytlé látky [t. podle

zpozorovaných okolností a potřeb]. Nicméně se dokonají v třiceti dnech nebo o málo více nebo méně.

- 5 5. *Pátá*. Tomu, kdo dostává cvičení, velmi prospěje, vstoupí-li do nich s velkodušností a štědrostí k Stvořiteli a Pánu svému, nabízejí mu všechno své chtění a [celou svou] svobodu, aby jeho Božská Velebnost použila tak jeho osoby, jak všeho, co má, podle své nejsvětější vůle.
- 6 6. *Šestá*. Když ten, kdo dává cvičení, pozoruje, že tomu, kdo se cvičí, nepřicházejí žádná hnutí duchovní v duši, jako útěchy nebo neútěchy, ani že není zmítán různými duchy, musí se ho velice vyptávatí stran cvičení, zda je koná v jejich stanovené doby, a jak. Rovněž o přídavicích, zda je koná s bedlivostí, a dotazovati se jednotlivě na každou z těchto věcí. (O útěše a neútěše je řeč [ke konci knihy, v pravidlech k rozlišování duchů I 3. 4; nn. 316. 317]; o přídavicích na [konci I. týdne, nn. 73—90].)
- 7 7. *Sedmá*. Vidí-li, kdo dává cvičení, že ten, kdo je dostává, je v neútěše a pokoušen, nechovej se k němu tvrdě a drsně, nýbrž přívětivě a vlídně, dodáváje

mu myslí a sil pro budoucnost a odhaluje mu ošemetnosti nepřítele přirozenosti lidské a veda jej k tomu, aby se připravoval a disponoval na útěchu, jež přijde.

8. *Osmá.* Kdo dává cvičení, může podle potřeby, kterou zpozoruje u toho, kdo je dostává, vzhledem k neútěchám a ošemetnostem nepřítelovým a též k útěchám, vyložiti mu pravidla prvního a druhého týdne, která jsou k poznávání různých duchů [nn. 313—327; 328—336]. 8

9. *Devátá.* Dlužno míti na zřeteli, když ten, kdo se cvičí, je v cvičeních prvního týdne, je-li to člověk, který není ve věcech duchovních zběhlý, a je-li pokoušen hrubě a zřejmě, jako když jeví [n. mu nepřítel představuje] překážky bránící postupování ve službě Boha. Pána našeho, jako obtíže, stud a bázeň o světskou čest atd., nemluv s ním ten, kdo dává cvičení, o pravidlech [k poznávání] různých duchů z druhého týdne, neboť kolik mu prospějí pravidla z prvního týdne, tolik mu uškodí pravidla z druhého, poněvadž jsou něco 9

jemnějšího a vznešenějšího, než on dovede pochopiti.

- 10 10. *Desátá.* Když ten, kdo dává cvičení, pozoruje u toho, kdo je dostává, že je napadán a pokoušen pod rouškou dobra, tehdy je na místě promluvit s ním o pravidlech z druhého týdne již řečeného. Obyčejně totiž pokouší nepřítel přirozenosti lidské více pod rouškou dobra, když se člověk cvičí v životě osvětlném, jenž odpovídá cvičením druhého týdne, a nepokoušívá tak velice [pod rouškou dobra] v životě očistném; jenž odpovídá cvičením prvního týdne.

- 11 12. *Dvanáctá.* Tomu, kdo dává cvičení v prvním týdnu, prospívá, když neví nic z toho [n. o tom] co bude dělati v druhém týdnu, nýbrž když [n. ať] se tak namáhá v prvním, aby nabyl toho, co hledá, jako by v druhém nedoufal najíti nic dobrého.

- 12 12. *Dvanáctá.* Tomu, kdo dává cvičení, jest toho, kdo je koná, velice upozorňovati, aby se, ježto má v každém z patera cvičení nebo nazírání, která se budou každý den konati, setrvati hodinu, aby se tedy vždy postaral, aby duch

zůstal uspokojen v myšlence, že setrval v cvičení úplnou hodinu, a spíše více než méně; neboť nepřítel nemálo hledívá způsobiti zkrácení hodiny toho nazírání, rozjímání nebo modlitby.

13. *Třináctá.* Rovněž jest upozorňovati [n. míti na zřeteli], že, jak je v době útěchy snadné a lehké setrvati v nazírání úplnou hodinu, tak je v době neútěchy velmi nesnadné dodržeti ji. Proto musí ten, kdo se cvičí, aby jednal proti neútěše a vítězil nad pokušeními, vždy setrvati ve cvičení o něco více než plnou hodinu, aby si nejen zvykl odporovati protivníku, nýbrž také jej porážeti.

14. *Čtrnáctá.* Kdo je dává, jestliže vidí u toho, kdo je dostává, že je v útěše a ve velké horlivosti, musí ho varovati, aby nečinil přípovědi [nezavazující pod hříchem] nebo slibu [zavazujícího pod hříchem] nějakého nerozvážného a ukvapeného; a čím více jej shledá lehké [n. nestálé] povahy, tím více jej musí varovati a napomínati. Třebas totiž může jeden druhého oprávněně nabádati, aby vstoupil do řehole, v níž se zamýšlí

učiniti slib poslušnosti, chudoby a čistoty, a třebaš dobrý skutek, který se činí se slibem [n. ze slibu], je záslužnější než ten, který se činí bez něho, musí se přece míti velice zřetel na vlastní stav a způsobilost [tělesnou a duševní], a kolik pomoci nebo překážky bude kdo moci najíti při plnění věci, kterou by chtěl slíbiti.

- 15 15. *Patnáctá*. Kdo dává cvičení, nesmí nabádati toho, kdo je dostává, spíše k chudobě nebo k nějaké přípovědi než k jejich opaku, ani k jednomu stavu nebo způsobu života spíše než k jinému. Třebaš totiž můžeme mimo cvičení dovoleně a záslužně nabádati všechny osoby, které mají pravděpodobně způsobilost, k volbě zdrženlivosti, panenství, řehole a veškerého způsobu evangelické dokonalosti, přece je v těchto duchovních cvičeních vhodnější a mnohem lepší, aby se, když se hledá vůle Boží, sám Stvořitel a Pán sděloval se svou oddanou duší, vina ji k sobě v lásku k Bohu a chválu jeho a disponuje ji tak, jak mu bude moci nadále lépe sloužiti. Pročež se ten, kdo je dává, nenachyluj a nekloň

ani na tu ani na onu stranu, nýbrž, setrváváje uprostřed jako [jazýček] váhy, nechávej jednati přímo Stvořitele s tvorem a tvora s jeho Stvořitelem a Pánem.

16. *Šestnáctá.* K tomu, [co bylo právě řečeno], totiž aby Stvořitel a Pán jistěji působil ve svém tvorů, jest — jestliže je snad ta duše k něčemu náchylna a nakloněna nespořádaně — velmi vhodné, by se vzchopila [a namáhala] s vynaložením všech svých sil, aby došla k opaku toho, k čemu je špatně nakloněna. Tak na příklad, je-li nakloněna k tomu, aby vyhledávala a měla úřad nebo obroč, ne pro čest a slávu Boha, Pána našeho, ani pro duchovní blaho duší, nýbrž pro své vlastní užitky a zájmy časné, musí se nachylovati k opaku, trvající na modlitbách a v jiných duchovních cvičeních a prosíc Boha, Pána našeho, o opak, totiž že nechce toho úřadu nebo obroč ani čehokoliv jiného, leč když jí jeho Božská Velebnost, spořádajíc její tužby, změní její první náklonnost tak, aby příčinou, proč si žádáti nebo podržeti to neb ono, byla jen služba, čest a sláva jeho Božské Velebnosti.

- 17 17. *Sedmnáctá*. Velmi prospívá, jestliže je ten, kdo dává cvičení — aniž ovšem chce vyzvídati a znáti vlastní myšlenky a hříchy toho, kdo je dostává — věrně zpravován o rozličných zmítáních a myšleních, která mu rozliční duchové uvádějí [v duši]; neboť podle většího nebo menšího prospívání může mu dáti některá duchovní cvičení vhodná a přizpůsobená potřebě té duše tak zmítané.
- 18 18. *Osmnáctá*. Duchovní cvičení jest přizpůsobovati podle způsobilosti těch, kdo ta cvičení chtějí konati, totiž podle toho, jaký mají věk, vzdělání nebo nadání, aby se nedávalo tomu, kdo je prostý [n. nevzdělaný] nebo malé zdatnosti [tělesné], věcí, kterých by nemohl pohodlně unést a míti z nich prospěch. Rovněž se musí dávat každému podle toho, k čemu [t. k jakému stupni dalšího duchovního života] se kdo chce disponovati, aby si tak mohl více pomáhati a prospívati. Proto se může, když si někdo chce dopomoci [jen k tomu], aby se poučil a aby dostoupil jakéhosi stupně uspokojení duše, dáti mu zvláštní zpytování

svědomí [níže po Východisku a základu, nn. 24—31] a pak zpytování všeobecné [tamtéž, nn. 32—43], spolu po půlhodině ráno způsob modlení o přikázáních, hříších hlavních atd. [níže po čtvrtém týdnu, nn. 238—248], doporučiti mu též zpověď z hříchů každý týden, a může-li, přijímání Nejsv. Svátosti každých čtrnáct dní, a touží-li více, každý týden. Tento způsob je přiměřenější lidem prostším nebo bez vyššího vzdělání, když se jim při tom vyloží každé přikázání, a tolikéž se učiní o hříších hlavních, přikázáních církevních, pateru smyslů a skutcích milosrdenství. Rovněž uvidí-li, kdo dává cvičení, že ten, kdo je dostává, je člověk skrovné tělesné způsobilosti anebo malé přirozené schopnosti, u kterého se nedoufá mnoho užitku, je vhodnější dáti mu některá z těchto snadných cvičení, aby se vyzpovídal z hříchů, a pak, když se mu dá několikero zpytování svědomí a rád zpovídati se častěji než měl v obyčeji, aby se zachoval v tom, co získal, nepostupovati dále do věcí volby, ani do žádných jiných cvičení, která jsou mimo první týden,

zvláště když lze u jiných docílit většího prospěchu a nestačí čas na všechno.

- 19 19. *Devatenáctá*. Tomu, kdo je zaneprázdněn veřejnými věcmi nebo náležitými [t. potřebnými] záležitostmi a má vzdělání nebo nadání, [se přece mohou dávat cvičení], vezme-li [t. uvolní-li] si [aspoň] půldruhé hodiny [denně] ke konání cvičení. Když se mu bude vykládati, k čemu je člověk stvořen, může se mu rovněž dávat půl hodiny zpytování zvláštní a pak totéž [t. zpytování] všeobecné a jak se zpovídati a přijímati Nejsv. Svátost. [Pak] bude konati po tři dni každého rána hodinu rozjímání o prvním, druhém a třetím hříchu [níže v I. týdnu, nn. 45—54], pak po další tři dni v tutéž hodinu rozjímání o postupu hříchů vlastních [tamtéž, nn. 55—61]; pak po další tři dni v tutéž hodinu ať koná rozjímání o trestech, které odpovídají hříchům [tamtéž, nn. 65—71], a bude se mu při veškerém trojím rozjímání dávat desatero přídavků [na konci I. týdne, nn. 73—90] a zachová se tentýž postup [t. pořad] tajemstvími

Krista, Pána našeho, který se níže a obšírně vysvětluje v Cvičeních samých.

20. *Dvacátá.* Tomu, kdo má více 20
prázdně a jenž touží všemožně prospí-
vati, buďtež dávána všecka duchovní
cvičení týmž pořadem, kterým jdou za
sebou, a zpravidla v nich tím více pro-
spěje, čím více se uchýlí v ústraní ode
všech přátel a známých a od veškeré
péče pozemské, na př. tím, že se ode-
bere z domu, kde žil, a zvolí si jiný dům
nebo pokoj, aby v něm bydlil, co nej-
skrytěji bude moci, tak aby bylo v jeho
rukou choditi každý den na mši sv. a na
nešpory bez obavy, že mu jeho známí v
tom budou činiti překážku. Z tohoto
ustranění vzchází, mezi mnohým jiným,
trojí hlavní prospěch: první je ten, že si
člověk, když se ustraní od mnoha přátel
a známých a rovněž od mnoha záleži-
tostí ne dobře spořádaných, aby sloužil
Bohu, Pánu našemu, a jej chválil, získá
nemalé zásluhy před jeho Božskou Ve-
lebností. Druhý je, že, jsa tak v ústraní
a nemaje mysl rozdělenou mezi mnoho
věcí, nýbrž věnuje veškerou péči jen
jedné, totiž službě svého Stvořitele a

prospívání své vlastní duše, užívá svých přirozených mohutností volněji k tomu, aby hledal s bedlivostí to, po čem tak velice touží. Třetí je ten, že, čím více se duše naše shledává sama a v ústraní, tím schopnější se činí k tomu, aby se přibližovala a přistupovala k svému Stvořiteli a Pánu; a čím blíže tak přistupuje, tím lépe se disponuje na dostávání milostí a darů od jeho božské a svrchované dobroty.

PRVNÍ TÝDEN

DUCHOVNÍ CVIČENÍ, 21

aby člověk přemohl sám sebe a spořádal svůj život, nerozhoduje se při tom vlivem žádné náklonnosti, která by byla nespořádaná [n. nezřízená].

Předpoklad. Aby si tak ten, kdo dává du- 22
chovní cvičení, jak ten, kdo je dostává, více
pomáhali a měli větší prospěch, jest učiniti
předpoklad, že každý dobrý křesťan má býti
ochotnější ospravedlňovati [t. příznivě vyklá-
dati] výrok bližního než odsuzovati jej, a ne-
může-li ho ospravedlniti [t. příznivě vyložití],
ať vyšetří, jak mu bližní rozumí, a rozumí-li
mu špatně, ať ho s láskou opraví, a nepostačí-li
to, ať hledá všech vhodných prostředků, aby
[výrok], když se mu dobře porozumí, obstál
[t. se ukázal n. stal prostým bludu].

23 V Ý C H O D I S K O A Z Á K L A D

Člověk je stvořen, aby chválil Boha, Pána našeho, jemu úctu vzdával a jemu sloužil, a tím spasil duši svou; a ostatní věci na povrchu zemském jsou stvořeny pro člověka, a aby mu pomáhaly ve snaze o cíl, pro který je stvořen. Z toho plyne, že jich má člověk natolik užívat, nakolik mu pomáhají k jeho cíli, a natolik že se jich musí zprostiti, nakolik mu v tom překáží. Proto je nutno, abychom se učinili nejetnými [t. neza-
ujatými] vůči všem stvořeným věcem, ve všem, co je ponecháno svobodě našeho volného rozhodnutí a není jí zapověděno, tak abychom se své strany nechtěli raději zdraví než nemoci, bohatství než chudoby, cti než necti, života dlouhého než krátkého, a důsledkem [stejně] ve všem ostatním: jedině po tom toužíce a to si volíce, co nám více napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni.

VÝKLAD VÝCHODISKA A ZÁKLADU

od P. Jana Roothaana T. J.

Poněvadž pronikavé pochopení tohoto Východiska a základu je svrchovaně důležité, nebude od místa přidati zde něco na vysvětlenou a na ukázkou, jak jest jeho pravdy obracet na sebe a na věci, aby ti, kdo ještě nemají zběhlosti v rozjímání, dostali nějaký návod, jak si jim jest počínati. Tento výklad může býti též příkladem, na kterém se může každý učit, jak lze a dlužno uvažovati téměř o každém jednotlivém slově sv. Ignáce v této knize. Neboť jsou v ní opět a opět velké myšlenky jakoby skryty pod rouškou nemnoha slov; ty jest nám bedlivou úvahou hledati a k svému užitku na světlo vynášeti.

Předně jest si všimnouti, že *Východisko a základ* je *úvaha* a má za hlavní účel osvětlení *rozumu*; ačkoliv arci nic nebrání, aby nebylo, jak je to obvyklé, upraveno v *rozjímání* a tak nesloužilo také k hnutí vůlí. Přece však jest pečovati především o to, aby *rozum* byl plně přesvědčen o této stěžejné a základní pravdě. A vůbec zde podotýkám, že účinnost cvičení sv. Ignáce záleží snad nejvíce v tom, že neobyčejně slouží k osvětlení *rozumu*. Neboť všude přihlí-

žejí k tomu, aby ten, kdo cvičení koná, především pochopil jasně, úplně a pronikavě pravdu, která se mu předkládá k rozjímání, aby ji rozuměl a zůstal o ní úplně přesvědčen. Až ta pravda jednou mysl zaujme a ji pronikne, přijdou opravdová a pevná hnutí vůle. Ale o obojí, jak o dar pro *rozum*, tak o dar pro *vůli*, jest nám, jak sv. Ignác stále napomíná, neúnavně Pána prositi.

Dlužno tedy také zde hned napomenouti toho, kdo cvičení začíná, aby žádal Boha vroucně o *světlo* k pronikavému pochopení této základní pravdy a o *milost*, aby vůle přijala praktické důsledky z ní, které se samy od sebe nabízejí každému, kdo o ní opravdově rozjímá; rovněž aby tuto pravdu a její důsledky obracel opravdu a upřímně *na sebe*, především sám na sebe. *Bože můj, ty osvěcuji mě v temnotách mých* (Ž. 17 29). Vždyť jsme opravdu *v temnotách*. Když však nám vzejde světlo Boží, děje se s námi, co se děje s člověkem v tmavé noci, když vzejde den. Při prvním svítání počíná viděti větší předměty, ač i ještě nerozeznává dostatečně, co který jest; — když světla přibývá, rozeznává především ty větší předměty, co jsou a jaké jsou; — pak i menší; — konečně, když pronikne sluneční paprsek oknem, postřehuje v něm nesčetné prášky, skoro vír atomů. Tak býváme, když nám vzejde Boží světlo, my osvíceni, abychom viděli, co vše nám schází. Nestací však, aby byl osvícen *rozum*, není-li také *vůle* vyburcována ze své ztrnulosti a posílněna ve své slabosti. Odtud potřeba modlitby o obojí *milost*.

I. C Í L Č L O V Ě K A

ČLOVĚK JE STVOŘEN, ABY CHVALIL BOHA,
PÁNA NAŠEHO, JEMU ÚCTU VZDAVAL A JEMU
SLOUŽIL, A TÍM SPASIL DUŠI SVOU

Č l o v ě k, — mezi všemi viditelnými tvory sám rozumný, obdařený chápavostí k poznávání a svobodnou vůlí, aby se rozhodl, pro co bude chtít — nejvznešenější mezi všemi viditelnými tvory. — Člověk kterýkoliv, — všichni lidé, z nichž jeden *jsem já*.

J e s t v o ř e n — *On nás učinil, a ne my sami sebe* (Ž. 993). — Člověk, já, výborné dílo všemohoucnosti Boží, jehož neskončená moudrost nemůže nic učiniti, nic stvořiti, při čem by neměla cíle sebe důstojného, — jenž nemůže nechtít a nežádati, aby takovýto rozumný a svobodný jeho tvor došel cíle jemu vytčeného. Bůh, Stvořitel můj, nemůže býti k tomu nevšímavý a lhostejný, zda cíle stanoveného dojde či ne. Vždyť to je v čirém rozporu s jeho neskončenou moudrostí a ostatními jeho vlastnostmi.

A b y c h v á l i l B o h a, P á n a n a š e h o, j e m u ú c t u v z d á v a l a j e m u s l o u ž i l. — Stvořitel je *Bůh*, jenž samojediný *jest ten, který jest* (Ex. 314), a od něhož je všechno a bez něhož není nic; a proto je *Pán*, Pán panstvím nejvyšším, panstvím, kterému nelze uniknouti, kterého nelze nikdy vyvrátiti, kterého on nemůže nikdy pozbyti, —

je náš *Pán* — Bůh a *Pán všehomíra*. Vůči tomuto *Bohu a Pánu* má člověk trojí povinnost:

1. *Chváliti jej*. A věru, kdo by nechválil toho, jehož neskončeně podivuhodné dokonalosti hlásá vše kolem nás a v nás? *Nebesa vypravují slávu Boží*, atd. (Ž. 182). — *Všecky kosti moje nechat řeknou: Hospodine, kdo je podoběn tobě?* (Ž. 34¹⁰). — *Hospodine, Pane náš, jak podivuhodné je tvé jméno po veškeré zemi!* (Ž. 8²). — *Ústa má plná jsou chvalozpěvů, jež pějí o tvé velikosti celý den* (Ž. 70⁸). (Srov. též Sir. 42¹⁶ nn., 43¹ nn.; Moudr. 71⁷ nn.; Přísl. 82³ nn.; Ž. 103; Job. 38. 39 a j.)

2. *Vzdávati mu úctu*, klaněním vnitřním a vnějším, uctíváním Boha všudypřítomného. *Kdož by se nebál tebe, ó králi národů?* (Jer. 107).

3. *Sloužiti mu*, — úplně se spravovati jeho vůlí, a to ve všem — všude a v každé době, a vždy vše činiti tak, jak *Pán* chce. Neboť to je *sloužiti Bohu*. Vždyť kdo někomu *slouží*, koná vůli ne svou, nýbrž toho, komu *slouží*. Ta povinnost zahrnuje:

a) Zachování příkázání Božích; to je povinnost všem společná.

b) Věrnost v plnění závazků vlastního stavu.

c) U těch, kdo životního stavu ještě nemají. a mohou si jej svobodně zvoliti, vážné uvažování o něm.

d) Konečně správné spořádání celého života, myšlenek, slov a skutků, ne podle osobních choutek, nýbrž podle vůle Boží, jež se nám jeví buď prostřednictvím těch, kdo mají nad námi náležitou pravomoc, nebo osvíceními a

vnuknutími Božími, atd. — *Sloužiti Bohu* znamená také, vzdávati mu i nepovinné projevy oddanosti. On jich arci nikterak nepotřebuje, ale je svrchovaně hoden, abychom mu přinášeli, o čemkoliv poznáme, že je mu to milé a příjemné, a sám ráčí ve své dobrotě ty projevy přijímati a přestědře je odměňovati. Tímto způsobem dlužno říci že *slouží Bohu* obzvláště ti, kdo se snaží a přičiňují, aby byla Bohu vzdávána chvála, úcta a služba i od co nejvíce jiných.

Vzhledem k této naší trojí povinnosti k Bohu Stvořiteli jest si všimnouti tohoto. První povinnost, *chváliti* Boha, je velmi snadná; ani druhá, *vzdávati mu úctu*, není právě nesnadná; ale v třetí povinnosti, Bohu *sloužiti*, tam je hlavně obtíž, a to z naší přirozenosti hříchem porušené. Neboť třebas je *Bohu sloužiti* samo o sobě nejčestnější a při tom nej příjemnější, ježto *vůle Boží* nemůže nebýti dobrá, ba nejlepší, a i samému tvoru nejžádoucnější (Sir. 23 38; Ž. 18 10 n., 33 9; Mat. 11 30), přece se z porušení naší přirozenosti přihází, že třebas ani *rozum* nepoznává jasně, co Pán chce, a zvláště že odbojná *vůle* se zdráhá splniti i poznanou vůli Boží, poněvadž totiž člověk chce býti svým vlastním pánem, a jak u královského proroka rád říká: *Jazykem svým zvítězíme, máme rty své, kdo je naším pánem?* (Ž. 11 5), tak dychtí i v činech a v celém užívání svých mohutností a všech ostatních věcí po nezdravé svobodě neboli nezávislosti. Odtud hlavně pochází všechna poskvrna hříchem. A přece záleží pravá blaženost člověka právě ve službě

Boží, v plnění vůle Boží. *Blahoslavení bezúhonných mravů, kteří chodí v zákoně Hospodínově* (Ž. 118 1). Snažně jest se nám tedy modliti: »*Pane, co chceš abych činil?*« (Skut. 9 6), abych to věděl; — a »*Nauč mě činiti tvoji vůli*« (Ž. 142 10), abych ji skutkem plnil.

Přede všemi ostatními povinnostmi jest nám tedy uvážiti tuto povinnost, *Bohu sloužiti*. Neboť kromě toho, že především stran té míváme obtíž, dlužno tuto povinnost vůči Bohu plniti stále, její plnění nesmí býti nikdy přerušeno. Vždyť ani c h v á l i t i nemůžeme Boha stále *úkonně*, ani mu stále *úkonně* v z d á v a t i ú c t u, protože by naše smrtelná přirozenost toho napětí nesnesla; ale *Bohu s l o u ž i t i*, t. j. jeho vůli činiti, můžeme a musíme vždy a stále, z té povinnosti nemůže býti vyňata žádná částčka našeho života, ani když spíme, ani když umíráme.

Ale až dobře uvážíme tuto trojí povinnost vůči Stvořiteli, uvažme také, že nemůže býti nic *náležitějšího*, nic pro rozumného tvora *čestnějšího*; a třebas se to někdy může zdáti nesnadným, že přece cíl nám stanovený je takový, že z dobroty Boží je úplně *v naší moci*, takže *nic* mimo nás nemůže nám jeho sledování a dosažení *překaziti* nebo mu u nás zabrániti, ani kdyby se celé peklo a celý svět spikly, aby nám překazily splnění této povinnosti. Stkví se v tom preveliká dobrota Stvořitele našeho, jenž nám dal takový cíl, že na nás samých záleží, zda ho dojdeme. Odtud také úplné zajištění míru a klidu v duši ve všech příhodách životních, když nám žádná z nich

nemůže zabrániti, abychom Boha nechválili, jemu nevzdávali úcty a jemu nesloužili, — jestliže jen my sami se nad sebou nezapomene-
me. »*Chci-li býti přítelem Božím, hle, již se jím stávám*« (Sv. Augustin, Vyznání VIII, 6).

Je to snadné také z toho důvodu, že Bůh ne-
žádá, jak to bývá u lidí, úspěchu, nýbrž jen
vůli, a tu si cení, a ta je jeho darem úplně v
naší moci. »*Vždyť nic není dobré vůli tak
snadné jak ona sama sobě; a ta Bohu stačí*«
(Sv. Augustin, Sermo 9. de verb. Domini).

Konečně musí býti snadné překonati jakou-
koliv obtíž, která by se mohla v té věci vyskyt-
nouti, ba obtíž musí vůbec zmizeti, jmeme-li
se uvažovati svrchovanou *prospěšnost a nutnost*
svého cíle. Následujet:

A t í m s p a s i l d u š i s v o u.

Tím, že to vykoná, — že to, co bylo ře-
čeno, splní.

S p a s i l d u š i s v o u. Co je to, *spasiti*
duši, a jaký význam to má? Co je na světě, co
by se mohlo přirovnati k tak velkému dobru?
(Srov. Mat. 16 25 n.). Co by se mohlo při tom
zdáti příliš nesnadným? Ba naopak, co se nemu-
sí zdáti snadným, lehkým, pravým nic, když si
tím jen získáme tak veliké dobro, jehož ztráta
má s druhé strany v zápětí svrchované zlo?
*Vždyť nespasím-li duše své, je nade vši po-
chybnost, že ji ztratím: avšak duši ztratiti jest
býti na věky zatracen!* Tu není střední cesty,
tu není nic, kam bych se mohl utéci, abych ani
duše neztratil ani nebyl zatracen. Je tu tedy
svrchovaná *prospěšnost*, svrchovaná *nutnost*.

Avšak tento poslední cíl, tate svrchovaná blaženost, toto dosažení svrchovaného dobra a uniknutí svrchovanému zlu je důsledek toho, co předchází. *Spása duše* závisí jen na tom; totiž na tom, zda splním v tomto životě řečenou trojí povinnost vůči Bohu, zda jej budu *chváliti*, jemu *úctu vzdávati*, a což je hlavní, jemu *sloužiti*. *Tím*, ano, *tím* spasím duši svou.

Je v tom neskončená dobrota a štědrost tohoto našeho svrchovaného Božského Tvůrce, že ráčil chtíti, aby s chválou, úctou a službou jemu vzdávanou byl úzkým a nutným spojením sloučen můj svrchovaný prospěch a má vpravdě bezmezná a nekonečná blaženost.

Sloužiti Bohu je napřed; *spasiti duši* přijde potom: toto druhé je *cíl poslední*, kterého dojdeme až v příštím životě; ono první je *cíl bližší*, věc času přítomného. — Nadarmo se tedy starají, kdo jsou stále ve starosti o spásu duše, stále o ni v úzkosti, jen na ni mají ve zvyku mysliti a jen o ní mluvit, jestliže mají nedostatečnou nebo žádnou starost o to, aby *sloužili Bohu*. *Tím* — *spasí duši svou*. — Služme tedy s upřímným srdcem Bohu, a pak nejen doufejme, nýbrž i pevně důvěřujme, že dobrotou Páně se nám dostane spasení.

Právem se v této souvislosti uvádívá výrok Spasitelův: *Jednoho jest zapotřebí* (Luk. 10 42). Vždyť nejenže na tom závisí celé naše štěstí: *Boha se boj a příkazů jeho šetři, neboť to patří ku přirozenosti lidské* (Kaz. 12 13), — nejenže se to týká každého zvláště a osobně a může si to vykonati jen každý sám a nikdo bez něho a za něho: nýbrž také, aťsi vykonáme jakýkoliv

čin, nelze dáti na otázku: »*Zdaž jsi na to na světě?*« žádné výstižné odpovědi, nedojde-li se na konec k tomu, co je vyloženo v tomto *Východisku a základu*. Nebudeme-li totiž vztahovati vše, co činíme, k tomuto pravému a jedinému cíli, buď dáme odpověď nesmyslnou, anebo bude stále zůstávati možnost další otázky. Neboť i při činech svou přirozeností užitečných nebo i veleušlechtilých a přesvatých lze snad na otázku: »*Zdaž jsi na to na světě?*« na př. na to, abys se věnoval studiu, spisování, modlitbě atd. — říci: *t a k é na to*, ale nikdy ne prostě *n a t o*: sice by ten čin musil býti úkolem celého života a nesměl by se nikdy přerušiti, což nelze při žádném. Ale povinnost *sloužiti Bohu* je povinnost každé doby a obsahuje úplnou odpověď na konečnou otázku: »*Zdaž jsi na to na světě?*«, ba platí i u umírajícího, vždyť, *ať žijeme nebo umíráme, Páně jsme* (Řím. 148). Jemu musíme sloužiti ať životem, ať smrtí. *Toho jednoho tedy jest zapotřebí.*

Praktické použití této zásady bude různé podle různosti osob. — Jaký význam to má pro službu Boží? Jaký význam to má pro věčnost? Bude různé podle různosti okolností, poměrů, ba i tužeb, v kterých jsou nebo které mají ti, kdo konají cvičení, ať jsou to církevní hodnostáři, nižší kněží; světští duchovní, řeholníci, laikové; šlechtici, učenci, obchodníci, umělci, řemeslníci, vojáci; mladíci, starci, atd. *Sloužiti Bohu* musí nezbytně každý, předně (což je všem společné) jakožto *člověk*, jakožto *křesťan*; — pak ještě ten jakožto *kněz*, — onen

jakožto *řeholník*, — jakožto mající takovou *hodnost*, — takový *úřad* atd. — Zřejmě se tu rozevírá širé pole úvahám svrchovaně praktickým.

I I. C Í L T V O R Ů

A OSTATNÍ VĚCI NA POVRCHU ZEMSKÉM JSOU STVOŘENY PRO ČLOVĚKA, ABY MU POMÁHALY VE SNAZE O CÍL, PRO KTERÝ JE STVOŘEN

O s t a t n í v ě c i n a p o v r c h u z e m s k é m jsou sv. Ignáci, jak z dalšího patrně, nejen *tvorové* Boží ve vlastním smyslu, jako živočichové, plodiny, rostliny a jiné věci na zemi, nýbrž naprosto vše, co je mimo Boha, k čemuž náleží také kolotání v lidských věcech a vůbec měnivý běh celého všehomíra, — zkrátka úplně všecko, jak to, co nazýváme dobrem, tak to, co nazýváme zlem. A třebaš tato *zla* nebyla od Stvořitele v původním stavu člověka zamýšlena, přece se po pádu prarodičů, v tomto novém řádu prozřetelnosti, právem také nazývají *stvořenými* v tom smyslu, že vše, co *dobrého* Bůh stvořil, bylo nicméně vesměs stvořeno ne bez nedokonalosti a nedostatků, jejichž účinky a následky Bůh Stvořitel buď zamýšlí nebo připouští. V tom smyslu se praví v Písmě sv.: »*Jáť jsem Hospodin . . . a tvořím tmě . . . a tvořím zlé*« (Isai. 45 6 n.), a to, co se tam tolikráte čte i o pohromách všeobecných, ba i o zločinech lidských: »*Uvedu na ně . . . všecko zlé, kteréž jsem mluvil k nim*« (Jer. 36 31). — A to od Hospodina Boha zá-

stupů vyšlo (Is. 28 29), a mnoho jiných míst podobných (srov. Exod. 9 5 n., 1. Král. 3 11, 3. Král. 12 30, Ezech. 12 25 atd.).

JSOU STVOŘENY PRO ČLOVĚKA

1. *P r o č l o v ě k a .* — Člověk je při stvoření tohoto viditelného světa cíl Stvořitelův. Proto Bůh nejprve stvořil všecko ostatní, připravil obydlí a opatřil a vyzdobil je bohatě veškerým, abych tak řekl, zařízením; pak teprve stvořil člověka, aby nad tím vším vládl a toho užíval.

2. *P r o č l o v ě k a .* — Jak je člověk pro Boha, tak jsou ty věci pro člověka. Bez člověka, bez rozumného tvora s tělem, jak je člověk, by celé to veškerenstvo viditelných tvorů, všechny ty věci bez smyslů a bez rozumu, neměly cíle důstojného moudrosti Boží.

3. *P r o č l o v ě k a .* — Jsou tedy ty věci pro člověka, ne člověk pro ně. Člověk je tudíž jejich pán, ne sluha; má býti nad ně povýšen, ne býti jejich otrokem. Kéž bychom, jak svou přirozeností jsme, tak byli vždy i hnutími srdce povýšení nad všechny tvory!

4. *P r o č l o v ě k a .* — Aby člověku sloužily, totiž jeho *potřebám* — jeho *užitku* — jeho *zábavě*, a konečně, — aby mu poskytovaly *zaměstnání*, kterého člověk podle své přirozenosti, s níž byl jakožto rozumný živočich stvořen, naprosto potřebuje. Vždyť i v stavu neporušené přirozenosti byl Adam od Stvořitele v jeho přelaskavé prozřetelnosti postaven v roz-

košný ráj, aby jej v z d ě l á v a l a hleděl si ho (1 Mojž. 2 15). Podivuhodná to jak štědrost, tak prozřetelnost, Stvořitele vůči člověku! — A jestliže v nynějším řádu věcí, po pádu člověka, je mnohé, co člověku působí strast a útrapy, lze i o tom právem říci, že je to stvořeno *pro člověka*, aby ho to totiž *očisťovalo* od hříchu a poskytovalo mu *příležitost ke ctnosti*. Obojíť je člověku po pádu nejen užitečné, nýbrž i velepotřebné. Zvláště když poslední cíl tvorů je tento:

A ABY MU POMÁHALY VE SNAZE O CÍL, PRO KTERÝ JE STVOŘEN

Aby mu totiž pomáhaly 1. *sloužiti Bohu v tomto životě*, což je *blížeší cíl člověka*; 2. *spasiti duši*, což je *člověka cíl poslední*.

A tomu *cíli*, který Stvořitel při stvoření všech těch věcí vytkl jak sobě, tak člověku, může a má člověk při užívání věcí dosti činiti trojím způsobem:

1. *Nazíráním*, když se od patření na tvory povznese k poznání Tvůrce; *vždyť neviditelné vlastnosti Boží se spatřují, jsouce poznávány z věcí stvořených* (Řím. 120); totiž k poznání jeho nestvořené moudrosti, moci, dobroty, krásy atd.

2. *Užíváním*, když jich bude správně používat podle svých potřeb, ke svému užitku, ba i k počestné zábavě a ke cviku sil tělesných a mohutností duševních — anebo když je bude, jsou-li mu obtížné, trpělivě snášeti.

3. *Zdrženlivostí*, když se jich, skýtají-li požitek, z ctnosti střídmosti a umrtvenosti zdrží.

Z tohoto trojího způsobu jak užívati tvorů je první zajisté *nejvznešenější*; druhý je *obyčejný*; třetí, jehož uplatňování bylo v stavu neporušené přirozenosti z příkazu Božího jen velmi nepatrné a přesnadné, je v nynějším stavu porušené přirozenosti svrchovaně *nutný* a musíme ho používatí často a téměř neustále; takže, nebudeme-li si bedlivě hleděti tohoto *třetího* způsobu užívání tvorů (totiž *zdrženlivostí*), nedocílíme nikdy spolehlivosti a sebeovládání v *druhém*, a budeme naprosto neschopni věnovatise *prvnímu*. Neboť neopanuje-li se člověk v užívání tvorů a neodepře-li své vůli a náklonnosti mnohého, je naprosto jisté, že v užívání jich překročí hranice dovoleného a nebude se moci od patření na ně povznést k Tvůrci, nýbrž uvázne v nich a bude lpěti jen na nich. *Vyplníš-li duši své žádosti její, učiní tě v radost nepřátelům tvým* (Sir. 18 31).

K prvnímu výše řečenému způsobu užívání tvorů, totiž *nazíráním*, náleží konečně i to, abychom se ode všeho, co vidíme, jak dobrého, tak zlého, v myšlenkách povznášeli k úvaze o dobru a zlu neviditelném, pohlíželi na věci viditelné jako na obrazy neviditelných, na přítomné jako na obrazy budoucích. V tom smyslu řekl také Žalmista: »*Věru j a k o s t í n jde životem člověk*« (Ž. 38 7) a Apoštol: »*Pomíjí t v á ř n o s t tohoto světa*« (1 Kor. 7 31).

Těmito tedy způsoby jsou všechny ostatní věci na zemi člověku nástroji, které mu slouží a pomáhají k cíli, který mu Bůh stanovil. — Jak

hojná tu látka k úvaze s obracením na vlastní potřeby cvičencovy!

III. SPRÁVNÉ UŽÍVÁNÍ TVORŮ

Z TOHO PLYNE, ŽE JICH MÁ ČLOVĚK NATOLIK UŽÍVATI, NAKOLIK MU POMÁHAJÍ K JEHO CÍLI, A NATOLIK ŽE SE JICH MUSÍ ZPROSTITI, NAKOLIK MU V TOM PŘEKÁŽEJÍ

To je důsledek, který plyne sám sebou z předcházející základní pravdy o cíli tvorů. Vždyť jsou-li všechny ostatní stvořené věci pro člověka, aby mu pomáhaly k jeho cíli, pak jest nám věru, abychom věděli, máme-li jich užívatí či se jich zdržovati, hleděti především na to, zda vskutku k cíli pomáhají či ne. Jestliže tedy některé opravdu pomáhají k cíli, dlužno je připouštěti, a to *natolik* připouštěti, *nakolik* pomáhají, *n i c v í c e*, a *n i c m é n ě*. Naopak, jestliže některé překáží vzhledem k cíli, dlužno se jich varovati a zamítati je, a to *natolik* se jich varovati, *nakolik* překáží, *n i c v í c e*, a *n i c m é n ě*. Vždyť je to u věcí, které jsou *prostředky a nástroji*, v samém pojmu, že se při nich hledí především, ba jedině, na to, zda a jak dalece jsou *prostředky*, zda a jak dalece jsou *nástroji*, zda jsou přiměřené a vhodné k cíli, k dílu. Nejsou-li přiměřené, nejsou-li vhodné, nejsou již *prostředky*, nejsou *nástroji*; a což teprv, jestliže vzhledem k cíli, jestliže při díle, které jest vykonati, překáží!

To je zásada pravé moudrosti, jejímž prak-

tickým prováděním se život vskutku a vpravdě uspořádá podle zdravého rozumu, — když totiž *cíl* tane před očima stále jakožto *cíl*, *prostředky* jakožto *prostředky* a jen jakožto *prostředky*. Když se jednou řádně pochopí a stanoví *cíl*, dlužno *po prostředcích k cíli* toužiti jedině pro *cíl* a jedině pro *cíl* jich užívati.

Pole pro praktické provádění této zásady je téměř bez mezí. A je sotva možno, aby kdo začal doopravdy zkoumati svůj způsob života podle této zásady a nezpozoroval brzy mnohonásobnou nespořádanost v celém svém životě. Neboť právě z toho, že člověk přechasto pouštívá z mysli a z paměti pravý *cíl* všech tvorů a téměř jen na to myslívá a o tom uvažuje, co je *libé* a co je *nelibé*, vzniká nespořádanost, nedokonalosti všeho druhu, a hříchy. Vždyť to, zda ty věci jsou smyslům *libé* či *nelibé*, přece není *naprosto žádný* důvod, abychom jich použili nebo jich nepoužili. Neboť jak to, co se *líbí*, může překážeti a přechasto překáží, tak může to, co se *nelíbí*, prospívati, a přechasto to prospívá, a namnoze to převelice prospívá, a nezřídka prospívá jedině to. My však namnoze prcháme před tím, co se smyslnosti protiví, hrozíme se toho, méně toho užíváme; kdežto co je smyslnosti příjemné po tom toužíme, to vvhledáváme, to připouštíme, toho používáme nebo se v tom i kocháme, bez míry a řádu. Odtud všecky poskvrny duše!

Dlužno však důsledky z této základní pravdy vyvozovati také podle osoby, o kterou jde. Neboť jest je vyvozovati jak lidem ve světě, aby.

tonou-li v bahně hříchů, konečně jednou na sebe popatřili a z něho vybredli, tak i těm, kdo se snaží o život duchovní a dokonalý, aby odstranili překážky dokonalosti.

Slova pak n a t o l i k — n a k o l i k — n i c v í c e — n i c m é n ě — jsou tak obsažná, že zahrnují i nejvyšší dokonalost. A když vidíme, že právě ta je naprosto důstojná *člověka*, který řádně užívá rozumu, ba že již pouhý rozum ji od člověka vyžaduje (ano, *od člověka*; a což teprv *od křestana*, *od řeholníka!*), kdo by již z toho nedospíval k poznání, jak mnoho mu *schází*?

I V. P R A K T I C K Ý D Ů- S L E D E K A P R O S T Ř E D E K

PROTO JE NUTNO, ABYCHOM SE UČINILI NEJETNÝMI VŮČI VŠEM STVOŘENÝM VĚCEM, VE VŠEM, CO JE PONECHÁNO SVOBODĚ NAŠEHO VOLNĚHO ROZHODNUTÍ A NENÍ JÍ ZAPOVĚDĚNO, TAK ABYCHOM SE SVÉ STRANY NECHTĚLI RADĚJI ZDRAVÍ NEŽ NEMOCI, BOHATSTVÍ NEŽ CHUDOBY, CTI NEŽ NECTI, ŽIVOTA DLOUHÉHO NEŽ KRÁTKÉHO, A DŮSLEDKEM [STEJNĚ] VE VŠEM OSTATNÍM: JEDINĚ PO TOM TOUŽÍCE A TO SI VOLÍCE, CO NAM VÍCE NAPOMÁHÁ K CÍLI, PRO KTERÝ JSME STVOŘENI

P r o t o, totiž abychom dosáhli toho, že si budeme počínati v užívání tvorů tak spořádaně, je n u t n o, a b y c h o m s e u č i n i l i n e j e t n ý m i v ů č i v š e m s t v o ř e n ý m v ě c e m. To je praktický důsledek správně vyvozený z předchozích vět, a jím se nám zároveň *předkládá prostředek*, kterým jest

se nám snažiti se o výše řečenou dokonalost; jsme tu totiž poučení o dispozici duše, bez které nebudeme nikdy moci zachovávatí ono pravidlo, že máme *tvorů* užívati nebo neužívati *n a t o l i k, n a k o l i k* pomáhají nebo překázejí; *n i c v í c e, a n i c m é n ě*. K tomu *j e n u t n o*, ano, *nutno*, prostředek naprosto *potřebný, abychom se učinili nejednotnými vůči všem stvořeným věcem*. Všecky stvořené věci jsou samy v sobě *nejednotné*, mohouť všecky vzhledem k cíli stejně škoditi jak prospívati. Tu pravdu poznala přirozeným světlem rozumu i sama filosofie učíc, že všechno to vlastně dlužno nenazývatí ani *dobrým* ani *zlým*, nýbrž *nejednotným* (indifferentia).. Nám však, kteří jsme osvětleni světlem víry, je tato pravda tak jasná, že, kdyby sám Bůh dal někomu volnost, aby si po otázce: »*Co z toho bude pro tebe lepší, pro tebe vhodnější vzhledem k tvému cíli, spasení věčnému*«, vyvolil, co chce, každý z nás by chápal, že, kdo jen má rozum, nemůže leč odpověděti: »*Já nevím, Pane; ty to víš*.« Když tedy tomu tak je, nemůže věru býti nic náležitějšího, nic nám k spasení prospěšnějšího, nic s pravou moudrostí shodnějšího, než abychom se učinili naprosto *nejednotnými* vůči všem stvořeným věcem.

V e v š e m, c o j e p o n e c h á n o s v o b o d ě n a š e h o v o l n ě h o r o z h o d n u t í a n e n í j í z a p o v ě d ě n o. — Toto omezení je právem přidáno, neboť, třebaš *samo v sobě* všechno stvořené je *nejednotné*, přece *vzhledem k nám* a jednotlivě je mnoho věcí, kterých se nám zákon

Boží, úřední povinnost, spravedlnost a láska k bližnímu velí stříci a je ze všech sil odmítati, a mnoho jiných, kterými se nám tytéž důvody velí zabývati nebo si je zachovávat, — které tedy jsou vzhledem k nám opravdu *dobré* nebo *zlé*, takže při nich není svobodě našeho rozhodnutí dovoleno býti nejetným. Kde se totiž ukáže vůle Boží buď něco zakazující nebo to prikazující, tam jest nám chtíti nebo nechtíti jen to, co chce nebo nechce Bůh. Právě v tom smyslu jsou hned o něco dále vložena slova »*se své strany*«, t. j. co je na nás, nakolik to záleží na nás, na naší vůli.

T a k a b y c h o m s e s v é s t r a n y n e c h t ě l i r a d ě j i z d r a v í n e ž n e m o c i, b o h a t s t v í n e ž c h u d o b y, c t i n e ž n e c t i, ž i v o t a d l o u h é h o n e ž k r á t k é h o.

Sv. Ignác zde sestupuje k jednotlivostem a vypočítává čtyři druhy věcí, které v málo slovech obsahují velmi mnoho a na které jest nám obracet tuto nauku o nejetnosti.

A b y c h o m n e c h t ě l i. Tím se rozumí stav duše, rozhodnutí s naší strany. Nepraví se tu: *abychom nevyhledávali*. To by bylo správně řečeno o *chudobě* a *bohatství*, rovněž o *cti* a *necti*: ty jsou úplně nejetné. Ale co se týká *zdraví* a *nemoci*, *života dlouhého* nebo *krátkého*, — poněvadž to jsou věci jiného řádu a zachovávání zdraví a života není ponecháno našemu volnému rozhodnutí, nýbrž je předmětem příkázání, — nesmí se arci *v y h l e d á v a t i n e m o c*, *v y h l e d á v a t i ž i v o t k r á t k ý*. Než i to, *abychom se své strany c h t ě l i*

spíše *zdraví* než *nemoc*, spíše *život dlouhý* než *krátký*, i to se nám právem zakazuje; neboť vždy je s naší strany třeba duchovní nejetnosti vzhledem k těmto věcem jako vzhledem ke kterýmkoliv jiným, které nejsou v naší moci, nýbrž závisí na prozřetelnosti Pána Boha, jenž všecko bez výjimky spravuje a sám ví, co je pro koho k dosažení posledního cíle vhodnější, co komu více *pomůže*, co by mu *překázelo*. Arci bylo *bohatství* a byly *pocty* několika málo lidem příležitostí k mnoha zásluhám, ale přemnohým naopak byly ke zkáze a ztracení, kdežto jiní se spasili *chudobou* a *potupou*. Rovněž byla *nemoc* přemnohým ke spáse, a *předčasná smrt* dopomohla nejednomu k věčnému životu, kdežto jiným zase *zdraví* a *dlouhý život* posloužily nesmírně k tomu, že rozmnožili slávu Boží a nashromáždili si přehojně zásluh pro blaženou věčnost. Nám však, kteří nevíme, co nám z toho všeho nejvíce prospěje vzhledem k našemu cíli, nezbyvá, jsme-li rozumní, nic jiného, leč abychom *nechtěli* jednoho spíše než druhého, nýbrž s důvěrou se svěřili Bohu s úplnou *nejetností* v duši, to jest ve vůli. To však mějme za nepochybnou pravdu, že, bude-li nám řízením Božím snášeti protivenství, budeme právě v nich míti nejlepší příležitost vzdávati Bohu onen trojí hold *chvály*, *úcty* a *služby* způsobem nejvznešenějším, ba hrdinským, a tudíž také zabezpečiti si své *spasení*.

A d ů s l e d k e m [s t e j n ě] v e v š e m o s t a t n í m. — Těmito slovy se nutnost *učiniti se nejetnými* rozšiřuje na všecko ostatní, co snad nelze zařaditi pod uvedené čtvero zá-

hlaví; a takových věcí je skutečně velmi mnoho. Jsouť předmětem této nejetnosti také přirozené *schopnosti* a *dary*, aťsi jich máme více nebo méně. — ba i *dary nadpřirozené* — *útěchy* a *neútěchy* — rovněž *stav v životě* a *okolnosti životní* — *bydliště* — *úřad* — *úřední povinnosti* a jejich *ráz* — i *bližní*, s kterými jest nám žíti, a jejich *mravy* a *způsoby* — dále *zdar* nebo *nezdar* ve všech podnicích — a to nejen v našich, nýbrž i v *cizích* — zvláště u těch, kdo nám jakýmkoliv způsobem *stojí blíže* — jejich *štěstí* — *příhody* — i *sám* jejich *život* — zkrátka *všecky* naše *soukromé* záležitosti — a věci *veřejné*. Všecko toto, a nesmírně více jiného, je zahrnuto slovy »*ostatní věci na povrchu zemském*«, a na to na všecko se musí vztahovati naše *nejetnost*, — ať je to přirozenosti naší příjemné nebo nepříjemné, — ovšem vždy, jak bylo výše řečeno, *ve všem, co je ponecháno svobodě našeho volného rozhodnutí a není jí zapověděno*.

J e d i n ě p o t o m t o u ž í c e a t o s i v o l í c e, c o n á m v í c e n a p o m á h á k c í l i. — *Toužiti* je širší pojem než *voliti si*; ale aťsi máme volnost *voliti*, anebo na nás dolehne nutnost *voliti*, jak se to den co den přihází, anebo aťsi můžeme jen *toužiti*: pravidlo pravé moudrosti je vždy totéž, abychom přihlíželi j e d i n ě k tomu, co nám v í c e napomáhá k cíli, pro který jsme stvořeni.

Kdo tu nevidí, jak *širé* pole se rozevírá k provádění této nauky, a k jak velké dokonalosti nás může povznést její plnění! A poněvadž se

obyčejně stává, že, co se naší přirozenosti *líbí*, to že nám *méně* napomáhá k našemu cíli, a naopak že, co se naší přirozenosti *nelíbí*, obyčejně nám napomáhá *lépe*: jak jasně vysvítá již z tohoto Východiska nutnost *zapírání sebe a umrtvování*, kterým si naše vůle zvykne zdržovati se z lásky ke ctnosti věcí jí příjemných a voliti si, třebaš proti své náklonnosti, věci nepřijemné! To pochopila i pohanská filosofie a učila tomu obecně známým předpisem: *Snášej a zdržuj se* (Sustine et abstine). Sám se klame, kdo se domnívá, že bez tohoto umrtvování může dospěti k oné *nejetnosti*, které se zde učíme, ježto právě jen v tomto umrtvování, nebo hlavně v něm, záleží ono *u č i n ě t ě s e n e j e t n ý m ě*.

Arci, splniti, co Východisko a základ vyžaduje, lze jen milostí Kristovou, a aťsi jsou zásady, kterými se má rozumný člověk spravovati, sebe jasnější, přece nebude slabá lidská vůle bez milosti Kristovy nikdy s to, aby je provedla skutkem. To jsme připomněli na začátku tohoto výkladu, a to je dobře připomněti znovu na tomto místě, aby nikdo proto, že tyto pravdy tak jasně pochopil, nedůvěřoval převráceně sobě a svým silám a pak na sobě proti nadání nezakusil smutné pravdivosti onoho výroku: *Co lepší je, vidím a schvaluji; co horší je, nicméně činím* (Video meliora proboque; deteriora sequor. Ovidius, Metam. VII 20 n.). Všem tedy jest se modliti, *aby i poznávali, co jest jim konati, i sílu obdrželi k vykonání toho, co poznají* (Církevní modlitba v neděli v oktávě Zjevení Páně),

24 Z P Y T O V Á N Í Z V L Á Š T N Í

*a každodenní; obsahuje trojí dobu
a dvakrát za den se zpytovati.*

První doba je, že ráno, hned při vstávání, si musí člověk předsevzít, že se bude s bedlivostí varovati toho jednotlivého hříchu nebo nedokonalosti, v které se chce napravit nebo polepšiti.

- 25 *Druhá* doba je, po obědě, prositi Boha, Pána našeho, o to, co člověk chce, totiž o milost, aby si vzpomněl, kolikrát upadl do onoho jednotlivého hříchu nebo nedokonalosti, a aby se pro budoucnost polepšil, a potom vykonejž první zpytování, žádaje na duši počet z oné předsevzaté a jednotlivé věci, ve které se chce napravit a polepšiti, probíraje hodinu za hodinou anebo dobu za dobou, počna hodinou, kdy vstal, až do hodiny a okamžiku přítomného zpytování. a uděle i na prvním řádku [dvojčárky] H _____¹⁰⁷⁾ tolik bodů, kolikrát upadl do onoho jednotlivého hříchu nebo nedokonalosti,

¹⁰⁷⁾ V původním textu je písmeno G, znamenající snad G(ula), t. j. N(estřídmost). V překladu zvoleno H k označení H(něvivosti) a H(říchu) vůbec,

a poté učiniž znovu předsevzetí, že se polepší do druhého zpytování, které vykoná.

Třetí doba. Po večeři se vykoná druhé 26
zpytování, [probíraje] rovněž hodinu za
hodinou, počna od prvního zpytování,
až k přítomnému druhému, a učiniž na
druhém řádku téže [dvojčárky] H _____
tolik bodů, kolikrát upadl do onoho jed-
notlivého hříchu nebo nedokonalosti.

Následuje čtvero přídavků, abychom se 27
rychleji zbavili onoho jednotlivého hří-
chu nebo nedokonalosti.

První přídavek je, aby si člověk po každé, když upadne do onoho jednotlivého hříchu nebo nedokonalosti, položil ruku na prsa s lítostí, že upadl, což lze učiniti i před mnohými, aniž postřehnou, co činí.

Druhý. Ježto první řádek [dvojčárky] 28
H _____ značí první zpytování a druhý
řádek druhé zpytování, ať popatří večer,
zda je nějaké polepšení od prvního řád-
ku do druhého, totiž od prvního zpyto-
vání do druhého.

- 29 *Třetí.* Srovnávati druhý den s prvním, totiž dvojí zpytování dne přítomného s druhým dvojím zpytováním dne předešlého, a popatřiti, zda se polepšil od jednoho dne do druhého.
- 30 *Čtvrtý* přídavek. Srovnávati týden s týdnem a popatřiti, zda se polepšil v přítomném týdnu nad nejbližše předešlý.
- 31 *Poznámka.* Jest si všimnouti, že první velké H _____, jež následuje, značí neděli, druhé menší pondělí, třetí úterý a tak pořadem.

H _____
 H _____
 H _____
 H _____
 H _____
 H _____
 H _____

32 Z P Y T O V Á N Í S V Ě D O M Í
 V Š E O B E C N Ě,

aby se člověk očistil a aby se lépe vyzpovídal.

Předpokládám, že je ve mně trojí myšlení, totiž jedno mé vlastní, jež vzniká z mé čiré svobody a vůle, a dvojí jiné,

které přichází zvenčí, jedno, jež přichází od dobrého ducha, a druhé od zlého.

O myšlení.

33

Je dvojí způsob, že se nabude zásluhy při zlém myšlení, které přijde zvenčí; na příklad, přijde myšlení dopustiti se hříchu smrtelného, a já tomu myšlení ihned [a rázně] odporuji a zůstane [t. přestane, jsouc] přemoženo.

Druhý způsob, že se nabude zásluhy, 34 je, když mi přijde totéž ono zlé myšlení a já mu odporuji a ono se mi opět a opět vrátí a já vždy odporuji, až myšlení odejde přemoženo, a tento druhý způsob je s větší zásluhou než první.

Všedně se zhřeší, když totéž myšlení 35 zhřešiti smrtelně přijde a člověk mu dá sluchu tím, že se v něm jaksi zdrží nebo vnímá jakousi smyslnou libost, anebo kde je jakási nedbalost v zapuzování takového myšlení.

Je dvojí způsob, že se zhřeší smrtelně: 36 první je, když člověk přivolí ke zlému myšlení, aby pak jednal, jak přivolil, anebo aby to provedl, kdyby mohl.

- 37 Druhý způsob, že se zhřeší smrtelně, je, když se onen hřích provede skutkem; a je [v tom případě] větší z trojího důvodu: za prvé, pro delší dobu [n. trvání]; za druhé, pro větší umíněnost; za třetí, pro větší škodu obojí osoby.

38

O slovu.

Nepřisahati ani při Stvořiteli ani při tvorů, leč když to bude s pravdou, nutností a úctou. Nutností míním, ne když se tvrdí s přísahou jakákoli pravda, nýbrž když pravda je nějaké důležitosti vzhledem k prospěchu duše nebo těla nebo statků časných. Úctou míním, když člověk při jmenování svého Stvořitele a Pána uváží onu čest a úctu povinnou [Stvořiteli a Pánu] a vzdá mu vážnost.

- 39 Jest míti na zřeteli, že, třebaš v nenáležité přísaze hřešíme více, když přisaháme při Stvořiteli, než když při tvorů, je [nicméně] nesnadnější přisahati náležitě s pravdou, nutností a úctou při tvorů než při Stvořiteli z těchto důvodů:

První [je], že, když chceme přisahati při nějakém tvorů, nepůsobí ten tvor při

onům chtění jmenovati jej, že bychom byli tak ostražití a pozorní, abychom řekli pravdu nebo abychom ji tvrdili s nutností, jak je tomu při chtění jmenovati Pána a Stvořitele všech věcí.

Druhý je, že v přísaze při tvorě není tak snadno vzdáti úctu a vážnost Stvořiteli, jako přísaháme-li a jmenujeme-li samého Stvořitele a Pána; neboť chtíti jmenovati Boha, Pána našeho, přináší s sebou více vážnosti a úcty než chtíti jmenovati věc stvořenou; proto je spíše dovoleno dokonalým přísahati při tvorě než nedokonalým, neboť dokonalí neustálým nazíráním a osvěcováním myslí více uvažují, rozjímají a nazírají, že Bůh, Pán náš, je v každém tvorě svou vlastní bytností, přítomností a mocí, a tak přísahající při tvorě jsou způsobilější a připravenější vzdáti vážnost a úctu Stvořiteli a Pánu svému než nedokonalí.

Třetí je, že při neustálém přísahání při tvorě jest se více obávati modloslužby u nedokonalých než u dokonalých.

Neříkati slova prázdného, jímž míním, 40
když ani mně ani jinému neprospívá ani k takovému účelu nesměruje. Takže mlu-

ví-li se o čemkoliv, co je s prospěchem anebo čím se zamýšlí prospěti duši vlastní nebo cizí, tělu nebo statkům časným, není to nikdy prázdné, ani mluví-li kdo o věcech, které jsou mimo jeho stav, jako když řeholník mluví o válkách nebo obchodech, nýbrž ve všem, co bylo řečeno, je zásluha, když se tomu dá dobrý směr, a hřích, když se tomu dá špatný cíl anebo když se mluví na plano.

- 41 Neříkati nic utrhačného nebo pomluvačného; neboť zjevím-li hřích smrtelný, který není veřejný [t. veřejně známý], hřeším smrtelně; jestliže všední, všedně, a jestliže nedokonalost, ukazuji svou vlastní nedokonalost; ale je-li úmysl čistý, může se dvojím způsobem mluvit o hříchu nebo chybě jiného.

První je, když hřích je veřejný, jako u veřejné nevěstky, a o rozsudku daném na soudě, anebo o něčem veřejném bludu, který nakažlivě působí na duše těch, s kterými se on stýká; druhý, když se hřích skrytý někomu zjeví, aby přispěl ku pomoci tomu, kdo je ve hříchu, by ho z něho pozdvihl, má-li arcí člověk

nějaké dohady nebo pravděpodobné důvody, že ten bude s to, aby mu pomohl.

O skutku.

42

Když si vezmeme za předmět zpytování desatero přikázání Božích a přikázání církevní a výzvy představených, je všecko, co se učiní proti některé z těchto tří částí, podle větší nebo menší důležitosti větší nebo menší hřích. Míním výzvy představených, jako jsou buly křížové¹⁰⁸) a jiné indulty, jako za mír, vyzpovídá-li se kdo a přijme-li Nejsvětější Svátost; neboť se nemálo tehdy zhřeší, zavdá-li se příčina nebo sám-li kdo jedná proti tak zbožným vybídkám a výzvám našich vrchností.

108) B u l a k ř í ž o v á sluje papežský indult, kterým se udělovaly těm, kdo se zúčastnili boje proti nevěřícím nebo aspoň k němu přispěli dobrými skutky (ošetřováním raněných, almužnou a j.) odpustky, obyčejně plnomocné, a mnohdy i jiné různé milosti. Tato bula se od XVI. století udělovala a dosud uděluje jen ještě pro země (aspoň kdysi) španělské a portugalské, přičemž arci na místo boje proti nevěřícím nastoupily jiné dobré účely. K získání kterýchkoliv odpustků je ovšem nezbytně třeba stavu milosti Boží a proto buly křížové často výslovně předpisují přijetí svátosti pokání. Věřící lid oněch zemí si buly křížové a milosti jí udělovaných dosud velmi váží.

- 43 *Způsob, jak konati všeobecné zpytování svědomí, a obsahuje patero bodů.*

První bod je, vzdáti díky Bohu, Pánu našemu, za dobrodiní, kterých se nám dostalo.

Druhý, prositi o milost, abychom poznali své hříchy a vymýtili je.

Třetí, žádati na duši počet od hodiny, kdy se vstalo, až do přítomného zpytování, hodinu za hodinou nebo dobu za dobou, a to předně z myšlení a pak ze slova a pak ze skutku, týmž pořadem jak bylo řečeno ve zpytování zvláštním.

Čtvrtý, prositi Boha, Pána našeho, o odpuštění chyb.

Pátý, umíniti si polepsiti se s jeho milostí. *Otčenáš.*

VŠEOBECNÁ ZPOVĚĎ S PŘIJÍMÁNÍM

Ze všeobecné zpovědi vzejde zde [v duchovních cvičeních] tomu, kdo ji bude chtíti vykonati dobrovolně [t. ne z povinnosti], mezi mnohým jiným tento trojí prospěch.

První, že, třebaš není ten, kdo se zpovídá každý rok, povinen vykonati všeobecnou zpověď, přece je z ní, vykoná-li se, větší prospěch a zásluha pro větší úkonnou [n. přítomnou] lítost nad všemi hříchy a nepravostmi celého jeho života.

Druhý, že, ježto se v těchto duchovních cvičeních poznají hříchy a jejich nepravost pronikavěji než v době, kdy se člověk tak neoddával věcem vnitřním, když nyní nabude více poznání a lítostí nad nimi, bude z toho větší prospěch a zásluha, než by dříve bylo bývalo.

Třetí je ten, že tudíž člověk, jsa tak lépe vyzpovídán a disponován, je způsobilejší a připravenější přijmouti Největější Svátost, jejíž přijetí nejen pomáhá k tomu, aby neupadl do hříchu, nýbrž i k tomu, aby se zachoval ve vzrůstu milosti. Tato všeobecná zpověď se vykoná lépe hned po cvičeních prvního týdne.

45

P R V N Í C V I Č E N Í

je rozjímání trojí mohutností duše o prvním, druhém a třetím hříchu. Obsahuje po modlitbě přípravné a dvojí průpravě tři hlavní body a rozmluvu.

46

Modlitba přípravná je, prositi Boha, Pána našeho, o milost, aby všechny mé úmysly, kony [vnitřní] a skutky [zevní] čistě směřovaly ke službě a chvále jeho Božské Velebnosti.

47

Průprava první je úprava [dějiště rozjímání] tím, že uvidím místo [události]. Zde si jest všimnouti, že při nazírání nebo rozjímání [o předmětu] viditelném, jako je nazíratí na Krista, Pána našeho, jenž je viditelný, úprava bude, viděti zrakem obrazivosti hmotné místo, kde je věc, na kterou chci nazíratí. Pravím hmotné místo, jako synagogu nebo horu, kde jest Ježíš Kristus nebo Naše Paní, [Panna Maria], podle toho na co chci nazíratí. Při [rozjímání o předmětu] neviditelném, jako je to zde, o hříších, úprava bude, viděti zrakem obrazivým a uvažovati, že duše má je uvězněna v tomto porušitelném těle a celá

bytost složená [že je vězněna] v tomto údolí, jako ve vyhnanství mezi nerozumnými živočichy; pravím celá bytost složená, totiž z duše a těla.

Druhá průprava je žádati Boha, Pána 48
našeho, o to, co chci a po čem toužím. Žádost má býti podle předložené látky, totiž, je-li nazírání o vzkříšení, jest žádati o radost s Kristem se radujícím; je-li o utrpení Páně, jest žádati o zkor-moucenost, slzy a muku s Kristem mučeným. Zde [v tomto rozjímání o hříších] to bude, žádati o stud a zahanbení nad sebou samým, když vidím, kolik jich bylo zatraceno za jeden hřích smrtelný, a kolikrát jsem já zasluhoval býti odsouzen navždy za tolik svých hříchů.

Poznámka. Před každým nazíráním nebo roz- 49
jímáním se musí vždy vykonati modlitba přípravná beze změny a obojí průprava již řečená, jež se někdy změní podle předložené látky.

První bod bude, vésti paměť prvním 50
hříchem, jenž byl andělů; a pak vésti týmž hříchem rozum a usuzovati; pak vůli, a chtíti si to všecko připomínati a tomurozuměti, abych se více styděl a hanbil,

když si uvedu v příměr s jedním hříchem andělů tolik hříchů svých, a kdežto oni za jeden hřích přišli do pekla, kolikrát že já jsem ho zasloužil za tolik. Pravím, uvést si na paměť hřích andělů, jak oni, ač byli stvořeni v milosti, poněvadž si nechtěli pomáhati svou svobodou, aby vzdali úctu a poslušnost svému Stvořiteli a Pánu, došli v pýchu a zvrátili se z milosti ve zlobu a byli vyvrženi s nebe do pekla; a tak na základě tom usuzovati více do podrobností rozumem a na základě tomto více vzbuzovati hnutí vůlí.

- 51 *Druhý bod* bude, učiniti tolikéž, totiž vésti tu trojí mohutnost hříchem Adamovým a Eviným, a uvést si na paměť, jak za ten hřích činili tak dlouho pokání a jaká zhouba jim přišla na pokolení lidské, ježto tolik lidí jde k peklu. Pravím, uvést si na paměť druhý hřích, našich prarodičů, jak, když byl Adam stvořen na rovině damascenské a postaven do pozemského ráje a Eva byla stvořena z jeho žebra, když jim bylo zapověděno, aby nejedli se stromu poznání, a oni jedli a právě tím zhřešili a pak byli

oděni koženými suknicemi a vyvržení z ráje, žili bez prvopočáteční spravedlnosti, které byli pozbyli, celý život ve mnoha útrapách a mnohém pokání; a na základě tom usuzovati podrobněji rozumem a užívatí vůle, jak bylo řečeno.

Třetí bod bude, rovněž učiniti tolikéž 52
u třetího hříchu jednotlivého, u kohokoliv, kdo za jeden smrtelný hřích přišel do pekla, a [přišlo jich tam] mnoho jiných bez počtu za méně hříchů. než já jsem spáchal. Pravím, učiniti tolikéž u třetího hříchu jednotlivého, totiž uvést si na paměť těžkost a zlobu hříchu proti svému Stvořiteli a Pánu, usuzovati rozumem, jak byl ten člověk za hřích a čin proti neskončené dobrotě spravedlivě odsouzen navždy, a zakončiti vůlí, jak bylo řečeno.

Rozmluva. Představiti si Krista. Pána 53
našeho, před sebou a ukřižovaného, a vykonati rozmluvu, jak ze Stvořitele došel k tomu, že se stal člověkem, a jak od života věčného došel k smrti časné, a tak k tomu, že umřel za mé hříchy. To-likéž [t. vykonati rozmluvu], hledě na sebe samého, na to, co jsem učinil pro

Krista, co činím pro Krista, co musím učiniti pro Krista, a tak vida jej takového, a tak na kříži pnicího, probíratí, co se naskytne.

- 54 Rozmluva se koná pravým způsobem, mluví-li se tak, jak přítel mluví s přítelem, anebo služebník s pánem, tu prose o nějakou milost, tu se dáváje vinen nějakým zlem spáchaným, tu předkládáje své věci a žádáje o radu v nich, a [na konec] se pomodliti *Otčenáš*.

55 DRUHÉ CVIČENÍ

je rozjímání o hříších vlastních a obsahuje po modlitbě přípravné a dvojí průpravě patero bodů a rozmluvu.

Modlitba přípravná budiž tatáž.

Průprava první bude tatáž úprava [dějiště jako ve cvičení prvním].

Druhá je, žádati o to, co chci: bude to zde, prositi o roznícenou a hlubokou hořest a slzy nad mými hříchy.

- 56 *První bod je postup vlastních hříchů, totiž uvéstí si na paměť všecky hříchy ze svého života, tím, že na něj pohlédnu*

rok za rokem nebo dobu za dobou. K tomu napomáhá trojí: první, pohleděti na místo a na dům, kde jsem bydlil; druhé, na obcování, které jsem měl s jinými; třetí, na úřad [n. zaměstnání], ve kterém jsem žil.

Druhý, odvažovati ty své hříchy, hledě na hnusnost a na zlobu, kterou každý spáchaný hřích smrtelný obsahuje, i kdyby nebyl zapověděn. 57

Třetí, pohlédnouti, kdo jsem já, a zmenšovati se při tom příklady: za prvé, jak velký [t. nepatrný] jsem já proti všem lidem; za druhé, co jsou lidé proti všem andělům a svatým v ráji; za třetí, pohlédnouti, co je veškeré stvoření proti Bohu: co tedy mohu býti já sám? za čtvrté, pohlédnouti na celou svou porušenost a hnusnost tělesnou; za páté, hleděti na sebe jako na ránu a vřed, odkud vyšlo tolik hříchů a nepravostí a jed tak přeočividný. 58

Čtvrtý, uvažovati, kdo jest Bůh, proti němuž jsem hřešil, podle svých vlastností, a srovnávati je s jejich protivami ve mně: jeho moudrost s mou nevědomostí, jeho všemohoucnost s mou sla- 59

bostí, jeho spravedlnost s mou nepravostí, jeho dobrotu s mou zlobou.

60 *Pátý*, zvolání v podivu, s rozníceným hnutím vůle, když budu probíratí všechny tvory, jak mě nechali na živu a při životě zachovali: andělé, ačkoliv jsou meč spravedlnosti Boží, jak mě strpěli a chránili a za mne orodovali; svatí, jak se přece za mne přimlouvali a za mne orodovali; a nebesa, slunce, měsíc, hvězdy a živly, plodiny, ptáci, ryby a zvířata. [jak mi to všechno sloužilo, místo aby to proti mně povstalo], a země, jak se nerozstoupila, aby mě pohltila, utvoříc nová pekla, bych navždy byl v nich v trýzni.

61 *Zakončiti rozmluvou* o milosrdenství, rozmlouvaje [s usuzováním] s Bohem, Pánem naším, a díky mu vzdáváje, že mi dal život až dosud, a umiňuje si, že se s jeho milostí pro budoucnost polepším. *Otčenáš.*

62 TŘETÍ CVIČENÍ

je opakování prvního a druhého cvičení s vykonáním trojí rozmluvy.

Bude to, po modlitbě přípravné a

dvojí průpravě, zopakovati první a druhé cvičení, všímaje si a zastávku čině v bodech, v kterých jsem pocítil větší útěchu nebo neútěchu nebo větší dojem duchovní, po čemž vykonám trojí rozmluvu způsobem, který následuje.

První rozmluva s Naší Paní, [Pannou Marií], aby mi vymohla od svého Syna a Pána milost k trojí věci: první, abych pocítil pronikavé poznání svých hříchů a ošklivost nad nimi; druhé, abych pocítil nespořádanost svých skutků, bych k ní pojal ošklivost a polepšil se a spořádal se; třetí, prositi o poznání světa, abych k němu pojal ošklivost a odstranil od sebe věci světské a marné, a pak, *Zdrávas Maria*.

Druhá rozmluva, tolikéž se Synem, aby mi to vymohl u Otce, a pak, *Duše Kristova*.

Třetí, tolikéž s Otcem, aby on sám Pán věčný mi to udělil, a pak, *Otčenáš*.

Č T V R T É C V I Č E N Í
*je shrnutí tohoto právě [vyloženého]
třetího.*

Řekl jsem shrnutí, [tak totiž], aby mysl bez těkání probírala vytrvale to, co

63

64

jí utkvělo z věcí, na které nazírala ve cvičeních předešlých, a vykoná se tatáž trojí rozmluva.

65

P Á T É C V I Č E N Í

je rozjímání o pekle; obsahuje po modlitbě přípravné a dvojí průpravě patero bodů a rozmluvu.

Modlitba přípravná budiž obvyklá.

Průprava první je úprava [dějiště], a je to zde, viděti zrakem obrazivosti déli, šíři a hloub pekla.

Druhá, žádati o to, co chci: bude to zde, prositi o pronikavý pocit trýzně, kterou trpí zatracenci, aby mi, jestliže kdy vlivem svých chyb zapomenu na lásku Pána věčného [n. k Pánu věčnému], aspoň bázeň před tresty pomohla, bych nepřišel do hříchu.

66 *První bod bude, viděti zrakem obrazivosti ty velké plameny a ty duše jako v tělech z ohně.*

67 *Druhý, slyšeti ušima pláč, nářek, křik, rouhání proti Kristu, Pánu našemu, a proti všem jeho svatým.*

Třetí, čichati čichem dým, síru, kal a 68
věci hnijící.

Čtvrtý, zakoušeti chutí věcí hořkých, 69
jako jsou slzy, hoře a červ svědomí.

Pátý, dotknouti se hmatem, totiž jak 70
se plameny dotýkají duší a je žhnou.

Konaje *rozmluvu* s Kristem, Pánem 71
naším, uvést si na paměť duše, které
jsou v pekle: jedny, protože neuvěřily
v jeho příchod, druhé, že, ač uvěřily,
nejednaly podle jeho přikázání, a udě-
lati si [z těch duší] tři třídy: první před
jeho příchodem; druhou za jeho života;
třetí po jeho životě na tomto světě; a
pak [n. a při tom] mu vzdáti díky, že
neučinil konec mému životu [po smrtel-
ném hříchu] a tak mi nedal upadnouti
do žádné z nich. Rovněž, jak až dosud
vždy měl se mnou tak veliké slitování a
milosrdenství; a zakončiti *Otčená-
šem.*¹⁰⁹⁾

109) V úředním latinském překladu Vulgátě následuje toto podotknutí (sv. Ignácem schválené): „Jestliže ten, kdo dává cvičení, uzná za užitečné k duchovnímu prospěchu těch, kdo cvičení konají, přidati k těmto rozjímáním ještě nějaká, jako o smrti a jiných trestech hříchu, o soudu atd., nechať nemyslí, že se mu v tom zbraňuje, třebaž se zde nepřipisují.”

- 72 *Poznámka.* První cvičení se vykoná o půlnoci; druhé, hned jak se ráno vstane; třetí, přede mší nebo po mši, zkrátka ať je před obědem; čtvrté v hodinu nešpor; páté hodinu před večerí. Toto opakování [t. rozdělení] hodin, více nebo méně, míním vždy ve všech čtyřech týdnech, podle toho, jak věk, [tělesná a duševní] způsobilost a letora napomáhá tomu, kdo se cvičí, aby konal patero cvičení nebo méně.

73

P Ř Í D A V K Y,

aby člověk lépe konal cvičení a lépe nacházel to, po čem touží.

1. *První přídavek* je, abych si ulehna, když již chci usnouti, myslil po dobu *Zdrávasu* na hodinu, kdy mám vstáti, a k čemu, shrnuje si [t. stručně si připomínaje] cvičení, které mám konati.

- 74 2. *Druhý.* Když se probudím, nedávati místa těm nebo oněm myšlenkám, nýbrž obrátiti mysl ihned k tomu, na co se chystám nazírat v prvním cvičení o půlnoci, a uváděti se v zahanbení nad tolika svými hříchy, předkládaje si příklady: jako, kdyby rytíř stál před svým králem a celým jeho dvorem, stydě se a hanbě se, že velice urazil jeho, od něhož se mu předtím dostalo mnoha darů a dů-

kazů přízně; rovněž v druhém cvičení, [uváděti se v zahanbení], čině se velkým a okovy spoutaným hříšníkem, totiž že jdu, jsa svázán jako okovy, abych předstoupil před svrchovaného Soudce věčného, a uváděje si za příklad, jak zločinci uvěznění a okovy spoutaní, již smrti hodní, předstupují před svého soudce časného, a s těmito myšlenkami se oblékati anebo s jinými podle předložené látky.

3. *Třetí.* Krok nebo dva před místem, kde mám nazíratí nebo rozjímatí, stanu po dobu *Otčenáše* s myslí vzhůru povznesenou, uvažuje, jak Bůh, Pán náš, na mne hledí, atd., a učiniti úkon úcty nebo pokoření.

4. *Čtvrtý.* Vstoupiti do nazírání tu na 76 kolenou, tu leže na tváři na zemi, tu na znak s tváří vzhůru, tu sedě, tu stoje. vždy s úmyslem hledati to, co chci. Dvě věci budeme míti na zřeteli: první je, že, najdu-li to, co chci, na kolenou, nepostoupím dále [t. zkoušeje jinou polohu]; a jestliže leže na tváři, rovněž, atd.; druhá, že v bodu, v kterém najdu, co chci, tam spočinu, bez úzkostlivosti postou-

piti dále [t. k jinému bodu], dokud si neučiním zadost.

77 5. *Pátý*. Po ukončeném cvičení prohlédnu po čtvrt hodiny, buď sedě anebo se procházeje, jak se mi vedlo v nazírání nebo rozjímání, a jestliže špatně, podívám se po příčině, odkud to pochází, a když se tak po ní podívám, vzbuditi lítost, abych se nadále polepšil; a jestliže dobře, vzdám díky Bohu, Pánu našemu, a učiním to po druhé týmž způsobem.

78 6. *Šestý*. Nechtíti mysliti na věci příjemné nebo radostné, jako na slávu nebeskou, vzkříšení, atd., protože v tom, abychom pociťovali zármutek, žal a slzy nad svými hříchy, překáží jakákoliv úvaha veselá a radostná; nýbrž míti před očima, že chci želeť a pociťovati zármutek, a proto si spíše uváděti na paměť smrt, smud [a pod.].

79 7. *Sedmý*. Zbavovati se k témuž účinku veškerého jasna, zavíraje okenice a dveře na dobu, co budu v pokojíku, leč že by to bylo k modlení [z knihy], čtení a jídlu.

80 8. *Osmý*. Nesmáti se a neříkatí nic k smíchu dráždícího.

9. *Devátý*. Krotiti zrak, [na nikoho 81 nepohlížeje], vyjma při přijetí nebo při propouštění toho, s kým budu [z potřeby] mluvit.

10. *Desátý* přídavek je pokání, jež se 82 dělí na vnitřní a zevní. Vnitřní je, litovati svých hříchů s pevným předsevzetím, že se nedopustím ani těch ani žádných jiných. Zevní neboli plod prvního je trestání sebe za hříchy spáchané a podstupuje se hlavně trojím způsobem.

První je vzhledem k jídlu; totiž, když 83 si [v něm] odnímáme zbytečnosti, není to pokání, nýbrž střídmost; pokání jest, když si ujímáme z přiměřeného, a to čím více a více, tím je pokání větší a lepší, když se tím jen nezkaží zdraví ani nevzejde značné onemocnění.

Druhý je vzhledem ke způsobu spaní; 84 a rovněž není pokání odejmouti si zbytečnosti ve věcech jemných nebo měkkých; nýbrž pokání jest, když se ve způsobu ujímá z přiměřeného, a to čím více a více, tím lepší je pokání, když se tím jen nezkaží zdraví ani nevzejde značné onemocnění ani se neujímá ze spánku přiměřeného, leč když snad má někdo

vadný návyk spávat příliš dlouho, aby dospěl ke správnému středu [v míře spánku].

- 85 Třetí způsob pokání je, trestati tělo, totiž tím, že se mu způsobí bolest citelná, jež se působí nošením cilicií nebo provazů nebo železných prutů na těle; tím, že se člověk bičuje nebo zraňuje a koná jiné způsoby příkrostí.

- 86 *Poznámka.* Co se z [třetího způsobu] pokání jeví vhodnějším a bezpečnějším, je to, aby bolest byla citelná v mase, ale aby nepronikala do kostí, tak aby působilo bolest a ne onemocnění. Proto se podobá, že je vhodnější bičovati se provázky drobnými, které působí bolest zevně, než jiným způsobem, který může přivoditi uvnitř značné onemocnění.

POZNÁMKY

- 87 *První poznámka* je, že zevní [způsoby] pokání se konají hlavně k trojímu účinku. První je, na zadostučinění za minulé hříchy; druhý, k přemáhání sebe samého, totiž aby smyslnost poslouchala rozumu a všecky stránky nižší byly poddanější vyšším; třetí, k hledání a dosažení nějaké milosti nebo daru, které člověk chce a po nichž touží — jako když touží míti pronikavou zkroušenost a lítost nad svými hříchy anebo velmi plakati nad nimi nebo nad mukami a bolestmi, které Kristus, Pán náš, podstupo-

val ve svém utrpení — anebo k rozřešení nějaké pochybnosti, ve které se člověk ocítá.

Druhá. Jest míti na zřeteli, že první a druhý 88
přídavek dlužno konati ke cvičením o půlnoci
a o svítání a ne k těm, která se budou konati
v jiné doby. A čtvrtý přídavek se nikdy nevy-
koná v kostele před jinými, nýbrž jen v skrytu,
jako doma, atd.

Třetí. Když ten, kdo se cvičí, ještě nenachází 89
toho, po čem touží, jako slz, útěch, atd., mnoh-
dy prospěje učiniti si změnu v jídle, ve spaní
a v jiných způsobech, kterými konáme pokání;
tak abychom se změnili a konali dva nebo tři
dny pokání a druhé dva nebo tři ne, poněvadž
některým je vhodné konati více pokání a ji-
ným méně, a rovněž poněvadž mnohdy opomí-
jíme konati pokání ze smyslné lásky k sobě
a pro mylný soud, že ho lidská přirozenost
nebude moci snést bez značného onemocnění,
a někdy ho naopak konáme přespríliš, myslíce
si, že to tělo vydrží; a ježto Bůh, Pán náš, zná
naši přirozenost neskončeně lépe, dá mnohdy
při těch změnách každému pocítiti [n. poznati],
co je mu přiměřené.

Čtvrtá. Zvláštní zpytování se konej, aby se 90
odstranily nedokonalosti a nedbalosti ve cviče-
ních a přídavcích; a tak i v druhém, třetím
a čtvrtém týdnu.

DRUHÝ TÝDEN

91 PROVOLÁNÍ KRÁLE ČASNÉHO;

pomáhá nazíratí na život Krále věčného.

Modlitba přípravná budiž obvyklá.

Průprava první je úprava [dějiště rozjímání] tím, že uvidím místo [události]; bude to zde, viděti zrakem obrazivosti synagogy, města a dědiny, po nichž Kristus, Pán náš, kázal.

Druhá průprava je žádati o milost, kterou chci: bude to zde, prositi Pána našeho o milost, abych nebyl hluchý k jeho volání, nýbrž rychlý a bedlivý vyplniti jeho nejsvětější vůli.

92 *První bod* je, představití si krále lidského, rukou Boha, Pána našeho, vyvoleného, kterému vzdávají úctu a jehož

poslouchají všecka knížata a všichni lidé křesťanští.

Druhý, pohlédnouti, jak ten král mluví ke všem svým, řka: »Má vůle jest, do-
hýti celé země nevěřících; pročez, kdo
chce jíti se mnou, musí býti spokojen,
když bude jísti jako já, a tak i píti a
se šatiti, atd.; rovněž musí se mnou sná-
šeti útrapy ve dne a bdíti v noci, atd.,
aby později tak měl se mnou účast ve
vítězství, jak ji měl v útrapách.« 93

Třetí, uvažovati, co musí dobří pod-
daní odpověděti králi tak štědrému a
tak vlídnému; a tudíž, kdyby někdo ne-
přijal žádosti takového krále, jak velice
by zasluhoval, aby byl haněn po celém
světě a považován za zvrhlého vojína. 94

Druhá část tohoto cvičení záleží v
obracení výše řečeného příkladu o králi
časném na Krista, Pána našeho, podle
řečených tří bodů. 95

A vzhledem k *prvnímu bodu*, jestliže
[velmi] ceníme takové provolání krále
časného k jeho poddaným, oč více zaslu-
huje cenění viděti Krista, Pána našeho,
krále věčného, a před ním celý veškerý
svět, ježž on v celku a každého jednotli-

vě volá a praví: »Má vůle jest, dobýti celého světa a všech nepřátel a tak vejíti do slávy Otce mého; pročez, kdo chce jíti se mnou, musí se mnou snášeti útrapy, aby, následuje mě v strasti, následoval mě také v slávě.«

96 *Druhý* bod je uvažovati, že všichni, kdo mají rozum a soudnost, nabídnou celou svou osobu k snášení útrap.

97 *Třetí*, kdo budou chtíti projevit větší oddanost a více se vyznamenati ve veškeré službě svého Krále věčného a Pána všeobecného, nejenže nabídnou svou osobu k snášení útrap, nýbrž také, jednajíce i proti své vlastní smyslnosti a proti své lásce tělesné a světské [n. k tělu a světu], učiní nabídnutí větší ceny a většího významu, řkouce:

98 »Věčný Pane všech věcí, s tvou přízní a pomocí činím své nabídnutí před tvou neskončenou dobrotou a před tvou slavnou Matkou a všemi svatými a světicemi dvorstva nebeského [a prohlašuji], že chci a toužím a že je to mé zvolené rozhodnutí, když to jen bude k tvé větší službě a chvále, napodobiti tě v snášení veškerých křivd a veškeré potupy a veš-

keré chudoby, tak skutečné, jak duchovní, chce-li si mě tvá přesvatá Velebnost vyvoliti a přijmouti k takovému životu a stavu.«

První poznámka. Toto cvičení se vykoná 99
dvakrát za den, totiž ráno, hned jak se vstane,
a hodinu před obědem nebo před večeří.

Druhá. Pro druhý týden a rovněž nadále vel- 100
mi prospěje, čísti si chvílemi z knih o Následování
Krista nebo Evangelii a Životů svatých.

P R V N Í D E N A P R V N Í 101 N A Z Í R Á N Í

je o Vtělení; a obsahuje modlitbu přípravnou, trojí průpravu a tři body a rozmluvu.

Obvyklá modlitba přípravná.

První průprava je, uvést si na mysl 102
událost ve věci, na kterou mám nazírat, jež je zde, jak tři Božské Osoby hleděly na celý povrch nebo okrslek celého světa plný lidí a jak, když vidí, že všichni sestupují do pekla, stanoví [nejsvětější Trojice] ve své věčnosti, aby se druhá Osoba stala člověkem, by spasila pokolení lidské, a tak, když přišla plnost ča-

sů, posílá anděla svatého Gabriela k Naší Paní, [Panně Marii] (Taj. 1, n. 262).¹¹⁰⁾

103 *Průprava druhá* je úprava [dějiště na-
zírání] tím, že uvidím místo [události];
zde to bude, viděti velkou rozsáhlost a
okrslek světa, v němž je tolik a tak růz-
ných národů; rovněž pak viděti jednot-
livě dům a světničky Naší Paní v městě
Nazaretě v kraji galilejském.

104 *Třetí průprava* je žádati o to, co chci;
bude to zde, žádati o pronikavé poznání
Pána, jenž se pro mne stal člověkem,
abych ho více miloval a lépe ho násle-
doval.

105 *Poznámka.* Dlužno si zde všimnouti, že právě
tuto modlitbu přípravnou beze změny, jak je
řečena na počátku [n. 46], a tutéž trojí prů-
pravu jest konati v tomto týdnu a v ostatních
dalších, jenže se [při průpravách] změní forma
podle předložené látky.

106 *První bod* je, viděti osoby, jedny i
druhé, a to předně osoby na povrchu
zemském v tak velké různosti jak v po-
suncích, tak v krojích, ty bílé a ony čer-
né, ty v míru a ony ve válce, ty, jak

¹¹⁰⁾ Níže v oddíle: Tajemství ze života
Krista, Pána našeho.

pláčí, a ony, jak se smějí, ty zdravé a ony nemocné, ty, jak se rodí, a ony, jak umírají, atd. Za druhé, viděti a pozorovati tři Božské Osoby jako na jejich královském křesle neboli trůně Božské Velebnosti, jak hledí na celý povrch a okrslek zemský a na všechny národy v tak velké zaslepenosti a jak umírají a sestupují do pekla. Za třetí, viděti Naši Paní, [Pannu Marii], a anděla, jenž ji pozdravuje, a obracet to na sebe, abych z toho pohledu čerpal prospěch.

Druhý bod, slyšeti, co mluví osoby na povrchu zemském, totiž jak mluví jedni s druhými, jak klejí a se rouhají, atd.; rovněž, co praví Božské Osoby, totiž: »Učiňme vykoupení pokolení lidského«, atd.; a pak, co mluví anděl a Naše Paní; a obracet to pak na sebe, abych z jejich slov čerpal prospěch. 107

Třetí bod, pak se dívati na to, co činí osoby na povrchu zemském, jako že zraňují, zabíjejí, jdou do pekla. atd.; rovněž na to, co činí Božské Osoby, totiž jak působí nejsvětější Vtělení, atd.; a rovněž na to, co činí anděl a Naše Paní, totiž anděl jak zastává svůj úřad vyslance a 108

Naše Paní jak se pokořuje a vzdává díky Božské Velebnosti; a pak to obracet na sebe, abych z každé z těch věcí načerpal nějaký prospěch.

- 109 Na konec dlužno vykonati *rozmluvu* a pomysleti, co jest mi říci třem Božským Osobám nebo vtělenému Slovu věčnému anebo Matce jeho a Paní Naší, a prositi podle toho, co kdo bude v sobě cítiti, aby lépe následoval a napodoboval Pána našeho tak právě vtěleného, a pomodliti se [na konec] *Otčenáš*.

110 D R U H É N A Z Í R Á N Í
je o Narození.

Obvyklá *modlitba přípravná*.

- 111 *První průprava* je událost, a bude to zde, jak z Nazareta vyšli Naše Paní, [Panna Maria], těhotná na sklonku devátého měsíce, sedíc na oslici, jak se může zbožně rozjímati, a Josef a služka, vedouce dobytče, aby šli do Betlema zaplatit daň, kterou císař vypsál ve všech oněch zemích [Taj. 3, n. 264].

- 112 *Průprava druhá* je úprava [dějiště nazírání] tím, že uvidím místo [události];

bude to zde, viděti zrakem obrazivosti cestu z Nazareta do Betlema a pozorovati její délku, šířku a zda je ta cesta rovná či přes úvaly a stráně; rovněž popatřiti na místo neboli jeskyni Narození, jak velké, jak malé, jak nízké, jak vysoké bylo a jak bylo upraveno.

Třetí průprava bude tatáž a v téže 113
formě, jak byla v předešlém nazírání.

První bod je, viděti osoby, totiž viděti 114
Naši Paní a Josefa a služku, a Ježíška, jakmile se narodí, při čemž se já [u nich] učiním chudáčkem a nehodným služebníčkem, budu na ně pohlížeti, na ně nazíratí a jim v jejich potřebách sloužiti, jako bych byl přítomen, s veškerou možnou poctou a úctou; a pak se s tím obracet k sobě samému, abych z toho načerpal nějaký prospěch.

Druhý, pozorovati, všímati si a nazíratí 115
na to, co mluví, a obraceje to na sebe samého, čerpati z toho nějaký prospěch.

Třetí, pozorovati a uvažovati, co činí, 116
jako že cestují a snášejí útrapy, aby se Pán narodil ve svrchované chudobě a aby po tolika útrapách, hladu, žízni,

horku a zimě, příkořích a potupách zemřel na kříži, a to všecko za mne; pak to obracet na sebe a čerpati z toho nějaký duchovní prospěch.

- 117 Zakončiti *rozmluvou* jako v předešlém nazírání a *Otčenášem*.

118 T Ř E T Í N A Z Í R Á N Í

bude opakování prvního a druhého cvičení.

Po modlitbě přípravné a trojí průpravě se vykoná opakování prvního a druhého cvičení, a budeme si vždy všímati [více] některých částí hlavnějších, kde kdo pocítil nějaké poznání, útěchu nebo neútěchu, a vykonáme rovněž na konec rozmluvu a [pomodlíme se] *Otčenáš*.

- 119 V tomto opakování a ve všech dalších se zachová tentýž řád a postup, který se zachovával v opakováních prvního týdne; bude se měnit látka [t. tajemství, na které se nazírá], ale zachová se forma.

Č T V R T Ě N A Z Í R Á N Í 120

bude opakování prvního a druhého týmž způsobem, jak se stalo ve výše řečeném [t. předchozím] opakování.

P Á T Ě N A Z Í R Á N Í 121

bude, vésti patero smyslů prvním a druhým nazíráním.

Po modlitbě přípravné a trojí průpravě prospěje vedení patera smyslů obrazivosti prvním a druhým nazíráním tímto způsobem.

První bod je, viděti zrakem obrazivosti osoby a při tom rozjímati a nazírati jednotlivě na jejich okolnosti a čerpati z toho pohledu nějaký prospěch. 122

Druhý, slyšeti sluchem, co mluví nebo mohou mluvit, a obraceje to na sebe samého čerpati z toho nějaký prospěch. 123

Třetí, čichati a zakoušeti čichem a chutí neskončenou lícenost a lahodu Božství, duše a jejích ctností a všeho [ostatního], podle toho, jaká je osoba, 124

na kterou se nazírá, obracetí to na sebe samého a čerpati z toho prospěch.

125 *Čtvrtý*, dotýkati se hmatem, jako na příklad objímati a líbati místa, kam ty osoby stoupají a kde si sedají, vždy se snahou, čerpati z toho prospěch.

126 Zakončiti jest *rozmluvou* jako v prvním a druhém nazírání a *Otčenášem*.

127 *První poznámka*. Dlužno míti pro celý tento týden a pro ostatní další na zřeteli, že si mám čísti pouze tajemství toho nazírání, které mám právě konati, tak abych si tehdy nečetl žádného tajemství, kterého mi není toho dne nebo v tu hodinu konati, aby uvažování o jednom tajemství nerušilo uvažování o druhém.

128 *Druhá*. První cvičení o Vtělení se vykoná o půlnoci; druhé o svítání; třetí v hodinu mše; čtvrté v hodinu nešpor; a páté před hodinou večere, a setrvá se v každém z tohoto patera cvičení hodinu, a týž pořádek se zachová ve všem dalším.

129 *Třetí*. Dlužno míti na zřeteli, že, jestliže ten, kdo koná cvičení, je starý nebo slabý anebo, třeba-li silný, jestliže zůstal z prvního týdne nějak slabý, je lépe, aby v druhém týdnu, aspoň několikráte, nevstával o půlnoci, nýbrž vykonal ráno jedno nazírání a druhé v hodinu mše a třetí před obědem a opakování o nich v hodinu nešpor a pak vedení smyslů před večerí.

130 *Čtvrtá*. V tomto druhém týdnu jest ze všech deseti přídavků, které byly řečeny v prvním

týdnu, změnití druhý, šestý, sedmý a zčásti desátý.

V druhém to bude, uvést si hned po procitnutí na mysl nazírání, které mám konati, a vzbuditi touhu lépe poznati věčné Slovo vtělené, abych mu lépe sloužil a lépe je následoval.

A šestý přídavek bude, uváděti si často na paměť život a tajemství Krista, Pána našeho, počínaje od jeho vtělení až do místa nebo tajemství, na které právě nazírám.

A sedmý bude, že natolik musí ten, kdo se cvičí, hleděti míti temno nebo jasno, používati dobrého počasí nebo nepříznivého, nakolik pocítí že mu to může prospěti a pomoci, aby našel to, po čem touží.

A v desátém přídavku jest se tomu, kdo se cvičí, chovati podle tajemství, na která nazírá, neboť některá vyžadují pokání a jiná ne; tak aby se všech deset přídavků zachovávalo s velkou pečlivostí.

Pátá poznámka. Ve všech cvičeních, vyjma 131
v cvičení o půlnoci a v cvičení ráno, se vykoná obdoba druhého přídavku tímto způsobem. Hned jak si vzpomenu, že je čas k cvičení, které mám konati, než půjdu, předložím si, kam jdu a před koho, a shrnu si poněkud [t. připomenu si stručně] cvičení, které mám konati, a pak, vykonaje třetí přídavek, vstoupím do cvičení.

DRUHÉHO DNE si vzíti na první a 132
druhé nazírání obětování v chrámě [Taj. 7, n. 268] a útěk do Egypta jako do vy-

hnanství [Taj. 8, n. 269], a o tomto dvojím nazírání se vykoná dvojí opakování a vedení patera smyslů jimi týmž způsobem, jak se učinilo předešlého dne.

- 133 *Poznámka.* Někdy prospěje, když ten, kdo se cvičí, třebaš je silný a způsobilý, provede, aby lépe našel to, po čem touží, u sebe změnu od tohoto druhého dne až do čtvrtého včetně tím, že si vezme [t. vykoná] pouze jedno nazírání o svítání a druhé v hodinu mše a o nich vykoná opakování v hodinu nešpor a provede jimi smysly před večeří.

- 134 **TŘETÍHO DNE** [si vzíti na první a druhé nazírání], jak byl Ježíšek poslušen svých rodičů v Nazaretě [Taj. 10, n. 271] a jak jej pak našli v chrámě [Taj. 11, n. 272], a taktéž vykonati postupně obojí opakování a vésti patero smyslů.

- 135 **P R Ů P R A V A K Ů V A Z E
O S T A V E C H**

Uváživše již příklad, který nám dal Kristus, Pán náš, pro první stav, jenž záleží v zachovávání přikázání, tím, že byl poslušen svých rodičů, a rovněž [uváživše příklad, který nám dal] pro druhý stav, jenž je stav evangelické do-

konalosti, když zůstal v chrámě, opustiv svého přijatého otce i svou přirozenou matku, aby se věnoval výlučně službě svého Otce věčného, počneme, současně nazíraje na jeho život, pátrati a [na modlitbách] žádati [o poznání], v kterém životě nebo stavu nás chce jeho Božská Velebnost použít.

A tak jakýmsi úvodem k tomu uvidíme v prvním cvičení, které následuje, záměr Krista, Pána našeho, a naopak záměr nepřítele lidské přirozenosti, a jak se musíme disponovati, abychom došli dokonalosti v kterémkoli stavu nebo životě, který si nám Bůh, Pán náš, dá zvoliti.

Č T V R T Ě H O D N E
R O Z J Í M Á N Í O D V O U
P R A P O R E C H,

136

jednom Krista, nejvyššího Vojevůdce a Pána našeho, druhém Lucifera, zapřísáhlého nepřítele naší lidské přirozenosti.

Obvyklá modlitba přípravná.

První průprava je událost; bude to zde, jak Kristus volá a chce všecky pod svůj prapor a Lucifer naopak pod svůj.

137

- 138 *Průprava druhá* je úprava [dějiště rozjímání] tím, že uvidím místo [události]; bude to zde, viděti velké pole po celé té krajině jerusalemské, kde nejvyšším všeobecným Vojevůdcem dobrých je Kristus, Pán náš — a druhé pole v krajině babylonské, kde náčelníkem nepřátel je Lucifer.
- 139 *Třetí* průprava je žádati o to, co chci; a bude to zde, prositi o poznání šaleb zlého náčelníka a o pomoc, abych se jich uchránil, a o poznání pravého života, jemuž učí nejvyšší a pravý Vojevůdce, a o milost k tomu, abych jej napodobil.
- 140 *První bod* je, představit si, jako by si náčelník všech nepřátel sedal na onom velkém poli babylonském jako na velký stolec z ohně a dýmu, v tvářnosti hrozná a děsná.
- 141 *Druhý*, uvažovati, jak svolává nesčíslné zlé duchy a jak je rozsévá, ty do toho města a ony do onoho, a tak po celém světě, neopomíjeje krajů, míst, stavů, ani žádných osob jednotlivých.
- 142 *Třetí*, uvažovati řeč, kterou k nim má, a jak jim nakazuje, aby vrhali tenata a

okovy: že předně mají pokoušeti chtivostí bohatství, jak to činívá u většiny, aby [lidé] snáze došli k marné cti svět-ské a pak k roznícené pýše; tak aby prvním stupněm bylo bohatství, druhým čest, třetím pýcha, a s tohoto trojího stupně svádí [Lucifer] ke všem ostatním neřestem.

Rovněž si jest naopak představití o 143
nejvyšším a pravém Vojevůdci, jímž jest Kristus, Pán náš, [jak on si počíná].

První bod jest, uvažovati, jak Kristus, 144
Pán náš, zaujímá stanoviště na velkém poli v oné krajině jerusalemské, na místě nízkém, v kráse a líbeznosti.

Druhý, uvažovati, jak si Pán celého 145
světa volí tolik osob, apoštoly, učedníky, atd., a posílá je po celém světě, roz-sévaje [jimi] svou posvátnou nauku po všech stavech a postaveních lidských.

Třetí, uvažovati řeč, kterou Kristus, 146
Pán náš, má ke všem svým služebníkům a přátelům, které posílá na takovou výpravu, doporučuje jim, aby všem hleděli pomáhati, vedouce je předně ke svrchované chudobě duchovní, a bude-li to jeho Božské Velebnosti příjemno a

bude-li si je chtíti vyvoliti, neméně k chudobě skutečné; za druhé k touze po potupách a pohrdání, poněvadž z těchto dvou věcí [t. chudoby a pohrdání] vzchází pokora; tak aby byly tři stupně; první, chudoba proti bohatství; druhý, potupa nebo pohrdání proti světské cti; třetí, pokora proti pýše; a s tohoto trojího stupně aby přiváděli ke všem ostatním ctnostem.

- 147 *Rozmluva s Naší Paní, [Pannou Marií], aby mi u Syna a Pána svého vymohla milost, bych byl přijat pod jeho prapor; a to předně ve svrchované chudobě duchovní, a bude-li to jeho Božské Velebnosti příjemno a bude-li si mě chtíti vyvoliti a přijmouti, neméně v chudobě skutečné; za druhé v tom, abych trpěl potupy a křivdy, bych ho v nich lépe napodobil, když jen je budu moci trpěti bez číhokoliv hříchu a bez nelibosti jeho Božské Velebnosti, a pak [se pomodliti] Zdrávas Maria.*

Prositi o tolikéž Syna, aby mi to vymohl u Otce, a pak se pomodliti *Duše Kristova*.

Prositi o tolikéž Otce, aby on mi to udělil, a pomodliti se *Otčenáš*.

Poznámka. Toto cvičení se vykoná o půlnoci, 148
a pak po druhé ráno, a vykoná se zase o něm
dvojí opakování v hodinu mše a v hodinu ne-
špor, a vždy se zakončí trojí rozmluvou s Naší
Paní, se Synem a s Otcem; a cvičení o dvoji-
cích, jež následuje, se vykoná v hodinu před
večeří.

T É H O Ž Č T V R T É H O D N E 149
S E V Y K O N E J Ž R O Z J Í M Á -
N Í O T Ř E C H D V O J I C Í C H
L I D Í,

aby se zvolilo, [co je] nejlepší.

Obvyklá modlitba přípravná.

První průprava je událost, jež je o 150
třech dvojicích lidí, a každá z nich na-
byla deseti tisíc dukátů, ale ne ryze nebo
náležitě z lásky k Bohu; a všichni se
chtějí spasiti a najíti v pokoji Boha,
Pána našeho, tím, že se zbaví tíhy a pře-
kážky, kterou vzhledem k tomu mají v
náklonnosti k věci, již nabyli.

Průprava druhá je úprava [dějiště 151
rozjímání] tím, že uvidím místo; bude
to zde, viděti sebe samého, jak jsem

před Bohem, Pánem naším, a všemi jeho svatými, abych toužil po tom a poznal to, co je příjemnější jeho Božské dobroty.

152 *Třetí*, žádati o to, co chci; zde to bude, prositi o milost, abych si vyvolil to, co je více k slávě jeho Božské Velebnosti a spasení mé duše.

153 *První dvojice* by se chtěla zbaviti náklonnosti, kterou má k věci, již nabyła, aby našla v pokoji Boha, Pána našeho, a znała se spasiti, a nepoužívá prostředků až do hodiny smrti.

154 *Druhá* se chce zbaviti náklonnosti, ale tak se jí chce zbaviti, aby jí věc, které nabyła, [přece] zůstala, tak aby Bůh přišel tam, kam ona chce, a neodhodlává se vzdáti věci, aby šla k Bohu, i když by to byl pro ni stav nejlepší.

155 *Třetí* se chce zbaviti náklonnosti, ale tak se jí chce zbaviti, že u ní také není ani [dobrovolné] náchylnosti míti věc, které nabyła, nebo jí nemíti. nýbrž [že] chce věc chtíti nebo jí nechtíti jedině podle toho, co jí Bůh, Pán náš, vloží do vůle a té osobě se bude jeviti lepším k službě a chvále jeho Božské Veleb-

nosti; a zatím se chce chovati [n. si chce počínati], jako kdo se toho všeho co do náklonnosti vzdává [t. jako by se byla náklonnosti k tomu všemu již zbavila], usilujíc nechtíti ani toho ani žádné jiné věci, leč že ji [k chtění] pohne jedině služba Bohu, Pánu našemu, tak aby [jen] touha moci lépe sloužiti Bohu, Pánu našemu, jí pohnula, by si tu věc vzala nebo se jí vzdala.

Vykonati tutéž trojí *rozmluvu*, která se vykonala v předešlém nazírání o dvou praporech. 156

Poznámka. Jest si všimnouti, že, když cítíme hnutí nebo odpor proti chudobě skutečné, když nejsme nejetní k chudobě nebo bohatství, velmi prospěje člověku k udušení toho nespořádaného hnutí, prositi v rozmluvách (třebas je to proti tělu), aby si ho Pán vyvolil k chudobě skutečné, a [prohlašovati mu], že to chce, o to prosí a snažně se uchází, když to jen bude služba a chvála jeho Božské Dobroty. 157

PÁTÉHO DNE nazírání na odchod Krista, Pána našeho, z Nazareta k řece Jordánu a jak byl pokřtěn [Taj. 12, n. 273]. 158

První poznámka. Toto nazírání se vykoná jednou o půlnoci a po druhé ráno a dvojí opakování o něm v hodinu mše a nešpor, a před 159

večeří [jest] jím vésti patero smyslů, při čemž se v každém z toho patera cvičení vykoná na počátku obvyklá modlitba přípravná a trojí průprava, jak je o tom všem vyloženo v nazírání na Vtělení a na Narození, a zakončí se trojí rozmluvou ze Tří dvojic nebo podle poznámky, která následuje za Dvojicemi.

160 *Druhá.* Zvláštní zpytování svědomí po obědě a po večeři se bude konati o chybách a nedbalostech stran cvičení a přídavek tohoto dne, a tak i ve dni další.

161 **ŠESTÉHO DNE** nazírání, jak Kristus, Pán náš, odešel od řeky Jordánu na poušť včetně [Taj. 13, n. 274], a zachová se ve všem tatáž forma jako v pátý den.

SEDMÉHO DNE, jak svatý Ondřej a jiní následovali Krista, Pána našeho [Taj. 14, n. 275].

OSMÉHO na kázání na hoře, jež je o osmeru blahoslavenství [Taj. 17, n. 278].

DEVÁTÉHO, jak se Kristus, Pán náš, zjevil svým učedníkům na vlnách mořských [Taj. 19, n. 280].

DESÁTÉHO, jak Pán kázal v chrámě [Taj. 27, n. 288].

JEDENÁCTÉHO na vzkříšení Lazaro-
rovo [Taj. 24, n. 285].

DVANÁCTÉHO na den Květný [Taj.
26, n. 287].

První poznámka je, že v nazíráních tohoto 162
druhého týdne si může každý podle toho, jak
chce vynaložiti času, anebo podle toho, jak
prospívá, [týden] prodloužiti nebo zkrátiti.
Jestliže [si jej kdo chce] prodloužiti, [může to
učiniti] tím, že přibere tajemství při Navštívení
Naší Paní u sv. Alžběty, pastýře, obřezání Je-
žíška a tři krále, a tak stran jiných [tajemství];
a jestliže zkrátiti, [může] i vynechatí z těch,
která jsou [výše] předložena; neboť toto [zde]
jest [jen] podání nějakého návodu a způsobu,
aby se [podle něho] později nazíralo lépe a
úplněji.

Druhá. Se záležitostí voleb se počne od na- 163
zírání [na tajemství] od Nazareta k Jordánu,
bera to včetně, což jest pátého dne, [a to] způ-
sobem, který se vysvětluje v tom, co následuje.

Třetí. Než se přikročí k volbám, velmi pro- 164
spěje k tomu, aby člověk přilnul k pravé nauce
Krista, Pána našeho, uvážiti a míti na zřeteli
tento trojí způsob [n. stupeň] pokory, a uvažo-
vati o něm chvílemi po celý den a rovněž ko-
nati rozmluvy podle toho, co bude dále řečeno.

První způsob pokory je nutný k spasení věč- 165
nému, abych se totiž, seč jsem, tak ponižoval
a tak pokořoval k tomu cíli, bych ve všem po-
slouchal zákona Boha, Pána našeho, že si, tře-

bas by mě činili pánem všech stvořených věcí na tomto světě, a ani za vlastní život časný, přece nezvolím přestoupiti příkázání ať Boží, ať lidské, které mě zavazuje pod těžkým hříchem.

166 *Druhá* je dokonalejší pokora než první, totiž, jsem-li v takovém stavu, že nechci raději a nekloním se více k tomu, abych měl bohatství než chudobu, abych chtěl čest než nečest, abych toužil po dlouhém životě spíše než po krátkém, jestliže je to stejná služba Bohu, Pánu našemu, a stejné spasení mé duše; a s tím [n. a tudíž], že si ani za celý svět, a ani kdyby mi život brali, přece nezvolím spáchatí hřích všední.

167 *Třetí* je pokora nejdokonalejší, totiž, když se zahrnutím první a druhé, jestliže je to stejná chvála a sláva Božské velebnosti, chci a volím si, bych úkonněji napodobil Krista, Pána našeho, a úkonněji se mu podobal, raději chudobu s Kristem chudým než bohatství, potupy s Kristem jich plným než pocty, a toužiti raději po tom, abych byl považován za pošetilce a blázna pro Krista, jenž byl napřed považován za takového, než za moudrého a opatrného na tomto světě.

168 *Poznámka.* Tomu tedy, kdo touží nabýti této třetí pokory, velmi prospěje konati řečenou již trojí rozmluvu z Dvojic [nn. 156. 157] s prosbou, by si ho Pán náš ráčil vyvoliti k [n. v] této třetí, větší a lepší pokoře, aby ho lépe napodobil a lépe mu sloužil, jestliže [n. když jen] to bude stejná nebo větší služba a chvála jeho Božské Velebnosti.

PRŮPRAVA K VYKONÁNÍ 169
VOLBY

Při každé dobré volbě musí býti, pokud je na nás, oko našeho úmyslu zdravé, jen na to patříc, k čemu jsem stvořen, totiž k chvále Boha, Pána našeho, a spasení duše své. A tak, cokoliv zvolím, musí to býti k tomu, aby mi to pomáhalo k cíli, ke kterému jsem stvořen, a nesmím řídití nebo vésti cíl k prostředku, nýbrž prostředek k cíli, jak se přihází, že si mnozí napřed zvolí vstoupiti v manželství, což je prostředek, a až na druhém místě sloužiti Bohu, Pánu našemu, v manželství, kterážto služba Bohu je cíl; rovněž jsou jiní, kteří napřed chtějí míti obročí a pak [teprve] sloužiti Bohu v nich. Takže ti nejdou přímo k Bohu, nýbrž chtějí, aby Bůh přišel přímo k jejich nespořádaným náklonnostem, a tudíž si činí z cíle prostředek a z prostředku cíl, takže si to, co si měli vzíti napřed, berou naposled, neboť napřed si máme postavit před oči, že chceme sloužiti Bohu, což je cíl, a [teprve] na druhém místě přijmouti

obročí nebo vstoupiti v manželství, jestliže je to pro mne vhodnější, což je prostředek k cíli. Žádná věc mnou tedy nesmí pohnouti, abych si vzal ty nebo ony prostředky nebo se jich zbavil, leč jediné služba a chvála Bohu, Pánu našemu, a věčná spása mé duše.

170

P O U Č E N Í,

aby se nabylo znalosti, o kterých věcech jest konati volbu; a obsahuje čtvero bodů a poznámku.

První bod. Je nutno, aby všechny věci, o kterých chceme konati volbu, byly samy v sobě nejetné [t. mravně lhostejné] anebo dobré, a aby se držely v mezích [t. byly v souhlase s naukou a praxí] Matky církve hierarchické, a nebyly špatné nebo jí protivné.

171

Druhý. Jsou jedny věci, které spadají pod volbu nezměnitelnou, jako jsou kněžství, manželství atd.; a jsou jiné, které spadají pod volbu změnitelnou, jako přijmouti obročí anebo se jich vzdáti, přijmouti statky časné nebo je odmrštiti.

Třetí. Ve volbě nezměnitelné není, 172
když se volba již jednou vykoná [a skutkem provede], více co voliti, poněvadž se nemůže zrušiti, jako na př. manželství, kněžství atd. Jedině jest hleděti, aby, jestliže kdo nevykonal volbu náležitě a řádně, bez nespořádaných nákloností, [aby toho] litoval a snažil se žíti dobrým životem ve své volbě [t. ve zvoleném stavu], [třebas] se o té volbě nepodobá, že by byla [bývala] volání Boží, jsouc volba nespořádaná a křivá, jak se v tom mnozí mýlívají, když si [lichým namlouváním] dělají z křivé nebo ze špatné volby volání Boží; neboť každé volání Boží je vždy čisté a ryzí, bez příměsku těla nebo nějaké nespořádané náklonosti.

Čtvrtý. Jestliže někdo vykonal nále- 173
žitě a řádně volbu o věcech, které jsou pod volbou změnitelnou, a ne s odbočením k tělu nebo k světu, není, nač by konal volbu znovu, nýbrž se má, co může, zdokonalovati v tom, co si zvolil.

Poznámka. Jest si všimnouti [n. míti na zřeteli], že, jestliže se ta volba změnitelná nevykonala čistě a zcela spořádaně, tehdy že pro- 174

spěje vykonati volbu náležitě, má-li někdo touhu, aby z něho vzešly užitky znamenité a velmi libé Bohu, Pánu našemu.

175 T R O J Í D O B A K V Y K O -
N Á N Í S P R Á V N Ě A D O B R Ě
V O L B Y

v kterékoliv z té trojí.

První doba je, když Bůh, Pán náš, tak hýbá vůlí a ji přitahuje, že ta zbožná duše jde, aniž pochybuje nebo může pochybovati, za tím, co je jí ukázáno, jak to učinili sv. Pavel a sv. Matouš v následování Krista, Pána našeho.

176 *Druhá*, když se nabývá hojně jasnosti a poznání zakoušením útěch a neútěch a zkušenostmi v rozlišování rozličných duchů.

177 *Třetí* doba je klidná, když [ten, kdo volbu koná], předně uváží, k čemu je člověk zrozen, totiž aby chválil Boha, Pána našeho, a spasil duši svou; a [pak] si, po tom touze, volí za prostředek [k tomu] nějaký život nebo stav v mezích [t. v souhlase s naukou a praxí] církve, aby [v něm] měl pomoc ve službě Pánu

svému a k spasení duše své. Privil jsem doba klidná, když duše není zmítána rozličnými duchy a užívá svých přirozených mohutností svobodně a klidně.

Jestliže se volba nevykoná v první 178
nebo druhé době, následuje stran této
třetí doby dvojí způsob, jak ji vykonati.

PRVNÍ ZPŮSOB, JAK
VYKONATI SPRÁVNOU
A DOBROU VOLBU;

obsahuje šestero bodů.

První bod je, předložiti si věc, o které chci vykonati volbu, jako úřad nebo obročí, které mám přijmouti nebo se ho vzdáti, anebo kteroukoliv jinou věc, která spadá pod volbu změnitelnou.

Druhý. Je nutno míti na očích cíl, 179
pro který jsem stvořen, jenž jest, abych chválil Boha, Pána našeho, a spasil duši svou; a zároveň se shledati nejedným [t. nezaujatým], bez jakékoliv nespořádané náklonnosti, tak abych nebyl nakloněnější nebo náchylnější přijmouti věc předloženou než vzdáti se jí, ani nakloněnější nebo náchylnější vzdáti se jí

než přijmouti ji; nýbrž abych se shledával jako uprostřed vážek [t. v rovnováze], bych šel za tím, o čem seznám, že je to více k slávě a chvále Boha, Pána našeho, a spasení mé duše.

180 *Třetí.* Prositi Boha, Pána našeho, aby mi ráčil hnouti vůlí a vložití mi do duše, co já mám učiniti stran věci předložené, aby to bylo více k jeho chvále a slávě, bych [s tou jeho pomocí] dobře a věrně přemítal rozumem a volil podle jeho přesvaté a líbezné vůle.

181 *Čtvrtý.* Uvažovati a usuzovati, kolikrá výhoda nebo kolikový prospěch, [a to] jedině k chvále Boha, Pána našeho, a k spasení mé duše, mi z toho vzejde, budu-li míti úřad nebo obročí předložené; a naopak uvažovati rovněž nevýhody a nebezpečí, která jsou v tom, budu-li je míti. A tolikéž učiniti s druhé stránky: totiž hleděti na výhody a prospěch [zase jedině k chvále Boha, Pána našeho, a k spasení mé duše] v tom, že bych [toho úřadu nebo obročí] neměl, a rovněž naopak na nevýhody a nebezpečí zase v tom, že bych ho neměl.

182 *Pátý.* Když tak všestranně popřemí-

tám a pousuzuji o věci předložené, pohlédnouti, kam se rozum více kloní; a tak se musí podle většího hnutí rozumového a ne podle nějakého hnutí smyslného učiniti rozhodnutí o věci předložené.

Šestý. Vykonaje tu volbu nebo učině 183
to rozhodnutí, musí se ten, kdo je vykoná a učiní, s velikou bedlivostí odebrati na modlitbu před Bohem, Pánem naším, a nabídnouti [t. předložiti] mu tu volbu, aby ji jeho Božská Velebnost ráčila přijmouti a potvrditi, jestliže je to její větší služba a chvála.

DRUHÝ ZPŮSOB, JAK 184 VYKONATI SPRÁVNOU A DOBROU VOLBU;

obsahuje čtvero pravidel a poznámku.

První je, aby ona láska, která mnou hýbá a mě pudí ke zvolení té věci, sestupovala shůry od lásky Boží, tak aby ten, kdo volí, napřed v sobě cítil, že ta láska, kterou více nebo méně má k věci, kterou volí, je jedině pro [t. z ohledu na] jeho Stvořitele a Pána.

185 *Druhé.* Představiti si člověka, kterého jsem nikdy neviděl a neznal, a s touhou po veškeré dokonalosti u něho uvážiti, co bych já mu řekl, aby učinil a si zvolil k větší slávě Boha, Pána našeho, a větší dokonalosti své duše; a jednaje rovněž tak, zachovati pravidlo, které pro druhého stanovím.

186 *Třetí.* Uvážiti, jako bych byl v poslední hodině, rád a míru, které bych tehdy chtěl abych byl zachoval [ted'] ve způsobu nynější volby, a těmi [t. řádem a měrou] se říde nechať učiním ve všem své rozhodnutí.

187 *Čtvrté.* Pohlédna a uváže, jak mi bude v den soudný, pomysli, jak bych tehdy chtěl abych se byl [ted'] rozhodl stran věci nynější, a pravidla, které bych tehdy chtěl abych byl [ted'] zachoval, použití nyní, aby mi tehdy bylo zcela blaze a radostně.

188 *Poznámka.* Vezma si k své spáse a spokojenosti věčné pravidla výše řečená [za vodítko], vykonám svou volbu a nabídnutí Bohu, Pánu našemu, podle šestého bodu prvního způsobu, jak vykonati volbu.

K POLEPŠENÍ A NAPRAVENÍ VLASTNÍHO ŽIVOTA A STAVU

189

Jest míti na zřeteli, že u těch, kdo jsou postaveni v hodnosti církevní nebo v manželství (aťsi velmi oplývají statky časnými nebo ne), takže [zpravidla] nemají možnosti nebo velmi ochotné vůle k vykonání volby o věcech, které spadají pod volbu změnitelnou, velmi prospěje, když se jim, místo aby konali volbu, podá návod a způsob, jak polepší a napraví každý z nich svůj vlastní život a stav, totiž tím, že usměrní své stvoření, život a stav k slávě a chvále Boha. Pána našeho, a spasení své vlastní duše.

Aby přišel a dospěl k tomuto cíli, musí [ten, kdo chce nápravu života], mnoho uvažovati a zkoumati cvičeními a způsoby volby, jak bylo vyloženo, jak velikou má míti domácnost a čeleď, jak ji má řídit a spravovati, jak ji má poučovati slovem a příkladem. Rovněž o svém jmění, kolik si má bráti pro svou čeleď a domácnost a kolik na rozdávání chudým a na jiné bohumilé účely, ne-

chtěje a nehledaje nic jiného leč ve všem a vším větší chválu a slávu Boha, Pána našeho.

Každý totiž ať si uvědomí, že natolik prospěje ve všech věcech duchovních, nakolik vyjde ze své sebelásky, svého vlastního chtění a svého vlastního zájmu.

TŘETÍ TÝDEN

PRVNÍ NAZÍRÁNÍ

190

o půlnoci je, jak Kristus, Pán náš, šel z Betanie k Jerusalemu, až do poslední večeře včetně [Taj. 28, n. 289], a obsahuje modlitbu přípravnou, trojí průpravu, šestero bodů a rozmluvu.

První průprava je uvést si na paměť 191 událost, jež je tu, jak Kristus, Pán náš, poslal z Betanie dva učedníky do Jerusalema připravit večeři, a pak sám k ní přišel s ostatními učedníky, a jak jim, když pojedl beránka velikonočního a povečeřel, umyl nohy, a dal své přesváté tělo a drahocennou krev svým učedníkům a měl k nim řeč, když Jidáš odešel prodat svého Pána.

Průprava druhá je úprava [dějiště 192 nazírání] tím, že uvidím místo [udá-

losti]; bude to zde, uvážiti [t. představití si] cestu z Betanie do Jerusalema, zda je široká, zda úzká, zda rovná, atd. Rovněž místo večeře, zda je velké, zda malé, zda toho či onoho způsobu.

193 *Třetí* průprava je žádati o to, co chci; zde to bude o bolest, zármutek a zahanbení, poněvadž za mé hříchy Pán jde k utrpení.

194 *První bod* je, viděti osoby u večeře, a obracet se k sobě samému a hleděti z nich nabýti nějakého [duchovního] prospěchu.

Druhý, poslouchati, co mluví, a rovněž z toho čerpati nějaký prospěch.

Třetí, patřiti na to, co činí, a čerpati nějaký prospěch.

195 *Čtvrtý*, uvažovati o tom, co Kristus, Pán náš, trpí ve svém člověčenství, anebo [v něm] chce trpěti, podle úryvku, na který se nazírá; a zde počítí s velkým úsilím a usilovati, abych měl bolest, rmoutil se a plakal, a tak se vynasnažiti i v ostatních bodech, které následují.

196 *Pátý*, uvažovati, jak se Božství skrý-

vá, totiž jak by mohlo zničití své nepřátele a nečiní toho, a jak nechává přesvaté člověčenství trpěti tak překrutě.

Šestý, uvažovati, jak to všecko trpí za mé hříchy, atd., a co musím já učiniti a vytrpěti pro něho. 197

Zakončiti *rozmluvou* s Kristem, Pánem naším, a na konci *Otčenášem*. 198

Poznámka. Jest míti na zřeteli, jak bylo výše a zčásti vyloženo [nn. 54. 109. 157. 168], že v rozmluvách jest nám rozmlouvati [s usuzováním] a prositi podle naskytlé látky, totiž podle toho, jak se shledávám pokoušen nebo v útěše, a podle toho, jak toužím míti tu neb onu ctnost, podle toho, jak chci o sobě rozhodnouti v tu nebo v onu stranu, podle toho, jak chci míti bolest nebo radost nad věcí, na kterou nazírám, zkrátka s prosbou o to, po čem stran některých jednotlivých věcí účinněji toužím. A tímto způsobem může někdo vykonati jen jednu rozmluvu s Kristem, Pánem naším, anebo, jestliže ho látka nebo zbožnost k tomu pudí, může vykonati trojí rozmluvu, jednu s Matkou, druhou se Synem, třetí s Otcem, týmž způsobem, jak to bylo řečeno v druhém týdnu v rozjímání o třech dvojicích [nn. 147. 156], s poznámkou, která následuje po Dvojicích [n. 157]. 199

200

DRUHÉ NAZÍRÁNÍ

ráno bude na tajemství od večere do zahrady včetně [Taj. 29, n. 290].

Obvyklá modlitba přípravná.

201

První průprava je událost, a bude to zde, jak Kristus, Pán náš, sestoupil se svými jedenácti učedníky s hory Sionu, kde slavil večeri, k údolí Josafatskému a zanechal jich osm v jedné části údolí a ostatní tři v jedné části zahrady; a jav se modliti, potí se potem jako kapky krve; a když po třikráte vykonal modlitbu k Otci a vzbudil své tři učedníky a když na jeho hlas padli nepřátelé [na zem] a Jidáš mu dal polibek a svatý Petr uťal Malchovi ucho a Kristus mu je přihojil na jeho místo — když je jat jako zločinec, vedou ho dolů do údolí a pak po svahu vzhůru k domu Annášovu.

202

Druhá je viděti místo; bude to zde, uvážiti [t. představit si] cestu s hory Sionu k údolí Josafatskému a rovněž zahradu, zda je široká, zda dlouhá, zda toho či zda onoho způsobu.

Třetí je, žádati o to, co chci, oč náleží 203
žádati v Utrpení, [totiž] o bolest s Kris-
tem bolestným, zkrušení s Kristem zkru-
šeným, slzy a pronikavou strast pro tak
velikou strast, kterou Kristus pro mne
podstoupil.

První poznámka. V tomto druhém nazírání 204
se po vykonané modlitbě přípravné s trojí prů-
pravou již řečenou zachová tentýž způsob po-
stupu body a rozmluvou, který se zachoval v
prvním nazírání o večeři, a v hodinu mše a
nešpor se vykoná dvojí opakování o prvním
a druhém nazírání a pak před večeří se pove-
dou smysly obojím výše řečeným nazíráním,
při čemž se vždy na počátku vykonají modlitba
přípravná a trojí průprava podle předložené
látky týmž způsobem, jak bylo řečeno a vy-
světleno v druhém týdnu.

Druhá. Podle toho, jak věk, [tělesná a du- 205
ševní] způsobilost a letora napomáhá tomu,
kdo se cvičí, bude konati každý den patero
cvičení nebo méně.

Třetí. V tomto třetím týdnu se změní zčásti 206
druhý a šestý přídavek.

Druhý bude, hned jak procitnu, předložiti si,
kam jdu a k čemu, shrnouti si poněkud [t. při-
pomněti si stručně] nazírání, které chci konati,
a podle toho, jaké to bude tajemství, usilovati,
zatím co budu vstávati a se oblékati, abych se
rmoutil a měl bolest nad tak velikou bolestí
a tak velikým utrpením Krista, Pána našeho.

Šestý se změní tím, že budu hleděti, abych

si neuváděl na mysl myšlenek radostných, třeba dobrých a svatých, jako o vzkříšení a o slávě, nýbrž spíše se sám měl k bolesti a zármutku a zkrušenosti, uváděje si často na mysl útrapy, námahy a bolesti Krista, Pána našeho, které podstoupil od okamžiku, kdy se narodil, až do tajemství Utrpení, v kterém nyní jsem.

207 *Čtvrtá.* Zvláštní zpytování o cvičeních a přídavicích nynějších se bude konati tak, jak se konalo v týdnů předešlém [n. 160].

208 **DRUHÉHO DNE** o půlnoci bude nazírání [na tajemství] od zahrady do domu Annášova včetně [Taj. 30, n. 291], a ráno od domu Annášova do domu Kaifášova včetně [Taj. 31, n. 292], a pak dvojí opakování a vedení smyslů, podle toho, co již bylo řečeno.

TŘETÍHO DNE o půlnoci od domu Kaifášova k Pilátovi včetně [Taj. 32, n. 293], a ráno od Piláta k Herodovi včetně [Taj. 33, n. 294], a pak dvojí opakování a smysly tímž způsobem, jak již bylo řečeno.

ČTVRTÉHO DNE o půlnoci od Heroda k Pilátovi [Taj. 34, n. 295] tak, že se vykoná [cvičení] a bude se nazírat až do polovice tajemství tamtéž v domě

Pilátově, a pak v ranním cvičení na ostatní tajemství, která zůstala z téhož domu; a [dvojí] opakování a smysly, jak bylo řečeno.

PÁTÉHO DNE o půlnoci od domu Pilátova až když byl ukřižován [Taj. 35, n. 296], a ráno od [okamžiku], kdy byl pozdvižen na kříži, až když vydechl duši [Taj. 36, n. 297]; pak obojí opakování a smysly.

ŠESTÉHO DNE o půlnoci od kříže, od snímání Krista, až po hrob exklusivně [Taj. 37, n. 298], a ráno od hrobu včetně, až do domu, kde byla Naše Paní, [Panna Maria], když byl její Syn pohřben.

SEDMÉHO DNE ve cvičení půlnočním a ranním nazírání na celé Utrpení v souvislosti, a místo obojího opakování a smyslů uvažovati celý ten den, co nejčastěji bude moci, jak přesvaté tělo Krista, Pána našeho, zůstalo odtrženo a odloučeno od duše, a kde a jak pohřbeno. Rovněž uvažovati o osamělosti Naší Paní s tak velkou bolestí a znaveností;

pak s druhé strany o [osamělosti a znavenosti] učedníků.

- 209 *Poznámka.* Dlužno si všimnouti, že tomu, kdo chce déle prodlíti v Utrpení, jest si bráti v každém nazírání méně tajemství, totiž v prvním nazírání pouze večeri, v druhém umývání nohou, v třetím, jak jim podal [Nejsv.] Svátost; ve čtvrtém řeč, kterou k nim Kristus měl, a tak v ostatních nazíráních a tajemstvích. Rovněž, až dokončí Utrpení, nechať si vezme na jeden úplný den polovici celého Utrpení a na druhý den druhou polovici a na třetí den celé Utrpení.

Naopak, kdo by chtěl v Utrpení více zkracovati, nechať si vezme o půlnoci večeri, ráno zahradu, v hodinu mše dům Annášův, v hodinu nešpor dům Kaifášův, místo hodiny před večerí [t. místo vedení smyslů] dům Pilátův, tak aby, nekonaje opakování ani vedení smyslů, konal každý den patero cvičení [předmětem] rozdílných a v každém cvičení [nazíral na] jiné rozdílné tajemství Krista, Pána našeho. A až tak dokončí celé Utrpení, může vykonati na druhý den [nazírání na] celé Utrpení sloučené v jedno cvičení nebo v různá, jak se mu bude podobati že bude moci míti větší prospěch.

P R A V I D L A,

210

jak se pro budoucnost spořádati v jídle.

První pravidlo je, že chleba se zdržovati je méně nutno, protože to není pokrm, v kterém by se chuť [k jídlu] tak velice oddávala nespořádanosti [n. nezřízenosti] anebo ke kterému by pokušení [tak] pudilo jak k ostatním pokrmům.

Druhé. Stran pití se zdá zdrženlivost 211 více na místě [t. nutnější] než stran jedení chleba. Proto se musí velice přihlídnouti, co prospívá, aby se to připouštělo, a co škodí, aby se to odmítlo.

Třetí. Stran [ostatních] pokrmů se 212 musí zachovávat co největší a nejúplnější zdržlivost, poněvadž po té stránce je hbitější jak pokušení k vyběračnosti, tak nespořádaná [n. nezřízená] chuť k jídlu. A tak lze zdržlivost v pokrmech, aby se člověk uvaroval nespořádanosti [n. nezřízenosti], zachovávat dvojím způsobem, jednak, když si kdo navykne jísti pokrmy hrubé, jednak, jestliže [budou] jemné, v malém množství.

213 *Čtvrté.* Čím více si člověk, maje se ovšem na pozoru, aby ne onemocněl, ujme z vhodného, tím rychleji dostihne střední cesty, které se musí držeti ve svém jídle a pití, a to z dvojího důvodu: za prvé, protože, když si bude tak pomáhati a se disponovati [n. způsobným se činiti], pocítí mnohdy lépe vnitřní poznatky, útěchy a Boží vnuknutí, kterými se mu ukáže střední cesta, která se pro něho hodí; za druhé, protože uvidí-li se člověk v té zdržlivosti, ale [z ní] ne při tak veliké [t. náležité] tělesné síle a způsobnosti k duchovním cvičením, snadno dojde k [správnému] soudu o tom, co se lépe hodí k jeho tělesné výživě.

214 *Páté.* Zatím co člověk jí, uvažuj, jako že vidí Krista, Pána našeho, jísti s jeho Apoštoly, a jak pije, a jak hledí, a jak mluví, a snaž se ho napodobiti. Takže hlavní část [činnosti] myslí se zabývej úvahou o Pánu našem a menší [část] výživou tělesnou, aby tak člověk nabyl většího ladu a řádu, jak se má chovati a spravovati.

215 *Šesté.* Jindy si může, zatím co jí, vzíti

jinou úvahu, buď ze života Svatých nebo z nějakého zbožného nazírání nebo o nějaké duchovní záležitosti, kterou má vykonati; protože, bude-li zabrán do té věci, bude míti méně libosti a počitku z pokrmu tělesného.

Sedmé. Nadevše se mějž na pozor, 216 aby nebyla celá jeho duše upřena na to, co jí, ani při jídle nepospíchej z chuti k jídlu; nýbrž ať je pánem nad sebou tak ve způsobu jedení, jak v množství, které sní.

Osmé. K tomu, aby se člověk zbavil 217 nespořádanosti [n. nezřízenosti], velmi prospěje, když si po obědě nebo po večeři nebo v jinou hodinu, kdy necítí chuti na jídlo, u sebe určí pro příští oběd nebo večeři, a tak postupně každý den, množství, které je vhodno aby snědl, a toho ať pro žádnou chuť ani pokušení nepřekročí, nýbrž spíše, aby více přemohl veškerou nespořádanou [n. nezřízenou] chuť a pokušení nepřítelovo, je-li pokoušen, aby snědl více, ať sní méně.

Č T V R T Ý T Ý D E N

218

P R V N Í N A Z Í R Á N Í,

*jak se Kristus, Pán náš, zjevil Naší Paní,
[Panně Marii] (Taj. 38, n. 299).*

219

Obvyklá modlitba přípravná.

První průprava je událost, jež je tu, jak, když Kristus vydechl duši na kříži, a tělo zůstalo odděleno od duše, ale s ním vždy spojeno Božství, jeho [již] blažená duše, rovněž spojená s Božstvím, sestoupila do pekel; odtamtud vyvedl duše spravedlivé a přišel k hrobu a vstav z mrtvých se zjevil své blahoslažené Matce s tělem i s duší.

220

Průprava druhá je úprava [dějiště nazírání] tím, že uvidím místo [události]; bude to zde, viděti úpravu svatého hrobu a příbytek nebo dům Naší Paní, a popatřiti jednotlivě na jeho části, rov-

něž na její světničku, na pokojík, kde se modlí, atd.

Třetí průprava je žádati o to, co chci, 221
a bude to zde, prositi o milost, abych
se veselil a radoval z hloubi duše nad
tak velikou slávou a radostí Krista, Pá-
na našeho.

První, druhý a třetí bod bud'tež tytéž 222
obvyklé, které jsme měli [n. 194] při
večeři Krista, Pána našeho [t. osoby,
slova, činy].

Čtvrtý, uvažovati, jak se Božství, jež 223
se zdálo skrývati v Utrpení, nyní zjevu-
je a ukazuje tak zázračně v přesvatém
Vzkříšení pravdivými a přesvatými jeho
účinky.

Pátý, hleděti na úřad těšitelský, ježž 224
Kristus, Pán náš, zastává, a srovnávati,
jak přátelé těšívají přátele.

Skončiti *rozmluvou* nebo rozmluvami 225
podle naskytlé látky [n. 199] a *Otče-
nášem*.

První poznámka. V dalších nazíráních se po- 226
stupuj všemi tajemstvími o Vzkříšení, až do
Nanebevstoupení včetně, způsobem, který níže
[Taj. 38—51, nn. 299—312] následuje, ale ostat-
ně se dodržuj a zachovávej v celém týdnu

Vzkříšení tatáž forma a způsob, který se zachovával v celém týdnu Utrpení. Takže nechat se [ten, kdo koná cvičení], řídí tímto prvním nazíráním na Vzkříšení co do průprav, [jen je méně] podle předložené látky; a co do patera bodů, buďtež [také] tytéž; i přídavky, jež stojí níže [n. 229], buďtež tytéž; a tak se může ve všem, co zbývá, řídit způsobem z týdne Utrpení, jako v opakováních, pateru smyslů, ve zkračování tajemství nebo delším prodlévání v nich atd.

227 *Druhá poznámka.* Obyčejně je v tomto čtvrtém týdnu vhodnější než v ostatních třech předešlých, konati čtvero cvičení a ne patero. První hned ráno vstana; druhé v hodinu mše nebo před obědem místo prvního opakování; třetí v hodinu nešpor místo druhého opakování; čtvrté před večerí vedením patera smyslů trojím cvičením téhož dne, všímaje si a prodlévaje v částech hlavnějších a kde kdo pocítil větší hnutí a libosti duchovní.

228 *Třetí.* Třebas se ve všech nazíráních dávalo tolik a tolik bodů určitým počtem, na př. tři nebo pět atd., může si ten, kdo nazírá, stanoviti více nebo méně bodů podle toho, jak shledá že je mu [při tom] lépe. K tomu konci velmi prospívá odhadnouti si a vymeziti si, než vstoupí do nazírání, určitým počtem body, které si má vzíti.

229 *Čtvrtá.* V tomto čtvrtém týdnu jest ze všech deseti přídavek změnit druhý, šestý, sedmý a desátý.

Druhý bude, hned jak procitnu, uvést si na mysl nazírání, které mám konati, a chtít se

těšiti a veseliti z tak veliké radosti a veselí Krista, Pána našeho.

Šestý, uváděti si na paměť a mysliti na věci vzbuzující libost, veselí a radost duchovní, na př. o slávě nebeské.

Sedmý, užívati jasna [denního] nebo příjemného počasí, jako v létě chládku a v zimě výsluní nebo tepla, nakolik duše myslí nebo se dohaduje že jí to může pomáhati, aby se radovala ve svém Stvořiteli a Vykupiteli.

Desátý, místo pokání ať si [ten, kdo koná cvičení], hledí střídmosti a ve všem střední cesty, leč že by to bylo o přikázaných postech nebo dnech zdrželivosti, které církve ukládá; neboť ty jest vždy zachovati, není-li ospravedlňující překážky.

NAZÍRÁNÍ K NABYTÍ LÁSKY 230

Poznámka. Nejprve dlužno míti zřetel ke dvojímu.

První je, že láska se musí klásti více do skutků než do slov. 231

Druhé, že láska záleží ve sdílení s obojí strany, totiž v tom, že milující milovanému dává a s ním se sdílí o to, co má, nebo z toho, co má nebo může, a tak i naopak milovaný milujícímu; takže, má-li jeden vědění, dá tomu, který ho nemá, [a rovněž] jestliže čest, bohatství [atd.]; a tak i druhý jemu.

Modlitba [přípravná] obvyklá.

232 *Průprava první* je úprava [dějiště] a je zde, viděti, jak jsem před Bohem, Pánem naším, a anděly a svatými, orodujícími za mne.

233 *Druhá* je prositi o to, co chci; bude to zde, prositi o pronikavé poznání tolikerého dobra, kterého se mi dostalo, abych já, úplně je uznávaje, mohl ve všem milovati jeho Božskou Velebnost a sloužiti jí.

234 *První bod* je, uvést si na paměť dobrodiní, kterých se mi dostalo stvořením, vykoupením a dary jednotlivými, a povážiti s velkou vroucností, kolik učinil Bůh, Pán náš, pro mne a kolik mi dal z toho, co má, a tudíž [jak velice] on sám Pán se mi touží dáti, nakolik může podle svého božského úradku. A pak to obrátiti na sebe samého a uvažovati, co musím velice důvodně a spravedlivě já se své strany nabídnouti a dáti jeho Božské Velebnosti, totiž všechny své věci a sebe samého s nimi, jako kdo nabízí s velikou oddaností:

»Vezmi si, ó Pane, a přijmi celou mou svobodu, mou paměť, můj rozum a celou mou vůli, všechno, co mám a vlast-

ním. Tys mi to dal, tobě, ó Pane, to vracím; všecko je tvé, nalož s tím zcela podle své vůle. Dej mi [jen] lásku k tobě a milost svou, neboť ta mi stačí.«

Druhý bod, pohleděti, jak Bůh bydlí 235
v tvorech, v živlech dává bytí, v rostlinách skýtuje vzrůst, v živočiších uděluje cítění, v lidech dává rozumění; a tak [tedy bydlí] ve mně, dává mi bytí, oživuje mě, uděluje mi cítění a působě, že rozumím, rovněž čině ze mne chrám, ježto jsem stvořen k podobenství a obrazu jeho Božské Velebnosti; a taktéž to obracet na sebe samého způsobem, který byl řečen v prvním bodu, nebo jiným, který pocítím lepší. Týmž způsobem se učiní při každém bodu dalším.

Třetí bod, uvážiti, jak Bůh je pro mne 236
činný a pracuje pro mne ve všech věcech stvořených na povrchu zemském, to jest, má se na způsob pracujícího, jako na příklad na nebesku, v živlech, rostlinách, plodinách, zvířectvu atd., dává jim bytí, zachovává, vzrůst skýtuje a cítění uděluje atd.; pak to obrátiti na sebe samého.

- 237 *Čtvrtý* bod, pohleděti, jak veškerá dobra a všechny dary sestupují shůry, jako na př. má odměřená schopnost od svrchované a neskončené shůry, a tak i spravedlnost, dobrota, laskavost, milosrdnost, atd., jak od slunce sestupují paprsky, od pramene vody, atd. Pak zakončiti, obraceje to na sebe samého, podle toho, co bylo řečeno.

Zakončiti rozmluvou a *Otčenášem*.

TROJÍ ZPŮSOB MODLENÍ

První způsob.

238

První způsob modlení je o desateru přikázání, a o sedmeru hlavních hříchů, o trojí mohutnosti duše, a o pateru smyslů tělesných. Tento způsob modlení spíše podává formu, způsob a [nějaká] cvičení, aby se duše připravovala [na způsoby vnitřní modlitby ve vlastním smyslu] a v nich prospívala, a [pomůcku], by [ta vnitřní] modlitba byla [Bohu] příjemná, než aby podával nějakou formu a způsob modlení [vnitřního ve vlastním smyslu].

I. Za prvé, o přikázáních.

239

Nejprve se vykonej obdoba druhého *přídavku* druhého týdne [n. 131; srov. též nn. 74. 130. 206]; totiž nechat si,

než se vstoupí v modlitbu, duch poněkud odpočine tím, že si [ten, kdo se tak hodlá modliti], sedne nebo se projde, jak uzná za lepší, a uváží, kam že jdu a k čemu; a tento právě [vyložený] přídavek se vykoná na počátku všech [těchto tří] způsobů modlení.

240 [Pak se vykonej] nějaká *modlitba přípravná*, jako poprositi Boha, Pána našeho, o milost, abych dovedl poznati, v čem jsem chybil stran desatera přikázání, a rovněž poprositi o milost a o pomoc, abych se pro budoucnost polepšil, a žádati při tom o dokonalé porozumění jim, abych je zachovával lépe a k větší slávě a chvále jeho Božské Velebnosti.

241 K prvnímu způsobu modlení dlužno uvažovati a přemýšleti při prvním přikázání, jak jsem je zachovával a v čem jsem chybil, a míti při tom za pravidlo, [prodlíti v té úvaze] po dobu, co se kdo pomodlí třikrát *Otčenáš* a třikrát *Zdravas Maria*; a jestliže v té době najdu na sobě chyby, poprositi o odpuštění a prominutí jich a pomodliti se [pak] *Otčenáš*. A zcela týmž způsobem se to

děj při každém přikázání z celého desatera.

Poznámka. Jest si všimnouti, že, když člověk 242
dojde k přemýšlení o přikázání, v kterém shledá že nemá žádného návyku hřešiti, že není nutno, aby se zdržel tak dlouho; nýbrž podle toho, jak člověk v sobě shledává, že v tom přikázání klopýtá více nebo méně, tak musí více nebo méně prodlíti v úvaze o něm a jeho rozboru. A totéž se zachovávej při hříších hlavních.

Po dokončení řečeného již probírání 243
všech přikázání jest stran nich na sebe žalovati a prositi o milost a o pomoc, abych se pro budoucnost polepšil, a zakončiti *rozmluvou* s Bohem, Pánem naším, podle naskytlé látky [t. podle zpozorovaných okolností a potřeb].

II. Za druhé, o hlavních hříších. 244

[Koná-li se první způsob modlení]
stran sedmera hlavních hříchů, budiž po *přídavku* [výše řečeném] vykonána *modlitba přípravná* způsobem již řečeným; jen to se změní, že látka je zde o hříších, kterých jest se varovati, kdežto dříve byla o přikázáních, která jest za-

chovávat; a rovněž se zachovej řád a pravidlo již řečené a *rozmluva*.

- 245 K lepšímu poznání chyb spáchaných co do hlavních hříchů se hled' na jejich protivy, a tak ať si rozjímající k lepšímu se těch hříchů uvarování umíní a se vynasnaží svatými cvičeními si získati a míti *sedmero ctností jim protivných*.

- 246 *III. Za třetí, o mohutnostech duše.*

Při [modlení o] trojí mohutnosti duše se zachovej týž řád a pravidlo jako při přikázáních, a [rovněž] se vykoná jeho [n. jejich, t. příslušný] *přídavek, modlitba přípravná a rozmluva*.

- 247 *IV. Za čtvrté, o pateru smyslů tělesných.*

Stran patera smyslů tělesných se zachová vždy tentýž řád a jen se změní jejich [t. jimi daný] předmět.

- 248 *Poznámka.* Kdo chce napodobiti v užívání svých smyslů Krista, Pána našeho, poruč se v modlitbě přípravné jeho Božské Velebnosti, a když vykoná úvahu o tom kterém [jednotlivém] smyslu, pomodli se [po každé] *Zdravas Marii* nebo *Otčenáš*, A kdo by chtěl napodobiti

v užívání smyslů Naši Paní, [Pannu Marii], poruč se v modlitbě přípravné jí, aby mu k tomu vymohla milost u svého Syna a Pána, a když vykoná úvahu o tom kterém [jednotlivém] smyslu, pomodli se [po každé] *Zdrávas Maria*.

DRUHÝ ZPŮSOB MODLENÍ 249

je nazírání na význam každého slova [zvolené] modlitby [ústní].

Tentýž *přídavek*, který byl v prvním způsobu modlení, bude i v tomto druhém. 250

Modlitba přípravná se vykoná podle osoby, ke které se modlitba obrací. 251

Druhý způsob modlení záleží v tom, že člověk — na kolenou nebo sedě, podle větší dispozice [k tomu neb onomu], v níž se shledá, a [podle toho, v které poloze] jej více zbožnosti provází, s očima zavřenýma nebo na jedno místo upřenýma a netěkáje jimi — řekne *Otče*, a setrvá v úvaze o tom slovu tak dlouho, jak dlouho najde významy, příměry, libost a útěchu v úvahách vzta- hujících se k tomu slovu. A týmž způsobem si počínej při každém slovu *Ot-* 252

čenáše nebo kterékoliv jiné modlitby, kterou se chce tímto způsobem modlití.

253 *První pravidlo* je, že setrvá způsobem již řečeným hodinu v celém *Otčenáši*, a až jej dokončí, pomodlí se *Zdrávas Maria, Věřím, Duše Kristova* a *Zdrávas Královno* ústně nebo vnitřně způsobem obyčejným.

254 *Druhé pravidlo* je, aby se ten, kdo nazírá na *Otčenáš*, najde-li v jednom slově nebo ve dvou tak dobrou látku k přemýšlení a libost a útěchu, nestaral o to, aby postoupil dále, třebaš uplyne [celá] hodina v tom, co nachází; po jejím uplynutí se pomodlí zbytek *Otčenáše* způsobem obyčejným.

255 *Třetí* je to, aby se, jestliže prodlel při jednom nebo dvou slovech *Otčenáše* úplnou hodinu, druhého dne, když se bude chtít vrátiti k [téže] modlitbě, pomodlil to výše řečené slovo nebo ta dvě jak obyčejně, a při slovu, které pak hned následuje, aby počal nazírat, podle toho, co bylo řečeno v pravidle druhém.

256 *První poznámka.* Jest míti na zřeteli, že, až se, za jeden den nebo za mnoho dní, dokončí

Otčenáš, dlužno totéž vykonati se *Zdravas Maria* a pak s ostatními [výše uvedenými n. obvyklými] modlitbami, tak aby se člověk po nějakou dobu stále cvičil na některé z nich.

Druhá poznámka je, aby se člověk po skončené modlitbě obrátil několika slovy k osobě, ke které se modlil, a poprosil ji o ctnosti nebo milosti, kterých cítí, že má více zapotřebí. 257

TŘETÍ ZPŮSOB MODLENÍ 258

bude v taktu.

Přídavek bude tentýž, který byl při prvním a druhém způsobu modlení.

Modlitba přípravná bude jako při druhém způsobu modlení.

Třetí způsob modlení záleží v tom, že jest se při každém dechnutí nebo vydechnutí modliti vnitřně, zatím co se [ústně] pronáší slovo z *Otčenáše* nebo z jiné [ústní] modlitby, která se odříkává, takže se pronese jen jedno slovo mezi dvojím dechnutím, a co trvá doba od dechnutí do dechnutí, se hled' hlavně na význam toho slova, nebo na osobu, ke které se člověk modlí, nebo na nízkost sebe samého, nebo na rozdíl mezi tak velkou vznešeností a tak velkou níz-

kostí vlastní. A podle téže formy a pravidla bude postupovati při ostatních slovech Otčenáše; a ostatní modlitby, totiž *Zdrávas Maria*, *Duše Kristova*, *Věříím a Zdrávas Královno* vykoná jak obyčejně.

259 *První pravidlo* je, aby se druhého dne nebo v jinou hodinu, když se bude chtíti [tímto způsobem] modliti, pomodlil *Zdrávas Maria* v taktu a ostatní modlitby jak obyčejně, a tak pořadem postupoval ostatními.

260 *Druhé* je to, že, kdo chce déle prodlíti v modlitbě v taktu, může se [tak] promodliti všechny výše řečené modlitby nebo část z nich, zachovávaje tentýž řád co do dýchání v taktu, jak bylo vysvětleno.

ze života Krista, Pána našeho.

Poznámka. Při všech tajemstvích, která tu následují, jest míti na zřeteli, že všechna slova, která jsou uzavřena v závorce, jsou ze samého Evangelia, a [n. kdežto] ta, která jsou venku [t. mimo závorku], ne;¹¹¹⁾ a v každém tajemství najdou [ti, kdo budou rozjímati], ponejvíce tři body, aby podle nich rozjíмали a nazírali s větší snadností.

T A J E M S T V Í P R O D R U H Ý T Ý D E N

1. O Z V Ě S T O V Á N Í N A Š Í P A N Í, 262 [P A N N Ě M A R I I]

Luk. 126—38.

První bod je, že anděl svatý Gabriel, pozdraviv Naši Paní, [Pannu Marii], oznámil jí početí Krista, Pána našeho.

¹¹¹⁾ Místo závorek užíváme ležatého písma. Sv. Ignác nepodává slov Písma sv. vždy úplně a někde je uvádí volněji a z paměti. Ze slov a skutků Páně v evangelích předkládá k rozjímaní jen výbor, patrně co považoval pro účel duchovních cvičení za nejvhodnější; tomu účelu přizpůsobuje místy i pořad bodů a celých tajemství.

Tajemství pro přehlednost číslujeme a podáváme odkazy k Písmu sv. podle hlav a veršů (z vydání ▼ Monumenta Historica S. J.), kdežto sv. Ignác podle tehdejšího způsobu uvádí Písmo sv. podle hlav a písmen A—G, jimiž se označovaly menší oddíly hlav.

Vešed anděl, kde byla Maria, pozdravil ji, řka jí: „Zdráva buď, milosti plná; počneš v životě a porodíš syna“.

Druhý. Anděl potvrzuje, co řekl Naši Paní, tím, že oznamuje početí sv. Jana Křtitele, řka jí: „*A aj, Alžběta, příbuzná tvá, počala syna v stáří svém*“.

Třetí. Andělu odpovědla Naše Paní: „*Ejhle, dívka Páně; splniž se ve mně podle slova tvého*“.

263 2. O NAVŠTÍVENÍ NAŠÍ PANÍ U ALŽBĚTY
Luk. 139—56.

Za prvé. Když Naše Paní navštívila Alžbětu, pocítil sv. Jan Křtitel, jsa ještě v životě matčině, návštěvu, kterou Naše Paní vykonala. *A jak uslyšela Alžběta pozdravení Naši Paní, zaplesalo jí dítě v životě; a plna jsouc Ducha svatého, zvolala Alžběta hlasem velikým a řekla: „Požehnaná budiž ty mezi ženami a požehnaný buď plod života tvého“.*

Za druhé. Naše Paní pěje chvalozpěv, řkouc: „*Velebí duše má Hospodina*“.

Za třetí. *Maria pobyla u Alžběty asi tři měsíce, a pak se navrátila do svého domu.*

3. O NAROZENÍ KRISTA, PÁNA NAŠEHO 264

Luk. 21—14.

Za prvé. Naše Paní a její choť Josef jdou z Nazareta do Betlema. *Odebral se Josef z Galileje do Betlema, aby uznal poddanství císaři, s Marií, svou chotí, těhotnou.*

Za druhé. *Porodila syna svého prvozeného a ovinula jej plénkami a položila ho do jeslí.*

Za třetí. *Přišlo množství vojska nebeského, jež říkalo: „Sláva budiž Bohu na nebesích“.*

4. O PASTÝŘÍCH

265

Luk. 28—20.

Za prvé. Narození Krista, Pána našeho, je zvěstováno pastýřům andělem. *„Zvěstuji vám radost velikou, narodit se dnes Spasitel světa“.*

Za druhé. Pastýři jdou do Betlema. *Přišli s chvátáním a našli Marii a Josefa i dítě položené do jeslí.*

Za třetí. *Navrátili se pastýři, velebíce a chválíce Hospodina.*

266

O OBŘEZÁNÍ

Luk. 221.

Za první. Obřezali Ježíška.

Za druhé. *Jméno jeho bylo nazváno Ježíš, jak byl pojmenován od anděla, prve než se počal v životě.*

Za třetí. Vracejí dítě jeho matce, jež měla útrpnost s krví, která prýštila z jejího syna.

267

6. O TŘECH KRÁLÍCH MUDRCÍCH

Mat. 21—12.

Za první. Tři králové mudrci, jdouce za hvězdou, se přišli poklonit Ježíši, řkouce: *„Viděli jsme hvězdu jeho na východě, i přišli jsme se mu poklonit.“*

Za druhé. Klaněli se mu a obětovali mu dary. *Padše na zemi, klaněli se mu a podali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu.*

Za třetí. *Dostali napomenutí ve snách, aby se nevraceli k Herodovi; a navrátili se jinou cestou do své vlasti.*

7. O OČIŠŤOVÁNÍ NAŠÍ PANÍ A PŘEDSTAVENÍ JEŽÍŠKA 268
VENÍ JEŽÍŠKA

Luk. 222—39.

Za první. Nesou Ježíška do chrámu, aby byl představen Pánu jakožto prvozený, a obětují za něj *dvě hrdliček nebo dvě holoubátek*.

Za druhé. Simeon, přišed [právě] do chrámu, *vzal jej na lokty, řka: „Nyní, Pane, propuť služebníka svého v pokoj“*.

Za třetí. Anna, přišedši potom, *velebila Hospodina a mluvila o něm všechněm, kdo očekávali vykoupení Izraele*.

8. O ÚTĚKU DO EGYPTA 269

Mat. 213—18.

Za první. Herodes chtěl zavraždit Ježíška a tak povraždil Neviňátka, a před jejich smrtí napomenul anděl Josefa, aby utekl do Egypta: *„Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta.“*

Za druhé. Odešel do Egypta: *On pak, vstav v noci, odešel do Egypta*.

Za třetí. *Byl tam až do smrti Herodovy.*

270 9. O TOM, JAK SE KRISTUS, PÁN NÁŠ,
VRÁTIL Z EGYPTA

Mat. 219—23.

Za prvé. Anděl napomíná Josefa, aby se vrátil do Izraele: „*Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země izraelské*“.

Za druhé. *Vstav přišel do země izraelské.*

Za třetí. Poněvadž v Judsku kraloval Archelaus, syn Herodův, uchýlil se do Nazareta.

271 10. O ŽIVOTĚ KRISTA, PÁNA NAŠEHO, OD
DVANÁCTI LET AŽ DO TŘICETI

Luk. 2 51—52, Mar. 6 3.

Za prvé. Byl poslušen svých rodičů.

Za druhé. *Prospíval moudrostí, věkem a milostí.*

Za třetí. Podobá se, že provozoval řemeslo tesařské, jak zřejmě naznačuje sv. Marek v hlavě šesté: „*Je to snad ten tesař?*“

11. O PŘÍCHODU KRISTOVU DO CHRÁMU. 272
KDYŽ MU BYLO DVANÁCT LET

Luk 241—50.

Za prvé. Když bylo Kristu, Pánu našemu, dvanáct let, šel z Nazareta do Jerusalema.

Za druhé. Kristus, Pán náš, zůstal v Jerusalemě, aniž to jeho rodiče zpozorovali.

Za třetí. Když uplynuly tři dni, našli ho, an rozmlouvá v chrámě a sedí mezi učiteli; a když se ho rodiče tázali, kde byl, odpověděl: „*Nevíte, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?*“

12. O TOM, JAK SE KRISTUS DAL POKŘTÍTI 273

Mat. 313—17, Mark. 19—12.

Za prvé. Kristus, Pán náš, se rozloučil se svou blahoslavenou matkou a přišel z Nazareta k řece Jordánu, kde byl sv. Jan Křtitel.

Za druhé. Sv. Jan pokřtil Krista, Pána našeho; a když se chce vymluviti, ježto se považuje za nehodna pokřtiti ho, praví Kristus: „*Učiň to nyní, neboť*

tak jest nutno abychom plnili veškerou spravedlnost“.

*Za třetí. Sestoupil Duch svatý a [za-
zněl] hlas Otcův, potvrzuje s nebe: „To-
to jest Syn můj milý, v němž se mi vel-
mi zalíbilo“*

- 274 13. O TOM, JAK BYL KRISTUS POKOUŠEN
Luk. 41.13, Mat. 41.11; srov. též Mark. 112.13.

*Za prvé. Když se dal pokřtíti, odešel
na poušť, kde se postil čtyřicet dní a
čtyřicet nocí.*

*Za druhé. Byl od nepřítele třikrát
pokoušen: Přistoupiv k němu pokuši-
tel, praví mu: „Jsi-li Syn Boží, rci, ať se
toto kamení obrátí v chléb; vrz se od-
sud dolů; toto všechno, co vidíš, ti dám,
jestliže, padna na zemi, se mi budeš kla-
něti“.*

Za třetí. Přišli andělé a sloužili mu.

- 275 14. O POVOLÁNÍ APOŠTOLŮ

Jan 135—42, Luk. 51—11, Mat. 418—20, Mark.
116—18; [Mat. 421—22, Mark. 119—20, Luk.
59—11, Jan. 135—42], Jan. 143—46, Mat. 99,
Mark. 214, Luk. 527—28; Mat. 102—4, Mark.
314—19, Luk. 613—16, Jan 671, [145—51].

Za prvé. [Na] třikrát zdá se, že jsou

volání sv. Petr a sv. Ondřej: po prvé k jakémusi obeznámení, to je jisto ze sv. Jana v hlavě první; po druhé, aby nějak následovali Krista, [ač ještě] s předsevzetím, že se vrátí k vlastnictví toho, co zanechali, jak praví sv. Lukáš v hl. páté; po třetí, aby následovali navždy Krista, Pána našeho, [jak dí] sv. Matouš v hl. čtvrté a sv. Marek v první.

Za druhé. Povolal [syny Zebedeovy, Mat. hl. 4.], Filipa, jak stojí v hl. první sv. Jana; a Matouše, jak sám Matouš praví v hlavě deváté.

Za třetí. Povolal ostatní apoštoly, o jejichž zvláštním povolání evangelium nečiní zmínky.

A taktéž tři jiné věci jest uvážiti. První je, jak apoštolové byli [z] nevzdělaného a nízkého stavu. Druhá je důstojnost, ke které byli tak líbezně povoláni. Třetí jsou dary a milosti, kterými byli povýšeni nade všechny Otce Nového i Starého zákona.

15. O PRVNÍM ZÁZRAKU, UČINĚNÉM NA SVATBĚ V KÁNĚ GALILEJSKÉ

Jan 2¹—11.

Za prvé. Kristus, Pán náš, byl se svý-

mi učedníky pozván na svatbu.

Za druhé. Matka oznamuje Synovi nedostatek vína, řkouc: „*Nemají vína*“; a rozkázala služebníkům: „*Cokoli vám řekne, učiňte*“.

Za třetí. *Proměnil vodu ve víno a zjevil slávu svou; i uvěřili v něho učedníci jeho.*

277 16. O TOM, JAK KRISTUS VYHNAL
Z CHRÁMU TY, KDO PRODÁVALI

Jan 213—22.

Za prvé. Vyhнал všechny, kdo prodávali, z chrámu bičem udělaným z provázků.

Za druhé. Zpřevracel stoly a peníze bohatým penězoměncům, kteří byli v chrámě.

Za třetí. Chudým, kteří prodávali holuby, mírně řekl: „*Odneste to odsud a nečiňte domu mého domem kupeckým*“.

278 17. O ŘEČI, KTEROU MĚL KRISTUS NA
HOŘE

Mat. 5.

Za prvé. Ke svým milným učedníkům promlouvá soukromě o osmeru

blahoslavenství: *Blahoslavení chudí duchem, tiší, milosrdní, lkající, kdo lačněji a žízněji po spravedlnosti, [kdo jsou] čistého srdce, pokojní, a ti, kdo protivenství trpí“.*

Za druhé. Napomíná je, aby dobře užívali svých vloh: *„Tak svěť světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a velebili Otce vašeho, jenž jest v nebesích“.*

Za třetí. Projevuje se ne přestupníkem zákona, nýbrž naplnitelem jeho, vykládaje přikázání, že se nesmí zabíjet, cizoložiti, křivě přísahati, a že máme milovati nepřátele: *„Já pravím vám, abyste milovali nepřátele své a dobře činili těm, kdo vás nenávidí“.*

18. O TOM, JAK KRISTUS, PÁN NÁŠ, UTIŠIL 279 BOUŘI NA MOŘI

Mat. 823—27, srov. Mark. 435—40, Luk.
822—26.

Za první. Zatím co Kristus, Pán náš, na moři spal, vznikla veliká bouře.

Za druhé. Poděšení učedníci jeho jej vzbudili; ty on pro malou víru, kterou měli, kárá, řka jim: *„Co se bojíte, malověrní?“*

Za třetí. Přikázal větrům a moři, aby ustaly; a když tak ustaly, utišilo se moře, čemuž se lidé podivili, řkouce: „*Kdo jest tento, jehož větrové i moře poslouchají?*“

- 280 19. O TOM, JAK KRISTUS KRÁČEL PO MOŘI
Mat. 1422-33; srov. Mark. 645-52, Jan 615.21.

Za prvé. Když byl Kristus, Pán náš, na hoře, poručil svým učedníkům, aby vstoupili na lodičku, a rozpustiv zástup počal se modliti samotén.

Za druhé. Lodička se zmítala vlnami a Kristus k ní přichází, kráčeje po vodě, a učedníci mysli, že je to strašidlo.

Za třetí. Když jim Kristus řekl: „*Já jsem to, nebojte se*“, přišel sv. Petr na jeho rozkaz k němu, kráčeje po vodě. Poněvadž však pochyboval, počal tonouti; ale Kristus, Pán náš, ho zachránil a pokáral jej za jeho malou víru, a když pak vstoupil na lodičku, přestal vítr.

- 281 20. O TOM, JAK APOŠTOLOVÉ BYLI
POSLÁNI KÁZAT

Mat. 101—16, srov. Mark. 67—9, Luk. 91—3

Za prvé. Kristus volá své milené u-

čedníky a dává jim moc vymítati zlé duchy z lidských těl a uzdravovati veškeré nemoci.

Za druhé. Učí je opatrnosti a trpělivosti: *»Hle, já vás posílám jako ovce mezi vlky, buďte tedy opatrní jako hadové a prostí jako holubice.«*

Za třetí. Dává jim způsob, jak jíti: *»Nemějte zlata ani stříbra; co jste darmo dostali, darmo dávejte«,* a dal jim látku ke kázání: *»Budete choditi a kázati, říkající: Již se přiblížilo království nebeské.«*

21. O OBRÁCENÍ MAGDALENINU

282

Luk. 736—50.

Za první. Magdalena vstupuje tam, kde Kristus, Pán náš, sedí v domě farizeově u stolu, a přinášela alabastrovou nádobu plnou masti.

Za druhé. *Stojíc za Pánem u jeho nohou, počala [mu] je smáčeti slzami a utírala je vlasy hlavy své a líbala mu nohy a mazala je mastí.*

Za třetí. Když farizej nařkl Magdalenou, mluví Kristus na její obranu, řka:

»Odpouštějí se jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho«. A řekl k ženě: »Víra tvá tě spasila; odejdi v pokoji«.

283 22. O TOM, JAK KRISTUS, PÁN NÁŠ, DAL
JÍSTI PĚTI TISÍCŮM MUŽŮ

Mat. 1413—21, Mark. 630—44, Luk. 910—17,
Jan. 61—13.

Za prvé. Ježto se již připozdívalo, prosí učedníci Krista, aby propustil zastup lidí, kteří byli s ním.

Za druhé. Kristus, Pán náš, rozkázal, aby mu přinesli chleby, a rozkázal, aby si sedli k jídlu, a požehnal a rozlámal a dal chleby svým učedníkům a učedníci zástupu.

Za třetí. Jedli a nasytili se a zůstalo dvanáct košů.

284

23. O PROMĚNĚNÍ KRISTOVU

Mat. 171—9, Mark. 91—8, Luk. 928—36,
srov. 2. Petr. 1 16—18.

Za prvé. Kristus, Pán náš, vzal s sebou své milené učedníky Petra, Jakuba a Jana, a proměnil se a tvář se mu stkvěla jako slunce a roucha jako sníh.

Za druhé. Rozmlouval s Mojžíšem a Eliášem.

Za třetí. Když sv. Petr řekl, aby udělali tři stánky, zazněl hlas s nebe, jenž děl: *»Toto jest Syn můj milý, poslouchejte ho«*; kterýžto hlas když jeho učedníci uslyšeli, padli strachem na tvář, ale Kristus, Pán náš, se jich dotkl a řekl jim: *»Vstaňte a nemějte strachu; neříkejte o tomto vidění nikomu, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých«*.

24. O VZKŘÍŠENÍ LAZAROVU

285

Jan. 111—45.

Za první. Marta a Marie vzkazují Kristu, Pánu našemu, o nemoci Lazarově; ale když se o ní dověděl, zdržel se [ještě] dva dni, aby zázrak byl zřejmější.

Za druhé. Než ho vzkřísí, žádá od té i od oné, aby věřily, řka: *»Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, byť i byl mrtev, živ bude«*.

Za třetí. Křísí jej, když napřed zaplakal a se pomodlil; a způsob, jak ho vzkřísil, byl rozkazem: *»Lazare, pojd ven!«*

286

25. O VEČEŘI V BETANII

Mat. 266—10, Mark. 143—6, Jan. 121—8.

Za prvé. Pán večeří spolu s Lazarem v domě Šimona malomocného.

Za druhé. Marie vylévá Kristovi mast na hlavu.

Za třetí. Jidáš reptá, řka: *»Nač je to plýtvání mastí?«*; ale on omlouvá Magdalenu po druhé, řka: *»Proč té ženě činíte obtíže, když na mně vykonala dobrý skutek?«*

287

26. NEDĚLE KVĚTNÁ

Mat. 211—17, Mark. 111—10, Luk. 1929—38,
Jan. 1212—19.

Za prvé. Pán posílá pro oslici a oslátko, řka: *»Odvažte je a přiveďte mi je, a řekne-li vám kdo co, rcete, že Pán jich potřebuje a hned je propustí«*.

Za druhé. Posadil se na oslici, pokrytou rouchy apoštolů.

Za třetí. Vycházejí ho přivítat, prostírajíce na cestu svá roucha a ratolesti se stromů a řkouce: *»Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se běře ve jménu Páně. Hosanna na výsostech!«*

27. O KÁZÁNÍ V CHRÁMĚ

288

Luk. 1947—48; srov. Luk. 2137 a 2253,
Mark. 1111.

Za prvé. Učil každého dne v chrámě.

Za druhé. Dokončiv kázání vracel se do Betanie, poněvadž neměl [n. nebylo], kdo by ho přijal v Jerusalemě.

T A J E M S T V Í P R O T Ř E T Í
T Ý D E N

28. O VEČEŘI

289

Mat. 2620—30, Jan. 131—30, Mark. 1412—26,
Luk. 227—38, Jan. 13—17.

Za prvé. Pojedl beránka velikonočního se svými dvanácti apoštoly, jimž předpověděl svou smrt: »*Amen, pravím vám, že jeden z vás mě prodá*«.

Za druhé. Umyl nohy učedníkům, až i Jidášovi, počav od sv. Petra, jenž, uvažuje velebnost Páně a svou vlastní nízkost, nechtěl svoliti, nýbrž pravil: »*Pane, ty mně myješ nohy?*« Ale svatý Petr nevěděl, že [Pán] tím dává příklad pokory, a proto [Ježíš] řekl: »*Dal jsem*

vám příklad, abyste činili, jak jsem já učinil.«

Za třetí. Ustanovil přesvatou oběť Svátosti oltářní na největší znamení své lásky, řka: *»Vezměte a jezte.«* Když jest večeře skončena, vychází Jidáš prodat Krista, Pána našeho.

- 290 29. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE UDÁLA
OD VEČEŘE AŽ DO ZAHRADY VČETNĚ
Mat. 2630—46, Mark. 1426—42, Luk. 2239—46,
Jan. 181.

Za prvé. Skončiv večeři a vzdav chválu, vyšel Pán na horu Olivetskou se svými učedníky plnými strachu, a zanechal jich osm v Getsemani řka: *»Posed'te tuto, zatím co se tamto odejdu pomodlit.«*

Za druhé. Byv doprovozen svatým Petrem, svatým Jakubem a svatým Janem, pomodlil se třikrát k Pánu, řka: *»Otče, je-li možno, ať odejde tento kalich ode mne; avšak ne má vůle se staň, nýbrž tvá«.* A jsa v úzkosti smrtelné, modlil se snažněji.

Za třetí. Přišel do tak veliké bázně, že pravil: *»Smutná jest duše má až k*

smrti«, a potil se krví tak hojnou, že svatý Lukáš praví: *Jeho pot byl jako krůpěje krve, jež se řinuly na zem, což již předpokládá, že roucha jsou plná krve.*

30. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE UDÁLA OD 291
ZAHRADY AŽ DO DOMU ANNÁŠOVA
VČETNĚ

Mat. 2647—58 a 69—70, Luk. 2247—57,
Mark. 1443—54 a 66—68, Jan. 181—23.

Za první. Pán se nechává políbiti od Jidáše a jmouti jako lotra [od nepřátel], jimž řekl: *»Jako lotra jste mě vyšli jmout s kyji a zbraněmi, když jsem býval každý den u vás v chrámě, uče, a nejali jste mne.«* A když pravil: *»Koho hledáte?«* padli nepřátelé na zem.

Za druhé. Svatý Petr udeřil služebníka veleknězova; jemu praví tichý Pán: *»Vrať svůj meč na jeho místo«*, a zhojil ránu služebníkovu.

Za třetí. Jsa opuštěn od svých učedníků je veden k Annášovi, kde jej svatý Petr, který byl šel zdaleka za ním, jednou zapřel a Kristu byl dán políček se slovy: *»Tak odpovídáš nejvyššímu knězi?«*

292 31. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE UDÁLA
OD DOMU ANNÁŠOVA AŽ DO DOMU
KAIFÁŠOVA VČETNĚ

Mat. 26 58—75, Mark. 14 53—72, Luk. 22 54—65,
Jan. 18 24—27.

Za prvé. Vedou jej spoutaného z domu Annášova do domu Kaifášova, kde jej svatý Petr dvakrát zapřel; a když na něho Pán pohleděl, *vyšel ven, plakal hořce.*

Za druhé. Ježíš byl celou tu noc spoután.

Za třetí. Kromě toho se mu ti, kteří jej drželi ve vazbě, posmívali a tepali ho a zakrývali mu tvář a dávali mu políčky; a tázali se ho: »*Hádej nám, kdo je to, co tě udeřil?*« a podobnými věcmi se mu rouhali.

293 32. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE UDÁLA
OD DOMU KAIFÁŠOVA AŽ DO PILÁTOVA
VČETNĚ

Mat. 27 1—2 a 11—26, Luk. 23 1—5 a 13—25,
Mark. 15 1—15, Jan. 18 28—40.

Za prvé. Veškeré množství židů ho vede k Pilátovi a před ním na něj žalují, řkouce: »*Tohoto jsme shledali, an pře-*

vrací náš národ a brání platiti daň císaři.«

Za druhé. Když ho byl jednou a po druhé vyslýchal, praví Pilát: *Nenalézám [na něm] žádné viny.«*

Za třetí. Byla dána přednost před ním lotru Barabáši: *Všichni vzkřikli řkouce: »Ne toho propouštěj, nýbrž Barabáše!«*

33. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE ÚDÁLA OD 294
DOMU PILÁTOVA AŽ DO HERODOVA

Luk. 236—11.

Za prvé. Pilát poslal Galileana Ježíše k Herodovi, tetrarchovi Galileje.

Za druhé. Zvědavý Herodes se ho obšírně vyptával, a on mu nic neodpovídal, třebas na něj zákoníci a kněží ustavičně žalovali.

Za třetí. Herodes se svým komonstvem jím pohrdl a dal jej obléci v bílé roucho.

34. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE ÚDÁLA OD 295
DOMU HERODOVA AŽ DO PILÁTOVA

Mat. 2726—30, Luk. 23¹²—16. 22, Mark.
1515—20, Jan. 191—6.

Za prvé. Herodes ho odesílá nazpět

k Pilátovi, čímž se spřátelili ti, kteří dříve byli nepřátelé.

Za druhé. Pilát vzal Ježíše a dal ho zbičovati; a vojáci udělali korunu z trní a vložili mu ji na hlavu a přioděli ho šarlatem a přicházeli k němu a říkali: *»Zdráv buď, králi židovský!«* A dávali mu poličky.

Za třetí. Vyvedl ho ven před všecky. *Vyšel tedy Ježíš ven, jsa korunován trním a oděn nachem. I řekl jim Pilát: »Ejhle, [ten] člověk«*; a jak ho velekněží uzřeli, volali, řkouce: *»Ukřižuj, ukřižuj ho!«*

- 296 35. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE UDÁLA
OD DOMU PILÁTOVA AŽ NA KŘÍŽ VČETNĚ
Jan. 1913—22, Mat. 2726. 31—33. 38, Mark.
1520—22. 26—28, Luk. 2324—26. 32. 33—38.

Za prvé. Pilát, sedě jakožto soudce, jim vydal Ježíše, aby ho ukřižovali, když ho Židé zapřeli jakožto krále, řkouce: *»Nemáme krále, leč jen císaře.«*

Za druhé. Nesl kříž na ramenou, a když ho nemohl unést, byl přinucen Šimon Cyrenský, aby jej nesl za Ježíšem.

Za třetí. Ukřižovali ho mezi dvěma

lotry a připevnili tento nápis: *Ježíš Nazaretský, král židovský.*

36. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE UDÁLA NA KŘÍŽI 297

Jan. 1923—37, Mat. 2735—52, Mark. 1524—38, Luk. 2334—46.

Za prvé. Promluvil na kříži sedmero slov: modlil se za ty, kdo jej křižovali; odpustil lotrovi; poručil svatému Janu svou matku a matce svatého Jana; řekl velikým hlasem: »*Žízním*«, a dali mu žluči a octa; řekl, že je opuštěn; řekl: »*Dokonáno jest*«; řekl: »*Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.*«

Za druhé. Slunce se zatmělo, skály se rozpukly, hroby se otevřely, opona chrámová se roztrhla na dvě od hora až dolů.

Za třetí. Rouhají se mu, říkajíce: »*Ty jsi ten, který boří chrám Boží; sestup s kříže*«; byla rozdělena jeho roucha, byl mu proboden kopím bok, vyšla voda a krev.

37. O TAJEMSTVÍCH, KTERÁ SE UDÁLA OD KŘÍŽE AŽ DO HROBU VČETNĚ 298

Jan. 1938—42 a srov. 25—27, Mat. 2755—66 Mark. 1540—47, Luk. 2349—55.

Za prvé. Byl sňat s kříže od Josefa a

Nikodema v přítomnosti své bolestné matky.

Za druhé. Tělo bylo přeneseno k hrobu a pomazáno a pohřbeno.

Za třetí. Byly postaveny stráže.

TAJEMSTVÍ PRO ČTVRTÝ TÝDEN

299 38. O VZKŘÍŠENÍ KRISTA, PÁNA NAŠEHO: O JEHO PRVNÍM ZJEVENÍ

Za prvé. Zjevil se Panně Marii, což se, třebaž se to nepraví v Písmě, má za řečeno, když se dí, že se zjevil tolika jiným; neboť Písmo předpokládá, že máme rozum, jak je psáno: »*Také vy jste bez rozumu?*« [Mat. 15¹⁶].

300 39. O DRUHÉM ZJEVENÍ

Mark. 16^{1—11}, Mat. 28^{1—7}, Luk. 24^{1—8},
Jan. 20^{1. 11—17}.

Za prvé. Záhy zrána jdou Marie Magdalena, [Marie, matka] Jakubova, a Salome k hrobu, řkouce: »*Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?*«

Za druhé. Vidí kámen odvalený a

anděla, jenž praví: »*Hledáte Ježíše Nazaretského; již vstal, není ho tuto.*«

Za třetí. Zjevil se Marii, jež zůstala u hrobu, když ostatní odešly.

40. O TŘETÍM ZJEVENÍ

301

Mat. 288—10, Mark. 168—11, Luk.
249—11.22.23.

Za první. Ty Marie vycházejí z hrobu s bázní a radostí velikou a chtějí zvěstovati učedníkům vzkříšení Páně.

Za druhé. Kristus, Pán náš, se jim zjevil cestou, řka jim: »*Buďte zdrávy*«, a ony přistoupily a padly mu k nohám a klaněly se mu.

Za třetí. Ježíš jim praví: »*Nebojte se! Jděte a rcete mým bratřím, ať jdou do Galileje, neboť tam mě uvidí.*«

41. O ČTVRTÉM ZJEVENÍ

302

Luk. 249—12.33.34, Jan. 201—10, 1. Kor. 155.

Za první. Uslyšev od žen, že Kristus vstal z mrtvých, přišel svatý Petr rychle k hrobu.

Za druhé. Vstoupiv do hrobu, uviděl jen prostěradla, kterými bylo pokryto

tělo Krista, Pána našeho, a nic jiného.

Za třetí. Když svatý Petr přemýšlel o těchto věcech, zjevil se mu Kristus; a proto apoštolové říkali: *»Pán vstal skutečně a ukázal se Šimonovi.«*

303

42. O PÁTÉM ZJEVENÍ

Luk. 2413—35, Mark. 1612—13.

Za prvé. Zjevuje se učedníkům, kteří šli do Emauz, mluvíce o Kristovi.

Za druhé. Kárá je, ukazuje [jim] z Písem, že Kristus musil umřít a vstáti z mrtvých: *»Ó bláhoví a váhaví srdcem k věření všemu tomu, co mluvili proroci! Zdaliž nemusil Kristus trpět a tak vejíti do slávy své?«*

Za třetí. Na jejich prosbu tam zůstává, a pobyl s nimi, až když, podává jim svaté přijímání, zmizel; a oni se vrátili a řekli učedníkům, jak ho poznali při přijímání.

304

43. O ŠESTÉM ZJEVENÍ

Jan. 2019—23, Mark. 1614, Luk. 2436—43,
Škut. 1040—41, 1. Kor. 155.

Za prvé. Učedníci byli shromážděni,

ze strachu před Židy [při zavřených dveřích], vyjma svatého Tomáše.

Za druhé. Ježíš se jim zjevil, ač dveře byly zavřeny, a stojí uprostřed nich praví: »*Pokoj vám!*«

Za třetí. Dává jim Ducha svatého, řka jim: »*Přijměte Ducha svatého; kterým odpustíte hříchy, budou jim odpuštěny.*«

44. SEDMÉ ZJEVENÍ Jan. 2024—29.

305

Za prvé. Svatý Tomáš, nevěřící, po něvadž nebyl přítomen při zjevení předešlém, praví: »*Neuvidím-li ho, neuvěřím to.*«

Za druhé. Ježíš se jim zjevuje za osm dní potom, ač dveře jsou zavřeny, a praví svatému Tomáši: »*Vlož si sem prst a viz pravdu, a nebud' nevěřící, nýbrž věřící.*«

Za třetí. Svatý Tomáš uvěřil, řka: »*Pán můj a Bůh můj*«; a Kristus mu praví: »*Blahoslavení jsou ti, kdo neviděli a uvěřili.*«

45. O OSMÉM ZJEVENÍ Jan 211—17.

306

Za prvé. Ježíš se zjevuje sedmi ze

svých učedníků, lovícím ryby, kteří nebyli za celou noc nic chytili, a rozestřevše síť na jeho rozkaz, *nemohli ji vytáhnouti pro množství ryb.*

Za druhé. Po tomto divu jej poznal svatý Jan a řekl svatému Petru: »*Pán je to*«, a ten se pustil do moře a přišel ke Kristu.

Za třetí. Dal jim jísti kus pečené ryby a plást medu; a poručil ovce své svatému Petru, napřed třikrát zkoušenému stran lásky, a praví mu: »*Pasiž ovce mé.*«

307

46. O DEVÁTÉM ZJEVENÍ

Mat. 2816—20, Mark. 1615—18.

Za prvé. Učedníci jdou na rozkaz Páně na horu Tábor.

Za druhé. Kristus se jim zjevuje a praví: »*Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi.*«

Za třetí. Poslal je po celém světě kázat, řka: »*Jděte a učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.*«

47. O DESÁTÉM ZJEVENÍ 308

1. Kor.. 156.

Potom byl viděn od více než pěti set bratří na jednou.

48. O JEDENÁCTÉM ZJEVENÍ 309

1. Kor. 157.

Potom se ukázal svatému Jakubovi.

49. O DVANÁCTÉM ZJEVENÍ 310

Zjevil se Josefovi z Arimathie, jak se zbožně rozjímává a čte v Životě svatých.

50. O TŘINÁCTÉM ZJEVENÍ 311

1. Kor. 15 8, Efes. 4 9, 1. Petr. 3 18—20,
Skut. 13.

Zjevil se sv. Pavlovi po nanebevstoupení: *nejposléze, jako nehodnému, se ukázal mně.* Zjevil se také duší svatým Otcům v předpekli; a když je [odtamtud] vyvedl a opět tělo na se vzal, zjevil se mnohokrát učedníkům a obcoval s nimi.

312 51. O NANEBEVSTOUPENÍ KRISTA, PÁNA
NAŠEHO

Skut. 11—12. Mark. 1614—19, Luk. 2450—52,

Za první. Když se byl po čtyřicet dní zjevoval apoštolům, podáváje mnoho důkazů a čině mnoho znamení a mluvě o království Božím, poručil jim, aby v Jerusalemě očekávali přislíbeného Ducha svatého.

Za druhé. Vyvedl je na horu Olivetskou *a před nimi byl vyzdvižen a oblak jim ho vzal s očí.*

Za třetí. Když oni hledí do nebe, praví jim andělé: »*Muži galilejští, proč hledíte do nebe? Tento Ježíš, jenž vám byl vzat s očí do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli jíti do nebe.*«

P R A V I D L A,

313

aby se nějak postřehovala a poznávala rozličná hnutí, která se v duši vzbuzují: dobrá, aby se přijímala, a špatná, aby se zapuzovala; a jsou vhodnější pro první týden.

1. *Pravidlo první.* U osob, které jdou 314 od hříchu smrtelného do hříchu smrtelného, má nepřítel obecně ve zvyku předkládati jim zdánlivé rozkoše, působě, že si představují radovánky a rozkoše smyslné, aby je tím více udržoval a jim vzrůst dával v jejich neřestech a hříších, kdežto duch dobrý užívá u těch osob způsobu opačného, an je znepokojuje a působí jim hryzení ve svědomí mravním soudem rozumu.

2. *Druhé.* U osob, které se usilovně 315 očišťují ze svých hříchů a ve službě Boha, Pána našeho, od dobrého k lepšímu vzestupují, je způsob [působení obojího ducha] opačný než v pravidle prvním; neboť tehdy je vlastní duchu zlému hrýzti, zarmucovati a klásti překážky, tím, že znepokojuje klamnými důvody,

aby člověk nekrácel vpřed; a je vlastní dobrému dodávati mysli a sil, dávati útěchy, slzy, vnuknutí a klid, an [vše] usnadňuje a odstraňuje všechny překážky [proti tomu], aby člověk v konání dobra postupoval vpřed.

316 **3. Třetí. O duchovní útěše.** Nazývám to útěchou, když se v duši vzbuzuje nějaké vnitřní hnutí, kterým se duše rozvíjí v lásce ke svému Stvořiteli a Pánu, a tudíž když nemůže žádnou věc stvořenou na povrchu zemském milovati v sobě, nýbrž [pouze] ve Stvořiteli jich všech. Rovněž [to nazývám útěchou], když kdo propuká v slzy působící hnutí k lásce k Pánu jeho, ať je to z bolesti nad svými hříchy anebo nad utrpením Krista, Pána našeho, anebo nad jinými věcmi přímo směřujícími k jeho službě a chvále. Konečně nazývám útěchou každé rozmnožení naděje, víry a lásky a každou vnitřní radost, která volá a přitahuje k věcem nebeským a k vlastnímu spasení své duše, uklidňujíc ji a upokojujíc ji v jejím Stvořiteli a Pánu.

317 **4. Čtvrté. O duchovní neútěše.** Nazývám neútěchou pravý opak pravidla tře-

tího, jako temno v duši, zmatek v ní, hnutí k věcem nízkým a pozemským, neklid z různých znepokojení a pokušení, působící hnutí k nedůvěře, bez naděje, bez lásky, když se duše shledává zcela lenivá, vlašná, smutná a jako odloučená od svého Stvořitele a Pána. Neboť jak útěcha je protiva neútěchy, právě tak jsou myšlenky, které vzcházejí z útěchy, protivy myšlenek, které vzcházejí z neútěchy.

5. *Páté.* V době neútěchy nikdy ne- 318
činiti změny, nýbrž býti pevný a stálý v předsevzetích a rozhodnutí, kterých kdo byl dne předešlého před tou neútěchou, nebo v rozhodnutí, kterého byl v předchozí útěše; neboť jak nás v útěše více vede a nám radí dobrý duch, tak v neútěše zlý, podle jehož rad se nemůžeme dáti na cestu k správnému jednání.

6. *Šesté.* Třebas v neútěše nesmíme 319
měniti dřívějších předsevzetí, velmi prospěje usilovně měniti sebe [vhodným bojem] proti právě té neútěše, jako na příklad tím, že budeme více trvati na modlitbě, v rozjímání, že se budeme

mnoho zpytovat i a že budeme nějakým vhodným způsobem činiti více pokání.

320 7. *Sedmé.* Kdo je v neútěše, uvažuj, jak ho Pán zanechal na zkoušku při jeho přirozených mohutnostech, aby odporoval rozličným znepokojováním a pokušením nepřítelovým, neboť to může s pomocí Boží, jež mu vždycky zůstává, třebas jí zřejmě nepocituje, protože mu Pán odňal svou velkou vroucnost, roznícenou lásku a přemocnou milost, zůstává mu však milost dostatečná ke spasení věčnému.

321 8. *Osmé.* Kdo je v neútěše, pracuj o to, aby vytrval v trpělivosti, jež je protivná soužením, která na něho přicházejí, a pomýšlej, že bude brzy potěšen útěchou, učiní-li [ona] bedlivá opatření proti té neútěše jak to bylo řečeno v pravidle šestém.

322 9. *Deváté.* Je trojí hlavní příčina, proč se shledáváme v neútěše. První je, protože jsme vlažní, leniví, nebo nedbalí ve svých duchovních cvičeních, a tak se nás duchovní útěcha vzdaluje pro naše chyby. Druhá je to, aby nás [Pán Bůh] zkusil, s co jsme a jak daleko až

jdeme v jeho službě a chvále bez tak veliké mzdy z útěch a přehojných milostí. Třetí je to, aby nám dal pravou vědomost a poznání, bychom pronikavě pocítili, že to není na nás, přivést nebo udržeti si roznícenou zbožnost, přemocnou lásku, slzy, a kteroukoliv jinou útěchu duchovní, nýbrž že všechno je dar a milost od Boha, Pána našeho, a abychom si nestavěli hnízda na cizím a nepozdvihovali mysli k nějaké pýše nebo ješitnosti, připisující sobě zbožnost nebo ostatní stránky duchovní útěchy.

10. Desáté. Kdo je v útěše, pomýšlej, 323
jak se zachová v neútěše, která [na něj]
později přijde, a nabírej nových sil pro
onu dobu.

11. Jedenácté. Kdo je v útěše, hled' 324
se pokořovati a ponížovati co může,
pomýšleje, s jak málo je v době neútě-
chy bez té milosti nebo útěchy. Naopak
pomýšlej ten, kdo je v neútěše, že může
mnoho s milostí, která stačí na odporo-
vání všem jeho nepřátelům, a nabírej sil
ve svém Stvořiteli a Pánu.

12. Dvanácté. Nepřítel [náš] si počí- 325

ná jako žena, jsa [jako ona] z nezbytí slabý a rád silný. Neboť jak je vlastní ženě, když se hádá s nějakým mužem, pozbyti mysli a dáti se na útěk, když se jí muž rázně postaví, a naopak, jestliže muž počne utíkat, pozbýváje mysli, je zlost, mstivost a zuřivost ženy velmi rozlícená a takřka bez míry: právě tak je vlastní nepříteli [našemu] ochabnouti a pozbyti mysli — takže se jeho pokušení dají na útěk —, když se ten, kdo se cvičí ve věcech duchovních, rázně postaví pokušením nepřítelovým, konaje pravý opak [toho, co ona radí]. A naopak, jestliže ten, kdo se cvičí, začne míti strach a pozbývati mysli, když má pokušení, není šelmy tak zuřivé na povrchu zemském, jak [to je] nepřítel přirozenosti lidské v sledování svého kletého záměru s tak rozlícenou zlobou.

- 326 *13. Třinácté.* Rovněž si počíná jako záletný milovník, chtěje [jako on] býti tajný a nebýti vyjeven. Neboť jak záletník, který, mluvě s nekalým zámyslem, svádí dceru dobrého otce nebo ženu dobrého manžela, chce, aby jeho slova a namlouvání byla tajná, a naopak ve-

lice se mu nelíbí, když dcera otci nebo žena manželovi vyjeví jeho záletná slova a ničemný záměr, protože si snadno vypočítá, že nepochodí s podnikem započatým —, právě tak chce a touží nepřítel přirozenosti lidské, když předvádí duši spravedlivé své ošemetnosti a svá namlouvání, aby [ty věci] byly přijaty a zachovány v tajnosti; když však ona je vyjeví svému dobrému zpovědníku nebo jiné duchovní osobě, která zná jeho šalby a úskoky, velice jej to tíží, protože si vypočítá, že nepochodí se započatým úskokem, ježto jeho zřejmé šalby jsou vyjeveny.

14. Čtrnácté. Rovněž si [počíná] jako 327 nějaký [vojenský] náčelník stran toho, aby přemohl a vyplnil, co touží. Neboť jak vůdce a náčelník vojska, když se položí táborem a vyšetří opevnění nebo plán pevnosti, útočí na ni se strany nejslabší, právě tak obchází nepřítel přirozenosti lidské a vyšetřuje kolkolem všechny naše ctnosti božské, stěžejní i mravní, a kde nás shledá slabšími a nuznějšími vzhledem k našemu věčné-

mu spasení, s té strany nás napadá a snaží se nás dostat do své moci.

328

P R A V I D L A

k témuž konci s větším rozlišováním duchů, a hodí se lépe pro druhý týden.

329 1. *První.* Je vlastní Bohu a jeho andělům v jejich hnutích dávatí právě veselí a radost duchovní a odnímati veškerý smutek a zmatek, který zavádí nepřítel. Tomu je vlastní bojovati proti tomu veselí a útěše duchovní, tím, že uvádí na mysl zdánlivé důvody, důvtipčnosti a ustavičné záludy.

330 2. *Druhé.* Jedině v moci Boha, Pána našeho, je dáti duši útěchu bez předchozí příčiny; neboť [jen] Stvořiteli je vlastní do duše vstupovati, z ní vycházeti, působiti v ní hnutí a vésti ji celou [t. zcela] k lásce [ke] své Božské Velebnosti. Pravím, bez příčiny, totiž bez žádného předchozího počítku [smyslového] nebo poznání [rozumového] nějakého předmětu, kterým by ta útěcha přicházela duši skrze její kony mysli a vůle.

3. *Třetí.* S [předchozí] příčinou může 331
způsobiti v duši útěchu jak dobrý anděl,
tak zlý, [arci] ke koncům opačným:
dobrý anděl ku prospěchu duše, aby
rostla a vzestupovala od dobrého k lep-
šímu, a zlý anděl k opaku, a dále [n. po-
zději] aby ji svedl ke svému kletému
záměru a zlobě.

4. *Čtvrté.* Je vlastní andělu zlému, 332
jenž se přepodobuje v anděla světla, ve-
jíti u duše zbožné po jejím a vyjíti po
svém, totiž uváděti [jí na mysl] myšlen-
ky dobré a svaté, ve shodě s tou duší
spravedlivou, a pak znenáhla hledí kon-
čiti sváděním duše ke svým skrytým šal-
bám a ničemným záměrům.

5. *Páté.* Musíme dávat velice pozor 333
na postup myšlenek; a je-li [i] začátek
[i] prostředek i konec veskrze dobrý,
směřující veskrze k dobru, je to známka
dobrého anděla; ale jestliže v postupu
myšlenek, které uvádí [na mysl], končí
něčím špatným nebo rozptylujícím nebo
méně dobrým než to, co si byla duše
dříve předsevzala vykonati, anebo jestli-
že ji oslabuje nebo znepokojuje nebo
mate duši, bera jí její mír, klid a pokoj,

který dříve měla, je to jasná známka, že [ty myšlenky] pocházejí od zlého ducha, nepřítele našeho prospěchu a spasení věčného.

334 6. *Šesté.* Když je nepřítel přirozenosti lidské postřehnout a poznán po svém hádím ocase a špatném konci, ke kterému navádí, prospěje tomu, kdo byl od něho pokoušen, pohlédnouti ihned na postup dobrých myšlenek, které mu byl uvedl [na mysl], a na jejich východisko, a jak znenáhla hleděl způsobiti, aby se stoupil od lahody a radosti duchovní, v které byl, až by ho dovedl k svému ničemnému záměru, aby se tou zkušeností poznanou a uváženou nadále chránil jeho obvyklých šaleb.

335 7. *Sedmé.* U těch, kdo postupují od dobrého k lepšímu, se dotýká dobrý anděl té duše jemně, zlehka a lahodně, jako krůpěj vody, která vniká do houby, a zlý se jí dotýká zhurta a s hlukem a neklidem, jako když kapka vody padne na kámen; a těch, kdo postupují od zlého k horšímu, se dotýkají výše řečení duchové opačným způsobem. Příčina toho je ta, že stav duše je řečeným andě-

lům opačný nebo podobný; neboť když je opačný, vstupují s lomozem a s pocity, postřežitelně; a když je podobný, vstupují mlčky, jako do vlastního domu otevřenými dveřmi.

8. *Osmé.* Když je útěcha bez [před- 336
chozí] příčiny, není v ní sice šalby, ježto jest jediné od Boha, Pána našeho, jak bylo řečeno [v prav. 2, n. 330], přece však si musí duchovní osoba, které Bůh dá tu útěchu, s velkou bdělostí a opatrností všimnouti vlastní doby té skutečné [n. aktuální] útěchy a rozlišovati ji od doby následující, v které duše [ještě] zůstává rozehřáta a oblažena přízní [Boží projevenou] v uplynulé útěše a pozůstatky té útěchy; neboť mnohdy si v této druhé době vytvoří svým vlastním přemítáním o vztazích a důsledcích pojmů a soudů [kterých buď v útěše právě minulé nabyta nebo jež, ať zčásti, ať zcela, od dřívějšíka měla — a kromě vlastního přemítání třebas i] vlivem buď dobrého ducha anebo zlého různá předsevzetí a mínění, která nejsou dána přímo od Boha, Pána našeho, a proto potřebují, aby byla velmi dobře pro-

zkoumána, než se jim dá úplná víra a než se provedou.

337 PŘI POSLUHOVÁNÍ ROZDÍLENÍM
ALMUŽEN

jest zachovávatí tato pravidla.

338 1. *První.* Rozdílím-li příbuzným nebo přátelům nebo osobám, kterým jsem nakloněn, bude mi přihlížeti ke čtveru věcí, o kterých byla zčásti řeč [již] při záležitosti volby [nn. 184—187]. První je, aby ona láska, která mnou hýbá a mě pudí dáti [tu] almužnu, sestupovala shůry, od lásky Boha, Pána našeho, tak abych napřed v sobě cítil, že láska, kterou více nebo méně mám k těm osobám, je pro [t. z ohledu na] Boha, a aby se v příčině, proč je více miluji, skvěl Bůh.

339 2. *Druhé.* Představím si člověka, kterého jsem nikdy neviděl a neznal. A s touhou po veškeré dokonalosti u něho v posluhování a stavu, které má, jak bych chtěl, aby on zachoval střední cestu ve svém způsobu rozdělení, k větší slávě Boha, Pána našeho, a větší doko-

nalosti své duše, [právě] tak, ani více ani méně, učiním já a zachovám pravidlo a míru, kterou bych pro toho druhého chtěl a kterou pokládám za takovou [t. jaká se shoduje s větší slávou Boží a větší dokonalostí duše.]

3. *Třetí.* Uvážím, jako kdybych byl 340
v poslední hodině, rád a míru, které bych tehdy chtěl abych byl zachoval [ted'] v úřadě svého spravování [t. ve správě toho, čím mám nakládati]; a těmi [t. tím řádem a měrou] se řídě, zachovati je v úkonech svého rozdílení.

4. *Čtvrté.* Pohlédnouti, jak mi bude 341
v den soudný a dobře si rozmysliti, jak bych tehdy chtěl abych byl [ted'] užil tohoto úřadu a úkolu posluhování [almužnami], a pravidlo, které bych tehdy chtěl abych byl [ted'] zachoval, zachovati nyní.

5. *Páté.* Když někdo cítí, že je naklo- 342
něn a lne k některým osobám, kterým chce rozdíleti, ať posečká a dobře si promyslí čtvero pravidel výše řečených, zkoumaje a zkoušeje jimi svou náklonnost, a ať nedává [té] almužny, dokud

podle nich své nespořádané náklonnosti docela nezanechá a nezapudí.

343 6. *Šesté.* Třebas v tom není viny, když se přijmou statky Boha, Pána našeho, aby se rozdílely [almužnou], když je někdo od našeho Boha a Pána povolán k tomu posluhování, přece bývá při [určování] kolika a množství toho, co si má [takový člověk] bráti pro sebe a vynakládati na sebe samého z toho, co má na dávání jiným, pochybnost [n. obava] stran viny a přílišnosti; pročez se může napravit ve svém životě a stavu pravidly výše řečenými.

344 7. *Sedmé.* Z důvodů již řečených a z mnoha jiných je v tom, co se týká vlastní osoby a stavu domácnosti, vždycky lepší a bezpečnější, čím více se kdo omezí a uskrovní a čím více se přiblíží našemu nejvyššímu Veleknězi, vzoru a pravidlu našemu, jímž je Kristus, Pán náš. Shodně s tím určuje a nařizuje třetí sněm karthaginský (na němž byl sv. Augustin), aby domácí zařízení biskupovo bylo prosté a chudé. Totéž jest uvážiti ve všech způsobech života, přičemž [ovšem] dlužno přihlížeti k posta-

vení a stavu osob a zachovávatí úměrnost s nimi; jako máme v manželství příklad svatého Jáchyma a svaté Anny, kteří, dělíce své jmění [n. příjmy] na tři díly, první dávali chudým, druhý na přisluhování a službu v chrámě, a třetí si brali na výživu svou vlastní a své čeledi.

K TOMU, ABY SE POSTŘEHOVALY 345 A POZNÁVALY

*skrupuly [n. úzkostiny] a navádění
nepřítele našeho, pomáhají tyto
poznámky.*

1. *První.* Nazývají obecně skrupulem 346
[n. úzkostinou] [také] to, co pochází od
našeho vlastního soudu a svobody, totiž,
když si já svobodně vytvořím [mínění],
že je hřích, co není hřích, jak se stává,
že si někdo, když náhodou šlápne na
kříž ze slámek, vytvoří svým vlastním
soudem [mínění], že zhřešil. A to je
vlastně mylný soud a nikoli vlastní [n.
pravý] skrupul [n. úzkostina].

2. *Druhá.* Když šlápnu na ten kříž

anebo když si pomyslím nebo řeknu nebo učiním něco jiného, přijde mi zvenku myšlenka, že jsem zhřešil; a s druhé strany se mi podobá, že jsem nezhřešil, ale přece nad tím pociťuji zmatek, totiž tím, že [jednak] pochybuji a [jednak] nepochybuji; to je vlastní [n. pravý] skrupul [n. úzkostina] a pokušení, které nepřítel vnuká.

348 3. *Třetí.* První skrupul z první poznámky jest míti ve velké ošklivosti, protože je veskrz omyl; ale druhý z druhé poznámky po nějakou dobu nemálo prospívá duši, která se oddává duchovním cvičením, ba velice tu duši čistí a tříbí tím, že ji velmi vzdaluje [i] od veškerého zdání hříchu, podle onoho výroku Řehořova: *Dobrych duši známka jest poznávati vinu tam, kde viny žádné není.*

349 4. *Čtvrtá.* Nepřítel dává velice pozor, zda nějaká duše je otupělá či útlá [t. tupého či útlého svědomí]; a jestliže je útlá, hledí ji zútliti [ještě] více, až do krajnosti, aby ji tím více znepokojil a zmátl; na příklad, vidí-li nepřítel, že nějaká duše nepřipouští do sebe hříchu ani

smrtelného ani všedního, ba ani ne žádného zdání hříchu dobrovolného a vědomého, tehdy, když nemůže způsobiti, aby upadla do něčeho, co by se zdálo hříchem, hledí způsobiti, aby si vytvořila [mínění, že je] hřích, kde není hříchu, jako v nějakém slově nebo pomýšlení zcela nepatrném [t. bezvýznamném]. Je-li však duše otupělá, hledí ji nepřítel otupiti [ještě] více, na příklad, nezáleželo-li jí dříve na hříších všedních, bude [nepřítel] hleděti, aby jí málo záleželo na smrtelných, a jestliže jí dříve záleželo [na všedních] poněkud, bude hleděti, aby jí na nich záleželo mnohem méně nebo docela nic.

5. *Pátá.* Duše, která touží prospívati 350
v životě duchovním, musí vždycky postupovati opačným způsobem než postupuje nepřítel. Totiž, jestliže nepřítel chce duši otupiti, ať se ona hledí zútliti; rovněž, hledí-li jí nepřítel svědomí zúžiti [t. přeútliti], aby ji přivedl do krajnosti, ať se duše hledí pevně ustáliti uprostřed, aby se zcela uklidnila.

6. *Šestá.* Když ta duše dobrá chce říci 351
nebo vykonati něco v mezích [t. v sou-

hlase s naukou a praxí] církve, v mezích smýšlení [t. v souhlase se smýšlením] našich představených, co je k slávě Boha, Pána našeho, a přijde jí myšlenka nebo pokušení zvenku, aby to ani neříkala ani nekonala, uvádějíc jí zdánlivé důvody z ješitnosti nebo z něčeho jiného atd., tehdy musí povznést mysl k svému Stvořiteli a Pánu, a uvidí-li, že je to služba jemu povinná anebo že to aspoň není proti ní, musí jednati přímo proti tomu pokušení, podle sv. Bernarda, jenž mu odpovídá: »*Tobě k vůli jsem nezačal, a tobě k vůli toho nenechám.*«

352 K P R A V É M U S M Ý Š L E N Í,

*které v církvi bojující musíme míti [t. j. abychom opravdu církevně smýšleli],
budťtež zachovávána tato pravidla.*

353 1. *První.* Musíme míti ducha připraveného a ochotného uposlechnouti, odložíce veškerý soud [vlastní], ve všem pravé choti Krista, Pána našeho, jíž jest naše svatá matka, církev hierarchická [n. svatovládná, t. j. vrchními církevními, t. biskupy a papežem, spravovaná].

2. *Druhé.* Chváliti zpověď u kněze a 354
přijímání Nejsvětější Svátosti jednou za
rok, a mnohem více [chváliti přijímání]
každý měsíc, a mnohem lépe [že je při-
jímati] každý týden, za podmínek přede-
psaných a povinných.¹¹²⁾

3. *Třetí.* Chváliti to, když se často 355
chodí na mši sv., rovněž [schvalovati]
zpěvy, žalmy a dlouhé modlitby v kos-
tele i mimo něj; rovněž [schvalovati, že
jsou] hodiny určené v ustanovenou do-
bu ke kterýmkoliv službám Božím a ke
kterékoliv pobožnosti a k veškerým Ho-
dinkám kanonickým.

4. *Čtvrté.* Chváliti velmi řehole, pa- 356

112) Poněvadž i proti týdennímu sv. přijímání bylo tehdy brojeno, nebylo zde a dříve v úvodní poznámce 18. radno zmiňovati se o každodenním, jež však sv. Ignác a jeho žáci soukromě doporučovali a též sami přijímali, než byli kněžími. Dlouhé spory bohoslovců a duchovních spisovatelů byly ukončeny dekretem *Sacra Tridentina Synodus* posv. Kongregace koncilu ze dne 20. pros. 1905, jenž vřele doporučuje každodenní sv. přijímání a nežádá k němu jiných podmínek než milost posvěcující a pravý úmysl, t. j. nic více než k týdennímu, měsíčnímu nebo ročnímu velikonočnímu. Po tomto rozhodnutí a dekretu *Quam singulari* posv. Kongregace pro svátosti ze dne 8. srpna 1910 o prvním sv. přijímání dětí je všechno jasné a ideál předkládaný neomylnou církví Kristovou všem věřícím je každodenní sv. přijímání od začátku užívání rozumu. Viz o tom všem spisek: Jaroslav Ovečka S. J., *Svaté přijímání* (3. vyd., Praha, Vyšehrad, 1940).

nenství a zdrženlivost, a ne tak velice manželství jak kterýkoliv z těchto [řečených stavů].

357 5. *Páté*. Chváliti sliby řeholní, [slib] poslušnosti, chudoby, čistoty a jiných dokonalostí nepovinných; a jest míti na zřeteli, že se, poněvadž slib je o věcech, které se blíží dokonalosti evangelické, nesmí činiti slib o věcech, které od ní oddalují, jako že někdo bude obchodníkem, nebo že vstoupí v manželství, atd.

358 6. *Šesté*. Chváliti ostatky svatých a vzdávati poctu oněm a modliti se k těmto; a chváliti zastavení [v určitých římských a jiných jim na roveň postavených kostelích, k získání odpustků], pouti, odpustky [obvyklé], jubilea [t. velké odpustky při zvláštních příležitostech], byly křížové¹¹³⁾ a svíce rozžaté v chrámech.

359 7. *Sedmé*. Chváliti církevní ustanovení stran postů a dní zdrženlivosti, jako ve čtyřicetidenním postě, o suchých dnech, svatvečerech [před velkými svátky], v pátek a v sobotu; rovněž kony kajícínosti nejen vnitřní, nýbrž i zevní.

360 8. *Osmé*. Chváliti ozdoby a stavby

¹¹³⁾ Viz pozn. k n. 42.

chrámů, rovněž obrazy, a vzdávati jim poctu podle toho, co představují.

9. *Deváté.* Zkrátka chváliti všecka pří- 361
kázání církevní a míti ducha ochotného
k vyhledávání důvodů na jejich obranu
a nížádným způsobem na jejich hanu.

10. *Desáté.* Musíme býti ochotnější k 362
ospravedlňování a chválení jak předpisů
a pokynů, tak mravů svých představe-
ných [než k jejich hanění]; neboť třebas
některé nejsou anebo by nebyly takové,
[jaké mají, přece] mluvití proti nim,
aťsi ve veřejném kázání anebo výroky
před prostým lidem, by plodilo spíše
reptání a pohoršení než prospěch a lid
by se tak rozhořčoval proti svým před-
staveným, ať časným, ať duchovním.
Takže [n. avšak] jak to působí škodu,
mluví-li se prostému lidu špatně o před-
stavených v jejich nepřítomnosti, tak to
může prospěti, promluví-li se [soukro-
mě] o [jejich] špatných mravech právě
s těmi osobami, které v nich mohou způ-
sobiti nápravu.

11. *Jedenácté.* Chváliti nauku positiv- 363
ní i scholastickou; neboť jak je vlast-
nější Učitelům pozitivním, jako svatému

Jarolímu, svatému Augustinu a svatému Řehoři atd., působiti [ve vůli] hnutí, abychom ve všem milovali Boha, Pána našeho, a jemu sloužili, tak je vlastnějši Scholastikům, jako svatému Tomáši, svatému Bonaventurovi a Magistru sentencí atd., [přesněji] vymezovati věci potřebné k věčnému spasení nebo je objasňovati pro naše časy [t. podle potřeb našich časů] a na to, aby [tím] lépe [n. účinněji] útočili na všechny bludy a všechny záludy a [tím] lépe je objasňovali. Neboť učitelé scholastičtí, poněvadž jsou pozdější, nejenže prospěšně využívají správného porozumění Písmu svatému a [spisů] pozitivních a svatých Učitelů, nýbrž si také, jsouce sami osvíceni a osvětleni mocí Boží, pomáhají [nadto i pozdějšími] sněmy církevními, kánony a ustanoveními naší svaté matky církve.

- 364 12. *Dvanácté.* Musíme se stříci srovnávati [někoho z] nás, kteří jsme živi, s blaženými zesnulými; neboť se v tom nemálo chybuje, totiž když se říká: »Ten ví více než svatý Augustin, je druhý svatý František nebo více než on, je druhý svatý Pavel dobrotou, svatostí atd.«

13. *Třinácté.* Abychom si ve všem 365
správně počínali, musíme vždy držeti,
že o bílém, které já vidím, [jest mi] u-
věřiti, že je to černé, jestliže to církev
hierarchická tak rozhodne; neboť věří-
me, že mezi Kristem, Pánem naším,
chotěm, a církví, chotí jeho, je tentýž
Duch, který nás spravuje a řídí k spáse
duší našich; vždyť týmž Duchem a Pá-
nem naším, který dal desatero přikázá-
ní, je řízena a spravována [i] naše svatá
matka církev.

14. *Čtrnácté.* Třebas je svatá pravda, 366
že se nikdo nemůže spasiti, leč je-li před-
určen a leč má-li víru a milost, [přece]
jest dávati velice pozor na způsob mlu-
vení a poučování o všech těch věcech.

15. *Patnácté.* Nesmíme mluvit ze 367
zvyku mnoho o předurčení, nýbrž, jest-
liže se nějak a někdy o něm promluví,
mluviž se tak, aby prostý lid neupadl do
nějakého bludu, jak někdy upadává, řka:
»Zda mám býti spasen či zatracen, je již
určeno a [ani] pro mé dobré nebo zlé
skutky to již nemůže býti jinak«; a tím
ochabují a oddávají se nedbalosti ve

skutcích, které napomáhají ke spáse a duchovnímu prospěchu jejich duší.

368 16. *Šestnácté*. Týmž způsobem jest dávatí pozor, aby se mnohým mluvením o víře, a to s velkým důrazem, bez jakéhokoliv rozlišování a vysvětlení, nedávala lidu příležitost [n. podnět], aby byl chabý a lenivý v konání [dobra], ať před věrou, která je láskou dovršena, anebo po ní.

369 17. *Sedmnácté*. Rovněž nesmíme mluvíti tak hojně o milosti a klásti na ni tak veliký důraz, že by se [tím] zplodil [v názorech posluchačů] jed [vedoucí] k zavrhování svobody. Takže se o víře a milosti může mluvíti, nakolik je to možno s pomocí Boží, k větší chvále jeho Božské Velebnosti, ale ne tak, ani ne takovými způsoby, zvláště v našich tak nebezpečných dobách, že by [dobré] skutky a svoboda vůle utrpěly nějakou úhonu anebo byly za nic pokládány.

370 18. *Osmnácté*. Třebas jest nade všechno ceniti horlivou službu Bohu, Pánu našemu, [konanou] z čisté lásky, [přece] musíme velmi chváliti [také] bázeň před jeho Božskou Velebností; neboť

nejen bázeň synovská je věc zbožná a přesvatá, nýbrž, kde člověk nenabude něčeho jiného lepšího nebo užitečnějšího, i bázeň služebná [mu] velice pomáhá, aby vyšel z hříchu smrtelného; a když z něho vyjde, přijde snadno k bázi synovské, jež je veskrz příjemná a milá Bohu, Pánu našemu, poněvadž je spojena s láskou k Bohu.

KONEC

O D P U S T K Y

a jiné milosti spojené s vykonáním duchovních
cvičení sv. Ignáce.

1. Všichni věřící, kteří vykonají v kterémkoliv domě nebo veřejném kostele nebo kapli Tovaryšstva Ježíšova po kolikkoliv dní (*per quodcumque dierum spatium*), jednou nebo vícekrát za rok, duchovní cvičení sv. Ignáce, anebo i po jeden den jednou v měsíci tak zvanou přípravu na dobrou smrt, a s opravdovou lítostí se vyzpovídají a přistoupí k sv. přijímání a zajdou do kostela nebo kaple téhož domu a tam se pomodlí na úmysl sv. Otce [t. j. za svornost mezi křesťanskými vladaři, vykořenění kacířstev, obrácení hříšníků a povýšení sv. Matky církve], získají po každé plnomocné odpustky, které mohou býti i věnovány duším v očistci (Alexander VII. brevem *Cum sicut nobis* ze dne 12. října 1657; Benedikt XIV. brevem *Quantum secessus* ze dne 29. března 1753 a druhým brevem *Dedimus sane* ze dne 16. května 1753).

Tytéž plnomocné odpustky mohou také získati všichni věřící, kdekoliv a kdykoliv budou řeholníci Tovaryšstva Ježíšova, buď jakožto misionáři při dávání misie nebo [třebas i mimo misií] v kterémkoli veřejném nebo soukromém kostele, kapli, ústavě (*piis locis*) a domě světském nebo řeholním dávati s dovolením představených tato duchovní cvičení nebo den tak

zvané přípravy na dobrou smrt (Benedikt XIV. brevem *Dedimus sane* ze dne 16. května 1753).

Tyto odpustky byly obnoveny a potvrzeny od papežů Řehoře XVI. (Reskript posv. Kongregace odpustkové ze dne 22. prosince 1832) a Lva XIII. (brevem *Expositum nobis* ze dne 12. ledna 1885).

2. Na konci duchovních cvičení aspoň třídních může kněz Tovaryšstva Ježíšova, který je dává, uděliti — buď sám anebo skrze důstojnějšího (digniore) ze světského duchovenstva, který je přítomen a jehož tím pověří — těm, kdo je konali, apoštolské požehnání, s připojenými plnomocnými odpustky pro ty účastníky, kteří přistoupili ke sv. svátostem a byli aspoň na pěti přednáškách (Pius X. skrze posv. Kongregaci odpustkovou dne 22. června 1904).¹¹⁴⁾

Lze tedy týmiž duchovními cvičeními a jedním přijetím sv. svátostí o nich získati dvojí plnomocné odpustky, na př. jedny pro sebe a jedny pro duše v očistci.

3. Plnomocné odpustky získají všichni věřící, kteří se po skončené misii nebo duchovních cvičeních dávaných od kněží Tovaryšstva Ježíšova budou aspoň se zkroušeným srdcem a zbožně po 40 dní, počínaje dnem, který určí ten, kdo řídil misii nebo cvičení, modliti za

¹¹⁴⁾ Způsob: podle reskriptu posv. Kongregace pro obřady ze dne 11. května 1911 jediným znamením kříže krucifixem se slovy: Benedictio Dei omnipotentis, Patris † et Filii et Spiritus Sancti, descendat super vos et maneat semper. R. Amen. (Acta Apost. Sedis III 1911, 241 s.).

vytrvání v dobrém a v té době se s opravdovou lítostí vyzpovídají a přistoupí ke sv. přijímání; každého z těch 40 dní neplnomocné odpustky 200 dní (Řehoř XVI. brevem *Iniuncti nobis* ze dne 7. července 1843).

4. Zpovědi a sv. přijímáním o misii 00. Tovaryšstva Ježíšova, které se zúčastní, nebo o duchovních cvičeních dávaných od 00. Tovaryšstva Ježíšova, která vykonají, mohou věřící, svolí-li biskup té diecése, splnit v kterékoliv době v roce příkaz o výroční sv. zpovědi a velikonočním sv. přijímání (Reskript posv. Kongregace koncilu ze dne 27. ledna 1921, obnovený dne 29. ledna 1940).

O B S A H

DUCHOVNÍCH CVIČENÍ SV. IGNÁCE

ÚVODNÍ POZNÁMKY

I. Uvedení: co jsou duchovní cvičení	Úv. pozn. 1.	96
II. Všeobecné poučky:		
1. O výkladu bodů přípravou k rozjímání	2.	96
2. O uctivosti v rozjímání	3.	96
3. O rozdělení cvičení v týdny	4.	97
4. O dispozici cvičencově	5.	98
III. Poučky o jednání cvičitelovu s cvičencem:		
1. Jestliže cvičenci nepřicházejí hnutí v duši	6.	98
2. Je-li v neútěše a pokoušen	7.	98
3. Kdy vyložit cvičenci pravidla o rozlišování duchů:		
a) Všeobec. připomenutí „	8.	99
b) Komu jest vyložit pravidla pro I. týden	9.	99
c) Komu i pravidla pro		

druhý týden	Úv. pozn. 10.	100
4. Cvičenec ať neví, co přijde dále v cvičeních	11.	100
IV. Poučky, jak cvičení konati a řídit:		
1. Celou hodinu v každém cvičení	12.	100
2. V neútěše poněkud dále	13.	101
3. V útěše:		
a) Cvičenec ať se nezavazuje slibem	14.	101
b) Cvičitel ať k tomu a vůbec k volbě žádné věci nenabádá	15.	102
4. Když je cvičenec k něčemu nespořádaně nakloněn	16.	103
5. Cvičitel budiž zpravován o stavu duše cvičencovy	17.	104
V. Poučky o různých druzích cvičenců:		
1. O prostých a málo způsobilých	18.	104
2. O způsobilých, ale zaneprázdněných	19.	106
3. O způsobilých zaneprázdněných	20.	107

PRVNÍ TÝDEN

Nápis Cvičení	109
Předpoklad o výroku bližního	109
Východiško a základ	110

Výklad Východiska a základu od P. Roothaana	111
Zvláštní zpytování svědomí	132
Čtvero přídavků a poznámka o zvláštním zpytování	133
Všeobecné zpytování svědomí	134
Způsob, jako konati všeobecné zpytování svědomí	140
Všeobecná zpověď s přijímáním	140
První cvičení. O trojím hříchu, s rozmluvou s Kristem na kříži	142
Druhé cvičení. O hříších vlastních, s rozmluvou o milosrdenství	146
hého cvičení, s trojí rozmluvou	148
Čtvrté cvičení. Shrnutí třetího cvičení	149
Páté cvičení. O pekle	150
Třetí cvičení. Opakování prvního a druhého	152
Poznámka o rozdělení hodin k rozjímání	152
Desatero přídavků k lepšímu konání cvičení; desátý je pokání	152
Čtvero poznámek k přídavkům	156

DRUHÝ TÝDEN

Provolání krále časného a krále věčného	158
Dvě poznámky, z nichž druhá je o duchovním čtení	161
První den a první nazírání. Vtělení Krista, Pána našeho	161
Poznámka o modlitbě přípravné průpravách	162
Druhé nazírání. Narození	164
Třetí nazírání. Opakování prvního a druhého	166
Čtvrté nazírání. Druhé opakování	167

Páté nazírání. Vedení patera smyslů prvním a druhým nazíráním	167
Patero poznámek pro tento týden a pro ostatní další	168
Druhý den. Obětování v chrámě a útěk do Egypta	169
Poznámka o zmenšení počtu cvičení	170
Třetí den. Skrytý život Ježíšův. Jde s ro- diči do Jerusalema do chrámu	170
Průprava k úvaze o stavech	170
Čtvrtý den. Rozjímání o dvou praporech	171
Rozjímání o třech dvojicích lidí	175
Poznámka o udušení nespořádané ná- klonnosti	177
Pátý den. Odchod Kristův k Jordánu a jeho křest.	177
Dvě poznámky o pateru cvičení a zvláštním zpytování	177
Šestý den. Kristus na poušti	178
Sedmý den. Povolání apoštolů	178
Osmý den. Kázání na hoře	178
Devátý den. Kristus na vlnách	178
Desátý den. Pán káže v chrámě	178
Jedenáctý den. Vzkříšení Lazarovo	179
Dvanáctý den. Květná neděle	179
Tři poznámky, z nichž třetí je o tro- jím stupni pokory	179
Poznámka o modlitbě o třetí stupeň pokory	180
Průprava k vykonání volby	181
O kterých věcech jest konati volbu	182
Poznámka o nápravě volby nevykona- né zcela spořádaně	183
Trojí doba k vykonání správné a dobré volby	184

První způsob, jak vykonati v třetí době správnou a dobrou volbu; obsahuje šestero bodů	185
Druhý způsob, jak vykonati v třetí době správnou a dobrou volbu; obsahuje čtvero bodů a poznámku	187
O polepšení a napravení života a stavu	189
Základní pravidlo o prospívání ve všech věcech duchovních	190

TŘETÍ TÝDEN

První den. První nazírání. Poslední večere	191
Poznámka o rozmluvách v tomto týdnu	193
Druhé nazírání. Od večere do zahra- dy včetně	194
Čtvero poznámek o způsobu a počtu na- zírání a o přídavcích v třetím týdnu	195
Druhý den. Ze zahrady do domu Kaifá- šova včetně	196
Třetí den. Z domu Kaifášova k Herodo- vi včetně	196
Čtvrtý den. Od Heroda k Pilátovi včetně	196
Pátý den. Z domu Pilátova až když vy- dechl duši	197
Šestý den. Od snímání s kříže až do osamělosti P. Marie po pohřbu	197
Sedmý den. Celé utrpení v souvislosti	197
Poznámka o prodloužení nebo zkrácení třetího týdne	198
Pravidla, jak se uspořádati v jídle	199

ČTVRTÝ TÝDEN

Vzkříšení Páně a jeho zjevení Panně Marii	202
Čtvero poznámek pro čtvrtý týden	203

Nazírání k nabytí lásky	205
Trojí způsob modlení: 1. modlení o desateru přikázání, sedmeru hlavních hříchů, trojí mohutnosti duše, pateru smyslů tělesných	209
Poznámka o modlení o přikázáních	211
Poznámka o modlení o smyslech	212
2. Modlení s nazíráním	213
Tři pravidla a dvě poznámky o tomto způsobu modlení	214
3. Modlení v taktu	215
Dvě pravidla o tomto způsobu modlení	216

TAJEMSTVÍ ZE ŽIVOTA KRISTA, PÁNA NAŠEHO

Upozornění	217
Tajemství pro druhý týden. Od Vtělení do Květné neděle včetně	
1. O zvěstování	217
2. O navštívení	218
3. O narození Páně	219
4. O pastýřích	219
5. O obřezání	220
6. O třech králích	220
7. O očišťování	221
8. O útěku do Egypta	221
9. O návratu z Egypta	222
10. O skrytém životě Kristovu	222
11. O příchodu Kristovu do chrámu	223
12. O křtu Kristovu	223
13. O tom, jak byl Kristus pokoušen	224
14. O povolání apoštolů	224
15. O prvním zázraku v Káně Galilejské	225
16. Kristus vyhání prodávače z chrámu	226

17. O řeči na hoře	226
18. Kristus utiší bouři na moři	227
19. Kristus kráčí po moři	227
20. Apoštolové jsou posláni kázat	228
21. O obrácení Magdaleninu	229
22. O nasycení pěti tisíc mužů	230
23. O proměnění Kristovu	230
24. O vzkříšení Lazarovu	231
25. O večeři v Betanii	232
26. Květná neděle	232
27. O kázání v chrámě	233
Tajemství pro třetí týden. Utrpení Páně	
28. O poslední večeři	233
29. O tajemstvích v zahradě	234
30. O jetí a přivedení k Annášovi	235
31. O událostech v domě Kaifášově	236
32. O žalobě u Piláta	236
33. O poslání k Herodovi	237
34. O návratu k Pilátovi	237
35. O odsouzení a ukřižování	238
36. O tajemstvích, která se udála na kříži	239
37. O pohřbení	239
Tajemství pro čtvrtý týden. Vzkříšení a nanebevstoupení Páně	
38. O vzkříšení Páně a prvním zjevení, P. Marii	240
39. O druhém zjevení, sv. Maří Magdaleně	240
40. O třetím zjevení, sv. ženám	241
41. O čtvrtém zjevení, sv. Petrovi	241
42. O pátém zjevení, učedníkům na cestě do Emauz	242
43. O šestém zjevení, apoštolům bez sv. Tomáše	242
44. O sedmém zjevení, apoštolům se sv. Tomášem	243

45. O osmém zjevení, sedmi učedníkům u jezera Genesaretského	243
46. O devátém zjevení, učedníkům na hoře Táboru	244
47. O desátém zjevení, více než pěti stům bratří	245
48. O jedenáctém zjevení, sv. Jakubovi	245
49. O dvanáctém zjevení, Josefovi z Arimathie	245
50. O třináctém zjevení, sv. Pavlovi	245
51. O nanebevstoupení Páně	246

PRAVIDLA

K postřehování a poznávání rozličných hnutí v duši, vhodnější pro první týden	247
K témuž konci s větším rozlišováním duchů, která se hodí lépe pro druhý týden	254
O rozdělení almužen	258
O skrupulích	261
K pravému církevnímu smýšlení	264

UKAZATEL JMENNÝ A VĚCNÝ K DUCHOVNÍM CVIČENÍM

(Číslo jsou okrajová.)

Adam: hřích jeho 51.

Afektivní modlitba vnitřní; viz: Modlení.

Afekty: které jsou vlastní prvnímu týdnu 74; druhému 130; třetímu 206; čtvrtému 229.

Almužny: jak je rozdíleti 337—344; zvl. příbuzným n. přátelům 328; ve svůj prospěch 343. 344.

Alžběta, sv. 262. 263.

Andělé: hřích andělů 50; dobří oslavovali Kristovo narození 264; sloužili Kristu na poušti 274; anděl v hrobě Kristovu 300. — Dobrý i zlý může způsobiti útěchu 331; dobrý hříšníka znepokojuje, kajícího utěšuje — zlý naopak 314. 315; dobří dávají pravé veselí 329; jsou meč spravedlnosti Boží 60; anděl zlý se přepodobuje v anděla světla 332; odvrací od dobra 315; svádí pokušeními 10. 137—142. 314; jeho taktika 325—335. — Viz též: Dábel; Lucifer.

Anna, sv. matka P. Marie, 344.

Anna, prorokyně, 268.

Annáš, velekněz, 201. 208. 209. 291. 292.

Apoštolát 91—98. 136—147. 167. 275. 279—281. 288.

Apoštolové: jsou povoláni 175. 275; pro ně Kristus učinil některé zázraky 279. 280. 284; jsou posláni kázat 281; jejich osamělost po pohřbu Kristovu 208; Kristus se jim zjevuje 302. 304—309. 311. 312; vidí Krista vstupovati na nebesa 212.

Archelaus, syn Heroda Velikého, starší bratr Heroda Antipy, po otcově smrti ethnarcha v Judsku. Samařsku a Idumei od r. 4 př. Kr. do r. 6 po Kr., kdy byl od císaře Augusta sesazen, 270. — Viz též: Herodes; Pilát.

Augustin, sv. 344. 363. 364.

Babylon 138. 140.

Barabáš 293.

Bázeň Boží: služebná — synovská — obojí chvalitebná 370; vede k lásce k Bohu 370; zdrží od hříchu 65. 370.

Bernard, sv. 351.

Betanie 190. 192. 286. 288.

Betlem 111. 264. 265.

Bližní; viz: Láska k bližnímu.

Body pro rozjímání: připravit si je a stanovit si jejich počet 228. 261; stručně je podávat 2; body o tajemstvích ze života Kristova 261—312.

Bohatství: nebezpečné 142. 150.

Bonaventura, sv. 363.

Božské Osoby: co praví, co činí stran Vtělení 106—108.

Božství Kristovo: skrývá se při utrpení Páně 196.

Bůh: vlastnosti Boží 53. 59. 61. 71. 107. 108. 124. 234—237; sláva Boží je prvotní cíl tvorů 23; Bůh se sděluje s duší 15. 231. 234—237; stará se o spasení lidí 106. 107; je přítomen v tvorech 39. 235; je v nich činný 236; je zdroj všeho dobra 237; jeho chování k duši spravedlivé 329; může dát útěchu bez předchozí příčiny 330; jak Boha v pokoji najít 150—157. — Viz též: Bázeň Boží; Láska k Bohu; Služba Bohu.

Buly odpustkové: jest je chváliti 42. 358.

Cesta očistná a cesta osvětná 9. 10.

Cíl člověka a tvorů: je sláva Boží a tím spasení duše 23. 351; proto volba stavu životního 177; cíl je hleďsko a směrnice při volbě 169. 179; důsledky z toho cíle 23. 46. 95—98. 135. 146—147. 150—155. 157. 165—168. 181. 182. 233—234. — Viz též: Napravení; Služba Bohu; Volba.

Církev: je řízena a spravována Duchem sv. 365; její přikázání jest zachovávat a chváliti 42. 170. 177. 229. 361; církvi jest podržiti svůj vlastní soud 365; pravidla k církevnímu smýšlení 352—370.

Ctnost: nechať září příkladem 278.

Cvičenec: velkodušnost a štědrost 5; nechať v I. týdnu neví, co bude dělati v druhém 11; upřímnost vůči cvičiteli 17; ať se ode všeho ostatního ustraní 20; třídy cvičenců 18—20.

Cvičení; viz: Duchovní cvičení.

Cvičitel: jak předkládati látku k rozjímání 2; co má vědět od cvičence 6. 17; jak se chovati ke cvičenci

v neútěše a pokušení 7—10; varuj před ukvapenými sliby 14; nechávej jednati přímo Boha s cvičencem 15.

Četba duchovní v době cvičení 100. 127.

Čich obrazivý a duchový; viz: Smysly.

Činnost vlastní ve cvičeních: je nutná 1. 6. 11. 195. 206; je užitečnější než trpné přijímání 2; lépe se daří v samotě 20; projevuje se i pokáním a kajícnostmi a změnami v nich 82. 89. 319; musí se přizpůsobovati silám duševním a tělesným 18. 19. 129. 205.

Damascenská rovina 51.

David, král, 287.

Desatero Božích přikázání: látka k prvnímu způsobu modlení 238—243; jsou směrnice ke všeobecnému zpytování svědomí 42.

Doba rozjímání v cvičeních: hodina, již nekrátiti 12. 13.

Dobrodiní Boží: pocházejí z lásky a lásku roznítí 233.

Dokonalost: může býti v každém stavu 135; směrnice ke snaze o vlastní dokonalost 20. 23. 46. 91. 96—98. 146—157. 155—157. 167—168. 185—187. 230—237. 370; cesta k dokonalosti a měřítko její 146. 189. kon.; dokonalost třetím stupněm pokory 167—168. — Viz též: Stupně.

Duch svatý: sestoupil na Krista 273; byl od Krista dán učedníkům 304; řídí neomylnou církev sv. 365.

Duchové: zlý a dobrý, jak působí na hříšníka a na ctnostného 314. 315; dobrý dává pravou radost duchovní 329; dobrý i zlý mohou způsobiti útěchu 331; obojí působí na duši opačným způsobem 335; duch zlý je jako žena 325; jako záletník 326; jako náčelník obléhajícího vojska 327; bojuje proti útěše v duši 329; přepodobuje se v anděla světla 332; po čem se pozná 333; jak se pak proti němu chrániti 334; pravidla k rozlišování duchů I. 313—327; II 328—336.

Duchovní cvičení: co jsou a jejich cíl 1. 21; jejich rozdělení ve čtyři týdny a jejich souhrn 4; buďtež přizpůsobena třídám lidí 18—20; potřebám cvičence 2. 4. 7—10. 17. 72. 76. 89. 129. 133. 162. 205. 209. 227. 242. 248. 252. 254. 260; rozvrh jejich hodin 72. 128. 129. 133. 159. 204. 205. 226. 227; cíl cvičení prvního týdne 4. 10. 48. 55. 63. 74. 78; cíl druhého týdne a dalších 10. 91. 104.

Důslednost ve službě Boží 23. 91—98. 130. 146. 155. 167. 169. 172—174. 179—189. 318. 338—344.

Duše: její spasení je druhotný cíl člověka 23 (viz též: Cíl); jak je vedena od Boha samého 15. 16. 20. 62. 89. 118. 172. 175. 176. 180. 183. 188; má větší užitek z toho, co sama najde 2; jak se má chovati vůči zlému duchu 350.

Dvojice: rozjímání o nich 149—157. 159. 168.

Ďábel: jak se chová k těm, kdo snadno hřeší 314; k duši dobré 315; k duši otupělé a k duši útlé 349; statečný proti slabochům, slabý proti rázným 325; vede od dobrého začátku ke špatnému konci 332—334; ďáblové přidělení jednotlivým lidem 141. — Viz též: Andělé; Duchové; Lucifer; Peklo.

Egypt 269. 270.

Eliáš, prorok, 284.

Emauzy 303.

Eva: hřích její 51.

Evangelia: jejich četba v duchovních cvičeních 11. 100. 206.

Filip, sv. apoštol, 275.

František, sv. 364.

Gabriel, archanděl, 102. 262.

Galilea, 103. 264. 276. 294.

Getsemani, 290.

Herodes Antipas (Antipatros), syn Heroda Velikého, mladší bratr Archelaův, po otcově smrti od r. 4 př. Kr. do r. 39 po Kr., kdy byl od císaře Gaia Kaliguly sesazen, tetrarcha v Galilei (a tudíž panovník „Galileana“ Ježíše) a Peraei, 208. 294. 295.

Herodes Veliký (40—4 př. Kr. podle našeho letopočtu), nakonec král všech židovských území, pronásledovatel Krista v dětství, 267. 269. 270. Po jeho smrti byla od císaře Augusta jeho říše rozdělena mezi tři syny Herodovy: Heroda Archelaa, Heroda Antipu, Filipa. Herodes Agrippa I. (37—44 po Kr.) vládl od r. 41 do své smrti celé říši dědově. — Viz též: Archelaos, Herodes Antipas; Pilát.

Hmat obrazivý a duchový; viz: Smysly.

Hodina: úplná na každé cvičení 12; kolik hodin rozjímání denně 72. 129. 133. 205. 227.

Hořkost a červ svědomí 69.

Hřích: myšlenkou — slovem — skutkem 33—42; všední a smrtelný 35—37; skutkem provedený je těžší 37; vývoj hříchu 50. 51. 142; hříchu hnusnost a zloba 57. 58; odkud ony vzcházejí 57—59; hřích ani za život a za nic na světě 165; i za jeden smrtelný věčné tresty pekelné 50. 52; i po celý třebas život časné 51; sedmero hlavních hříchů je předmět k prvnímu způsobu modlení 244; uvarujeme se jich opačnými ctnostmi 245; ďábel svádí ke hříchu 142. 349; kdo snadno smrtelně hřeší, jak jsou pokoušeni 314. 349; pokání za hříchy 82. 87; Kristus trpěl za naše hříchy 53. 197. — Viz též: Zpověď.

Hřích andělů 50.

Hřích cizí: kdy a jak se smí o něm mluvit 41. 362.

Hřích prarodičů 51.

Chléb: chleba se zdržovati je méně nutné 230.

Chudoba: duchovní a skutečná 14. 23. 98. 146. 147. 357; je následování Krista 98. 116. 146. 147. 157. 167; v duchovních cvičeních ke skutečné nenabádání 15.

Chudoba pro Krista: první stupeň k dokonalosti 146. 167.

Chuť obrazivá a duchová; viz: Smysly.

Chyby; viz: Hřích; Napravení; Nespořádanost.

Izrael 270.

Jáchym, sv. 344.

Jakub Mladší (Menší), syn Alfeův, sv. apoštol, 309.

Jakub Starší (Větší), syn Zebedeův, bratr sv. Jana Ev., sv. apoštol, 284. 290.

Jan Evangelista, sv. apoštol, 275. 284. 290. 297. 306.

Jan Křtitel, sv. 262. 263. 273.

Jarolím, sv. 363.

Jerusalem 138. 144. 190. 191. 192. 272. 288. 312.

Ješitnost: jak proti ní bojovati 351.

Ježíš Kristus, Syn Boží. I. Některé jeho úřady: je naplnitel zákona 278; vůdce dobrých 136. 143; král 91—98; prostředník 53. 63. 147; těšitel 224. — II. Kristus vzor nejdokonalejší: všecky volá k sobě a k následování v šíření a upevňování království Božího 91—98; v každém stavu jej lze napodobiti a dojíti dokonalosti 135. 146; napodobiti jej při jídle 214; v užívání mohutností a smyslů 248; v pracích a strastech 93. 95. 104. 116. 197; v lásce k chudobě a k potupám 167; ve všech ctnostech a

- dokonalostech jeho 104; v slávě jeho 93. 95. — III. Kristus ve čtveru týdnů duchovních cvičení: v rozmluvách I. týdne 53. 63. 71; rouhají se mu v pekle 67. — V II. týdnu: jeho království 91—98; jeho nauka 146; jak ho v pokoji najíti 150—157. — Ve III. týdnu: jak nazíratí na utrpení Kristovo 190. 193—197; oč v tom nazírání žádati 48. 193; Kristovo Božství se v utrpení skrývá 196. — Ve IV. týdnu: nazírání na Krista z mrtvých vstalého 218—225; oč v tom nazírání žádati 48. 221.
- Jidáš 191. 201. 286. 289. 291.
- Jídlo: jak si při něm počínati 210—217.
- Jordán 158. 161. 163. 273.
- Josafatské údolí 201. 202.
- Josef, sv. pěstoun Páně, 111. 114. 264. 269. 270.
- Josef z Arimathie 298. 310.
- Jubilea: chváliti je 358.
- Judsko 270.
- Kaifáš, velekněz, 208. 209. 292. 293.
- Kajícnost za hříchy, vnitřní 45—71. — Viz též: Pokání.
- Kána Galilejská 276.
- Karthago 344.
- Kněz: kněžství spadá pod volbu nezměnitelnou 171; důsledek z toho, byla-li volba nespořádaná 172; vzor a pravidlo kněze je Kristus 344; kněz je v družině Krista vůdce 91—98; pod samým jeho praporem 145; jak se má ucházeti o církevní obročí 16. 169. 178—188; jak ho užívatí 343. 344; jak se napravití ve svém stavu 189; pravidla k církevnímu smýšlení a jednání 352—370.
- Knihy: které si čísti v duchovních cvičeních 100.
- Králové tři z východu: klanějí se Ježíškovi 162. 267.
- Království Kristovo: rozjímání o něm 91—98; kolikrát je vykonati v cvičeních 99.
- Království Luciferovo 136—142. 327.
- Květná neděle: je konec druhého týdne 4; rozjímání o ní 161. 287.
- Láska: v čem záleží a jak se projevuje 230. 231; láska Boží nechat pudí při volbě 184; při udílení almužny a daru 338; duch lásky ve cvičeních 53. 61. 65. 71. 97. 104. 113. 114. 155. 167. 184. 221. 230—237.
- Láska k bližnímu: příznivě vykládá jeho výrok 22; projevuje se v řeči 40. 41. 362; jaká má býti při dobrých skutcích 337—344. — Láska k bližnímu nespořádaná; viz: Náklonnost.

- Láska k Bohu: ne-li ona, tedy bázeň nechať zdrží od hříchu 65. 370; nic jí nesmí býti překážkou 155. 157. 167. 168; dovršuje víru 368; musí se jeviti skutky 230. 231; dá Bohu všechno 230—237; láska k Bohu v útěše 316. 330; v neútěše 320; láska čistá a služba Bohu z ní je nejlepší 167. 370.
- Láska ke Kristu 53. 54. 71. 87. 114. 116. 124. 125. 203. 206. 221. 229; jeví se skutky 96—98. 104. 109. 146. 147. 167. 197.
- Láska nespořádaná, nezřízená; viz: Nespořádané náklonnosti; Nespořádanost; Pokání; Šlechtnost; Velkodušnost.
- Lazar: vzkříšen 161. 285; s Kristem u Šimona 286.
- Lítost a zahanbení nad hříchy 55—61. 74; z lásky a vděčnosti ke Kristu 53. 71; s vděčností k Bohu 61; co je nevhodné při vzbuzování lítosti 78; usnadňuje ji pokání 87. — Lítost sv. Petra 292.
- Liturgie: chváliti ji 355. 360; účastniti se jí 20.
- Lnutí k tvorům; viz: Náklonnost; Nespořádané náklonnosti; Nespořádanost.
- Lucifer: jeho hřích a trest za něj 50. 140; jeho nenávisť k pokolení lidskému 136. 141; vůdce nepřátel 136—141. 327; jeho nástrahy 142. — Viz též: Andělé; Ďábel.
- Lukáš, sv. evangelista, 275. 290.
- Magdalena; viz: Marie Magdalena.
- Magister sentencí (Petrus Lombardus) 363.
- Malchus 201. 291.
- Manželství: jest je méně chváliti než panenství a řeholi 356; spadá pod volbu nezměnitelnou 171; jak voliti stav manželský 169; co učiniti, nebyl-li zvolen náležitě 172; jak se napravit ve zvoleném životě a stavu 189.
- Marek, sv. evangelista, 271. 275.
- Marie Magdalena: u nohou Kristových 282; sestra Lazarova 285; vylila Kristovi mast na hlavu 286; vidí Krista po vzkříšení 300; zvěstuje vzkříšení učedníkům 301. — Sv. Ignác z Loyoly s církevní liturgií římskou a tehdejším obecným míněním považuje za tutéž jednu osobu hříšnici u sv. Lukáše 7, 36—51 — Marii, sestru Lazarovu a Martinu — Marii Magdalenu; nynější exegeté namnoze rozlišují tři osoby.
- Marie, matka Jakubova, 300.

Marie Panna, Matka Boží, Naše Paní: byla pozdravena od anděla Gabriela 102. 106—108. 262; navštívila příbuznou Alžbětu 162. 263; přišla do Betlema 111. 112. 164; porodila v jeskyni 114. 264; byla nalezena od pastýřů 162. 265; měla soucit s Ježíškem obřezaným 266; její očišťování v chrámě 132. 268; útěk do Egypta 132. 269; návrat z Egypta 270; život v Nazaretě 134. 271; našla Ježíška v chrámě 134. 272; rozloučení s Kristem 273; vyžádala první jeho zázrak 276; svěřena Janovi 297; její utrpení pod křížem 298; její osamělost po smrti Páně 208 kon.; jí první se Kristus zjevil po vzkříšení 218. 219. 299. — Její pokora a díkučinění 108; napodobiti ji v užívání mohutností a smyslů 248; je prostřednice u Syna 63. 147. 199; rozmluva s ní a prosby k ní 63. 109. 147. 148. 169. 199. 253. 256—259.

Marta, sestra Marie Magdaleny a Lazara, 285.

Matouš, sv. evangelista: vypravuje povolání apoštolů 275; jak byl sám povolán 175.

Milost Boží: nutná ke spasení 366; nechváliti ji ne-
správně na úkor svobody 369.

Místo: vhodné na konání duchovních cvičení 20;
úprava místa v rozjímání 47 a j. (viz: Průpravy).

Modlení trojí způsob 238—260.

Modlení ústní a vnitřní je duchovní cvičení 1; kdy větší libost a užitek z vnitřního 2; nestejný vý-
těžek z něho u různých osob 4; uctivost při něm 3; vytrvalost v něm 12. 13; je protivná zlému
duchu 12. — Příklady různých způsobů modlení
vnitřního: trojí způsob modlení 238—260; úvaha
23. 164—167; rozjímání 45—54. 56—61. 91—98. 149—
156; nazírání rozjímavé 101—109. 110—117. 136—147.
190—198. 218—225; opětování 99; opakování 62. 118.
119; shrnutí 64. 208 kon.; vedení smyslů 65—71.
121—126; vnitřní modlitba afektivní n. výlevová a
nazírání získané 230—237; nazírání vlité (jen na-
rážky; cíle duch. cvičení lze dojíti vnitřní modlit-
bou nevlitou) 330. 336. — Viz též: Rozjímání.

Modlitba přípravná k rozjímání 46; nemění se 49. 105.

Modlitba úsní, pomalá 258—260.

Mohutnosti duše: jak jich užívati ve vnitřní modlitbě
45. 50; jsou látka k prvnímu způsobu modlení 246.
— Viz též: Pamět; Rozum; Vůle; Smysly; Mod-
lení.

Mojžíš 284.

- Mše sv.: její ustanovení 289; budiž chválena 355; každodenní v duchovních cvičeních 20.
Mystické milosti 330. 336.
Myšlenky: buďte shodné s cvičeními 78. 130. 206. 229; myšlenky vlastní, jak zkoumati 333. 334.
Myšlení zlé: odporování 33. 34; hřích svolením k němu 35—37.
- Nabídnutí sebe 5. 97. 98. 147. 234; nabídnutí volby učiněné 183. 188.
Náklonnost: budiž zkoumána 182. 342; sestupuj shůry 184. 338; nespořádaná budiž přemáhána, jak 16. 23. 63. 149—157. 166—168. 169—189. 337—344.
Napravení života 1. 189.
Narození Páně: nazírání rozjímavé na ně vzor dalším 110—117.
Následování a napodobení Krista: 91—98. 104. 109. 116. 135. 139. 143—147. 167. 175. 197. 214. 248.
Následování Krista (kniha) 100.
Navštívení P. Marie 162. 263.
Nazaret 103. 134. 158. 163. 264. 270. 272. 273.
Nazírání: rozjímavé — získané — vlité; viz: Modlení.
Nazírání rozjímavé: jakoby na věci přítomné 114; na osoby — slova — činy 106—108. 114—116. 194—197. 222—224.
Nejetnost: v užívání věcí 1. 23; je nutná k náležité volbě 155. 166. 169. 179; k náležitému rozdělení almužen 342; jak jí dojít opakem nespořádané náklonnosti 16. 97. 147. 157. 168. 199. 217.
Nepospíchati v modlitbě 2. 11. 76. 254. 255.
Nespořádané náklonnosti: nesmějí míti vlivu na volbu 21; jak je přemáhati opakem 16. 97. 147. 157. 168. 199. 217. — Viz též: Nejetnost; Pokušení.
Nespořádanost: je v nás 1; její poznání, litování a napravení jsou dary Boží 63; jest ji překonati 21; podle zřetele k cíli 23; přimknutím ke Kristu 136—157. 164—168; zvláštním zpytováním 24—31. 90; prvním způsobem modlení 238—248; používáním kajícíností 87. — Viz též: Hřích; Kajícínosti; Volba.
Nespořádanost v jídle: pravidla k jejímu přemožení 83. 210—217.
Nešpory: prospěšné v duchovních cvičeních 20.
Neútěcha: co je 317; přichází v rozjímání 6. 62. 118; znesnadňuje rozjímání 13; její příčiny 315. 322; v neútěše nečiniti změny 318; léky proti ní 318—321. — Viz též: Útěcha,

Neviňátka, sv. 269.

Nikodem 298.

Noc: noční rozjímání může býti někdy vynecháno 129. 205. 227.

Obdoba přídavku druhého 131. 239.

Obrazy svatých jest chváliti a ctíti 360.

Obřezání Páně 162. 266.

Oči krotiti v cvičeních 81.

Očistná cesta 9. 10.

Odpustky jest chváliti 42. 358.

Oheň v pekle žhne duše 70.

Olivetská hora 290. 312.

Ondřej, sv. apoštol, 161 275.

Opakování; viz: Modlení.

Opětování; viz: Modlení.

Ostatky svatých; viz: Svatí.

Osvětná cesta 9. 10.

Otec nebeský: prositi ho v rozmluvách 63. 147. 148. 199; jeho svědectví o Kristu 273. 284.

Pamět: úkol její v rozjímání 50—52. 234.

Panenství a panictví: více je chváliti než manželství 356; způsobilé lze k němu nabádati 15; v duchovních cvičeních však nenabádati k jeho volbě 15; — Viz též: Řehole; Stav.

Pastýři betlemští 162. 265.

Pavel, sv. apoštol: jak povolán 175; viděl Krista po nanebevstoupení 311. 364.

Peklo: smrtelný hřích vede do pekla 50. 52. 108; rozjímání (vedení smyslů) o pekle 65—71; strach před peklem nechat' zdrží od hříchu 65; léčky pekla 142.

Petr, sv. apoštol: na třikrát povolán 275; kráčí po vodě 280; je svědek proměnění Páně 284; Kristus mu myje nohy 289; je s Kristem v zahradě 201. 290. 291; zapřel Krista 291. 292; přišel k hrobu 302; Kristus se mu tam zjevil 302; u jezera dostal prvenství a vrchenství 306.

Petrus Lombardus, Magister sentencií, 363.

Pilát, v letech 26—36 po Kr. správce prokuratorské provincie Judeje, v niž bylo r. 6 po Kr. po sesazení ethnarchy Archelaa Judsko se Samařskem proměněno; Pontius Pilatus je v řadě prokurátorů pátý. — Dům Pilátův 208. 209; Pilát nenalézá viny na Kristu 293; posílá jej k Herodu Antipovi 294; dává jej zbičovati 295; vydává Ježíše na smrt 295. 296.

- Pití: zdrženlivost v něm 211.
- Pohodlí tělesná: s jakým smýšlením si jich dopřávají 229.
- Pokání: kolikeré jest a kterými způsoby se koná 82—86. 359; pokání vnitřní 45—71; účinky zevního 87. 213. 319; změny v zevním, kdy užitečné 89. 130. 213; ve IV. týdnu místo pokání střídmost a ve všem střední cestu 229; chváliti pokání a kajícínosti vnitřní i zevní 359. — Viz též: Půst; Zdrženlivost.
- Pokání, svátost; viz: Zpytování svědomí; Zpověď.
- Pokoj: jak naléztí a míti v pokoji Boha 149—157.
- Pokrm a nápoj: míra v nich 83. 210—213.
- Pokora: činí z poníženosti před Bohem poslušným zákona Božího a lidského 165; vzchází z pravdy Vychoďiska 23; z chudoby, potup a pohrdání 146; z neútěchy 322; vede ke všem ctnostem 146; je dispoice k útěše 322; doprovázej útěchu 324; tři stupně pokory před volbou 164—167; třetí stupeň se opírá o láskyplnou touhu po podobnosti s Kristem 167; získá se modlitbou 168.
- Pokořování sebe: vzchází z vděčnosti a lásky ke Kristu 97. 98. 167.
- Pokrok; viz: Prospívání.
- Pokušení: jsou něco obyčejného v duch. cvičeních 6—8; někdo má zřejmá pokušení proti službě Bohu 9; pokušení pod rouškou dobra 10. 332—334; obvyklá pokušení proti snaze o dokonalost 142; pokušení u hříšníků 314; u ctnostných 315. 317. 318; taktika a strategie pokušitelova 325—327. 329. 331—336. 349—351; jak pokušení přemáhati opakem 12. 13. 16. 83—85. 97. 98. 155. 217. 350. 351; předvídání pokušení a opatření proti němu 217. — Viz též: Nespořádané náklonnosti.
- Poloha tělesná v rozjímání 75. 76. 239. 252.
- Pomluva: chrániti se jí 41; zvláště stran představených 362.
- Positivní theologie a její učitelé 363.
- Poslušnost: povinná církvi 42. 229. 353. 361. 362; poslušnost P. Marie a sv. Josefa 111; poslušnost P. Ježíše 134. 135. 271; řeholní slib poslušnosti jest chváliti 357.
- Pot Kristův krvavý 290.
- Potupy pro Krista: druhý stupeň k dokonalosti 146; žádoucí 146. 167.
- Pouti: buďtež chváleny 358.
- Povolání: volání a povolání Boží je čisté 172. 177; po-

- volání řeholní je milost Boží 15; jak napravit nespořádanou volbu stavu nezměnitelného 172. 189; stavu změnitelného 174. 189. — Viz též: Stav; Volba.
- Povolání apoštolů 275.
- Poznámky: úvodní 1—20; k I. týdnu 72; ke druhému 127—131; k třetímu 204—207; ke čtvrtému 226—229. — Viz též: Pravidla; Přídavky.
- Práce 1. 23. 93—98. 116. 143—147. 231. 236. — Viz též: Činnost vlastní; Skutky; Služba Bohu.
- Prapory: rozjímání o nich 136—147; jeho účel 135. 139; budiž vykonáno čtyřikrát 148.
- Pravidla: o střídmosti 210—217; k rozlišování duchů I. 313—327; II. 328—336; o rozdělení almužen 337—344; o skrupulích 345—351; k církevnímu smýšlení 352—370. — Viz též: Poznámky; Přídavky; Volba.
- Prázdná slova 40. 230.
- Procítění vlastní: je k většímu užitku než cizí rozvedení 2.
- Prosba na počátku rozjímání: v prvním týdnu 48. 55. 65; v druhém 91. 104. 113. 139. 152; v třetím 193. 203; ve čtvrtém 221; v nazírání k nabytí lásky 233.
- Prospívání duchovní: nestejné u různých duší 4. 18; prostředky k většímu 87. 89. 189. 319. 348. 350; měřítko prospívání 189 kon.
- Prostší lidé: co jim dáti z Duchovních cvičení 18.
- Průpravy k rozjímání: v prvním týdnu 47—49; v druhém a v dalších 91. 102—105; v třetím 191—193. 201—203; ve čtvrtém 219—221. — Viz též: Události; Úprava; Modlitba přípravná.
- Předmět duchovních cvičení 1. 4.
- Předsevzetí v rozjímání; viz: Rozmluvy.
- Předsevzetí v reflexi po rozjímání 77; ve zpytování svědomí zvláštním 24. 25; ve všeobecném 43.
- Představení: jejich předpisy a mravy spíše ospravedlňovati 362; předpisy zachovávat a hájiti 40. 229.
- Předurčení: jen předurčení se ovšem spasí 366; obezřele o předurčení mluvit 366. 367.
- Přemáhání sebe: je podstatné cvičením 21. — Viz též: Náklonnost; Pokání; Šlechtnost; Velkodušnost; Volba; Napravení.
- Přídavky: prvního týdne 73—86; druhého 130; třetího 206. 207; čtvrtého 229; jest je bedlivě zachovávat 6. 89. 130. 207; co místo přídavku druhého 131. 239; dotazovat se cvičence stran přídavek 6; přídavky zvláštního zpytování svědomí 27—30.

- Přijímání: v prvním týdnu cvičení 44; roční 354; časté 18. 354; ustanovení mše sv. a Nejsv. Svátosti 289; učedníci poznávají Krista při sv. přijímání 303.
- Přikázání Boží: látka k prvnímu způsobu modlení 238—243.
- Přikázání církevní jest chváliti 361. — Viz též: Poslušnost.
- Přípověď; viz: Slib.
- Přísaha: jest se jí vyhýbati 38; kdy a jak se smí přísahati 38. 39; při Bohu nebo při tvorech 38. 39.
- Přítomnost Boží: jaká je 39. 235; uvědomiti si ji před rozjímáním 75. — Viz též: Bůh.
- Přizpůsobení; viz: Duchovní cvičení.
- Půst: v čem záleží 83; církevní posty jest chváliti a zachovávat 229 kon. 359.
- Pýcha: byla hřích andělů 50; stupeň k záhubě 142.

Radost duchovní ve IV. týdnu — nad radostí a slávou Kristovou 221. 229.

Reflexe po rozjímání 77.

Rouhání v pekle 67.

Rozjímání (vnitřní modlitba přemítavá, rozjímavá): má se opírat o událost 2; o jednotlivá slova v druhém a třetím způsobu modlení 252—257. 258—260. — Viz též: Průpravy; Modlení; Nepospíchat; Rozmluvy. — Pomůcky k rozjímání: světlo nebo tma 79. 130. 229; podobné myšlenky přes den a odmítání jiných 20. 78. 127. 130. 206. 229; mlčení 20. 80. 81; vhodné čtení 100; reflexe 77; zvláštní zpytování svědomí 90. 160. 207; kajícínosti 87. 89. 213. — Vzdálenější příprava: body 2. 228; bližší příprava vzpomínkou na předmět 73. 74. 131; nejbližší příprava usebráním a modlitbou přípravnou 3. 75. 76. 46. 49: 105.

Rozlišování duchů: pravidla k němu I. 313—327; II. 328—336; kdy jest je cvičenci vykládati 8—10.

Rozmluvy jednak v rozjímání, jednak na konci rozjímání: jak je konati 53. 54. 61. 71. 98. 109. 147. 157. 168. 199. 234. 243. 248. 257; vyžadují větší uctivosti 3; rozmluvou zakončiti i jiné způsoby modlení 243. 257; některé zvláštní rozmluvy 53. 61. 63. 71. 98. 147. 168. 234.

Rozum: úkol jeho v rozjímání 3. 50—52.

Rytíř provinilý před králem 74.

Řehole: více ji chváliti než manželství 15. 356; způsobilé lze oprávněně nabádati k životu řeholnímu 14. 15; v duchovních cvičeních však to neči iti 15. — Viz též: Stavby životní.
Řehoř, sv. 348. 363.

Salome 300.

Samota v duch. cvičeních prospěšná 20.

Setrvání v rozjímání 12. 13.

Shrnutí; viz: Modlení.

Scholastická theologie a její učitelé 363.

Simeon, sv. stařec, 268.

Sion 201. 202.

Skrupuly: pravidla o nich 345—351.

Skutky: dobré — neopomíjeti jich z liché obavy 351; hříšné 42; skutky a slova 230. — Viz též: Práce.

Sláva Boží: je prvotní cíl člověka 23; zřetel k větší při volbě prací 18. — Viz též: Cíl; Služba Bohu.

Slib: Sliby řeholní a jiné chváliti 357; slibu ukvapeného jest se varovati 14; v duchovních cvičeních k žádnému nenabádati 15; slib je o věci lepší opaku 357; zvětšuje zásluhu 14.

Slovo: slova a skutky 230; hříchy slovem 38—41. 362.

Sluch obrazivý a duchový; viz: Smysly.

Služba Bohu: je cíl člověka a jeho činnosti 23. 16 kon.; s velkodušností a štědrostí a čistotou 5. 46. 95—98. 104. 130. 165—168. 169. 172. 174. 322; se synovskou bází a s láskou 370; v kterémkoliv stavu 135. — Viz též: Napravení; Stav životní; Volba.

Slzy: nad hříchy 4. 55. 78. 87. 316; nad utrpením Kristovým 195. 316; obojí napomáhají k lásce k Bohu 316.

Smích: varovati se ho v duch. cvičeních 80.

Smrt: vzpomínka na ni napomáhá k lítosti 78; k dobrému rozhodnutí 186. 340.

Smysly: obrazivé a duchové v nazírání rozjímavém a vedení smyslů 47. 53. 65—70. 74. 91—93. 95. 103. 106—108. 112. 114—116. 121—126. 138. 140—146. 151. 194. 214.

Smysly zevnější: patero smyslů tělesných je látka k prvnímu způsobu modlení 247; krocení smyslů 20. 79—87. 89. 130. 229. 252; napodobení Krista a P. Marie v užívání smyslů 247.

Soud Boží: vzpomínka na něj napomáhá k dobrému rozhodnutí 187. 341.

Spasení duše: druhotný cíl člověka 23. — Viz též: Cíl. Sporádání v jídle 210—217.

Sporádání života ve cvičeních 1. 21; podle zřetele k cíli 23. 46. 155. 169. 170—188. 189; s přidružením co největším ke Kristu vůdci 91—98. 144—147. 164—168.

Srovnávání se svatými: nemístné 364.

Stav životní dvojí: stav příkázání 135. 165 s: rad 14. 15. 135. 356. 357; v obojím je možno dojítí dokonalosti následováním Krista 93. 95. 135. 146. 147; stav rad je Kristu bližší a podobnější 97. 98. 146. 167; kdo chce projevit větší oddanost a více se vyznamenati, nabídne se Bohu ke stavu rad 97. 98. 147. 157. 167. 168; dispozice dokonalá k volbě je ochotna i ke stavu rad 97. 98. 135. 147. 157. 167. 168; volbu stavu jest vykonati zkoumáním a modlitbou 135; na konec jest zvoliti ten stav, v kterém koho chce Bůh použiti 98. 135. — Viz též: Povolání; Volba.

Střídmost: co je 83; pravidla střídmosti 210—217; střídmost a střední cesta ve všem je vlastní IV. týdnu cvičení 229.

Stupně: k dokonalosti 146. 164—167; ke všem ostatním ctnostem 146.

Stupně ke zkáze 142.

Stvoření člověka 23. 51. 234.

Stvořitel ve tvorech přítomný 39. 235; v nich činný 236.

Svatí: vzývati je 358; ostatky jejich ctíti 358; životy jejich čísti 100; uvažovati o nich při jídle 215.

Svátost oltářní; viz: Přijímání.

Svědomitost a pečlivost v duchovních cvičeních 4. 6. 11—13. 20. 46. 73—81. 89. 90. 127. 130. 160. — Viz též: Poznámky; Přídavky.

Svíce v chrámech jest chváliti 358.

Svoboda vůle 23; jak o ní mluvit 367. 369.

Šalby ďáblovy: jak se jich pro budoucnost chrániti 334.

Šimon Cyrenský 296.

Šimon malomocný 286.

Šimon Petr; viz: Petr.

Šlechtnost ve službě Boží 23 kon. 53. 60. 74. 91—98. 155. 157. 167. 168. — Viz též: Velkodušnost.

Šedrost k Bohu 5. — Viz též: Šlechtnost; Velkodušnost.

Tábor, hora, 307.

- Tělo: zřetel k němu a péče o ně: náležitá 18. 72. 76. 77. 89. 129. 130. 133. 205. 213. 227. 229. 239. 252; vadná 89. — Viz též: Pokání; Strídmost; Smysly.
- Theologie pozitivní i scholastická a jejich učitelé bud'te chváleni 363.
- Tomáš Akvinský, sv. učitel církevní, 363.
- Tomáš, sv. apoštol, 304. 305.
- Trvání duchovních cvičení 4.
- Tvorové: jsou prostředek, ne cíl 23. 169; z milosrdenství Božího nemstí urážky Bohu učiněné 60.
- Týden v cvičeních: co je 4; může býti zkrácen nebo prodloužen 4. 162. 209; první je na cestě očištné 10; jeho prostředky a cíl 4; druhý je na cestě osvětne 10; jeho cíl 91. 104.
- Uctivost vůči Bohu: v rozjímání 75. 76. 114; větší při rozmlouvání než při přemýšlení 3; při přísaze 38. 39; pohnutky k uctivosti 58. 59.
- Událost, o které se rozjímá, jak má býti vyložena 2.
- Události neboli průpravy některé zvláštní 102. 137. 150. 191. 201. 219.
- Umrtvování; viz: Pokání.
- Úmysl čistý při volbě 169.
- Upozorňování na chyby, jak 362.
- Úprava místa: jak si ji učiniti 47; některé zvláštní úpravy 47. 91. 103. 138. 151. 192. 202. 220. 232.
- Ústraní k duchovním cvičením 20.
- Útěcha: co je 316; útěcha a neútěcha může vzejíti z rozjímání 2. 62. 118; obojí je obvyklá v duch. cvičeních 6; útěcha usnadňuje rozjímání 13; může býti od Boha nebo od anděla dobrého — zlého 314. 315. 329—332. 335; lze se o ni snažiti kajícnostmi 87. 89. 213; jak smýšleti v útěše 323. 324; útěchu jest rozlišovati od jejích následků 336; v útěše více vede a radí duch dobrý, v neútěše zlý 318; útěcha může dáti jistotu o vůli Boží 175. 176; nečiniti v útěše ukvapeného slibu 14; volba v útěše 175. 176. 178. — Viz též: Neútěcha.
- Útočná taktika v duchovním boji (místo obranné) 12. 13. 16. 83—85. 97. 98. 155. 167. 168. 217. 319. 350. 351.
- Utrhání 41.
- Utrpení Páně: předmět III. týdne cvičení 4. 190—209; jak na tajemství z něho nazíráti 194—197; po více nebo méně dní 209; shrnutí 208 kon. 209.
- Úvaha; viz: Modlení.

Úzkostiny; viz: Skrupuly.

Úzkostlivost v modlitbě, vadná, 76.

Vděčnost za dobrodiní Boží 43. 53. 61. 71. 197. 230. 231. 233—237.

Večeře poslední 190—198. 289.

Vedení smyslů; viz: Modlení.

Velkodušnost k Bohu a Kristu 5. 20. 94. 97. 98. 146. 147. 167. 174. 234; je míra dispozice na milosti a dobrodiní Boží 20. 93. 95. 174. — Viz též: Šlechternost.

Víra a dobré skutky: jak o nich mluvit 366. 368.

Vlažnost; viz: Napravení; Nespořádané náklonnosti; Nespořádanost; Pokání; Velkodušnost.

Vrtochy; viz: Skrupuly.

Vtělení Páně 101—109. 262.

Volba: volba cíle před volbou prostředků 169; předměty volby 170. 171; změnitelná a nezměnitelná 171; vadně vykonaná nezměnitelná se naprav lítostí a dobrým životem 172; vadně vykonaná změnitelná se vykonej náležitě 174; nebo se aspoň naprav ve stavu již zvoleném 189; volba se připravuje rozjímáními o životě Kristovu 135. 163; průprava k vykonání volby 169; trojí doba k volbě 175—177; dvojitý způsob volby v době třetí 177—188. 337—344; volbu jest zakončiti modlitbou a předložením Bohu 183. 188. — Viz též: Povoání.

Vůle: uctivost při konech vůle v rozjímání 3; úkol vůle v rozjímání 45. 50. 53. 97—98. 109. 147. 155—157. 165—168. 195. 234. 243. 257. 258 (viz též: Průpravy; Rozmluvy); svoboda vůle 23; jak o ní mluvit 367. 369.

Vůle Boží: jest ji hledati a najíti 1. 135. — Viz též: Stav životní; Volba.

Východisko a základ 23. — Viz též: Cíl.

Výrok bližního: jak jej vykládati a napravovati 22.

Výtěžek z duchovních cvičení: nestejně brzy u různých cvičenců 4.

Vzdělání nebo nadání jak mohou konati duchovní cvičení 19.

Zahanbení nad hříchy 48. 193.

Základ; viz: Východisko.

Zaneprázdnění jak mohou konati duchovní cvičení 19.

Zásluha: při zlém myšlení zvenčí příšlém 33. 34; zásluha při dobrých skutcích 367—369.

Zastavení v kostelích 358.

Zdrženlivost: více ji chváliti než manželství 15. 356.

Zdrženlivost od pokrmů: jest ji chváliti 211. 359; disponuje duši na osvětlení a útěchy 213; jak je norma v jídle a pití 210—212. — Viz též: Půst.

Zebedeus 275.

Zločinec spoutaný, obraz hříšníka 74.

Zpěvy, žalmy atd. jest chváliti 355.

Zpověď: v prvním týdnu cvičení 19. 44; povinná roční 44; častější 18. 44. 354; všeobecná, užitečná 44; všeobecná v prvním týdnu cvičení 44; zpytování svědomí, lítost a předsevzetí před zpovědí 32. 44; zpověď knězi jest chváliti 354.

Způsobilý, ale zaneprázdněný: jak může konati duch. cvičení 19.

Zpytování svědomí: obecné — o čem a jak 32—43; prvním způsobem modlení 238—248; zvláštní — o čem a jak 24—31. 245; o čem v době cvičení 90. 160. 207.

Zrak: krotiti jej v cvičeních 81.

Zrak obrazivý a duchový 112. — Viz též: Smysly.

Zřetel k větší slávě Boží při volbě prací 18.

Žádost; viz: Prosba.

Život: spořádání jeho v duchovních cvičeních 1. 21. — Viz též: Napravení; Stav; Volba.

Životy svatých: četba jich 100; úvahy z nich při jídle 215.

OBSAH

Úvod k překladu	7
Předmluva k druhému vydání	13
Postup myšlenek v Duchovních cvičeních sv. Ignáce	15
Apoštolský list <i>Pastoralis officii</i> papeže Pavla III.	78
Apoštolská konstituce <i>Summorum Pontifi-</i> <i>ficum</i> papeže Pia XI.	81
Okružní list <i>Mens Nostra</i> papeže Pia XI.	86
Modlitba <i>Duše Kristova</i>	91
Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly	93
Odpustky a jiné milosti	272
Obsah Duchovních cvičení	275
Ukazatel jmenný a věcný k Duchovním cvičením	283
OBSAH	301

A. M. D. G.

DUCHOVNÍ CVIČENÍ SV. IGNÁCE Z LOYOLY
Díl I. Text. Druhé vydání.

**Doslovný překlad z původního španělského znění
podává Jaroslav Ovečka S. J. Pro nakladatelství
Vyšehrad v Praze k velikonočním letům Páně 1941
vytiskla knihtiskárna Imprensa v Praze II. č. 292**